

ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ Δ. ΚΑΤΖΙΓΚΑ
ΠΡΩΤΟΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΥ

ΤΟ ΥΜΝΟΓΡΑΦΙΚΟ
ΚΑΙ ΕΥΧΟΛΟΓΙΚΟ έργο
ΘΕΟΚΤΙΣΤΟΥ
ΤΟΥ ΣΤΟΥΔΙΤΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΜΥΓΔΟΝΙΑ

**ΤΟ ΥΜΝΟΓΡΑΦΙΚΟ
ΚΑΙ ΕΥΧΟΛΟΓΙΚΟ ΈΡΓΟ
ΘΕΟΚΤΙΣΤΟΥ ΤΟΥ ΣΤΟΥΔΙΤΗ**

Αθανασίου Κατζιγκᾶ
Πρωτοπρεσβυτέρου

ΤΟ ΥΜΝΟΓΡΑΦΙΚΟ
ΚΑΙ ΕΥΧΟΛΟΓΙΚΟ ΕΡΓΟ
ΘΕΟΚΤΙΣΤΟΥ ΤΟΥ ΣΤΟΥΔΙΤΗ

Πρώτη έκδοση, Θεσσαλονίκη 2000
© Έκδόσεις “ΜΥΓΔΟΝΙΑ”
ISBN: 960-7666-21-6

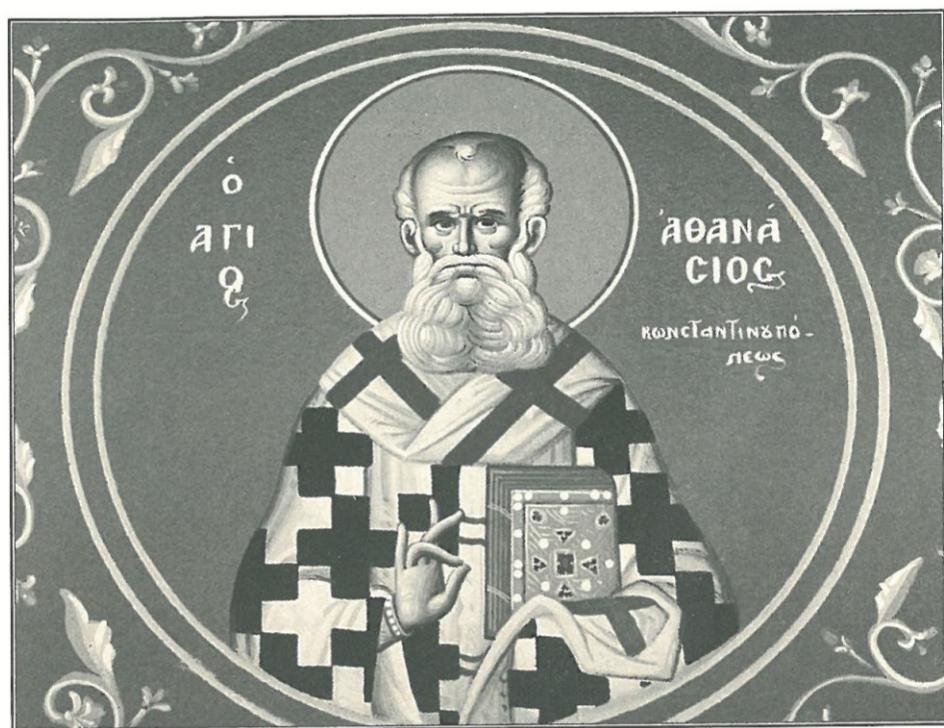
Έκδοτική παραγωγή
Γραφικές Τέχνες “ΜΥΓΔΟΝΙΑ”
Δαβάκη 18, 570 09 Καλοχώριον - Θεσσαλονίκη
Τηλ.: (031) 754.254, Fax: (031) 754.558

ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ Δ. ΚΑΤΖΙΓΚΑ
ΠΡΩΤΟΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΥ

ΤΟ ΥΜΝΟΓΡΑΦΙΚΟ
ΚΑΙ ΕΥΧΟΛΟΓΙΚΟ έΡΓΟ
ΘΕΟΚΤΙΣΤΟΥ ΤΟΥ ΣΤΟΥΔΙΤΗ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 2000

Τοιχογραφία Τεροῦ Ναοῦ Ἀγίου Ἀργυρίου τοῦ Ἐπανομίτου.

ΑΦΙΕΡΩΝΕΤΑΙ

Στή σύζυγό μου ΜΑΡΙΑ, Πρεσβυτέρα,
σὸν φόρος τιμῆς γιὰ τὴ μεγάλη της προσφορὰ
ώς Μητέρας κοὶ Πρεσβυτέρας.

† Προτελέσθαι την παραπάνω συνένοχην την οποίαν
τέκνων τῆς ἡμῶν Μετριότητος ἐν Κυρίῳ

Τῷ Αἰδεσιμολογιωτάτῳ Πρωτοπρεσβυτέρῳ κυρίῳ Ἀθανασίῳ Δ. Κατζιγκᾶ, τέκνῳ τῆς ἡμῶν Μετριότητος ἐν Κυρίῳ ἀγαπητῷ, χάριν καὶ εἰρήνην παρά Θεοῦ.

Ἄσμένως ἐλάδιομεν τὴν ὑπὸ τῆς ὑμετέρας ἀγαπητῆς Αἰδεσιμολογιότητος προφορώνως ἀποσταλεῖσαν ἡμῖν διπλωματικὴν μελέτην αὐτῆς, τιτλοφορουμένην “Τό ὑμνογραφικό καὶ εὐχολογικό ἔργο Θεοκτίστου τοῦ Στουδίτη”, ἦνπερ καὶ μετά προσοχῆς διεξελθόντες, διά γε τό ἐνδιαφέρον τοῦ περιεχομένου αὐτῆς, ἀπεθησαύσιαμεν ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς Πατριαρχικῇ Βιβλιοθήκῃ, πρός εὐρυτέραν ἀπ' αὐτῆς ὡφέλειαν.

Εἰς ἀπάντησιν, προαγόμεθα ἵνα εὐχαριστήσωμεν τῇ ὑμετέρᾳ Αἰδεσιμολογιότητῃ ἐπὶ τῇ ἀποστολῇ ἡμῖν τοῦ τεκμηρίου τούτου τῆς φιλοπονίας αὐτῆς, διαζωγραφοῦντος τό εὐηχον ἔργον Θεοκτίστου τοῦ Στουδίτου, καὶ συγχαίροντες ὑμῖν ἐπὶ τῇ ἐπαξίᾳ ἀποκτήσει μεταπτυχιακοῦ διπλώματος εἰδικεύσεως ἐκ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, ἐπιδαψιλεύομεν ὑμῖν δλόθυμον τὴν πατρικήν καὶ Πατριαρχικήν ἡμῶν εὐλογίαν, ἐπικαλούμενοι ἐφ' ὑμᾶς πανοικετ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ καὶ τό ἄπειρον Αὔτου ἔλεος, καὶ ἐπευχόμενοι ἄμα εὐφρόσυνον “Ἄγιον Δωδεκαήμερον”.

αὐτή η Δεκεμβρίου καβ'

† Κατζιγκᾶς Μετριότητος οφες τελείωμα

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Στὸ πρωτοχριστιανικὸ κείμενο «ὁ Ποιμῆν», ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ ἄλλοτε περιγράφεται ως πρεσβυτέρα, ἐπειδὴ «πάντων πρώτη ἐκτίσθη καὶ διὰ ταύτην ὁ κόσμος κατηρτίσθη» καὶ ἄλλοτε ως μέγας πύργος, ποὺ συνεχῶς οἰκοδομεῖται καὶ ὀνυψώνεται μὲ τὴν προσθήκη «λαμπρῶν λίθων», δηλαδὴ τῶν ἀγίων, ποὺ ἀναφαίνονται στὸ πέρασμα τοῦ χρόνου. Ἡ ἀλήθεια αὐτὴ ἀπορρέει ἀπὸ τὸ γεγονός ὅτι ὁ ἰδρυτὴς τῆς Ἐκκλησίας, ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, εἶναι «χθὲς καὶ σήμερον ὁ αὐτὸς καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας» ('Εθρ. 13, 8).

Γ’ αὐτὸν ἀκριβῶς τὸν λόγον οἱ ἄγιοι Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας, ως γνήσιοι κατὰ πνεῦμα διάδοχοι τῶν χαρισματούχων διδασκάλων καὶ προφητῶν τῶν χρόνων τῆς Καινῆς Διαθήκης, ἀληθινοὶ φορεῖς τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ εὑχρηστα σκεύη τῆς φωτιστικῆς χάρης τοῦ ἀγίου Πνεύματος, δὲν χάνονται ἀπὸ τὴ μνήμη τῆς Ἐκκλησίας καὶ εἶναι πάντα ζωτανὲς παρουσίες τῆς θριαμβεύουσας Ἐκκλησίας γιὰ ὅλους τοὺς Χριστιανούς.

Ἐπειδὴ λοιπὸν οἱ ἄγιοι Πατέρες ἔζησαν τὴν ἀλήθεια τοῦ Χριστοῦ καὶ γεύθηκαν ἐμπειρικῶς τὶς σωτηριώδεις ἐνέργειες τοῦ Θεοῦ, ἡ ζωὴ καὶ τὸ ἔργο τους παρουσιάζουν μιὰ συνταρακτικὴ ἐπικαιρότητα, ποὺ μπορεῖ νὰ φωτίσει καὶ καθοδηγήσει τὸν σύγχρονο ἄνθρωπο, ἴδιας σήμερα στὴν τεχνοκρατικὴ καὶ ἐκκοσμικευμένη ἐποχὴ μας.

Πιστεύω ὅτι παρόμοιες σκέψεις ὥθησαν καὶ ἐνέπνευσαν τὸν ἔξαίρετο ὑμνογράφο Θεόκτιστο Στουδίτη, νὰ ἀσχοληθεῖ κυρίως μὲ τὸν ἄγιο Ἀθανάσιο πατριάρχη Κωνσταντινούπολεως (1303-1309). Ἀναμφίβολα ὁ ἄγιος πατριάρχης Ἀθανάσιος Α' εἶναι μιὰ ἀπὸ τὶς πιὸ λαμπρὲς καὶ ἔξεχουσες μορφὲς τῆς Ἐκκλησίας μας. "Εἶησε τὸν 14^{ον} αἰώνα, μιὰ περίοδο τῆς ἐλληνικῆς ιστορίας μὲ ἔντονες ἀντιθέσεις, ἀντιπαραθέσεις καὶ προβληματισμούς. Κίνδυνοι πολιτικοὶ καὶ θρησκευτικοὶ ἀπὸ Δύση, Ἀνατολὴ καὶ Βορρᾶ περιζώνουν καὶ περισφίγγουν τὴν ἥδη συρρικνωμένη βυζαντινὴ Αὐτοκρατορία. Στὶς δομὲς τοῦ κράτους παρατηροῦνται τὴν ἐποχὴ αὐτὴ μιὰ ραγδαία πολιτικοοικονομικὴ ἀποσύνθεση καὶ διοικητικὴ ἀποδιοργάνωση.

Στὴν ἀγχώδη αὐτὴ ιστορικὴ περίοδο μόνο ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία παραμένει ἀλώβητη καὶ ισχυρή, καὶ ἀγωνίζεται νὰ ἐνθαρρύνει τοὺς πι-

στούς της νὰ συνεχίσουν τὸν ἀγώνα τους γιὰ πνευματικὴ ἐπιβίωση καὶ διατήρηση τῆς ἑθνικῆς τους συνειδήσεως. Σ' αὐτὴν τὴν κρίσιμη κατάσταση ὁ ἄγιος Ἀθανάσιος μὲ τὸ ἀγιαστικὸ καὶ κοινωνικὸ ἔργο του πρόσεφε τεράστιες καὶ ἀνεκτίμητες ὑπηρεσίες στὴν Ἐκκλησία καὶ τὴν Πολιτεία.

Εἶναι βέβαια ἀλήθεια ὅτι ἡ φωτεινὴ μορφὴ τοῦ ἀγίου Ἀθανασίου δὲν πῆρε τὴν θέση ποὺ τῆς ἔχει καὶ μέχρι σήμερα δὲν εἶναι εὔρυτερα γνωστή. Τὴν ἀδικία προσπάθησε νὰ μετριάσει ὁ Θεόκτιστος Στουδίτης, ποὺ μὲ τὸ ποιητικό του ἔργο συνέβαλε στὴ διατήρηση τῆς μνήμης του ἀγίου Ἀθανασίου. Εἶναι γι' αὐτὸ εύτύχημα ὅτι τὴ σκυτάλη τῆς προσπάθειας τοῦ Θεοκτίστου ἀνέλαβε ὑστερα ἀπὸ τόσα χρόνια ὁ αἰδεσιμολογιώτατος πρωτοπρεσβύτερος π. Ἀθανάσιος Δ. Κατζικᾶς μὲ τὴ διπλωματικὴ του αὐτὴ ἔργασία. Εὐχόμεθα παρόμοια ἔργα νὰ παρουσιάζονται πιὸ συχνὰ πρὸς δόξαν Θεοῦ.

Δημ. Γ. Τσάμης
Καθηγητὴς τῆς Θεολογικῆς
Σχολῆς τοῦ Α.Π.Θ.

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ - ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Ηκαθημερινή μου ἐνασχόληση μὲ τὸν ὑμνολογικὸ πλοῦτο τῆς Ὁρθόδοξης Ἑκκλησίας μας, λόγω τῶν Ἱερατικῶν μου καθηκόντων, μὲ ὁδήγησε ξεφυλλίζοντας τὰ διάφορα Ἑκκλησιαστικὰ βιβλία (Παρακλητική, Μηναῖα κ.λ.π.) στὴν ἐπισήμανση ἐνός, σχεδὸν ἀγνώστου βυζαντινοῦ ὑμνογράφου, τοῦ Θεοκτίστου τοῦ Στουδίτη. Στὴ συνέχεια, ὅπως ἦταν φυσικό, διερωτήθηκα ὃν ὑπάρχουν καὶ ἄλλα ἔργα του. Μὲ μεγάλη χαρὰ διαπίστωσα ὅτι σὲ διάφορους χειρόγραφους κώδικες ὑπῆρχαν πολλὰ καὶ ἀξιόλογα ὑμνολογικὰ ἔργα τοῦ Θεοκτίστου. Τὰ περισσότερα ἀπ' αὐτὰ ἀναφέρονταν στὸν ἄγιο Ἀθανάσιο πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως. "Ἐτσι εἶχα πλέον καὶ ἔνα νέο κίνητρο γιὰ ἔρευνα λόγω τῆς συνωνυμίας μου μὲ τὸν ἐγκωμιαζόμενο ἄγιο Ἀθανάσιο.

Τὸ ἔργο καὶ ἡ προσωπικότητα τοῦ πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως Ἀθανασίου Α' ἔγινε κατὰ τὰ τελευταῖα χρόνια ἀντικείμενο ἔρευνας καὶ μελέτης ἀπὸ εἰδικοὺς ἐπιστήμονες.

"Αντίθετα ὁ ὑμνογράφος Θεόκτιστος Στουδίτης, παρέμεινε ἀγνωστος καὶ σχεδὸν ὅλα τὰ ποιητικὰ ἔργα του εἶναι ἀνέκδοτα. Μέχρι σήμερα τὸν ὑμνογράφο αὐτὸ τὸν τοποθετοῦσαν λανθασμένα στὸν 9ο αἰώνα. "Ηδη ὅμως εἶναι πλέον γενικὰ παραδεκτὸ ὅτι ὁ Θεόκτιστος Στουδίτης ἔζησε τὸν 14ο αἰώνα.

Μικρὴ συμβολὴ στὴν προβολὴ τοῦ ἀξιόλογου αὐτοῦ ὑμνογράφου καὶ τὴν ἔκδοση τοῦ πολύτιμου ὑμνογραφικοῦ ἔργου του ἐπιχειρεῖται μὲ τὴν παρούσα διπλωματικὴ ἔργασία.

'Οφείλω νὰ ἐκφράσω τὶς ἰδιαίτερες υἱικὲς εὐχαριστίες μου πρὸς τὸν Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη Νέας Κρήνης καὶ Καλαμαριᾶς κ. ΠΡΟΚΟΠΙΟ, ὁ ὁποῖος ἐνδιαφέρθηκε γιὰ τὴν ἀποπεράτωση τῶν μεταπτυχιακῶν μου σπουδῶν, ἔδωσε τὴν εὐλογία του καὶ φρόντισε νὰ προμηθευτῷ ὄρισμένους δυσπρόσιτους χειρόγραφους κώδικες.

'Επίσης νὰ εὐχαριστήσω τὸν σύμβουλο καθηγητὴ τοῦ Τμήματος Θεολογίας τοῦ Α.Π.Θ. κ. ΔΗΜΗΤΡΙΟ Γ. ΤΣΑΜΗ, ὁ ὁποῖος μὲ τὴν ἐπιστημονική του καθοδήγηση, τὶς πολύτιμες ὑποδείξεις του καὶ τὸ ἐνδιαφέρον του, συνέβαλε στὴν ὀλοκλήρωση τῆς διπλωματικῆς μου ἔργασίας, τὸν Ἐπιστημονικὸ συνεργάτη τοῦ Α.Π.Θ. κ. Γεώργιο Ζαχαρόπουλο καὶ τὸν ἀγαπητὸ κ. Ἀναγνώστη Συρόπουλο, ὑπάλληλο τῆς Ιερᾶς Μητρο-

πόλεως Νέας Κρήνης & Καλαμαριᾶς, ό όποιος μὲ ἀνιδιοτελὴ ἀγάπη
ἀνέλαβε τὴ δακτυλογράφηση τῆς διπλωματικῆς μου ἐργασίας.

Ίδιαίτερα θὰ ἥθελα ἐκ μέσης καρδίας νὰ ἐκφράσω τὶς εὐχαριστίες
μου πρὸς τὸν κ. ΑΘΑΝΑΣΙΟ ΚΑΓΙΑ, ό όποιος μὲ συγκινητικὴ προδυ-
μία ἀνέλαβε τὴν ἐκτύπωση τοῦ παρόντος βιβλίου καὶ τὸ ἐνέταξε στὶς
ἐκδόσεις τοῦ ἐκδοτικοῦ οἴκου του «ΜΥΓΔΟΝΙΑ».

Ἐπανομή, 28.10.1999,
ἔορτὴ τοῦ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν
Ἀθανασίου πατριάρχου Κων/λεως Α'.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ Δ. ΚΑΤΖΙΓΚΑΣ
ΠΡΩΤΟΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ	13
ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ - ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	15
ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ	20
SIGLA	21
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	22
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	25
Γενικὰ περὶ ὑμνογραφίας	25
‘Ο βίος τοῦ Θεοκτίστου Στουδίτη	31
Τὰ ὑμνολογικὰ καὶ εὐχολογικὰ ἔργα τοῦ Θεοκτίστου Στουδίτη	35
A. Ἡ χειρόγραφη παράδοση	35
1. Ἡ χειρόγραφη παράδοση τῶν ὑμνολογικῶν ἔργων	35
α) Κανόνες εἰς τὸν ἄγιον Ἀθανάσιον, πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως	35
β) Κανὼν εἰς τὰς ἀύλους καὶ ἐπουρανίους δυνάμεις	38
γ) Κανὼν εἰς τὸν πανάγιον Πρόδρομον διὰ τοὺς θαλαττεύοντας	38
δ) Ἀκολουθία νήψεως καὶ νίψεως	38
2. Ἡ χειρόγραφη παράδοση τῶν εὐχολογικῶν ἔργων	41
α) Εὐχὴ εἰς τὸν ἄγιον Ἀγγελον, τὸν φύλακα τῆς ψυχῆς	41
β) Εὐχὴ πρὸς τὸν Ἰησοῦν Χριστόν	42

γ) Εύχὴ ἐγκωμιαστικὴ εἰς τὴν ὑπεραγίαν Θεοτόκον, ἢν ὁφείλει λέγειν πᾶς Χριστιανὸς ἐμπροσθεν τῆς εἰκόνος καθ' ἐκάστην ἡμέραν	42
δ) Εύχὴ εἰς τὴν Ἅγιαν Τριάδα, λεγομένη ἐν τῷ Ἀποδείπνῳ	43
ε) Ἐπίγραμμα εἰς ἄγιον Γρηγόριον τὸν Παλαμᾶν	43
B. Προηγούμενες Ἐκδόσεις	43

ΚΕΙΜΕΝΟ

Οἱ ὄμνοι	45
1) Κανὼν εἰς τὸν ἐν ἀγίοις πατέρᾳ ἡμῶν καὶ μέγαν Ἀθανάσιον, τὸν νέον πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως	47
2) Κανὼν ἰαμβόκροτος ἢ χορίαμβρος εἰς τὸν ἄγιον Ἀθανάσιον ἀρχιεπίσκοπον Κωνσταντινουπόλεως	53
3) "Ἐτερος κανὼν εἰς τὸν ἄγιον Ἀθανάσιον πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως φέρων ἀκροστιχίδα τῆνδε: Θεῖον Ἀθανάσιον ὑμνῶ προφρόνως... Ἄμήν.	59
4) "Ἐτερος κανὼν εἰς τὸν ἄγιον Ἀθανάσιον, τὸν μέγαν πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως, καὶ οὗτος ἰαμβόκροτος ἢ χορίαμβος διαφόροις μέτροις ἐνασμενίζων...	65
5) "Ἐτερος κανὼν εἰς τὸν ἄγιον Ἀθανάσιον πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως	71
6) Κανὼν εἰς τὸν ἄγιον Ἀθανάσιον πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως φέρων ἀκροστιχίδα τῆνδε: ταῦτα λιγαίνει σε δμωῖς σὴ γλῶττ' Ἀθανάσιε	76
7) "Ἐτερος κανὼν εἰς τὸν ἄγιον Ἀθανάσιον πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως	82
8) "Ἐτερος κανὼν εἰς τὸν ἄγιον Ἀθανάσιον πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως	87

9) "Ετερος κανὼν εἰς τὸν ἄγιον Ἀθανάσιον πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως	92
10) "Ετερος κανὼν εἰς τὸν ἄγιον Ἀθανάσιον πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως	97
11) "Ετερος κανὼν εἰς τὸν ἄγιον Ἀθανάσιον πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως	102
12) Κανὼν εἰς τὰς ἀύλους καὶ ἐπουρανίους δυνάμεις οὗ ἡ ἀκροστιχίς: πληθὺς με σῶσον ἀγγέλων ἀρχαγγέλων	106
13) Κανὼν εἰς τὸν πανάγιον Πρόδρομον διὰ τοὺς θαλαττεύοντας Θεοκτίστου μοναχοῦ τοῦ Στουδίου φέρων ἀκροστιχίδα τῆνδε: τρικυμίας Πρόδρομε πλέοντας ῥύου	111
14) Ἀκολουθία νήψεως καὶ νίψεως	113
Οἱ εὐχές	127
1. Εὐχὴ εἰς τὸν ἄγιον Ἀγγελον τὸν φύλακα τῆς ψυχῆς	129
2. Εὐχὴ εἰς τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν	131
3. Εὐχὴ ἐγκωμιαστικὴ εἰς τὴν ὑπεραγίαν Θεοτόκον, ἥν ὀφείλει λέγειν πᾶς χριστιανὸς ἔμπροσθεν τῆς εἰκόνος καθ' ἐκάστην	137
4. Εὐχὴ εἰς τὴν Ἅγιαν Τριάδα λεγομένῃ ἐν τῷ Ἀποδείπνῳ	140
5. Ἐπίγραμμα εἰς ἄγιον Γρηγόριον τὸν Παλαμᾶν	142
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	143
‘Ο πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Ἀθανάσιος Α' στὸ συγγραφικὸ ἔργο τοῦ Θεοκτίστου Στουδίτη	147
ΕΠΙΛΟΓΟΣ	164
ΕΥΡΕΤΗΡΙΑ Χωρίων Ἅγιας Γραφῆς	165

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

AB *Analecta Bollandiana*, Bruxelles 1882 ἑ.

BHG *Bibliotheca Hagiographica Graeca*
τόμοι 3, Bruxelles 1957, ἔκδ. Fr. Halkin

ΕΥΣΤΡΑΤΙΑΔΟΥ, ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ

Σπ. Λαυριώτου - Σωφρ. Εύστρατιάδου, *Κατάλογος τῶν Κωδίκων τῆς Μεγίστης Λαύρας*, Paris 1925.

ΘΗΕ Θρησκευτικὴ καὶ ἡθικὴ ἐγκυκλοπαιδεία,
'Αθήνα 1962-1968.

ΛΑΜΠΡΟΥ, ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ

Σπ. Λάμπρου, *Κατάλογος τῶν ἐν ταῖς βιβλιοθήκαις τοῦ Ἀγίου Ὄρους Ἑλληνικῶν Κωδίκων*,
τόμοι 2, Cambridge 1895, 1900.

ODB *The Oxford Dictionary of Byzantium*, τόμοι 3,
Oxford U.P. 1991.

PLP *Prosopographischen Lexikon der Palaiologenzeit*, Wien 1976 ἑ.

SIGLA

- A** Vat gr. 721
- B** Vat gr. 778
- Γ** Vat gr. 1746
- Δ** Εηροπ. 204
- Ε** Εηροπ. 252
- ΣΤ** Λαύρας 529
- Ζ** Χάλκης (57) 64
- Η** Ambrosianus 475
- Θ** Βατοπεδίου 100
- Ι** Ἰθήρων 535
- ΙΑ** Ἰθήρων 686
- ΙΒ** Παντελεήμονος 803
- ΙΓ** Λαύρας 1090
- ΙΔ** Λαύρας 1104
- ΙΕ** Παρακλητικὴ ἥτοι Ὀκτώηχος ἡ μεγάλη, Ρώμη 1885.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Άλυγιζάκη Ἀντωνίου. Θέματα Ἑκκλησιαστικῆς Μουσικῆς, Θεσσαλονίκη 1978, σ. 82.
- «Θεόκτιστος Στουδίτης», PLP 7498, τόμ. 4, σ. 50.
- Θεοκτίστου Στουδίτη, Λόγος εἰς τὴν ἀνακομιδὴν τοῦ λειψάνου τοῦ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἀθανασίου πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, ἔκδ. A. - M. Talbot, *Faith Healing in Late Byzantium*, Brookline, Mass. 1983.
- Θεοκτίστου Στουδίτη, Βίος καὶ Πολιτεία τοῦ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἀθανασίου Ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως, ἔκδ. Παπαδοπούλου - Κεραμέως Ἀ., «*Zitija dvuh vselenskih patriarchov XIV v., svv. Afanasiya I i Isodora I*», *Zapiski istoriko - Filol. fakulteta imperatorskago S. - Peterburgskago Universiteta* 76 (1905) 1-51.
- Κουρίλα Εὐλογίου, «Κριτικὸν ὑπόμνημα», Θεολογία 24 (1953) 128-143.
- Κωνσταντινίδου Ἰωάννου, 'Υμνολογία, Ἀθήνα 1973, σ. 7-8, σ. 62-64, σ. 69-70.
- Λιαλιαμπῆ Παντελῆ, Θεολογία, Λατρεία καὶ Ζωὴ τῆς Ἑκκλησίας, Α' Λυκείου, σ. 239.
- Χάρη Πάτση, Νέα Ἑλληνικὴ Ἐγκυκλοπαιδεία, τ. 11, σ. 775-776.
- Παχυμέρη Γ., Ἀνδρόνικος Παλαιολόγος. De Michaele et Androniko Palaeologis, τόμ. 2, Bonn 1835, ἔκδ. I. Bekker.
- *Tὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο, Ἡ μεγάλη τοῦ Χριστοῦ Ἑκκλησία*, ἔκδ. B. Φειδᾶ, Ἀρ. Πασαδαίου, Ἀθ. Παλιούρα, Δαμασκηνοῦ Μητροπόλ. Ἐλβετίας, Ἀθήνα 1989.

- Τσάμη Δ.Γ., *Ίωσήφ Καλοθέτου Συγγράμματα*, Θεσσαλονίκη 1980.
- Beck, H.-G., Kirche und theologische Literatur im Byzantischen Reich, München 1959, σ. 700.
- Delehaye H., «La vie d' Athanase, Patriarche de Constantinople», *Mélanges d' Archéologie et d' Histoire de l' Ecole Française de Rome* 17 (1897) 39-75 καὶ *Mélanges d' hagiographie grecque et Latine, Subsidia Hagiographica, Société des Bollandistes* 42 (1966) 125-149.
- Ehrhard A., *Überlieferung und Bestand der hagiographischen und homiletischen Literatur der griechischen Kirche* I, 3, σ. 991.
- Follieri H., *Initia hymnorum ecclesiae graecorum*, τόμ. 5, Vaticano 1996.
- Grollimund V., «Theoktistos Studites, ein wenig bekannter byzantinischer Hymnograph und Theologischer Gelegenheitsschreiber des 14 Jahrhunderts», *Festschrift für Fairy von Lilienfeld zum 65 Geburtstag*. Erlangen 1982, σ. 479-510.
- Janin R., *La Géographie ecclésiastique de l' empire byzantin. I Le siège de Constantinople et le patriarcat oecuménique. 3, Les églises et les monastères des grands centres byzantins*, Paris 1975.
- Laurent V., «Les signataires du second synode des Blachernes», *EO* 26 (1927) 129-149.
- «Le Patriarche d' Antioche Cyrille II (1287±1308)», *AB* 68 (1950) 311 ἐ.
- Morelli I., *Bibliotheca Manuscripta greaca et latina*, Bassano 1802, σ. 29.
- Szövérffy J., *A Guide to Byzantine Hymnography. A Classified Bibliography of Texts and Studies*, τόμ. 2, Brookline, Mass. 1979.
- Talbot A. - M., *Faith Healing in Late Byzantium*, Brookline, Mass. 1983.
- Talbot A. - M., «Theoktistos the Studite», *ODB* 3, 2056.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΓΕΝΙΚΑ ΠΕΡΙ ΥΜΝΟΓΡΑΦΙΑΣ

Κοινὸ χαρακτηριστικὸ ὅλων τῶν λαῶν εἶναι ἡ ὑπαρξὴ ὕμνων μὲ τοὺς ὅποίους οἱ ἄνθρωποι προσπαθοῦν ἀφ' ἐνὸς μὲν νὰ ἔξωτερικεύσουν τὰ αἰσθήματα καὶ τὰ συναισθήματά τους, ἀφ' ἐτέρου δὲ νὰ ἐπικοινωνήσουν μὲ τὸ θεῖο. Διάφορες μορφὲς ὕμνων συναντᾶ κανεὶς ἀκόμα καὶ στοὺς ἀρχαίους λαούς, ὅπως Βαβυλωνίους, Ἀσσυρίους, Ἐβραίους, "Ἐλ-ληνες, Ρωμαίους.

Οἱ Χριστιανοὶ ἀπὸ τοὺς πρώτους ἀποστολικοὺς χρόνους ἔνιωσαν τὴν ἀνάγκην νὰ ξεφύγουν ἀπὸ τὴν Ἐβραϊκὴν ποίησην καὶ ὑμνολογίαν καὶ νὰ δημιουργήσουν δικούς τους ὕμνους καθαρὰ χριστιανικούς, προκειμένου νὰ δοξολογήσουν τὸν Τριαδικὸ Θεό. Θὰ πρέπει νὰ ἀναφέρουμε ὅτι ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία ἀναγκάστηκε νὰ διαμορφώσει καὶ νὰ ἀξιοποιήσει τὴν ὑμνολογίαν τῆς γιὰ νὰ ἀντιμετωπίσει τοὺς αἵρετικούς, οἱ ὅποιοι πρῶτοι προσπάθησαν νὰ διαδώσουν τὶς κακοδοξίες τους χρησιμοποιώντας τὴν μελωδίαν, τὸν ὕμνο.

Ἡ Ὁρθόδοξη χριστιανικὴ ὑμνολογία χωρίζεται σὲ τρεῖς περιόδους:

Πρώτη περίοδος

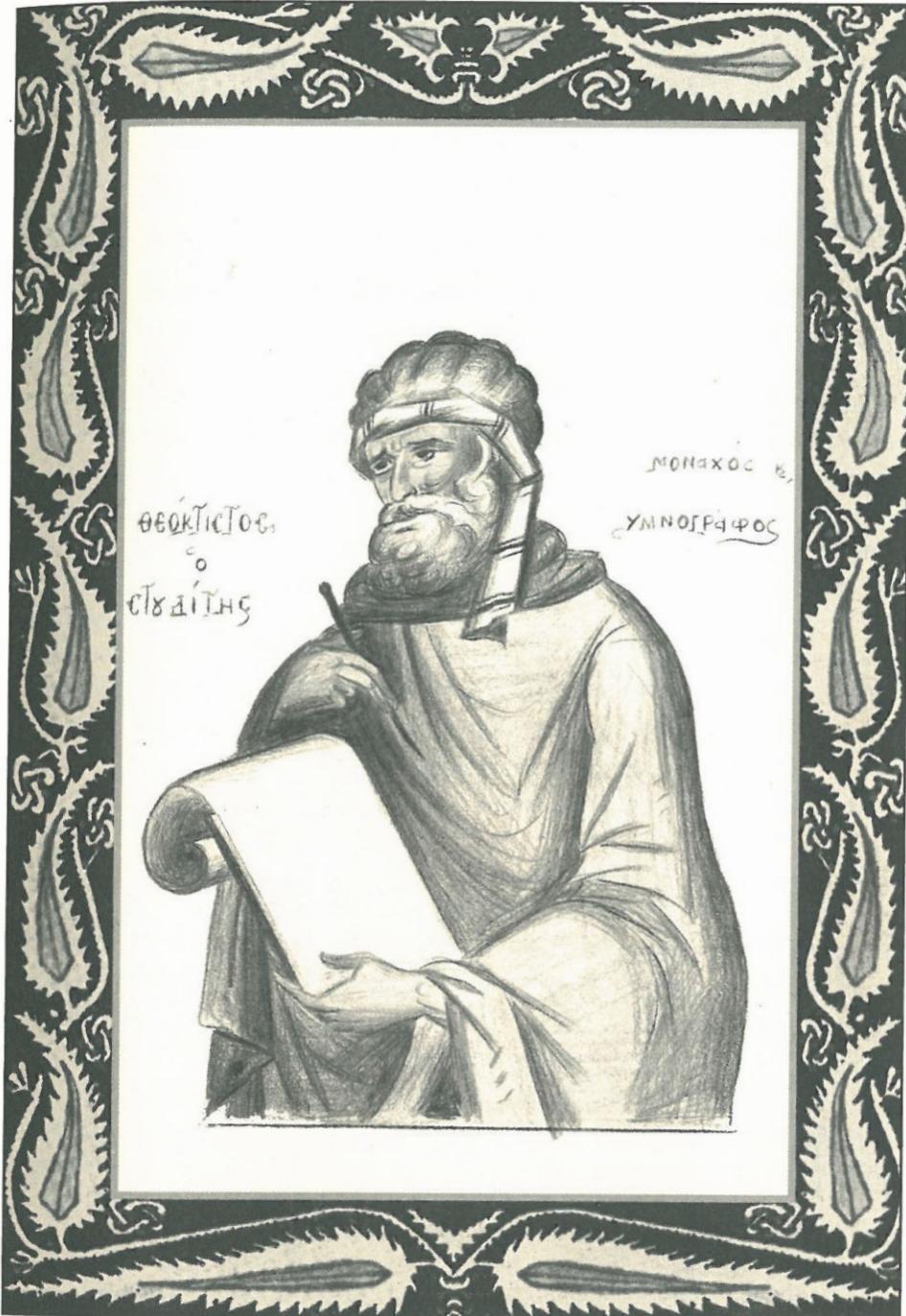
Περιλαμβάνει τοὺς πρώτους πέντε αἰῶνες καὶ ὀνομάζεται προπαρασκευαστικὴ περίοδος, μὲ κυριώτερο ἐκπρόσωπό της τὸν ἄγιο Γρηγόριο τὸν Ναζιανζηνό.

Δεύτερη περίοδος

Περιλαμβάνει δύο αἰῶνες, τὸν στ' καὶ ζ'. Θεωρεῖται ὡς περίοδος ἀκμῆς μὲ κορυφαία δημιουργία τὸ "Κοντάκιο" καὶ κυριώτερο ἐκπρόσωπό της τὸ Ρωμανὸ τὸ Μελωδό. Ἀντιπροσωπευτικότερο εἶδος Κοντακίου, ποὺ διασώθηκε ὀλόκληρο μέχρι σήμερα, εἶναι ὁ Ἀκάθιστος "Υμνος".

Τρίτη περίοδος

Ἀρχίζει ἀπὸ τὸν η' αἰώνα καὶ φθάνει μέχρι τὴν ἐποχή μας. Χαρα-

κτηριστικὸ τῆς τρίτης περιόδου εἶναι ἡ ἀντικατάσταση τοῦ Κοντακίου ἀπὸ ἔνα ἄλλο εἶδος ὑμνου, τὸν “Κανόνα”.

‘Ο Κανόνας εἶναι μία σειρὰ πολλῶν τροπαρίων, ποὺ ἀντικατέστησε τὸ Κοντάκιο. ”Εχει χαρακτήρα μελωδικὸ καὶ ποιητικό. Στὴν ἀκολουθίᾳ τοῦ ”Ορθρου κατέχει ἐξέχουσα θέση ἀπὸ τὶς ἀρχές τοῦ 8ου αἰώνα.

Σχετικὰ μὲ τοὺς λόγους ποὺ ἐπέβαλαν τὴ δημιουργία τῶν κανόνων διατυπώθηκαν διάφορες ἀπόψεις. Ἡ καθιέρωσή τους μέσα στὴ λατρεία τῆς Ἐκκλησίας μας δὲν ὀφείλεται μόνο στὸ περιεχόμενό τους, ποὺ εἶναι θεολογικώτατο, ἀλλὰ καὶ στὸ ὅτι βρῆκαν ἀπήχηση στὶς ψυχὲς τῶν πιστῶν, οἱ ὅποιοι ἔδειξαν ἰδιαίτερη ἀγάπη πρὸς τὸ εἶδος αὐτὸ τῶν ὑμνων. Ἡ μεγαλύτερη προσφορὰ τῶν κανόνων συντελεῖται κατὰ τὴν περίοδο τῆς εἰκονομαχίας, ὅταν ἡ Ἐκκλησία μὲ τὴ μορφὴ τῶν κανόνων κατόρθωσε ὅχι μόνο νὰ ἀντικρούσει τὶς αἱρετικὲς κακοδοξίες, ἀλλὰ νὰ διατυπώσει καὶ νὰ διακηρύξει τὴ δογματικὴ διδασκαλία τῆς πίστεώς μας μετὰ ἀπὸ τὸ σάλο τῆς εἰκονομαχίας.

‘Ολόκληρος ὁ κανόνας χωρίζεται σὲ ἐννέα ὁμάδες τροπαρίων, ποὺ ὀνομάζονται ὡδές. Στὴν πραγματικότητα εἶναι ὀκτὼ ὁμάδες - ὡδὲς γιατὶ ἡ 8' ὡδὴ συνήθως παραλείπεται. Ἡ παράλειψη τῆς 8' ὡδῆς, σύμφωνα μὲ τὰ ὅσα ἀναφέρει ὁ ἄγιος Νικόδημος ὁ Ἀγιορείτης ὀφείλεται στὸ γεγονός ὅτι τὸ περιεχόμενό της εἶναι πένθιμο καὶ κατὰ συνέπεια δὲν συμβιβάζεται μὲ τὸ ἔορταστικὸ περιεχόμενο τῶν κανόνων.

Σὲ κάθε ὡδὴ τὸ πρῶτο τροπάριο λέγεται «Είρμὸς» καὶ σύμφωνα μ' αὐτὸ ψάλλονται καὶ τὰ ὑπόλοιπα τροπάρια ποὺ ἔχει ἡ ἴδια ὡδή. Οἱ είρμοὶ ἀναφέρονται στὶς ὡδὲς τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης καὶ ἔχουν φράσεις ἀπ' αὐτές. Τὰ τροπάρια ποὺ περιέχονται στὶς ὡδὲς ἀναφέρονται στὸ γεγονὸς ποὺ γιορτάζουμε ἡ ἀκόμη στὰ θαύματα καὶ στὴ ζωὴ τοῦ ἔορταζοντος Ἅγιου.

Συνήθως τὰ πρῶτα γράμματα τῶν τροπαρίων τῶν κανόνων σχηματίζουν ἀκροστιχίδα, ἐνῶ οἱ είρμοὶ τῶν κακόνων ψάλλονται ξανὰ ὡς “Καταβασίες”. Οἱ κανόνες ἀνάλογα μὲ τὸ περιεχόμενό τους ὀνομάζονται: ἀναστάσιμοι, σταυρώσιμοι, σταυροαναστάσιμοι, νεκρώσιμοι, παρακλητικοί, τριαδικοί, Θεομητορικοί, ἀγίων, κατανυκτικοὶ κ.λ.π. Πάντοτε τὸ τελευταῖο τροπάριο κάθε ὡδῆς τῶν κανόνων ἀναφέρεται στὴν Θεοτόκο καὶ ὀνομάζεται “Θεοτοκίο”.

Κατὰ τὴν τρίτη περίοδο ὑπῆρξαν δύο σπουδαῖα μοναστικὰ κέντρα ποὺ ἀξιοποίησαν καὶ ἀνέπτυξαν τὴν ἐκκλησιαστικὴ ὑμνολογία. Τὸ

πρῶτο ἥταν ὁ Μονὴ τοῦ ἀγίου Σάββα στὴν Παλαιστίνη καὶ τὸ δεύτερο ἡ μονὴ τοῦ Στουδίου στὴν Κωνσταντινούπολη. Μέσα ἀπ' αὐτὰ τὰ μοναστήρια ἔπειδησαν σπουδαῖες φυσιογνωμίες ὑμνογράφων ὅπως ὁ Ἀνδρέας Κρήτης, ὁ Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός, ὁ Κοσμᾶς ὁ Μελωδὸς καὶ οἱ Στουδίτες.

Απὸ τοὺς Στουδίτες ξεχωρίζουν ὁ Θεόδωρος Στουδίτης, ποὺ ὑπῆρξε καὶ ὁ ἡγούμενος τῆς μονῆς. Διακρινόταν γιὰ τὴ θεολογική του μόρφωση καὶ τὸ Ὁρθόδοξο ἀγωνιστικό του φρόνημα, ὅπως καὶ ὁ ἀδελφός του Ἰωσήφ, ὁ μετέπειτα ἀρχιεπίσκοπος Θεσσαλονίκης. Συνέταξαν γιὰ τὶς καθημερινές τριώδια καὶ τετραώδια, μὲ τὰ ὅποια πλουτίστηκε τὸ βιβλίο τοῦ Τριωδίου, καθὼς ἐπίσης Ἰδιόμελα καὶ Κοντάκια. Ἐπίσης συνέταξαν Τριώδια καὶ Τετραώδια γιὰ ὅλο τὸ Πεντηκοστάριο.

Εἰδικῶτερα ὁ Θεόδωρος συνέθεσε, ἀναθεώρησε καὶ τροποποίησε στὴ σημερινή τους μορφὴ τοὺς κανόνες τῶν Ἀναβαθμῶν τῆς Ὁκτωήχου. Ἀκόμη συνέθεσε τέσσερις κανόνες γιὰ τὰ Σάββατα τῶν Ἀπόκρεω καὶ τῆς Τυρινῆς, ὅπως ἐπίσης καὶ γιὰ τὶς Κυριακὲς τῆς Σταυροπροσκυνήσεως καὶ τῆς Ὁρθοδοξίας.

Στουδίτης ὑπῆρξε καὶ ὁ Κλήμης, μαθητὴς καὶ διάδοχος τοῦ Θεοδώρου. Συνέγραψε κανόνες. Μαθητὴς τοῦ Θεοδώρου ὑπῆρξε καὶ ὁ Κυπριανός, ὁ ὅποιος συνέγραψε Ἰδιόμελα καὶ Είρμούς. "Άλλοι Στουδίτες εἶναι: ὁ Θεόκτιστος, ὁ Νικόλαος, ὁ Πέτρος, ὁ Συμεὼν καὶ ὁ Γαβριήλ¹.

1. Γιὰ τὴ Βυζαντινὴ ὑμνογραφία 8λ. H.-G. Beck, *Kirche und theologische Literatur im byzantinischen Reich*, München 1959, σ. 262 ἐ., 425 ἐ., 472 ἐ., 515, 601, 662, 701 καὶ 796 E. Follieri, *Initia Hymnorum ecclesiae*, τόμοι 4, Città del Vaticano 1960-1996 καὶ J. Szövérffy, *A Guide to Byzantine Hymnography*, Brookline 1979.

Ο ΒΙΟΣ ΤΟΥ ΘΕΟΚΤΙΣΤΟΥ ΣΤΟΥΔΙΤΗ

‘Ο Θεόκτιστος ἔζησε τὸν 14ο αἰώνα καὶ ὑπῆρξε μοναχὸς τῆς μονῆς τοῦ Στουδίου, ἀπὸ τὴν ὁποία πῆρε καὶ τὸ ἐπίθετο Στουδίτης. Πρόκειται γιὰ ἔνα ἀπὸ τὰ πιὸ ὀνομαστὰ καὶ περιφανῆ μοναστήρια τοῦ Βυζαντίου, τὸ ὅποιο σημάδεψε πνευματικὰ τὴ μοναστικὴ πολιτεία τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ ἄφησε πράγματι ἐποχὴ γιὰ τὴν ὄργανωσή του, τὸ πλῆθος τῶν μοναχῶν, γιὰ τὸ βιβλιογραφικό του ἐργαστήριο. Ἐπίσης εἶναι περίφημο γιὰ τὸ ρόλο ποὺ ἔπαιξε ὅταν ἡ Ἑκκλησία τοῦ Χριστοῦ κλυδωνίζονταν ἀπὸ τὶς ποικίλες αἱρέσεις καὶ ἰδιαίτερα κατὰ τὴν περίοδο τῆς εἰκονομαχίας. Ἀκόμα ἔγινε ὀνομαστὸ καὶ γιὰ τὶς ἐκκλησιαστικὲς προσωπικότητες ποὺ ἀνέδειξε, ὅπως εἶναι ὁ Θεόδωρος Στουδίτης, ὁ Δαμασκηνὸς Στουδίτης κ.ἄ. Γιὰ τὴν ἐποχὴ ἐκείνη ἦταν κέντρο γραμμάτων καὶ παιδείας, ἀλλὰ συγχρόνως «περιφανὲς καὶ περίδοξον τῆς ἀρετῆς παιδευτήριον».

‘Ο Θεόκτιστος Στουδίτης διακρίθηκε ὡς ὑμνογράφος καὶ συγγραφέας ἀγιολογικῶν ἔργων. Τὰ περισσότερα ἀπὸ τὰ συγγράμματά του ἀναφέρονται στὸν πατριάρχη Κωνσταντινούπολεως Ἀθανάσιο Α' κι αὐτὸ γιατὶ θεώρησε, ὅτι μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ θὰ μποροῦσε νὰ διατηρήσει ζωντανὴ τὴ μνήμη τοῦ Πατριάρχη μέσα στὴν πορεία τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς τῆς Ὁρθοδοξίας.

Τὸ 1890 ὁ Γεώργιος Παπαδόπουλος στὸ βιβλίο του: *Συμβολὴ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς παρ'* ἡμῖν ‘Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς’, Ἀθήνα 1890, σ. 247-248, συμπεριέλαβε καὶ ἔνα μικρὸ σημείωμα γιὰ τὸν Θεόκτιστο Στουδίτη. Σύμφωνα μὲ τὴν ἀποψή του ἦταν μαθητὴς τοῦ Θεοδώρου Στουδίτη καὶ ἔζησε στὶς ἀρχὲς τοῦ 9^{ου} αἰώνα. Ἀνάμεσα στὰ διάφορα ἔργα τοῦ Θεοκτίστου ἀνέφερε κανόνες στὴ Θεοτόκο, στὸν Χριστό, στὸν ἄγιο Νικόλαο καθὼς καὶ στὶς ἄυλες καὶ ἐπουράνιες δυνάμεις.

‘Ο Egon Wellesz¹, ἀκολουθεῖ τὴ θέση καὶ τὶς ἀπόψεις τοῦ Γ. Παπαδοπούλου, γι' αὐτὸ καὶ συγκαταλέγει τὸν Θεόκτιστο σὰν ἔνα ὑμνογράφο τοῦ 9^{ου} αἰώνα.

1. A History of Byzantine Music and Hymnography, Oxford, 1949, σ. 116, 119 & 344.

‘Η Βυζαντινολόγος A.M. Talbot² ἀνατρέπει τὴ θέση τοῦ Γ. Παπαδοπούλου τονίζοντας ὅτι ὁ Παπαδόπουλος δὲν ἀναφέρει τὶς πηγὲς ἀπὸ τὶς ὁποῖες ἄντλησε τὰ βιογραφικὰ στοιχεῖα ποὺ παραθέτει σχετικὰ μὲ τὸν Θεόκτιστο Στουδίτη. ‘Υπάρχει τὸ ἐνδεχόμενο ὁ Παπαδόπουλος νὰ κατατάσσει τὸν Θεόκτιστο στὸν 9^ο αἰώνα μόνο καὶ μόνο ἀπὸ τὸ ἐπίθετὸν του. ‘Ο Παπαδόπουλος, προφανῶς, διδηγήθηκε στὴ θέση αὐτὴ ἀπὸ τὸ ἔξης σκεπτικὸν: ἡ ὑμνογραφία, ὡς γνωστόν, ἀναπτύχθηκε στὴ μονὴ Στουδίου κατὰ τὸν 9^ο αἰώνα. Εἶναι δὲ πολλοὶ οἱ ὑμνογράφοι τοῦ 9^ο αἰώνα ποὺ ἔχουν τὸ ἐπίθετο “Στουδίτης”. ’Αρα, λοιπόν, ἀφοῦ ὁ Θεόκτιστος ἦταν Στουδίτης, θὰ πρέπει, σύμφωνα μὲ τὴ γνώμη τοῦ Γ. Παπαδοπούλου, νὰ ἔζησε τὸν 9^ο αἰώνα. Τὸ ἐπίθετο τοῦ Θεοκτίστου μπορεῖ νὰ φανερώνει τὴ σχέση του μὲ τὴ μονὴ τοῦ Στουδίου, ἀλλὰ πρέπει νὰ εἴχε στενὴ σχέση ἢ ἀκόμη καὶ νὰ εἴχε ἐγκαταβιώσει γιὰ ἔνα διάστημα στὸ μοναστῆρι τοῦ Ἀθανασίου Α’ Κωνσταντινουπόλεως στὴν Ξηρόλοφο τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

‘Η Talbot μελέτησε μὲ μεγάλη προσοχὴ τὴν περίπτωση τοῦ Θεοκτίστου μὲ ἀποτέλεσμα νὰ διδηγηθεῖ στὰ παρακάτω συμπεράσματα:

1. Δέχεται εὔλογα πιθανὴ τὴν ὑπόθεση ὅτι εἶναι ἔνα καὶ τὸ αὐτὸ πρόσωπο μὲ τὸν Θεόκτιστο Στουδίτη, ὁ ὁποῖος συνέθεσε διάφορες προσευχὲς καὶ κανόνες, οἱ ὁποῖοι δλοὶ ἔχουν διασωθεῖ σὲ χειρόγραφα τοῦ 14^{ου} αἰώνα καὶ μετά.

2. ‘Υπάρχει στενὸς συσχετισμὸς καὶ ὁμοιότητες στὸ λεξιλόγιο καὶ στὴ φρασεολογία μεταξὺ τῶν ἔργων ποὺ εἶναι ἀφιερωμένα στὴ μνήμη τοῦ Ἀθανασίου ἀπὸ τὸν Θεόκτιστο τοῦ 14^{ου} αἰώνα καὶ στὰ ὑμνολογικὰ ἔργα ποὺ ἀποδίδονται ἀπὸ τὸν Παπαδόπουλο καὶ Wellesz στὸν ὑποτιθέμενο Θεόκτιστο τοῦ 9^{ου} αἰώνα.

Προκειμένου ἡ Talbot νὰ κατοχυρώσει ἐπιστημονικὰ τὶς θέσεις της, παρέχει στὴ συνέχεια παράλληλα χωρία ποὺ προέρχονται ἀπὸ τὸν ὑποτιθέμενο Θεόκτιστο τοῦ 9^{ου} αἰώνα καὶ ἀπὸ αὐθεντικὰ ἔργα τοῦ Θεοκτίστου τοῦ 14^{ου} αἰώνα. Τέλος συμπεραίνει ὅτι ὕστερα ἀπὸ τὴν παράθεση τῶν παραλλήλων χωρίων δὲν ὑπάρχει καμία βάση γιὰ νὰ ἀποδώσουμε τὰ ἔργα σὲ κάποιον ἀνύπαρκτο Θεόκτιστο Στουδίτη, ὑμνογράφο τοῦ 9^{ου} αἰώνα καὶ ὅτι ὑπάρχει μόνο ἔνας βυζαντινὸς ὑμνογράφος ὁ

2. Bl. A-M. Talbot, *Faith Healing in Late Byzantium*, Brookline, Mass. 1983, σ. 145
ξ.

Θεόκτιστος Στουδίτης τοῦ 14^{ου} αἰώνα. Ἐξάλλου τὰ μόνα χειρόγραφα, ποὺ φέρουν τὸ ὄνομα τοῦ Θεοκτίστου ἀνήκουν στὸν 14^ο - 17^ο αἰώνα. Ὁ Θεόκτιστος Στουδίτης ἦταν ὁπαδὸς τοῦ Παλαμᾶ, πρὸς τιμὴν μάλιστα τοῦ ὅποίου συνέθεσε ἐνα τετράστιχο.

Καταλήγουμε, λοιπόν, ὅτι ὁ Θεόκτιστος ὁ Στουδίτης ἔζησε τὸν 14^ο αἰώνα καὶ ὅχι τὸν 9^ο αἰώνα, ὅπως ἴσχυρίζεται ὁ Γ. Παπαδόπουλος. Στὰ 1320-1330 συνέθεσε τὸν ἐγκωμιαστικὸν βίο τοῦ Ἀθανασίου Α' Κωνσταντινουπόλεως, ἐνα Λόγο γιὰ τὴ μεταφορὰ τῶν λειψάνων του καὶ ἀρκετὰ ὑμνολογικὰ ἔργα.

Ἡ συλλογὴ καὶ ἔκδοση τῶν ἔργων τοῦ Θεοκτίστου ἦταν ἐνας ἀξιόλογος παράγοντας στὴν ἀναγνώριση τοῦ πατριάρχη Ἀθανασίου Α' ὡς ἀγίου στὰ μέσα τοῦ 14^{ου} αἰώνα.

ΤΑ ΥΜΝΟΛΟΓΙΚΑ ΚΑΙ ΕΥΧΟΛΟΓΙΚΑ ΈΡΓΑ ΤΟΥ ΘΕΟΚΤΙΣΤΟΥ ΣΤΟΥΛΙΤΗ

Α. Η ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΗ ΠΑΡΑΔΟΣΗ

1) Η χειρόγραφη παράδοση τῶν ὑμνολογικῶν ἔργων.

α) Κανόνες εἰς τὸν ἄγιον Ἀθανάσιον, πατριάρχην Κωνσταντίνουπόλεως.

Χειρόγραφα. Χάλκης (57) 64, φ. 1-241¹ (Z)

‘Ο κώδικας εἶναι βομβύκινος 0,24 X 0,15 τοῦ ιστ’ αἰώνα. Ή γραφὴ εἶναι δρθία, πολὺ ἐπιμελημένη μὲ ἐρυθρόγραφα ἀρχικά, μὲ μονόστηλες σελίδες καὶ νεότερο δέσιμο. ‘Ο κώδικας εἶναι ἄναρχος, κολοθὸς καὶ σητόβρωτος, τὸ δὲ φ. 241^v εἶναι φθαρμένο.

Στὸ φ. 37^v ὑπάρχει ἡ σημείωση: «+ ἡ βίβλος αὕτη πέφυκε τῆς Παντούργοῦ Τριάδος ἐν τῇ νήσῳ Χάλκῃ τε μονῆς τε τοῦ Ἐσόπτρου καὶ εἴ τις βουληθῇ ποτὲ ταύτην ἀποσυλῆσαι κεχωρισμένος ἔσεται Τριάδος τῆς ἀγίας ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ γε καὶ τῷ ἐλευσομένῳ.-

Οἱ π(ατέ)ρες μέμνησθε τοῦ μ(ητ)ροφάνους».

‘Ο κώδικας παρέχει ἔνδεκα κανόνες στὸν ἄγιον Ἀθανάσιο Α’, πατριάρχη Κωνσταντίνουπόλεως (1289-1293 & 1303-1310), ποὺ εἶναι οἱ ἔξης:

I. φ. 199^r - 203^r.

Κανὼν εἰς τὸν ἐν ἀγίοις πατέρα ἡμῶν καὶ μέγαν Ἀθανάσιον τὸν νέον, πατριάρχην Κωνσταντίνουπόλεως. Ἡχος α’.

1. Ἀρχ. Αἰμιλιανοῦ Τσακοπούλου, Περιγραφικὸς κατάλογος τῶν χειρογράφων τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου Β’, Ἀγίας Τριάδος Χάλκης, Κωνσταντίνούπολις 1956, σ. 46-48.

’Αρχή: Χριστὸν ποθῶν, Ἀθανάσιε, Χριστὸν
 ύπερφυῶς ἀσπαζόμενος.
Τέλος: πηγάζεις ἐκάστοτε.

II. φ. 203^r - 208^r.

Κανὼν ἰαμβόκροτος ἢ χορίαμβος εἰς τὸν ἄγιον Ἀθανάσιον ἀρχιεπίσκο-
πον Κωνσταντινουπόλεως. Ὁ Χος δ'.

’Αρχή: Στείθει θαλάσσης τῶν παθῶν τὴν κακίαν.
Τέλος: τοὺς ἀνυμνοῦντάς σε σκέπε.

III. φ. 208^r - 211^v.

”Ετερος κανὼν εἰς τὸν ἄγιον Ἀθανάσιον πατριάρχην Κωνσταντινου-
πόλεως. Ὁ Χος γ'.

’Αρχή: Θείας ἀθανασίας πάτερ ὅσιε.
Τέλος: σῶσον πάντας εὐχαῖς σου.

IV. φ. 211^v - 216^r.

”Ετερος κανὼν εἰς τὸν ἄγιον Ἀθανάσιον τὸν μέγαν πατριάρχην Κων-
σταντινουπόλεως, καὶ οὗτος ἰαμβόκροτος ἢ χορίαμβος διαφόροις μέ-
τροις ἐνασμενίζων. Ὁ Χος δ'.

’Αρχή: Θείω καλυφθεὶς Ἀθανάσιος γνόφω.
Τέλος: παρέχων τὰ πρὸς τὴν χρείαν.

V. φ. 216^r - 219^v.

”Ετερος κανὼν εἰς τὸν ἄγιον Ἀθανάσιον πατριάρχην Κωνσταντινου-
πόλεως. Ὁ Χος δ'.

’Αρχή: Χοροὶ ἱερῶν ποιμένων ὁμοῦ.
Τέλος: τὴν μνήμην πνευματικῶς ἔορτάσαι.

VI. φ. 220^r - 224^r.

Κανὼν εἰς τὸν ἄγιον Ἀθανάσιον πατριάρχην Κωνσταντίνουπόλεως.

Τέλος δ'.

΄Αρχή: Τὸν βίον μου ἵθυνον πρὸς ἀρετήν, Ἀθανάσιε.

Τέλος: κραταιὸν τῶν πιστῶν καταφύγιον.

VII. φ. 224^v - 227^v.

΄Ετερος κανὼν εἰς τὸν ἄγιον Ἀθανάσιον πατριάρχην Κωνσταντίνουπόλεως. Ήχος πλ. α'.

΄Αρχή: Τῷ σωτῆρι Θεῷ παρεστηκώς ἐν χαρᾶ.

Τέλος: παθῶν ἡμᾶς ἀπάλλαξον.

VIII. φ. 227^v - 231^v.

΄Ετερος κανὼν εἰς τὸν ἄγιον Ἀθανάσιον πατριάρχην Κωνσταντίνουπόλεως. Ήχος πλ. α'.

΄Αρχή: Δεῦτε μοι συνελθόντες ὡς φιλεόρτων πληθύς.

Τέλος: ὅθεν σε ὕμνοις τιμῶμεν.

IX. φ. 231^v - 235^r.

΄Ετερος κανὼν εἰς τὸν ἄγιον Ἀθανάσιον πατριάρχην Κωνσταντίνουπόλεως. Ήχος πλ. 6'.

΄Αρχή: Τὴν πανταιτίαν καὶ παρεκτικὴν ζωῆς τὴν ἀρρήτον σοφίαν τοῦ Θεοῦ.

Τέλος: κόσμον φθορᾶς ἐρρύσατο.

X. φ. 235^v - 239^r.

΄Ετερος κανὼν εἰς τὸν ἄγιον Ἀθανάσιον πατριάρχην Κωνσταντίνουπόλεως. Ήχος βαρύς.

΄Αρχή: Αβυσσον οὐρανόθεν τὴν διὰ πλῆθος ἐλέους.

Τέλος: μεσιτείαις τῆς ἀγνῶς κυησάσης σε.

XI. φ. 239^r - 241^v.

"Ετερος κανὼν εὶς τὸν ἄγιον Ἀθανάσιον πατριάρχην Κωνσταντίνου-
πόλεως. Ἡχος πλ. δ'.

Αρχή: Σταυρῷ Χριστοῦ πεποιθώς ἐκ νεότητός σου.

Τέλος: ... τὸν δέ ... ἡμᾶς.

6) Κανὼν εὶς τὰς ἀύλους καὶ ἐπουρανίους δυνάμεις.

Αρχή: Πληθύς με σῶσον.

Τέλος: Μαριάμ, τὸν ἐναγέστατον.

Χειρόγραφα: Λαούρας 1104 (Ι20), φ. 175^v - 180^{v2} (ΙΔ).

Ο κώδικας εἶναι χαρτῶος 0,15 X 0,10 τοῦ 1^ζ αἰώνα. Η γραφὴ εἶναι
όρθια, ἐπιμελημένη μὲ ἐρυθρογραφίες. Υπάρχουν πολλὰ ὄρθογραφικὰ
λάθη, τὰ ὅποια διορθώνουμε σιωπηρῶς.

γ) Κανὼν εὶς τὸν πανάγιον Πρόδρομον διὰ τοὺς θαλαττεύοντας.

Αρχή: Τρικυμίας, Πρόδρομε, Χριστοῦ.

Τέλος: πάντοτε σε προστρέχοντας.

Χειρόγραφα: Βατοπεδίου 1001, φ. 1^{v3} (θ).

Ο κώδικας εἶναι μεμβράνινος 17 X 12, φ. 385 τοῦ 1^δ αἰώνα. Η γραφὴ
εἶναι ὄρθια, παχειά, χωρὶς ἐρυθρογραφία καὶ ἐπιμελημένη.

Ο κανόνας ἔχει ἀκροστιχίδα: «Τρικυμίας Πρόδρομε πλέοντας ρύου»,
στὸ χειρόγραφο ὅμως διασώζεται ἡ α' ὡδὴ καὶ μέρος τῆς γ' ὡδῆς.

δ) Ἀκολουθία νήψεως καὶ νίψεως.

Η ἀκολουθία νήψεως καὶ νίψεως ἀποτελεῖται ὀπὸ δύο μέρη: I. Στιχηρὰ
προσόμοια, II. Παρακλητικὸς κανόνας στὸν Ἰησοῦν Χριστόν, III. Με-
γαλυνάρια, IV. Ἐξαποστειλάριο καὶ V. Στιχηρὰ προσόμοια στοὺς Αἴ-
νους.

2. Εὐστρατιάδη κατάλογος, σ. 174.

3. Βλ. Εὐστρατιάδη, κατάλογος, τ. 1, σ. 181.

I. Τὰ στιχηρὰ πρόσμοια περιέχονται στὸν κώδικα Vat. gr. 778, φ. 1-2⁴

(B).

Ἄρχή: Ἰησοῦ γλυκύτατε ψυχῆς ἐμῆς.

Τέλος: σῶζε τοὺς σὲ γεραίροντας.

Ο κώδικας εἶναι χαρτῶος 0,223 X 0,146 τοῦ 1δ' αἰώνα καὶ περιέχει 594 φύλλα μὲ 25 στίχους στὴ σελίδα. Ἡ γραφὴ εἶναι ἐλαφρὰ δεξιοκλινής, ἐπιμελημένη, χωρὶς ἐρυθρογραφίες καὶ ἐπίτιτλα κοσμήματα.

Τὰ στιχηρὰ περιέχονται στὸ Μέγα Ὁρολόγιον (βλ. Ὁρολόγιον, Ρώμη 1876, σ. 327-328) καὶ στὴν Παρακλητικὴ (βλ. Παρακλητική, ἦτοι Ὁκτώηχος ἢ μεγάλη, Ρώμη 1885, σ. 736-737).

II. Ο παρακλητικὸς κανόνας στὸν Ἰησοῦν Χριστὸν περιέχεται στοὺς ἑξῆς τρεῖς κώδικες.

α) Vat. gr. 778, φ. 2-5^{v5} (B) (βλ. πιὸ πάνω).

β) Vat. gr. 721, φ. 147 - 150⁶ (A).

Ἄρχή: Ἰησοῦ γλυκύτατε Χριστέ.

Τέλος: τοῦ πυρὸς τοῦ μέλλοντος.

Ο κώδικας εἶναι χαρτῶος 0,210 X 0,145 τοῦ 1δ' - 1ε' αἰώνα καὶ περιέχει 189 φύλλα μὲ 20-50 στίχους στὴ σελίδα. Ἡ γραφὴ εἶναι ὁρθία, λίαν ἐπιμελημένη, χωρὶς ἐρυθρογραφίες καὶ ἐπίτιτλα κοσμήματα.

Ο κανόνας περιέχεται στὴν Παρακλητικὴ (βλ. Παρακλητική, Ρώμη 1885, σ. 732-736) καὶ στὸ Μέγα Ὁρολόγιον (βλ. Ὁρολόγιον, Ρώμη 1876, σ. 324-327).

γ) Vat. gr. 1746, φ. 247 - 248^{v7} (Γ).

Ο κώδικας εἶναι χαρτῶος 0,220 X 0,145 τοῦ 1ε' αἰώνα (1368 μ.χ.) Ἡ γραφὴ εἶναι ὁρθία, ἐπιμελημένη, χωρὶς ἐρυθρογραφίες καὶ ἐπίτιτλα κοσμήματα.

Ο κανόνας περιέχεται στὴν Παρακλητική. (ὅ.π.).

4. R. Devreesse, *Bibliothecae Apostolicae Vaticanae*, τόμ. 3, in *Bibliotheca Vaticana* 1950, σ. 293.

5. Devreesse, ὅ.π.

6. Devreesse, ὅ.π. σ. 221.

7. Devreesse, ὅ.π., τόμ. 1. σ. 14.

III. Τὰ Μεγαλυνάρια περιέχονται στὸν κώδικα Vat. gr. 778, φ. 5^v8 (B).

- Άρχή: 'Ιησοῦ γλυκύτατε, Ἰησοῦ.
Τέλος: κλῆσιν ἐν τοῖς ἐγκάτοις μου.

IV. Τὸ Ἐξαποστειλάριο περιέχεται στὸν κώδικα Vat. gr. 778, φ. 5^v9 (B).

- Άρχή: Ὦ Ιησοῦ σωτήρ μου.
Τέλος: σοῦ μεγαλύνω τὴν δόξαν.

V. Τὰ Στιχηρὰ προσόμοια στοὺς Αἴνους περιέχονται στὸν κωδ. Vat. gr.

778, φ. 5^v - 6¹⁰ (B).

- Άρχή: Σέ, Ἰησοῦ καὶ Θεέ μου.
Τέλος: λιταῖς τῆς τεκούσης σε.

Ἡ Ἀκολουθία νήψεως καὶ νίψεως φέρεται σὲ ὅρισμένους κώδικες καὶ ὡς ἔργο τοῦ Φιλοθέου Κοκκίνου καθὼς καὶ τοῦ Θεολήπτου Φιλαδελφείας (βλ. Π. Κουρτεσίδου, Τὸ ποιητικὸ ἔργο τοῦ Φ. Κοκκίνου, σ. 1θ', Θεσ/νίκη 1992 καὶ Ἰ. Γρηγοροπούλου, Θεολήπτου Φιλαδελφείας βίος καὶ ἔργα, τ. Α', σ. 199-201, Θεσ/νίκη 1991).

Ἡ Κουρτεσίδου ὄρθως δὲν δέχεται ὡς συγγραφέα τοῦ ἔργου αὐτοῦ τὸν Φιλόθεο Κόκκινο καὶ τὸ ἀποδίδει μᾶλλον στὸν Θεόκτιστο Στουδίτη. Ἀντίθετα ὁ Γρηγορόπουλος δέχεται ὡς συγγραφέα τὸν Θεόληπτο Φιλαδελφείας.

Ἡ ἀκολουθία ὅμως αὐτὴ φαίνεται ὅτι εἶναι ἔργο τοῦ Θεοκτίστου Στουδίτη γιὰ τοὺς ἔξης λόγους:

1) Οἱ περισσότεροι καὶ ἐγκυρότεροι κώδικες (Α,Β,Γ), τὸ Μέγα Ωρολόγιον καὶ ἡ Παρακλητικὴ ἀποδίδουν τὸ ἔργο αὐτὸν στὸν Θεόκτιστο Στουδίτη.

2) Τὸ περιεχόμενο τῆς Ἀκολουθίας, μὲ τὸν ἔντονο συναισθηματικὸ φόρτο, συμφωνεῖ ἀπόλυτα μὲ τὸ ὕφος τῶν ὑπολοίπων ἔργων τοῦ Θεόκτιστου Στουδίτη. (βλ. π.χ. Εὐχὴ στὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν,

8. Devreesse, ὅ.π., τόμ. 3 σ. 293.

9. Devreesse, ὅ.π.

10. Devreesse, ὅ.π.

Εύχὴ στὸν φύλακα "Αγγελο, καθὼς καὶ τὴν Ἐγκωμιαστικὴ εὐχὴ εἰς τὴν ὑπεραγίαν Θεοτόκον).

3) Τέλος ἡ A.M. Talbot, στὸ πρόσφατο βιβλίο της *Faith Healing in Late Byzantium* (Brookline, Mass 1983, σ. 146 ἐ.) παραθέτει παράλληλα χωρία τοῦ βίου τοῦ πατριάρχη Ἀθανασίου καὶ τοῦ Λόγου εἰς τὴν ἀνακομιδὴν τοῦ λειψάνου τοῦ πατριάρχη Ἀθανασίου καὶ τοῦ κανόνος στὸν πατριάρχη Ἀθανάσιο - ποὺ εἶναι ἀναμφισβήτητα ἔργα τοῦ Θεοκτίστου Στουδίτη - μὲ τὰ ἀποδιδόμενα στὸν ὑποθετικὸ Θεόκτιστο τοῦ 9ου αἰώνα καὶ ἀποδεικνύει ὅτι ὅλα προέρχονται ἀπὸ τὸν ἴδιο συγγραφέα, δηλαδὴ τὸν Θεόκτιστο Στουδίτη τοῦ 14ου αἰώνα.

2). Ἡ χειρόγραφη παράδοση τῶν εὐχολογικῶν ἔργων.

α) Εὐχὴ εἰς τὸν ἄγιον "Αγγελον, τὸν φύλακα τῆς ψυχῆς.

Ἄρχη: Τοῦ πρώτου φάους, "Αγγελε.
Τέλος: τοὺς αἰώνας τῶν αἰώνων ἀμήν.

Χειρόγραφα:

I. Ξηροποτάμου 204 ("ΑΘ. 2537), φ. 336 - 369¹ (Δ).

'Ο κώδικας εἶναι χαρτῶος τοῦ ιστ' αἰώνα. Ἡ γραφὴ εἶναι ὁρθία, πολὺ ἐπιμελημένη. Δὲν ὑπάρχουν ἐρυθρογραφίες καὶ ἐπίτιτλα κοσμήματα.

II. Ξηροποτάμου 252 ("ΑΘ. 2585), φ. 73 - 74^{ν2} (Ε).

'Ο κώδικας εἶναι χαρτῶος 0,20 X 0,14 τοῦ ιη' αἰώνα καὶ περιέχει 201 φύλλα. Ἡ γραφὴ εἶναι ἐπιμελημένη, ἐλαφρὰ δεξιοκλινής, χωρὶς ἐρυθρογραφίες.

Τὸ κείμενο τῆς εὐχῆς στοὺς δύο παραπάνω κώδικες εἶναι κολοθό.

III. Λαύρας 259 (Ε 67), φ. 169 - 170^{ν3} (ΣΤ).

'Ο κώδικας εἶναι χαρτῶος τοῦ ιζ' αἰώνα καὶ περιέχει 170 φύλλα. Ἡ γραφὴ εἶναι ἐπιμελημένη, δεξιοκλινής, χωρὶς ἐρυθρογραφίες καὶ ἐπίτιτλα κοσμήματα. 'Ο κώδικας αὐτὸς περιέχει ὄλόκληρο τὸ κείμενο τῆς εὐχῆς.

1. Βλ. Λάμπρου, κατάλογος, τόμ. 1, σ. 214.

2. Βλ. Λάμπρου, κατάλογος, τόμ. 1, σ. 219.

3. Βλ. Εύστρατιάδη, κατάλογος, σ. 81.

6) Εύχὴ πρὸς τὸν Ἰησοῦν Χριστόν.

Αρχή: Κύριε ὁ ἀνοίξας τοὺς ὄφθαλμούς.
 Τέλος: ἀπ' ἐμοῦ τὴν σὴν ἐπικουρίαν.

Χειρόγραφα:

I. Ξηροποτάμου 204 ("ΑΘ. 2537), φ. 307 - 321⁴ (Δ).

'Ο κώδικας εἶναι χαρτῶος τοῦ ιστ' αἰώνα.

Τὸ κείμενο τῆς εὐχῆς τοῦ Θεοκτίστου εἶναι κολοβό. Ἡ γραφὴ εἶναι ὁρθία, πολὺ ἐπιμελημένη. Δὲν ὑπάρχουν ἐρυθρογραφίες καὶ ἐπίτιτλα κοσμήματα.

II. Ξηροποτάμου 252 ("ΑΘ. 2585), φ. 69 - 73⁵ (Ε).

'Ο κώδικας εἶναι χαρτῶος τοῦ ιη' αἰώνα. Ἡ γραφὴ εἶναι λεπτή, ἐπιμελημένη, ὁρθία, χωρὶς ἐρυθρογραφίες καὶ ἐπίτιτλα κοσμήματα.

γ) Εύχὴ ἐγκωμιαστικὴ εἰς τὴν ὑπεραγίαν Θεοτόκον, ἵνα ὀφείλει λέγειν πᾶς Χριστανὸς ἔμπροσθεν τῆς εἰκόνος καθ' ἐκάστην ἡμέραν.

Αρχή: Δέσποινά μου, ὑπεραγία μου.
 Τέλος: ὁ καρπὸς τῆς κοιλίας σου. Ἄμην.

Χειρόγραφα:

I. Ιθήρων 686 ("ΑΘ. 4806), 11⁶ (ΙΑ).

'Ο κώδικας εἶναι χαρτῶος τοῦ ιζ' αἰώνα. Ἡ γραφὴ εἶναι ἐλαφρὰ δεξιοκλινής, ἀρκετὰ ἐπιμελημένη καὶ μὲ ἐπίτιτλα κοσμήματα.

II. Παντελεήμονος 803 ("ΑΘ. 6310), φ. 475 ε.⁷ (ΙΒ).

Τὸν χαρτῶο αὐτὸν κώδικα (0,14 X 0,10), τοῦ ιζ' αἰώνα, δὲν μπορέσαμε νὰ μελετήσουμε γιὰ λόγους τεχνικούς.

III. Λαύρας 1090 (Ι 6), φ. 120^V - 134⁸ (ΙΓ).

'Ο κώδικας εἶναι χαρτῶος τοῦ ιζ' αἰώνα. Ἡ γραφὴ εἶναι ὁρθία καὶ ἐπιμελημένη. "Εχει ἐρυθρόγραφα ἐπίτιτλα καὶ κοσμήματα.

4. Βλ. Λάμπρου, κατάλογος, τόμ. 1, σ. 214.

5. Βλ. Λάμπρου, κατάλογος, τόμ. 1, σ. 219.

6. Λάμπρου, κατάλογος, τόμ. 2, σ. 203.

7. Λάμπρου, κατάλογος, τόμ. 2, σ. 437.

‘Ο κώδικας αύτος διασώζει τὴν εὐχὴν σὲ ἐκτενέστερη μορφή. Γιὰ τὸν λόγο αύτὸν δὲν τὸν λάβαμε ύποψη.

δ) Εὐχὴ εἰς τὴν Ἀγίαν Τριάδα, λεγομένη ἐν τῷ Ἀποδείπνῳ.

Αρχή: Ή πανσθενῆς καὶ ζωοποιός.
Τέλος: καὶ μεγαλύνοντες εἰς τοὺς αἰώνας.

Χειρόγραφα:

Ιεήρων 535 (”Αθ. 4655), φ. 180^v - 181^{v9} (Ι).

Ο κώδικας εἶναι χαρτῶος τοῦ ιστ’ αἰώνα. Ή γραφὴ εἶναι ὄρθια, ἀρκετὰ ἐπιμελημένη, χωρὶς ἐρυθρογραφίες.

ε) Ἐπίγραμμα εἰς τὸν ἄγιον Γρηγόριον τὸν Παλαμᾶν.

Αρχή: Φύλαξ πεφυκὼς ἀκριβῆς τῶν δογμάτων.
Τέλος: δείκνυσι φρούδας καινὰς ὑθλοφωνίας.

Χειρόγραφα:

Ambrosianous 475, φ. 41^{v10} (Η).

Ο κώδικας εἶναι χαρτῶος 21,4 X 13,8, φ. 1-6 καὶ 1-296 τοῦ ιε’ αἰώνα. Ο κώδικας σὲ πολλὰ σημεῖα εἶναι φθαρμένος καὶ ἔχουν ἐκπέσει ὄρισμένα φύλλα. Ή γραφὴ εἶναι ὄρθια καὶ ἐπιμελημένη.

Τὸ ἐπίγραμμα βρίσκεται στὸ φ. 41^v.
Τὸ ἐπίγραμμα ἐκδόθηκε ἀπὸ τὸν Γ. Μαντζαρίδη. 6λ. Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ, Συγγράμματα, τόμ. 2, Θεσσαλονίκη 1966, σ. 163.

Β. ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Τὸ ἐπίγραμμα εἰς τὸν ἄγιον Γρηγόριον τὸν Παλαμᾶν ἐκδόθηκε ἀπὸ τὸν Γ. Μαντζαρίδη. 6λ. Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ, Συγγράμματα, τόμ. 2, Θεσσαλονίκη 1966, σ. 163.

8. Βλ. Εὐστρατιάδη, κατάλογος, σ. 172.

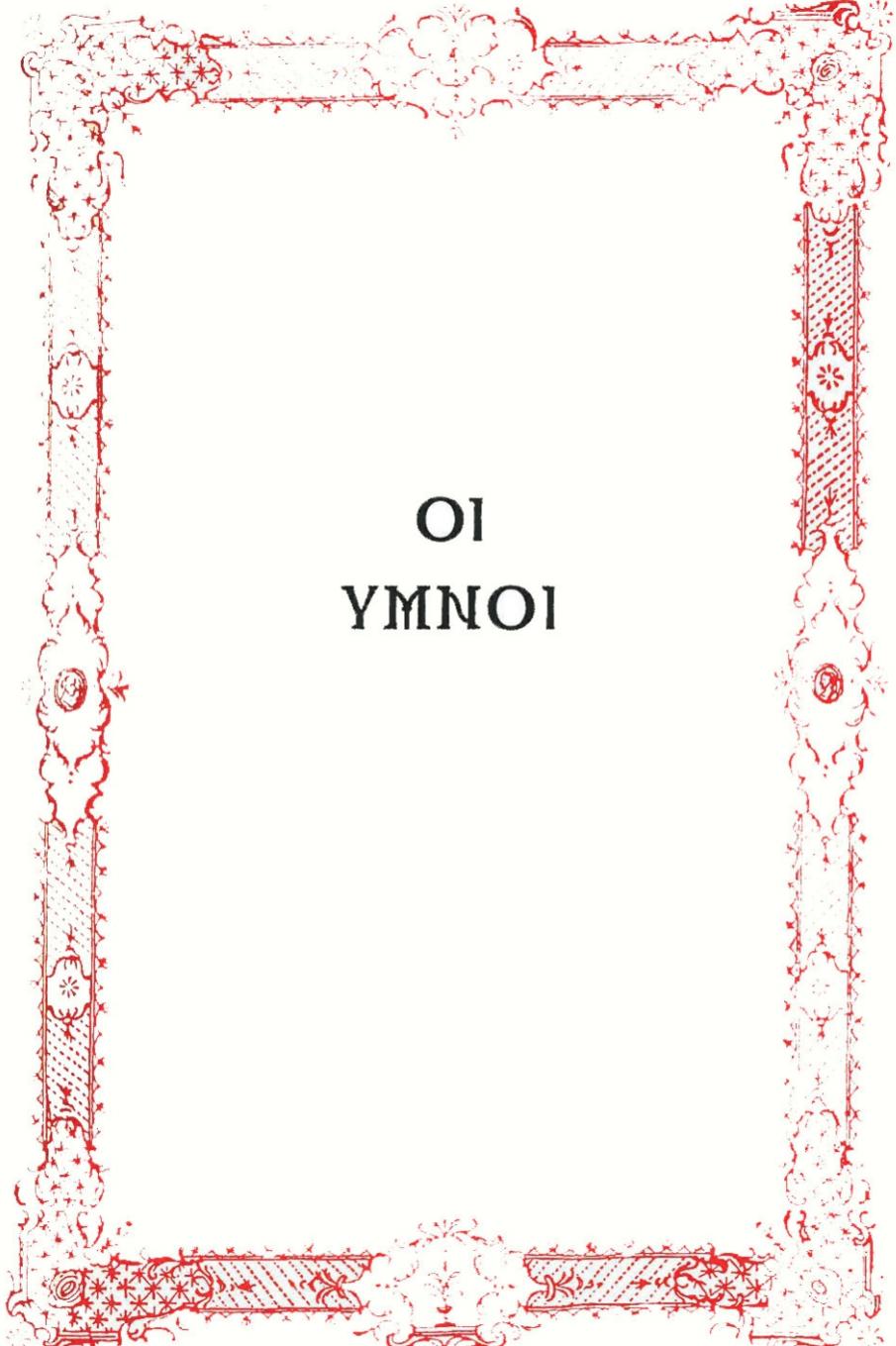
9. Λάμπρου, κατάλογος, τόμ. 2, σ. 166.

10. Βλ. A. Martini & D. Bassi Catalogus codicum Graecorum Bibliothecae Ambrosiana, Mediolani, 1906, σ. 547-550.

Τὸ ἔργον Κανὼν ἰκετήριος εἰς τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, ἐκδόθηκε στὴν Παρακλητική, ἥτοι Ὁκτώηχος ἡ Μεγάλη, Ρώμη 1885, σ. 732-736.

Τὸ ἔργο Κανὼν παρακλητικὸς εἰς Χριστόν, ἐκδόθηκε ὁ.π., σ. 736-737 καὶ στὸ Ὁρολόγιον, Ρώμη 1876, σ. 324-327.

OI
YMNOI

1. ΚΑΝΩΝ ΕΙΣ ΤΟΝ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΕΡΑ ΗΜΩΝ ΚΑΙ ΜΕΓΑΝ ΛΘΑΝΑΣΙΟΝ, ΤΟΝ ΝΕΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

Ωδὴ ἀ'. Ἡχος ἀ'.

Χριστὸς γεννᾶται.

Χριστὸν ποθῶν Ἀθανάσιε,* Χριστὸν ὑπερφυῶς ἀσπαζόμενος,* Χρι-
στὸν ἐπὶ γῆς, μακάριε,* ὅλῃ ψυχῇ καὶ γνώμῃ, ὡς ἀληθῶς ἔξακολου-
θήσας,* ἐν ἀσκήσει καρτερῶς* τὸν βίον ἥνυσας.

Θεοῦ θεράπων θεόληπτε,* Θεοῦ ὡς ἀληθῶς φίλε γνήσιε,¹* Θεοῦ τοῦ
ἀοράτου πανέντιμον* σκεῦος ἐκλελεγμένον² τούτου σαφῶς καὶ
πρωτισμένον* ἀνεδείχθης ἰερὸν* ὥς Ἀθανάσιε.

Εκ βρέφους ὥφθης ἀοίδιμε* ὡς ἄσαρκος ἐν γῇ πορευόμενος,* χηρῶν
ἀντιλήπτωρ³ μέγιστος* καὶ καταπονουμένων ἐκδικητής, πάντων
θλιβομένων* ἐν κινδύνοις βοηθός* σὺν Ἀθανάσιε.

Θεοτοκίον.

Παρθένε μόνη πανάμωμε,* παρθένε τῶν ἀγγέλων τὸ καύχημα,* παρ-
θένε πιστῶν τὸ στήριγμα,⁴* σῶζε τοὺς σὲ ὑμνοῦντας, ὡς ἀληθῶς
πάντων ὑπερτέραν* καὶ κυρίως ὑπὲρ νοῦν* θεογεννήτριαν.

Ωδὴ γ'. Τὸ πρὸ τῶν αἰώνων.

Πάμπει νῦν ἡ χάρις* ἐπὶ σοὶ παραδόξως, μακάριε.* ἡ καθαρὰ γὰρ πο-
λιτεία* τῶν θαυμάτων τὰ πλήθη* σαφῶς σοὶ νῦν προεξένησε* καὶ
καταυγάζει ζοφώδεις ψυχὰς* αἴγλη θείου Πνεύματος.

1. Πθλ. Φιλ. 4,3.

2. Βλ. Πρ. 9,15.

3. Βλ. Ἰακ. 1,27 καὶ Ἡσ. 1,17. Εὐχὴ Θείας Λειτουργίας Μ. Βασιλείου.

4. Βλ. Ἐξαποστειλάρειον «Σταυρὸς ὁ φύλαξ...».

Κὺ καὶ μετὰ τέλος* ἐνεργεῖς παραδόξως τοῖς θαύμασι* καὶ θεραπεύεις τοὺς νοσούντας* καὶ προστρέχοντας πίστει* ἐν σοὶ ἐμφανῶς, μακάριε,* καὶ πρὸς λιμένας τῆς ἄνω ζωῆς* ὀδηγεῖς Θεόληπτε.

Γέγονεν δὲ βίος* προφανῶς σοῦ τοῖς πᾶσι κανὼν ἀρετῆς* καὶ τοῖς ἐν κόσμῳ, θεοφόρε,* ὑποτύπωσις ξένη* καὶ νῦν πάντες σὲ γεραίρουσιν* ἀνευφημούντες τὴν μνήμην τὴν σήν,* μάκαρ Ἀθανάσιε.

Θεοτοκίον.

Τὸν πρὸ τῶν αἰώνων* ἐκ Πατρὸς γεννηθέντα⁵ γεννᾶς ὑπὲρ νοῦν* καὶ ὑπὲρ λόγον, ἐν ἀγκάλαις* τὸν προάναρχον λόγον,* ἀγνή, φέρεις σωματούμενον,* ὑπὲρ αἰτίαν καὶ πάντων βροτῶν* νοῦν τε καὶ διάνοιαν.

Κάθισμα. Ἡχος δ'. Ταχὺ προκατάλαβε.

Ταχὺς εἰς ἀντίληψιν⁶ καὶ μετὰ τέλος φανεῖς,* πηγάζεις τὰ θαύματα καὶ θεραπεύεις σαφῶς,* ποιμὴν Ἱερώτατε,* πάθη παντοία, μάκαρ,* τῶν ψυχῶν καὶ σωμάτων* πάντων τῶν προστρεχόντων τῇ σορῷ σου τῇ θείᾳ,* προσευχαῖς σου εὐπροσδέκτοις ταῖς πρὸς τὸν Κύριον.

Ωδὴ δ'. Ράθδος ἐκ τῆς ρίζης.

Θρόνῳ παριστάμενος Θεοῦ,* παμμάκαρ Ἀθανάσιε,* μὴ διαλίπης ὑπὲρ πάντων ἡμῶν* τῶν σῶν πιστῶν ἱκετῶν* τοῦ πρεσβεύειν πάντοτε,* ἵνα τοῦ πυρὸς τοῦ αἰώνιου* ῥυσθῶμεν καὶ ἐξ ἔχθρῶν,* γλώσσης πονηρᾶς καὶ κακώσεως.

Νοσήματα παύεις χαλεπὰ* τῶν πίστει προστρεχόντων⁷ σοι* καὶ συμφορῶν λυτροῦσαι καὶ θλίψεων,* διὸ τὴν λύπην ἡμῶν* εἰς χαρὰν μετάβολε,⁸* πάτερ Ἀθανάσιε, καὶ σῶσον* κινδύνων καὶ πειρασμῶν* καὶ αἰωνιζούσης κολάσεως.⁹

5. Βλ. Καταβασία Χριστουγέννων ὡδὴ γ' «Τὸ πρὸς τῶν αἰώνων ...».

6. Βλ. Τροπάριον ἀκολουθίας Εὐχελαίου «Ταχὺς εἰς ἀντίληψιν ...».

7. Βλ. Μθ. 25, 41.

8. Βλ. Ἰω. 16, 20-21.

9. Βλ. Μθ. 25, 46.

Θείας εὐφροσύνης ἀληθῶς * πληρούμενοι, σαφῶς γεραίρομεν * τὴν θήκην τῶν λειψάνων σου * καὶ πόθῳ ὑπὲρ τῷ σῷ ἐκτενῶς δεόμεθα, * ἵνα λυτρωθῶμεν νοσημάτων, * σωμάτων τε καὶ ψυχῶν * βλάβης τε παντοίας καὶ θλίψεως.

Θεοτοκίον.

Μόνη τῶν ἀγγέλων χαρμονή, * Παρθένε παναμώμητε, * μὴ διαλίπης προσάγειν Χριστῷ * τῷ σῷ Υἱῷ καὶ Θεῷ * ἰκεσίας, πάνσεμνε, * ἵνα τοῦ πυρὸς καὶ τῆς γεέννης¹⁰ * ῥυσθῶμεν, οἱ εὔσεβῶς * σὲ καὶ τὸν Υἱόν σου δοξάζοντες.

Ωδὴ ε'. Θεὸς ὥν εἰρίγνης πατήρ.

Εκ γῆς πρὸς ἀύλους * μετέστης μονάς, * ὅπου λάμπει τὸ κάλλος τὸ ἄρρητον, * ἀγγέλων, Ἀθανάσιε, ἐφάμιλλος δειχθείς, * διὸ σὺν Ἱεράρχαις * καὶ μάρτυσι χορεύων, * ἔκτεινον τῷ δεσπότῃ * ὑπὲρ ήμῶν ἀεὶ ἰκέτευσον.

Εφάνης πατήρ ὄρφανῶν * καὶ χηρῶν βοηθὸς¹¹ * σὺ ταχύς, Ἀθανάσιε, * πενθούντων παραμύθιον καὶ νόσων ἐλατήρ, * πάντων τῶν πλανωμένων * ὁδηγὸς¹² ἀπλανῆς τε * καὶ ήμᾶς ἐκ κινδύνων * ταῖς σαῖς πρεσβείαις ἐκλυτρούμενος.

Θαυμάτων τὰ πλήθη * ὄρῶντες τῶν σῶν, * μεγάλη σὲ δόξῃ δοξάσαντα * δοξάζομεν,¹³ θεόπνευστε, * Θεὸν τὸν ἀγαθὸν * αὐτὸν οὖν ἐκδυσώπει, * ὡς ἔχων παρρησίαν λυτρωθῆναι κινδύνων * καὶ νοσημάτων καὶ κολάσεως.

Θεοτοκίον.

Παρθένε ἡ μόνη * τεκοῦσα Χριστὸν * ὑπὲρ φύσιν καὶ λόγον καὶ ἔννοιαν, * ἐπάκουσον δεόμεθα ήμῶν τῶν ταπεινῶν, * ἵνα τῶν αἰωνίων *

10. *Bλ. Μθ. 5, 22 καὶ 18, 9.*

11. *Bλ. Ιακ. 1, 27 καὶ Ἡσ. 1, 17. Εὐχὴ Θείας Λειτουργίας M. Βασιλείου.*

12. *Bλ. Ρωμ. 2, 19.*

13. *Bλ. Α' Βασ. 2, 30.*

κολάσεων καὶ σκότους* καὶ πυρὸς καὶ ἀσβέστου* ἐκλυτρωθῶμεν ταῖς πρεσβείες σου.

Ωδὴ στ'. Σπλάγχνων Ἰωνᾶν.

Θαύματα φρικτὰ* ἐργάζῃ, μακάριε,* τοῖς πίστει θερμῶς* προσερχο-
μένοις τῇ σῇ θείᾳ λάρνακι,* καὶ λυτροῦσαι κινδύνων καὶ θλίψεων,*
νοσημάτων χαλεπῶν καὶ ἀνιάτων* παθῶν* ὅντως βοηθὸς πανάριστος*
χρηματίζεις, στερρὲ Ἀθανάσιε.

Ἀλλος Ἀβραὰμ* ἐδείχθης, μακάριε,* ὡς ξενοδοχῶν* τοὺς πάντας ὅ-
λη ψυχῆς* καὶ τοῖς πένησι* χορηγῶν τὰ πρὸς χρείαν ἐκάστοτε* ἐν-
τεῦθεν ἀνεφάνης συμπαθέστατος* ὄλος* καὶ Τριάδος γέγονας* οἰκη-
τήριον θεῖον θεόπνευστε.

Νέος Σαμουὴλ^{14*} ἐφάνης, θεόληπτε,* προλέγων σαφῶς* τὰ γενησό-
μενα σύ,* θείοις νεύμασι* τοῦ τὰ πάντα πανσόφως συνέχοντος*
ἐντεῦθεν ὡς προφήτην¹⁵ σὲ γεραίροντες* πάντες* δυσωποῦμεν, πρό-
στηθι* ἔξαιρούμενον πάντας κολάσεως.

Θεοτοκίον.

Χαῖρε κραταιὰ* ἀντίληψις, Δέσποινα,* τῶν πίστει θερμῶς* ἐκκα-
λουμένων σοι,* ὡς παρέχουσα* τὰς ίάσεις, Παρθένε, τοῖς χρήζουσι
σὺ* καὶ πταισμάτων δωρουμένη πᾶσιν ἄφεσιν,* μόνη* τῶν πιστῶν βοή-
θεια* καὶ ἐλπὶς ἀληθῶς ἀκαταίσχυντος.

Κοντάκιον. Ἡχος α'. Χορὸς ἀγγελικῶς.

Εν ὑψει ἀρετῶν* ἀναβάς, ἵεράρχα,* τοῦ θρόνου τῆς Χριστοῦ* ἐκκλη-
σίας ἐπέβης^{16*} καὶ τρίβον ἀσάλευτον* καὶ οὐράνιον ὕδευσας,* ὅ-
θεν μέμνησο* τῶν σὲ τιμῶντων ἐκ πόθου,* παριστάμενος* τῷ ποιητῇ
τῶν ἀπάντων* Θεῷ Ἀθανάσιε.

14. Γιὰ τὸν Σαμουὴλ βλ. Α' Βασ. 1 ἐ.

15. Βλ. βίος τοῦ ἀγίου Ἀθανασίου σ. 171. Ἀναφέρεται στὸ σεισμὸ ποὺ προεφή-
τευσε καὶ ὁ ὅποιος ἔγινε στὶς 15 καὶ 17 Ιανουαρίου τοῦ 1303.

16. Ἀναφέρεται στὶς δύο φορὲς ποὺ διετέλεσε πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως,
(1289 - 1293 καὶ 1303 - 1310).

Ωδὴ ζ. Οἱ παῖδες εὐσεβείᾳ.

Ἄπαντων θλιβομένων καὶ νοσούντων* ἵατρὸς πανάριστος σὺ Ἀθανάσιε,* φανεὶς τῆς ψυχῆς μου τὴν ἀσθένειαν* ἱασάμενος, παράσχου μοι ὑγείαν βοᾶν* ὁ τῶν Πατέρων Θεὸς εὐλογητὸς «εῖ».

Κοφίᾳ οὐρανίῳ πλησιάσας* μυστικῶς μακάριε σὺ Ἀθανάσιε,* κρουνόυς ἀμβροσίας πόθῳ εἴλκυσας,* ἀσυνέτως καὶ προτρέπων βοᾶν* ὁ τῶν Πατέρων* <Θεὸς εὐλογητός εῖ>.

Ζωῆς τῆς ἀκηράτου κληρονόμος* γεγονώς, ἀοίδιμε, καταφρονήσας τῶν φθαρτῶν* καὶ προσκαίρων, παμμακάριστε,* καὶ τὰ μέλλοντα προβλέπων πόθῳ ἔψαλλες* «ὁ τῶν Πατέρων* Θεὸς εὐλογητὸς εῖ».

Θεοτοκίον.

Ἄμόλυντε, παρθένε, τὴν ψυχήν μου* μολυνθεῖσαν πάθεσιν ἀποκαθάρασα,* ἀγνή, φωταγώγησον, συνέτισον τοῦ βοᾶν* ἐν εὐφροσύνῃ ψυχῆς πάντοτε* ὁ τῶν Πατέρων* «Θεὸς εὐλογητὸς εῖ».

Ωδὴ η'. Θαύματος ὑπερφνοῦς.

Εχει σὲ τῶν ἀσωμάτων ἡ χορεία* σὺν ἐκείνοις ὑμνοῦντα τὰ τὸν κτίστην,* ἰεράρχα μέγιστε, μέσον λάμποντα* τηλαυγῶς ὡς ἀστέρα,* θεοφόρε Ἀθανάσιε,* μεθ' ὧν καὶ βοᾶς συνευφραινόμενος* εὐλογείτω ἡ κτίσις πᾶσα τὸν «Κύριον».

Ομιλος πατριαρχῶν καὶ ἀποστόλων,* ἰερέων, μαρτύρων ὁ δῆμος,* ἀσκητῶν ὁ σύλλογος, πάντες ἄνθρωποι* προφανῶς μακαρίζουσι* τὴν θείαν πολιτείαν σου,* διὸ καὶ ἡμεῖς σὺν τούτοις ψάλλομεν* εὐλογείτω ἡ κτίσις πᾶσα τὸν Κύριον».

Ἀναρχε παμβασιλεῦ, ὁ παντοκράτωρ,* ταῖς εὐχαῖς τοῦ ὁσίου ποιμένος* τὴν ζωὴν εἰρήνευσον, πάντων, Λόγε,* χριστιανῶν χορηγῶν* κατὰ βαρβάρων εὐβεθεῖ βασιλεῖ* τὴν νίκην¹⁷ καὶ τὴν ἴσχὺν δεόμεθα,* ἵνα πάντες ἀεὶ ὑμνοῦμεν* τὸ κράτος σου καὶ ὑπερυψοῦμεν.

17. Βλ. Ἀπολυτίκιον «Σῶσον Κύριε τὸν λαόν σου...».

Θεοτοκίον.

Ι“να σε, Θεογεννήτωρ, κατὰ χρέος * μεγαλύνωμεν σῷζε κινδύνων * τοὺς ἐν πίστει πάντοτε τῇ σῇ σκέπῃ, * ὡς ἀληθῶς καταφεύγοντας, * Παρθένε, καὶ βοῶντας τῷ σῷ Υἱῷ * καὶ συμφώνως ἀνακράζοντας: * εὐλογείτω ἡ κτίσις «πᾶσα τὸν Κύριον».

Ωδὴ 9'. Μυστήριον ξένον.

Сκιρτήσατε πνεύματι * πάντες φιλέορτοι * καὶ φαιδρῶς εὐφράνθητε πάντες * οἱ γηγενοῖς καὶ πρεσβύται, * παρθένων χορεῖαι, * ἀσκητῶν, ἐν τῇ μνήμῃ τοῦ παμμάκαρος * σεπτῶς, ἐν αὐτῇ * καὶ τὸν Σωτῆρα μεγαλύνοντες.

Εύφράνθητε ὕμνοις * ἐνθέοις τὰ πέρατα, * ἐγκωμίων στέμμασι, πάντες τὴν κορυφὴν τοῦ ποιμένος * τοῦ θείου κοσμοῦντες, * σαφῶς τὸν Σωτῆρα μεγαλύνοντες * Χριστόν, δις ἀντεδόξασεν * αὐτὸν ποικίλοις θαύμασιν.

Τὴν ἀναρχὸν Τριάδα * μάκαρ ἱκέτευε * τοῦ πυρὸς λυτρώσασθαι¹⁸ πάντας * τοὺς μετὰ πόθου τελοῦντας * τὴν μνήμην σου, πάτερ, * ἡμᾶς καὶ τὴν θήκην τῶν λειψάνων σου * πιστῶς ἀσπαζομένους * τὴν πανθαύμαστον.

Θεοτοκίον.

Μυστήριον ξένον, * ἀγνή, καὶ παράδοξον * ἐπὶ σοὶ τετέλεσται: Θρόνος * χερουσικὸς γὰρ ἐγένου, * ἀγκάλαις κρατοῦσα * Χριστὸν τὸν ἀχώρητον* τῇ κτίσει ὡς Θεόν, * διν ἀνυμνοῦντες μεγαλύνομεν.

Δόξα. Προσόμοιον. Ἐπεσκέψατο ἡμᾶς.

Κατελάμπρυνε σαφῶς * ὁ φωτοδότης Χριστός, * ἰεραρχῶν σε καλλονὴν * καὶ τῶν ὁσίων τὸ καύχημα, * θέμενος ὡς ηὐδόκησε· * καὶ γὰρ θαυμάτων ῥεῖθρα * πηγάζεις ἐκάστοτε.

18. Βλ. Μθ. 25, 41.

2. ΚΑΝΩΝ ΙΑΜΒΟΚΡΟΤΟΣ Ἡ ΧΟΡΙΑΜΒΟΣ
ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΓΙΟΝ ΛΘΑΝΑΣΙΟΝ
ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΝ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

‘Ωδὴ α’. Ἡχος β’.
Στείθει θαλάσσης.

Γτείθει θαλάσσης* τῶν παθῶν τὴν κακίαν,* ἥπειρον ταύτην* δεικνύων ἐναρέτοις* πράξεσιν ὄντως* ὁ μέγας ἵεράρχης,* ἀπασαν ἅρδην* βυθίζων τῶν δαιμόνων* ρώμην, ἀδρανῆ* ὡς σοφὸς ποιμενάρχης.

Δεῦτε προθύμως* μοναζόντων τὰ πλήθη,* δεῦτε τὸν μέγαν* εὐφημήσομεν ὕμνοις.* οὗτος γὰρ οὗτος* Ἀθανάσιος ὥφθη* κῦδος καὶ φάος* σοφῶν ἀρχιερέων,* ρώμην κραταιὰν φυλαχθεὶς τοῦ Σωτῆρος.

Ορθρος ἐφάνης* ἐν ζόφῳ τοῦ βίου,* σὺ ἐξ ἐσπέρας* πρὸς τὴν Βύζαντος¹ πόλιν* ἄγγελος ἄλλος,* ὡς παῖς ὁ Ζαχαρίου,²* τρανῶς κηρύττων,* βοῶν μηδαμῶς* τε ύποπον τε παντὸς* ἐκκαθαίρων ὡς θέμις.

Θεοτοκίον.

Χαῖρε, Παρθένε,* τὸ μοναζόντων κλέος,* χαῖρε τὸ κῦδος* λαοῦ τοῦ χριστωνύμου,* ὡς χαῖρε δόξα* σοφῶν ἀρχιερέων,* χαῖρε χαρμονὴ* τοῦ βροτησίου γένους,* ἦν ἐδόξασεν* ὁ μέγας ἵεράρχης.

‘Ωδὴ γ’. Ὁσοι παλαιῶν.

Οσοι μοναστῶν* κατελέγητε στίφει* βορρῶν δαιμόνων* ἐκφυγόντες τὰς μύλας* ἀγαλλιάσθε* καὶ σὺν πόθῳ κροτεῖτε* ὕμνοις, στέφοντες* σοφὸν ἀρχιερέα* οὗτος γὰρ ἡμῶν* πρὸς Θεὸν πρέσβυτος πέλει.

Νέκρωσιν ἐν γῇ* ζωηφόρον ἐκτίσω,* θηρὸς κακούργου,* καταισχήνων τὸ κράτος,* ἐπισκοπεῖς δὲ* τὴν ἀμαρτίαν ὄντως* φανεῖς ὡς

1. Ἐννοεῖ τὴν Κωνσταντινούπολη.

2. Πθλ. Λκ. 3,2.

ὅρθος* ἐξ ἡλίου φωσφόρος³* καὶ θλῶν τὴν ἐχθροῦ* δυσμενεστάτην κάραν.

Ελκει πρὸς αὐτὸν* τὴν θεόπεμπον χάριν* κακίας πάσης* ἐκλυτρουμένην τοῦτον,* ὁ ἵεράρχης* ἐκκαλούμενος πάντας* ἔργον φέριστον* ἐκτελῶν προσηκόντως* καὶ καθοδηγῶν* πρὸς ζωὴν τὴν ἀγήρω.

Θεοτοκίον.

Οσοι παλαιᾶς* ἀπηλλάγημεν πλάνης* τῇ σῇ γεννήσει,* παρθένε Θεοτόκε,* ἀγαλλιῶμεν* καὶ προσάγομεν ὕμνους,* θείοις ἄσμασι* γεραίροντες σὸν τόκον,* λύσιν* ἐξαιτούμενοι πλημμελημάτων.

Ωδὴ δ'. Πυρσῷ καθαρθείς.

Πυρσῷ καθαρθεὶς* τῆς ὑλώδους κακίας,* τρανῶς ὁ μέγας* Ἀθανάσιος πᾶσι* ῥήγνυσι γῆρυν,* Θεόθεν κροτομένην* ἄσκησιν διδάσκουσαν τοῖς εὔσεβέσιν,* ἢ τοῦ πονηροῦ* συντρίψουσι τὰ κράτη.

Πεμφθεὶς ἐκ Θεοῦ* πρὸς βροτῶν σωτηρίαν* κακῶν δηῶσαι* τὴν πολύμορφον πλάνην,* ἔφανας ὅντως* ὡς ὅρθρος τοῖς ἐν σκότει⁴* πάντας ἐκκαλούμενος πρὸς σωτηρίαν,* μάκαρ, φαεινὴν* ἐκ σκότους καὶ κακίας.

Αὐτὸν ἐκζητῶν* τὸν Θεοῦ Θεὸν Λόγον,* ὁ ἵεράρχης* ἐκδιδάσκει τοὺς πάντας* τοῦτον ζητεῖτε* πάντες οἱ σωτηρίαν* θέλοντες⁵ καὶ στέργοντες ψυχῆς ἐξ ὅλης* ἔχθιστον Σατὰν* ἀπωθούμενοι λύκον.

Θεοτοκίον.

Φρικτῶν Χερουβίμ* καὶ Σεραφείμ, Παρθένε,* πάντων ὡς οὖσα* τιμιωτέρα,⁶ ξένως σῶζε τοὺς πόθῳ* φωνοῦντας σοι τὸ χαῖρε,* τῇ ὑπὲρ λόγον* τὸν Λόγον διὰ λόγου* καὶ συλλαβούσῃ* καὶ τεκούσῃ πανάγνως.

3. Πβλ. 6' Πέτρ. 1, 19.

4. Βλ. Μθ. 4,16 καὶ Λκ. 1,79.

5. Βλ. Α' Τιμ. 2,4.

6. Πβλ. Μεγαλυνάριον Θεοτόκου θ' ὥδης «Τὴν τιμιωτέραν τῶν χερουβίμ...».

Ωδὴ ε'. Ἐχθροῦ ζοφώδους.

Εχθροῦ κακίας * τῆς κατεζοφωμένης * ψυχὴν ὁ μέγας * ἐκκαθάρας αἰσίως, * πᾶσι καθυπέδειξεν ἀπλανῆ τρίθον, * ἄγουσαν ἀθάνατον εἰς βασιλείαν, * οἴκτον ἀλιτροῖς * δὲ Θεὸς εὐμενίζει.

Ἀθρῶν ὁ μέγας * τὴν ἄδικον μανίαν * φιλαργυρίαν * κατέχουσαν ἀνθρώπῳ, * ἵστησι τὸν ἔλεγχον ἀντεπεξάγων, λόγων * πολυρρήμων δὲ δίναις καθαίρει, αἰσχούς * παλαιοῦ * τὸ ποίμνιον αἰσίως.

Μετ' εὐσεβείας * προσέδραμεν ὁ θύτης, * νόμοις ἐνθέοις * δογμάτων θεσπεσίων, * λόγον κατοπτεύσας δὲ τὸν ὑπὲρ Λόγον, * ἄντλημα κεκέρακε πιστοῖς ἐνθέως, * θαύματα πηγάζει * δὲ καὶ μετὰ πότμον.

Θεοτοκίον.

Εχθροῦ κακίας * σῇ γεννήσει τῇ ξένῃ * ιός, Παρθένε, * πάμπαν ἐξηγοφανίσθη * ἐπιτάροθον εύρόντες γὰρ σὲ πάντες * νῦν οἱ γηγενεῖς, μῆτερ εὐλογημένη, * μακαριοῦμεν * αἰσίως, ώς προέφης.⁷

Ωδὴ στ'. Ἰμερτὸν ἐξέφηνεν.

Ιμερτὸν ἐξέφηνεν ἐξ ἐπιπνοίας, * Πνεῦμα προϊὸν * Πατρὸς ἐξαγεννήτου * καὶ φάσκων οὕτως * ὁ μέγας ἱεράρχης * «Φῶς ἐκ τοῦ φωτὸς⁸ ὡς ἐξ ἥλιου σέλας * σύμμορφον υἱῷ * καὶ συνάναρχον πέλον».

Εκ ποντίου δράκοντος ὁ τρισόλβιος * ξένος, ἀνθρώπους * ὁ μέγας ρύσάμενος * καὶ πᾶσι φάσκει * καθαρῶς τῷ δεσπότῃ * «Βίον ἐπιδείξατε καθηγνισμένον, * ἵνα τοῦ πυρὸς * ἐκφύγητε καὶ σκότους».

Ἀνοιμένων πόλοι ὁ παμφαῶν * πυλῶν θύτης, * ἐκεῖ πρὸς Θεὸν ἀναφέρεται * ξένος, μένει δ' ἐκεῖσε * συγχορεύων ἀγγέλοις, * τῷ δεσπότῃ πρεσβεύει παρρήσιᾳ, * νῦν ὑπὲρ ἡμῶν * τῶν αὐτὸν ἀνυμνούντων.

7. Πιθ. Λκ. 1,48.

8. Πιθ. Σύμβολον τῆς Πίστεως, Νικαίας.

Θεοτοκίον.

Ιερῶς ἐγέννησας νῦν ὑπὸ χρόνον* Λόγον, Πατὴρ* ὃν γαστρὸς⁹ ἔξη
ρεύξατο,* ἀφεσιν πᾶσι* πρεσβείαις σου, Παρθένε,* νέμοντα καὶ λύ-
τρωσιν ἀμπλακημάτων* ὅντως ὑπὲρ νοῦν* ὁ παράδοξος τόκος.

Κοντάκιον. Ἡχος 6'. Τὰ ἄνω ζητῶν.

Πρεσβεύων θερμῶς μὴ παύσῃ ἰερώτατε* σωθῆναι ἡμᾶς* τοὺς πίστει-
σοι προστρέχοντας* καὶ σορὸν τῇ θείᾳ* σου περικυκλοῦντας, πά-
τερ, καὶ κράζοντας* «Ἐπίβλεψον, σῶσον τοὺς ὑμνοῦντας σε».

Ωδὴ ζ'. Ἐφλεξε ρείθρῳ.

Ε”φλεξε ρεῖθροις* τῶν δακρύων ὁ μέγας* τὴν τῆς καμίνου* τῶν πα-
θῶν ἀηδίαν,* νέους φέρει δὲ* καρποὺς τῆς σωφροσύνης,* ἄλλος Ἰω-
σήφ¹⁰ πεφυκὼς ὁ γεννάδας,* ὅλην ἔχει δὲ* τὴν χάριν τοῦ Πνεύματος.

Cὲ ζωγραφήσας* τὴν ἀγίαν Τριάδαν* ἐν τῇ καρδίᾳ* σοφῶς ὁ ἰεράρ-
χης,* νοὸς καθάρσει* καὶ πράξειν ἐνθέοις* πλουτίζει πάντας θαυ-
μάτων λαμπηδόσι,* τοὺς προστρέχοντας* αὐτοῦ τῇ θείᾳ θήκη.

A’πορράγέντος* τοῦ νοός σου, τρισμάκαρ,* παθῶν ἰλūος* καὶ τύρβης
τῆς ματαίας,* πᾶσιν ἐφάνης* ὁδηγὸς τῶν κρειτόνων,* ἄγων ἀπαν-
τας πρὸς τρίθους ζωηφόρους,* ποιμὴν πεφυκώς,* ὃν Παῦλος ὑπογρά-
φει.¹¹

Θεοτοκίον.

Ε”φλεξας μόνη* τῶν δαιμόνων τὰ στίφη* ἐν τῇ γεννήσει* τῇ φρικτῇ
σου, Παρθένε* νέαν κτίσιν* γὰρ σὲ γηγενεῖς εύρόντες,* τὴν καχέ-
σπερον ἀχμὴν τῆς ἀμαρτίας* νῦν ἐκπλύνομεν* τῇ θείᾳ πρεσβείᾳ σου.

9. Ψαλμ. 109 (110), 3.

10. Γιὰ τὸν Ἰωσήφ Βλ. Γεν. 37, 39-48.

11. Πθλ. Α' Πέτρ. 2,21.

Ωδὴ η'. Ἐλευθέρα μέν.

Ε λευθέρους σὺ δεικνύεις κακώσεως,* υἱὸν δὲ φωτὸς* τοὺς πρὶν ἐν ἀμαρτίαις* μόνος ἀνάγεις* πρὸς ὑψος ἀπαθείας,* νῦν εὐλογεῖτε διδάσκων τὸν Κύριον* οἱ πρὶν πάθεσι* χαλεποῖς ἰσχημένοι.

Π εριττῆς ἀρχικῆς καὶ μίας Θεότητος* αἰγλᾶντα τρανῶς* δεδεγμένος, θεόπτα,* σαφῶς κατεῖδες* ἀρρήτων μυστηρίων* τὰ θεῖα κάλλη καὶ τὴν ἄνω χορείαν* καὶ πρὶν σώματος* χωρισθῆναι πηλίνου.

Π ευχειμονοῦντες πάντες, δεῦτε σὺν* πόθῳ τὸν ἱεράρχην* τιμήσωμεν ἀξίως.* οὕτω γὰρ οὗτος* ἐφάνη τοῖς ἐν κόσμῳ* νάμασι ξένοις ἐνθέων διδαγμάτων* τὰ πρὸς πταίσματα* παντελῶς ἐκκαθαίρων.

Θεοτοκίον.

Α πηλλάγη νῦν ἡ κτίσις, Πανύμνητε,* δουλείας πικράς,¹²* τῷ τόκῳ σου ῥυσθεῖσα.* καὶ σὲ φωτισμὸν* οἱ πρὶν ἐσκοτισμένοι* νῦν εύρηκότες ὑμνοῦμεν σε, Δέσποινα,* καὶ φῶς ἄλληκτον* παρὰ σοῦ ἐξαιτούμεν.

Ωδὴ θ'. Ὡ τῶν ὑπὲρ νοῦν.

Τῶν ὑπὲρ νοῦν* ἀγώνων σου, τρισμάκαρ,* μύστα πάντιμε,* σκεῦος καθηγνισμένον,* δι' οὖν τυχόντες* πολλοὶ τῆς σωτηρίας,* ἐπάξιον κροτοῦμεν ὕμνον σοι πόθῳ,* δόξαν ἄλληκτον* προσφέροντες Κυρίω.

Χ ρίοις τελειῶν* πληθὴν ἀρχιερέων,* πάντας ἔνδοξε* πνεύματος κοινωνία,* πανσόφοις λόγοις* ὑποδεικνύων τούτοις,* ὁδὸν τὴν ἀπάγουσαν* πρὸς σωτηρίαν* καὶ πρὸς ἄϋλον* καὶ ἀείζων τρίθον.

Β λέψον πρὸς ἡμᾶς* ὑψόθεν ἐξ ἀντύγων* τῶν οὐρανίων* καὶ πρόσδεξαι τὸν ὕμνον,* δύν σοι μελωδῷ σὺν* πόθῳ, Θεοφόρε,* καὶ παράσχου μοι λύσιν ἀμπλακημάτων.* σὺ γάρ μου λοιπὸν* ἐλπὶς ἀρράγεστάτη.

12. Πβλ. Ἔσθὴρ 4, 17.

Θεοτοκίον.

Τοῦ θαυμαστοῦ * καὶ ξένου μυστηρίου, * κόρη, Δέσποινα, * μῆτερ δεδοξασμένη, * ἐξ ἣς ἐφάνη * παντελῆς σωτηρία, * ἐπάξιον κροτῆσαι μὴ εύποροῦντες * ὕμνον ἄδομεν, * χαῖρε σοι ἐκβοῶντες.

Δόξα. Προσόμοιον. Ὁ οὐρανὸν τοῖς ἀστροις.

Εν οὐρανοῖς χορεύων * μετὰ ἀγγέλων ἀληθῶς, * μετὰ ὄγίων πάντων * συναγαλλόμενος, σοφέ, * ὁ Ἀθανάσιε μάκαρ, * τοῦς ἀνυμνοῦντας σε σκέπε.

**3. ΕΤΕΡΟΣ ΚΑΝΩΝ ΕΙΣ ΤΟΝ
ΑΓΙΟΝ ΑΘΑΝΑΣΙΟΝ
ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ
ΦΕΡΩΝ ΑΚΡΟΣΤΙΧΙΔΑΝ ΤΗΝΔΕ:
ΘΕΙΟΝ ΑΘΑΝΑΣΙΟΝ ΥΜΝΩ ΠΡΟΦΡΟΝΩΣ ... ΑΜΗΝ.**

‘Ωδὴ αἱ. Ἡχος γ.
Xέρσον ἀβιυσσοτόκον.

Αείας ἀθανασίας, πάτερ ὅσιε,* φερωνύμως ἀψευδῶς* προεκλήθης,
ώς ὑπάρχων* κληρονόμος τῆς ἄνω ζωῆς* καὶ βασιλείας* καὶ θεα-
ρέστως ἔμελπες·* «”Ασωμεν τῷ Κυρίῳ,* ἐνδόξως γὰρ δεδόξασται».

Εἴληφας ἀπὸ βρέφους, πάτερ ὅσιε,* τὸν ζυγὸν τὸν ἐλαφρὸν* τοῦ Κυ-
ρίου¹ ἐπ’ αὐχένος,* τῶν μὲν ἐντολῶν φύλαξ* τῶν τούτου ἀνεδείχ-
θης* καὶ θεαρέστως ἔμελπες·* «”Ασωμεν τῷ Κυρίῳ,* ἐνδόξως γὰρ δε-
δόξασται».

Ινα τὰ ἐπὶ γῆς νεκρώσεις μέλη² σου,* τὴν πατρίδα σου λιπῶν* ἐπὶ ξέ-
νης βιοτεύειν* σὺ προήλου πανσόφως,* ἐν ὅρεσι διατρίβων³* καὶ θεα-
ρέστως ἔμελπες·* «”Ασωμεν τῷ <Κυρίῳ,* ἐνδόξως γὰρ δεδόξασται>».

Θεοτοκίον

Ολον ἀνανεῶν ἐμὲ τὸν ἄνθρωπον* ἀποτίκτεται ἐκ σοῦ,* Θεοτόκε, ὁ
Δεσπότης καὶ καινίζει τὴν κτίσιν* ἡμῖν τοῖς ἀνυμνολογοῦσι * καὶ
θεαρέστως μέλπουσιν·* «”Ασωμεν τῷ Κυρίῳ,* <ἐνδόξως γὰρ δεδόξα-
σται>».

1. *Bλ. Μθ. 11,30.*

2. *Bλ. Κολ. 3,5.*

3. *Bλ. Έθρ. 11,38.*

Ωδὴ γ'. Τὸ στερέωμα.

Νῦν τὸ ἄϋλον,* ἡ σὴ ψυχὴ κατοικίαν,* ἀνάκτορον,* ἔλαχε τῆς ὑπερθέου,* θείας δόξης,* ἵερὲ Ἀθανάσιε.

Ἀναβάσεσι* τῆς πρακτικῆς θεωρίας,* ἐπλούτησας,* ἄγιε, τὴν βασιλείαν* τῆς Τριάδος* ἵερὲ Ἀθανάσιε.

Θείοις ἔργοις σου* καταβαλὼν πᾶσαν πλάνην,* αἱρέσεων,* ἄγιε, κακοδοξίας* πρὸς τὸ φῶς* τὸ νοητὸν ἔξεδήμησας.

Θεοτοκίον.

Ἀδιάφορε,* τῶν ἐπὶ σοὶ πεποιθότων* καταύγασον,* Δέσποινα, τὰς διανοίας* καὶ ὀδήγησον* πρὸς τρίθον οὐράνιον.

Κάθισμα. Ἡχος γ'. Θείας πίστεως.

Θείοις λόγοις σου* πατέρων κλέος* θείαις πράξεσιν,* ἵερομύστα,* τὴν Ἐκκλησίαν ιερῶς κατεκόσμησας* καὶ πρὸς νομὰς ζωηφόρους ὀδήγησας* τοὺς ἐπομένους ταῖς σαῖς εἰσηγήσεσι,* πάτερ ὅσιε, Χριστὸν τὸν Θεὸν ἱκέτευε,* δωρήσασθε ἡμῖν τὸ μέγα ἔλεος.

Ωδὴ δ'. Ἔκάλυψεν οὐρανούς.

Νοήματα πάνσοφα καρδίας ὅντως τῆς σῆς,* τῶν διδαχῶν σου τῶν σεπτῶν* καὶ πολιτείας βίου τὸ ἔνθεον* σαφῶς τοὺς ὄρθοδόξους πάντας* εὐφραίνει πλουσίως,* πάτερ ἵερώτατε,* καὶ ἀνυμνοῦσι τῶν πάντων Θεὸν καὶ Κύριον.

Ἀνέπτυξας πάσης τῆς γραφῆς τὸ βάθος, σοφέ,* καὶ θησαυρὸν τὸν ἐν αὐτῇ* ἀναμοχλεύσας πᾶσι τὴν Τριάδα καλῶς* ὄρθοτομεῖν ἐδίδασκες,* μονάδα ἄτμητον, ἴσοτιμον,* φωταγωγοῦσαν τὰ πάντα, μάκαρ, θεότητι.

Θεοτοκίον.

Γεσάρκωται ὁ πρὸ ὧν ἐκ Παρθένου Θεός,* τῆς κιβωτοῦ δὲ προελθῶν* τοῦ ἀγιάσματος, νῦν ἀγιάζει σαφῶς* τοὺς προσκυνοῦντας

σήμερον* πάντας. Θεόν τε* καὶ κτίστην καὶ Κύριον* σὺν τῷ Πατρί τε
καὶ Πνεύματι ὁμοούσιον.

Ωδὴ ε'. Ὡς εἶδεν Ἡσαΐας.

Ιάματα νοσοῦσιν ἀναπηγάζει* πᾶσιν ἡ σορός σου σαφῶς,* ἐναντίαν
πᾶσαν ἐλαύνεις κάκωσιν* τῶν πόθω τιμώντων τὰ σὰ* τοὺς ἀγώνας*
καὶ τοῦ βίου τὸ λαμπρὸν* φωτὸς ἀνεσπέρου* γεγονὼς οἰκητήριον.

Ολβίως, θεοφάντωρ, μεμυημένος* ἄριστα μυστήρια* σύ, τοῖς λαοῖς
ἐλάλεις θεῖα διδάγματα,* ώς πλάκας κατέχων ὄμοιον* παλαιᾶς τε*
καὶ τῆς νέας ιερῶς,* γραφῆς θεοπνεύστου τὰ θεόπνευστα λόγια.

Νοητὸν μαργαρίτην⁴ ώς ἀληθῶς* ἐκτήσω ἐν καρδίᾳ τῇ σῇ,* δι' ὃν
πάντα, μάκαρ, τὰ ὅντα δέδωκας,* θεόφρον, λυθεὶς τῆς σαρκὸς* καὶ
ώς ἀσαρκὸς* βιώσας ἐπὶ γῆς,* φωτὸς ἀνεσπέρου* γεγονὼς οἰκητήριον.

Θεοτοκίον.

Υπέρτιμε, Παρθένε, καὶ μετὰ τόκον* ἔγνωμεν μητέρα ἀγνήν,* Θεο-
τόκον ὅθεν σὲ ὀνομάζομεν,* Κυρίαν ώς οὓσαν πάντων,* ἀσωμάτων*
Χερουβίμ καὶ Σεραφίμ* καὶ τιμιωτέραν* ἀσυγκρίτως, πανάχραντε.

Ωδὴ στ'. Ἔβόησέ σοι, ιδών.

Μωσέα, πάτερ,* ώς νομοθέτην* Θεὸς δεικνύει σε δεύτερον,⁵* πάν-
τας εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας.

Νέον σε Παῦλον,* ώς ἀποστόλων* Θεὸς δεικνύει ὄμόσκηνον,* διδα-
χαῖς ἐνθέοις* πρὸς Θεὸν ἡμᾶς ἀνυψοῦντα.

Ως ζῆλον ἔχων* ἐν τῇ ψυχῇ σου* τὸν Ἡλιοῦ,⁶ ἱερώτατε,* διαλέγ-
χεις* πάντας ἀδικεῖν κακῶς αἴρουμένους.

4. Βλ. Μθ. 13,45.

5. Δεύτερο Μωϋσῆ ἀποκαλοῦσαν τὸν Ἰωάννη τῆς κλίμακος. Βλ. Γεροντικὸ τοῦ
Σινᾶ 40,41,224 Β' ἔκδοση.

6. Γιὰ τὸν προφήτη Ἡλία Βλ. Δευτ. 13, 2-6 καὶ Γ Βασ. 16, 23-24 κ.λπ.

Θεοτοκίον.

Παρθένε, κόρη,^{*} ἀνερμηνεύτως^{*} Θεὸν τεκοῦσα κεκλήρωσαι,^{*} Θεοτόκος^{*} μόνη ὄνομάζεσθαι παραδόξως.

Κάθισμα. Ἡχος 6'. Τὴν ἐν πρεσβείαις.

Τὸν ἐν πρεσβείαις θερμότατον ἰεράρχην^{*} καὶ τῶν νοσούντων ἔτοιμώτατον ἱατέρα,^{*} πάντες Ἀθανάσιον εὐφημήσωμεν^{*} ὡς γὰρ Θεοῦ θεράπων καὶ ποιμὴν ἀληθέστατος^{*} πρεσβεύει ἀπαύστως ὑπὲρ πάντων ἡμῶν.

Ωδὴ ζ'. Τὸν ἐν πυρὶ δροσίσαντα.

Ρεύμασι πανσόφων λόγων σου^{*} ἀρδόμενος, μακάριε,^{*} ὁ λαὸς τῶν ὁρθοδόξων ἀνεβλάστησεν,^{*} ἀρετῶν εὔκαρπίαν^{*} καὶ συμφώνως κραυγάζει: «Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς <ὁ τῶν Πατέρων ἡμῶν>».

Ολην ἀνδρικῶς ἔξετεμες^{*} τῶν ἀδικούντων, ἄγιε,^{*} τῇ μαχαίρᾳ τῇ τῶν λόγων⁷ σου κακόνοια^{*} καὶ ἐδίδαξας τούτους^{*} εὐσεβῶς ἀναμέλπειν^{*} «Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ὁ τῶν <Πατέρων ἡμῶν>».

Φέρων ἐν ἀσκήσει, ἄγιε,^{*} καρτερίαν ἀσύγκριτον,^{*} σιωπῶν τε καὶ φθεγγόμενος ἐδίδασκες⁸ καὶ ὀρώμενος πλέον^{*} καὶ ἐπαίδευσας ψάλλειν^{*} «Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς <ὁ τῶν Πατέρων ἡμῶν>».

Θεοτοκίον.

Ρώμην, Θεοτόκε, ἄχραντε,^{*} πάντας τοὺς ἀνυμνοῦντας σε^{*} περιζώσασα, Παρθένε, διαφύλαττε^{*} τοὺς βοῶντας σοι πόθῳ^{*} «Ὑπερύμνητε, χαῖρε,^{*} εὐλογημένη ἀγνὴ θεογεννήτρια».

Ωδὴ η'. Ἀστέκτῳ πυρὶ.

Ολβίου φωτὸς κληρονόμος,^{*} ὡς τῆς Ἔκκλησίας ποιμενάρχης καὶ δογμάτων^{*} ὀρθοδόξων πρόμαχος μέγας^{*} γεγονώς, μακάριε,^{*} ἀνεβόας·

7. Βλ. Ἐφ. 6,17.

8. Βλ. Γρηγορίου Θεολόγου, Λόγος 15, 3, PG 35, 913C: «... φθεγγομένη καὶ σιωπῶσα παραίνεσις».

«Πάντα τὰ ἔργα* ὑμνεῖτε <τὸν Κύριον* καὶ ὑπερυψοῦτε* αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας>».

Νέος σὺ φωστὴρ ἀνεφάνης,* ὡς τὴν Ἐκκλησίαν καταλάμπων ἀ-
δίως,* ταῖς ἀκτίσι σου τῶν θαυμάτων* πᾶσι τοῖς προστρέχουσι*
καὶ βοῶσι· «Πάντα τὰ ἔργα* <ὑμνεῖτε τὸν Κύριον* καὶ ὑπερυψοῦτε*
αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας>».

Ως ὅντος φαιδρός σου ὁ βίος,* ἀλλὰ καὶ τὰ θαύματα φαιδρότερα,
θεόφρων,* καθεκάστην ὑπερορῶμεν* σοῦ ἐν τῷ λειψάνῳ* καὶ ἐκ-
βοῶμεν· «Πάντα τὰ ἔργα* ὑμνεῖτε <τὸν Κύριον* καὶ ὑπερυψοῦτε* αὐ-
τὸν εἰς τοὺς αἰῶνας>».

Θεοτοκίον.

Γε πάντες πιστοί, Θεοτόκε,* νῦν μακαριοῦμεν,⁹ ὡς προέφης, ἐπα-
ξίως,* καθεκάστην σοι καὶ ἐκβοῶμεν* «Χαῖρε πάντων Δέσποινα*
καὶ Κυρία, χαῖρε μόνη παντευλόγητε* καὶ δεδοξασμένη* εἰς πάντας
τοὺς αἰῶνας».

Ωδὴ 8'. Έν νόμῳ σκιᾶ.

Ἀὕλω φωτὶ τοῦ Πνεύματος* ἀὕλως φωτισθεὶς τὴν ψυχήν,* πᾶν εἶδος
τῆς κακίας ἀπεκρούσω,* μάκαρ, νουνεχῶς* καὶ βοηθῶν οὐκ ἐπαύ-
σω* τὴν τῶν πενήτων πληθὺν* καὶ διὰ τοῦτο σὲ πάντες ὁμοφρόνως*
μακαρίζομεν.

Μονὰς οὐρανίους ἔφθασας,* ἔνθα Πατριαρχῶν οἱ χοροὶ* καὶ πάν-
των τῶν ἀγίων ἡ πληθὺς* γεραίρουσα σαφῶς* Χριστόν, πρωτότο-
κον Λόγον,* Πατρὸς ἀνάρχου Υἱόν,* καὶ σὺν αὐτοῖς περιχαρῶς νῦν χο-
ρεύεις* ἀγαλλόμενος.

Ημᾶς τοὺς ὑμνοῦντας πόθῳ σε,* μάκαρ, δεχόμενος εὔμενῶς,* προσά-
γαγε Κυρίῳ, σεσωσμένους* ἄγιε ταῖς σαῖς* ἱερωτάταις πρεσβεί-
αις* καὶ στῆσον ἐκ δεξιῶν* τοῦ ποιητοῦ τῶν ἀπάντων* ἐν ἡμέρᾳ τῆς ἐ-
τάσεως.

9. Βλ. Λκ. 1,48.

Θεοτοκίον.

Νεφέλη φωτὸς ὄλόφωτε^{10*} τοῦ Λόγου φλογοφόρε λαβίς,* ἡ μόνη τὴν σοφίαν τοῦ Πατρὸς* τεκοῦσα ἀληθῶς,* τοῦ σοφιστοῦ τῆς κακίας^{11*} φυγεῖν ἀξίωσον νῦν* ἐπιβουλάς με παντοίας, ἵνα πόθῳ* μεγαλύνω σε.

Δόξα. Προσόμοιον. Τῶν μαθητῶν ὄρώντων.

Οἱ μαθηταί σου κύκλῳ νῦν παρεστῶτες^{12*} τῆς λάρνακος τῆς θείας, ὥιεράρχα,* ἃδουσι καὶ πόθῳ σοι ἐκβοῶσι·* «Πάτερ ἡμῶν, μνημόνευε* τῶν μεμνημένων σου πίστει·* καὶ σῶσον πάντας εὐχαῖς σου».

10. *Bλ. τροπάριο Ἀκαδίστου "Υμνου στ' ὁδῆς «Χαρᾶς αἰτία...».*

11. *Bλ. Γρηγορίου Θεολόγου, Λόγος 2,27, PG 35,553B καὶ Λόγος 39,13 PG 36, 349A.*

12. *Πθλ. Ψαλμ. 127 (128), 3.*

**4. ΕΤΕΡΟΣ ΚΑΝΩΝ ΕΙΣ ΤΟΝ
ΑΓΙΟΝ ΑΘΑΝΑΣΙΟΝ,
ΤΟΝ ΜΕΓΑΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΝ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ
ΚΑΙ ΟΥΤΟΣ ΙΑΜΒΟΚΡΟΤΟΣ *Η
ΧΟΡΙΑΜΒΟΣ
ΔΙΑΦΟΡΟΙΣ ΜΕΤΡΟΙΣ ΘΝΑΣΜΕΝΙΖΩΝ.**

*Ωδὴ α'. Ἡχος δ'.
Θείῳ καλυφθεὶς ὁ βραδύγλωσσος.*

Θείῳ καλυφθεὶς* Ἀθανάσιος γνόφω,^{1*} ὑπηγόρευσε* σωτηρίας τὴν τρίβον.* ίλὴν γὰρ ἐκτινάξας* πάσης κακίας,* ὅρᾳ τὸν ὄντα* καὶ Θεοῦ Θεὸν Λόγον,* δὲν καὶ γεραίρει* ἐνθέοις τοῖς ἄσμασιν.

Ἔ"φη τοῖς λαοῖς* ὁ μέγας ἱεράρχης* «Νοσφισμὸν οὐδεὶς* ὑποστήσε-ται φίλοι,* Θεοῦ φυλάξας* ἐντολὰς ἀραρότως».* Ταύτας τηρήσας,* Ἀθανάσιε, μάκαρ, πᾶσαν* ἐδέξω τὴν χάριν τοῦ Πνεύματος.

Ο"ρους βεβηκώς* τῶν ἀρετῶν ὁ μέγας,* πανυπέρφωτον* ἐκτελεῖ τὴν καρδίαν,* ποίμνην δὲ θεαρέστως* καθοδηγήσας, νομὰς* εἰς θείας οὐρανῶν* τὰς ἐπαύλεις οἰκεῖν παρέσχε* τοῖς τούτῳ πειθαρχοῦσι.

Θεοτοκίον.

Ἄ"ρρητον βροτοῖς,* Παρθένε, σοῦ τὸ θαῦμα·* φύσει γὰρ θνητῇ* τὴν ἀθάνατον φύσιν* πᾶσαν ὑπερβέθηκας* τὴν τῶν ἀγγέλων, ἐν ἀγια-σμοῦ* καθαρότητι ξένη, ὅθεν ὑμνεῖν σε* τὶς ἀξίως σου σθένει.

Ωδὴ γ'. Ἔρρηξε γαστρός.

Ἔ"ρρηξε ψυχῶν ἡ τεκτωμένη παίδας,* δείξας Ἀθανάσιον εὔτεκνουμέ-νας,* ἀναχαιτίσας τὴν λύμην τῆς κακίας* μόνη προσευχῇ συντόμῳ* κεχρησμένος* πρὸς τὸν δυνάστην* καὶ Θεὸν τῶν γνώσεων.

1. Πλ. Ἐθρ. 12,18.

Αληπτός ἐστιν ἡ πρόνοια τοῦ κτίστου^{*} ὅνπερ γὰρ προώρισε πρὸ τοῦ πλαστῆναι^{*} σοφῶς τεθεικὼς ἐν θώκοις ὑπερτάτοις^{*} ἐκ τῆς βαθείας νυκτὸς ἔξαίρει πάντας^{*} λαοὺς ἀπείρους^{*} τῷ λόγῳ τῆς χάριτος.

Ηνώς ἀληθῶς ἐν τῷ ποιμένι φάος^{*} τὸ πανσθενουργόφωτον τοῦτον ἱδύνον, τρίθον^{*} οὐράνιον τὴν φέρουσαν συντόνως κάκεῖσε^{*} πέλων θεϊκαῖς φρυκτωρίαις,^{*} αὐγάζει πάντας^{*} θαυμάτων ταῖς λάμψεσι.

Θεοτοκίον.

Εὑρήξε δεσμὰ τὰ τοῦ θανάτου κόρη^{*} ὁ σὸς Υἱός, Δέσποινα, σκυλεύσας² τοῦτον,^{*} λῦσον μου καὶ σὺ δεσμοὺς ἀμπλακημάτων,^{*} ὑπεράγαθε μῆτερ, ὑπεραγάθου,^{*} ἵν' ἔξάδωσοι^{*} χαριστηρίους ὕμνους.

Ωδὴ δ'. Ἀναξ ἀνάκτων.

Θύτης ἐν θύταις ὅντως ἔξάρχων πάντων,^{*} μάκαρ, ἀληθῶς ἐφάνης ἐν ποιμέσι,^{*} καταλαμπρύνων πάντας ἐπιστημόνως^{*} νημερτῶς τοῖς λόγοις σου, τοῖς θεοπνεύστοις,^{*} ἄδουσι «Δόξα σὺν σοὶ τῷ Θεῷ ἡμῶν».

Λουτρῷ δακρύων σμηχόμενος, παμμάκαρ,^{*} λόγοις θεϊκοῖς καθάρας τε τὴν φύσιν,^{*} ὁμοροθλυτεῖς τὰ ῥεῖθρα νῦν τῶν θαυμάτων^{*} τοῖς πίστει προτρέχουσι τῷ σῷ λειψάνῳ,^{*} ἐπισφραγίζων τὴν δόξαν, ἦν ἐφθασας.

Κάμπτει τοὺς πάντας ἡ χάρις τῶν θαυμάτων^{*} τοῖς σοῖς λειψάνοις, ἀρχιθύτα, πλουσίως,^{*} δέρκοντες ἄπερ νητρεχῶς δεδειγμένα,^{*} δόξαν ἀναπέμπουσι τῷ πανταιτίῳ^{*} ἔλαμψε γάρ σε ἡ χάρις τοῦ Πνεύματος.

Θεοτοκίον.

Τελεῖσθε πάντες τῇ πανάγνω Παρθένῳ,^{*} ὅσοι λατρευταὶ τῆς τριφεγγοῦς οὐσίας^{*} ὑπερφυῶς γὰρ ἔτεκεν ὑπὲρ λόγον^{*} τὸν ἐκ τοῦ Πατρὸς ἀχρόνως γεννηθέντα,^{*} νέμοντα πᾶσι τὴν χάριν τοῦ Πνεύματος.

2. Βλ. Κατηχητικὸ Λόγο Ιωάννου τοῦ Χρυσοστόμου καὶ Ἀναστάσιμο ἀπολυτίκιο ἦχος πλ. β' «Ἄγγελικαὶ Δυνάμεις...».

Ωδὴ ε'. Λυτήριον κάθαρσιν.

Λυτήριον κάθαρσιν ὡς ποιμενάρχης* λαβὼν ἐκ Θεοῦ δεσμοὺς ἀμπλακημάτων,* λῦσον καὶ δεῖξον ὑμᾶς ἐνθέῳ πόθῳ,* ὡς τέκνα φωτόμορφα τῆς Ἑκκλησίας* ῥεραντισμένα τῇ δρόσῳ τοῦ Πνεύματος.

Καθώς, πάτερ, ηὐδόκησεν ὁ Παντοκράτωρ,* κρατεῖν ὡκονόμησε σὲ καὶ ποιμένειν* τὴν Ἑκκλησίαν, ὑπὲρ ἣς φιλανθρώπως* αὐτὸς κατέδεξατο παθεῖν ὡς οἶδε, κατ' ἵχνος* οὕπερ ἐθάδισας ἐνθέως.

Ιῆτο τοῖς λόγοις σου τοῖς θεοπνεύστοις* λαὸς ὁ φιλόχριστος ἐξ ἀμαρτίας* αὐτῷ γὰρ τὰ πρόσφορα σαφῶς ὡμίλεις* οἴκον δεικνύων τὴν ἄγουσαν ἐκεῖθεν,* σκηνὰς εἰς τέρμα μήποτε δεχομένας.

Θεοτοκίον.

Λυτήριον, Δέσποινα, σὴν προστασίαν* λιμένα οὐράνιον ἄκλυστον πάντῃ,* ἐφευρηκότες οἱ γηγενεῖς, Παρθένε, * νῦν ἐξαιτοῦμεν τῇ σκέπῃ σου τῇ θείᾳ,* περιφρουρεῖσθαι παντοίων ἐκ κινδύνων.

Ωδὴ στ'. Τλασμὸς ἡμῖν Χριστέ.

Ιλασμὸν ἡμῖν κατάπεμψον ὑψόθεν* ὡς ποιμὴν καὶ πρόστηθι τοῦ σοῦ ποιμνίου,* ἵν' ἀφαρπάσης θηρὸς ἐκ βροτοκτόνου,* στέρνων σὸν λαὸν εἰς μάνδρας³ εἰσελάσας,* πάντας τῆς ἐδέμ παγγενῆ σεσωσμένας.

Ιμερτὸν ἡμῖν προστρέχειν σῷ λειψάνῳ,* ὡς πηγὴν ἀένναον τῶν χαρισμάτων,* θεοδωρήτως πάντοθεν πεφυκότι,* ὕλης νοσερᾶς καυστικὸν μολυσμάτων,* βλάβης τε πάσης ῥυπτικὸν παραδόξως.

Ορεκτὸν ἀξίωμα τῆς Ἑκκλησίας* πρὸς Θεοῦ δεξάμενος, Ἱερομύστα,* γνώρισμα τοῦτο τῆς ἀρετῆς σου μέγα,* πᾶσιν ἐμφανῶς ἐνέφηνεν ὁ κτίστης,* ποιμένα σοφὸν οἶον ὁ Παῦλος⁴ γράφει.

3. *Βλ. Ἰω. 10, 7-16.*

4. *Βλ. Ἔφ. 4, 11 καὶ Ἐθρ. 13,20.*

Θεοτοκίον.

Ιλασμὸν ἡμῖν, Παρθένε Θεοτόκε,* εὐμενῶς κατάπεμψον, ὡς εὐεργέ-
της,* ἵνα ύσθμέντες τῶν βρόχων τοῦ Βελίαρ⁵* καὶ φωτισθέντες τοῦ
τοκετοῦ σου φέγγει* τοῦ σκότους ἐκφύγωμεν τοῦ αἰώνιου.

Κοντάκιον. Ἡχος πλ. δ'. Τῇ ὑπερμάχῳ.

Τῷ ἀπὸ βρέφους* τῷ Θεῷ ἀκολουθήσαντι⁶* καὶ ἐν ἀσκήσει* ὀλικῶς
εὐαρεστήσαντι,* ἔορτάζομεν ἡ ποίμνη σου, θεοφόρε Ἀθανάσιε,*
πατριαρχῶν ἐγκαλώπισμα,* ιεράρχα* δὲ καὶ φίλε τοῦ Θεοῦ ἡμῶν,* ἀλ-
λὰ πρέσβευε* ὑπὲρ ἡμῶν, πάτερ θεόπνευστε.

Ωδὴ ζ'. Σύμφωνον ἐθρόνησεν.

Сύμφωνον ἀνέπεμπες ὑμνολογίαν* σέβειν τὰ προστάγματα τὰ τοῦ
Δεσπότου,* τὴν τοῦ παρακλήτου δὲ φωσφόρον χάριν,* ἐσδεδεγμέ-
νος* ἐδίδασκες τοὺς πάντας ἀναθοᾶν· «Δόξα σοι Τριάς ἀγίᾳ».

Φωνὴν ἀρχιποίμενος ἀκηκοότες,* ἔφασκον προφθάσωμεν οἱ λαοὶ
πόθῳ* ῥήσεις ἐπαίοντες τῆς θεοπνεύστου* διδασκαλίας* τοῦ Θεί-
ου ποιμενάρχου,* τῷ Σωτῆρι* μέλποντες· «Εὐλογητὸς εἶ».

Θέσπιν προηγόρευσεν ὁ ιεράρχης* ἔθνους, Ἀθανάσιος, θεομηνίαν,*
ἥτις κλόνων γῆς φρικτῷ συνετελέσθη* καὶ τοὺς κρατοῦντας* ἐξέ-
πληξε βοῶντας· «Οὐ βλέμματι* γῆν σείων,⁷ εὐλογητὸς εἶ».

Τριτὴν μὲν ἐώρακε ταξιαρχίαν* ἐν ἀγγέλων τάγμασι διηρημένων⁸*
καὶ σὺν ταῦταις νῦν συμψάλλων τῇ Παρθένῳ* ὁ ποιμενάρχης* καὶ
Θεῷ μέλπει δόξαν* ἀκατάπαυστον εἰς τοὺς αἰῶνας.

5. Ἐννοεῖ τὸν Διάβολο. Βλ. *Χρυσοστόμου ὁμιλία 13,3 εἰς Β' Κορινθίους*: «Βελίαρ τῇ Ἐβραϊκῇ φωνῇ τὸν ἀποστάτην καλέσας οὕτως».

6. Πβλ. Β' Τιμ. 3,15.

7. Βλ. Ψαλμ. 103, 32.

8. Βλ. Δ. Τσάμη. *Εἰσαγωγὴ εἰς τὴν σκέψιν τῶν Πατέρων τῆς Ὁρθοδοξίας*. Θεσ/νίκη 1992, σ. 161.

Ωδὴ η'. Λύει τὰ δεσμὰ καὶ.

Λύει τὰ δεσμὰ * τῆς ἀμαρτίας πάλιν * ὅντως Ἀθανάσιος καὶ μετὰ τέλος * καὶ θαυμάτων * χάριτας ἡμῖν ἐκπέμπει * τοῖς προσιοῦσι τούτῳ μετ' εὐλαβείας * βοῶσι· «Εὐλογεῖτε τὸν πάντων κτίστην».

Μνήμην τῶν φρικτῶν * θεωριῶν ὁ μέγας * ἔχων ἐπὶ νοῦν, τοῖς ὅχλοις ἀνεφώνει· * «Μετανοεῖτε σὺν * καθηκόντι τρόμῳ, * τοὺς βιωτικοὺς κυδοιμοὺς ἐκφυγόντες, * ὅπως φλόγα φύγοιτε τὴν αἰώνιον».

Γωτηριωδῶς * ἐδίδασκεν ὁ μέγας, * φῶς αὐτολαμπὲς εἰσδέξασθε πλησμονήν, * οἱ τὰς ἐντολὰς * νητρεχῶς συντηροῦντες, * τιμῆν ὡς ἄημα πάντας ἀστράπτον, * ὡς θεραπευτὰς γνησίους τοῦ Δεσπότου.

Θεοτοκίον.

Η σὲ προφητῶν * θεοφόρητον στόμα, * σὸν ὑπερφυῆ, Παρθένε, θεῖον τόκον· * Υἱὸν γὰρ κόλπων * πατρικῶν προηγμένον, * δέρκομεν σὲ Θεὸν ἐκ κόλπων προελθόντα, * στερρὸν ἐνανθρωπήσεως πιστοῖς δόξαν.

Ωδὴ θ'. Χαίροις Ἀνασσα.

Χαίροις αὔχημα * ποιμεναρχῶν καὶ κλέος· * ἅπαν γὰρ ἀπύλωτον τοῦ Κφθόνου στόμα * ἐμφράττεται * βλέπον σου τὸ θεῖον δέμας, ἰλιγγιᾶ δὲ νοῦς * ἅπας ἐχεφρόνων σαφῶς * βλέπων σου τὰ θεῖα τεράστια.

Υδεῖν ἔοικε * ποιμενάρχην τὸν μέγαν· * μόνος γὰρ ἐν δίνοις καρδίας πνεῦμα * ἔσχεν * ἀλθαῖνον τὸ ποίμνιον ἐν λόγοις, * λόγοις ἀναψύχουσι τοὺς καυσομένους δεινῷ * καύσωνι τῆς δεινῆς ἀμαρτίας.

Ο"σους ἔφθασε * πρὸς ζωὴν ὁδηγήσας * θείαις εἰσηγήσεσιν ὁ ποιμενάρχης, * ὁδνείαν * ἀλλοίωσιν τηλαυγεστάτην * ἀλλοιωθέντες βαδίζουσι συντόνως ὁδὸν * φέρουσαν πρὸς φῶς τὸ ἀνέσπερον.

Θεοτοκίον.

Χαῖρε Δέσποινα,* Χερουβὶμ ὑπερτέρα,* ἄπαν ἐγκώμιον ἐν σοὶ Παρθένε* ῥητόρων* ἀνίσχυρον ἐφάνη πάντως,* ἐγκωμιᾶσαι μὴ φθάνουν ὥσπερ δέον σε* τὴν ἀληθῶς μητέρα τοῦ Δεσπότου.

Δόξα. Προσόμοιον. Ο οὐρανὸς τοῖς ἀστροῖς.

Ἄρχιερέων κύδος* καὶ μοναζόντων ἀπλανής,* σὺ ὁδηγὸς ἀνεφάνης,* ἀδικουμένων βοηθὸς* καὶ πενομένοις ἀφθόνως* παρέχων τὰ πρὸς τὴν χρείαν.

5. ΕΤΕΡΟΣ ΚΑΝΩΝ ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΓΙΟΝ ΑΘΑΝΑΣΙΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

Ωδὴ α'. Ἡχος δ'.
Χοροὶ Ἰσραήλ ἀνίκμοις.

Χοροὶ ιερῶν ποιμένων ὅμοι, * ἅμα μονασταῖς καὶ πιστῶν λαῶν νῦν
ἀθροίσθητε, * ἐπαινέσαι, δοξάσαι * ιερῶς τὸν θεῖον * Ἀθανάσιον,
ώς θέμις, * ἐν ἀγαλλιάσει λέγοντες * «Ἄσωμεν τῷ Θεῷ ἡμῶν, * ὅτι <δε-
δοξασται>».

Εν πέτρᾳ στερρῷ τῆς πίστεως ἔχων * ἡδρασμένον τὸν νοῦν σου, μα-
κάριε, * ἐκλεκτὸς ὥσπερ λίθος * τοῦ Χριστοῦ¹ ἐκόσμησας * σαφῶς
τὴν Ἐκκλησίαν, * ἐν ἀγαλλιάσει ψάλλουσαν * «Ἄσωμεν τῷ <Θεῷ
ἡμῶν, * ὅτι δεδόξασται>».

Ο' νοῦς σου Θεοῦ προνοίᾳ, σοφέ, * ὄλως καθαρθεὶς τῆς παθῶν δεινῆς
ἀμαυρώσεως, * φωτοφόρος ἐφάνη * καὶ λαοὺς ἐφώτισας * ποιμάνας
θεαρέστως * ἐν ἀγαλλιάσει ψάλλοντας * «Ἄσωμεν <τῷ Θεῷ ἡμῶν, * ὅτι
δεδόξασται>».

Θεοτοκίον.

Χοροὶ ιερῶν παρθένων, ἀγνή, * σήμερον ὅμοι μυστικὴν χορείαν στη-
σάμενοι * σὺν ἡμῖν ἐκβοῶσι, * τὸ τοῦ κόσμου χαῖρε * ἰλαστήριον,
Παρθένε, * ἐν ἀγαλλιάσει κράζομεν * «Ἄσωμεν τῷ Θεῷ ἡμῶν, * <ὅτι
δεδόξασται>».

Ωδὴ γ'. Τόξον δυναστῶν.

Διγλη καθαρθεὶς τοῦ Πνεύματος * καὶ τὴν θείαν τούτου περιζωσάμε-
νος δύναμιν,² * ἀνοθόας «Ἐστερεώθη * ἐν Χριστῷ ἡ καρδία μου».

1.Βλ. Ψαλμ. 117 (118), 22.

2. Πιθανόν είναι η αναφορά στην επιτάφια επιγραφή του Ιωάννου ο Λαζαρίτης στην Κωνσταντινούπολη, η οποία αναφέρεται στην έργη του Βασιλείου Σταύρου Καραϊσκάκη.

Pώμη θεϊκή ρωννύμενος* σὺ τὴν τῶν δαιμόνων καταπεφρόνησας δύ-
ναμιν,* ἀναμέλπων «Ἐστερεώθη* ἐν Κυρίῳ ἡ καρδία μου».

Kόσμος μοναστῶν γεγένησαι* καὶ ἀρχιερέων σὺ φωτοφόρος διάκο-
νος,* ἀναμέλπων «Ἐστερεώθη* ἐν Κυρίῳ ἡ καρδία μου».

Θεοτοκίον.

A"πας ἐγκωμίων ἥττηται* νόμος ἐπὶ σοί, Θεοκυήτορ πανάμωμε* ὁ
γὰρ Λόγος ἐκ σοῦ, ὡς οἶδε,* δι' ἡμᾶς ἄνθρωπος γέγονεν.

Ωδὴ δ'. Εἰσακήκοα τὴν ἔνδοξον.

Kαθοδήγεις Ἀθανάσιε τοὺς ἑπομένους σοι πρὸς τρίθου ζωῆς* ὑπο-
δεικνύων ταῖς διδαχαῖς σου,* ἵνα ἐκ πλάνης* πάσης ἐπιστρέψωσι,*
δόξαν τῷ Θεῷ ἀναπέμποντες.

Mυσταγωγήσας, παμμακάριστε, τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ ἰε-
ρῶς,* ἀρχιερέων καὶ μοναζόντων* στίφη προσάγεις* πάντοτε
κραυγάζων.* «Δόξα <τῇ δυνάμει σου Κύριε>».

Nενοθευμένων ἡλευθέρωσας τὴν Ἐκκλησίαν σὺ δογμάτων, σοφέ,* ὡς
ποιμενάρχης καὶ ἐντολῶν δὲ* φύλαξ³ Κυρίου* μέλπων ἱερώτατε.*
«Δόξα τῇ δυνάμει σου Κύριε».

Θεοτοκίον.

V'περύμνητε, πανένδοξε, παντὸς τοῦ κόσμου τὸ διάσωσμα,* σὲ δυσω-
ποῦμεν, ἵνα λυτρώσῃ* πάντας τῆς κολάσεως,* μόνη παντευλόγητε
Δέσποινα.

Ωδὴ ε'. Ο τοῦ φωτὸς διατμήξας.

O τοῦ φωτὸς τοῦ ἀύλου* τὴν ὑπέρλαμπρον δόξαν* ὑπερφυῶς, παμ-
μάκαρ, κατοπτεύσας τρανῶς,* τὸν δημιουργὸν καθικετεύων,* μὴ ἐλ-
λίπης ἐκάστοτε.

3. *Bλ. Μθ. 19,20 καὶ Μαρκ. 10,20.*

Κὺ μιμητής ἀποστόλων⁴* ἀνεφάνης, παμμάκαρ,* τῶν πειρασμῶν, τὰς θλίψεις ὑποφέρων στερ̄ρ̄ως* καὶ ἐν τῷ καιρῷ τῷ τῶν κινδύνων* ἀπερίτρεπτος ἔμεινας.

Τῆς ἀπαθείας τῷ πόθῳ* τῶν παθῶν τὰς ἐφόδους* καταβαλὼν γενναίως ἐν ἀσκήσει, σοφέ,* τῷ δημιουργῷ ἀνακραυγάζεις* «Πρὸς ζωὴν ἡμᾶς ἴθυνον».

Θεοτοκίον.

Τὴν ὑπεράγαθον κόρην* τὴν Παρθένον καὶ νύμφην* ὡς τοῦ φωτὸς μητέρα ὑμνοῦμεν πιστῶς* κράζοντες αὐτῇ ἐν τῷ φωτί σου* τὰς ὁδοὺς ἡμῶν ἴθυνον.

Ωδὴ στ'. Ἐν τῷ θλίβεσθαι με.

Παντευχίᾳ μάκαρ* τοῦ Πνεύματος φραξάμενον,* προσθολαῖς ἐφάνης* τῶν παθῶν ἀπαρασάλευτος.

Δαψιλῶς τὴν χεῖρα* ὑπανοίγων σὺ τοῖς πένησιν,⁵* τοῦ Θεοῦ τὴν χεῖρα* σὲ φρουροῦσαν, μάκαρ, ἔσχηκας.

Τῷ φωτὶ τῷ πρώτῳ* παριστάμενος, θεόληπτε,* φωτισμὸν θαυμάτων* καταπέμπεις τοῖς ὑμνοῦσι σε.

Θεοτοκίον.

Θεοτόκε κόρη,* Παναγία, μητροπάρθενε,* τῶν παθῶν τὸ σκότος* τῆς ψυχῆς μου ἔξαφάνισον.

Κοντάκιον. Ἡχος 6'. Τὰ ἄνω ζητῶν.

Τὰ τέκνα τὰ σὰ περίσωζε δεόμενος* καὶ δίδου ποιεῖν ἐκ πάσης διαθέσεως* τὴν σεπτὴν καὶ θείαν σου* καὶ σεβάσμιον μνήμην, τὴν σωτήριον,* Ὁρθοδοξίας ἄριστε ποιμήν,* δογμάτων τῶν θείων ὁ διδάσκαλος.

4. Βλ. Α' Κορ. 4,16 καὶ 11,1.

5. Βλ. σ. 174.

Ωδὴ ζ'. Ἀθραμιαῖοι ποτέ.

Περιχυθεὶς τῷ φωτὶ * τῆς ἀπροσίτου δόξης * σαφῶς, παμμάκαρ Ἀθανάσιε, * Χριστῷ ἀνεβόησας· * «Ο τῶν Πατέρων ἡμῶν * Θεὸς <εὐλογητὸς εῖ>».

Πάρεσο μέσον ἡμῶν * νῦν ἀοράτως μάκαρ, * καὶ δόξῃ θείᾳ καταφαίδρυνον * ἡμᾶς ἀναμέλποντας· * «Ο τῶν Πατέρων ἡμῶν * Θεὸς <εὐλογητὸς εῖ>».

Ωφθης ποιμένων ποιμὴν * καὶ μοναζόντων κλέος, * ἀρχιερέων ἀκροθήνιον, * μεθ' ὅν καὶ ἀνέμελπες· * «Ο τῶν Πατέρων <ἡμῶν * Θεὸς εὐλογητὸς εῖ>».

Θεοτοκίον.

Παρθενομήτορ, ἀγνή, * τὸ τῶν δαιμόνων τραῦμα * καὶ τῶν ἀγγέλων ἀγαλλίαμα * ἀνθρώπων διάσωσμα, * τὴν ταπεινὴν ψυχήν μου^{*} ἔχθροῦ τῆς πλάνης ῥῦσαι.

Ωδὴ η'. Οἱ ἐν Βαθυλῶνι Παῖδες.

Νεύματι τὸ πᾶν ὁ φέρων * σοφὸν ποιμένα, μάκαρ, δεικνύει * σαφῶς τὰ θεῖα πᾶσι λαοῖς, * πανσόφως ἐκδιδάσκοντα * καὶ τρίθον ζωῆς καθορῶντες^{*} εὐφραινόμενοι ἔψαλλον· *«Εὐλογεῖτε πάντα τὰ ἔργα Κυρίου τὸν Κύριον».

Οἱ τῶν μαθητῶν σου δῆμοι^{*} τῷ θείῳ πυρπολούμενοι ζήλῳ, * τὴν μνήμην σου τελοῦσι πιστῶς, * παμμάκαρ, ιερώτατε, * καὶ πόθῳ τῷ σῷ τετρωμένοι^{*} ἐν χαρῇ ἀνακράζουσιν· * «Εὐλογεῖτε πάντα τὰ ἔργα Κυρίου τὸν Κύριον».

Θεοτοκίον.

Τὴν εὐλογημένην κόρην^{*} τῷ θείῳ πυρπολούμενοι ζήλῳ^{*} ὑμνήσωμεν ὡς οὖσαν σαφῶς^{*} μητέρα τοῦ Παντάνακτος^{*} καὶ χαῖρε αὐτῇ κατὰ χρέος^{*} ἐκβοήσωμεν κράζοντες· * «Εὐλογεῖτε πάντα τὰ <ἔργα Κυρίου τὸν Κύριον>».

Ωδὴ θ'. Ὁ τόκος σου ἀφθορος ἐδείχθη.

Οζῆλος σου ἀπειρος, ἐδείχθη.* Θεὸν γὰρ ποθήσας ἵεράρχα,* τὰ προστάγματα τούτου* ἐπὶ γῆς μετὰ ἀνθρώπων* ἔσπευσας, μάκαρ,* διαφυλάξαι,* ὥσπερ ἄλλος οὐδεὶς πώποτε.

Βεβαίας λαβὼν τὰς ἀντιδόσεις,* ὅν πρὶν τὰς ἐμφάσεις ὑπεδέχου,* καὶ ἀρρήτῳ τῇ δόξῃ* οὐρανοὺς περιπολεύων* σὺν τοῖς ἀγγέλοις,* μέμνησο πάντων* τῶν ἐκ πόθου εὐφημούντων σε.

Πηγάζει θαυμάτων θεῖα ῥεῖθρα* σορὸς τῶν λειψάνων σου, τρισμάκαρ,* ἡ πανέντιμος αὔτη* τοῖς πιστοῖς, καὶ προσιοῦσι* δίδωσι λῦσιν* τῶν νοσημάτων,* ἰατρεῖον ὥσπερ ἄμισθον.

Θεοτοκίον.

Φωτὶ μὲ καταύγασον τῷ θείῳ φωτὸς οἰκητήριον, Παρθένε,* τῶν παθῶν μου τὸ σκότος* καὶ τῶν ἡδονῶν τὴν βαθυτάτην* δύντως νύκτα,* Θεοκυήτορ, Παναγία ἀπελαύνουσα.

Δόξα. Προσόμοιον. Γυναῖκες ἀκοντίσθητε.

Πανήγυρις χαρμόσυνος* καὶ Ἱερὰ ἐφέστηκε* πιστῶν τὰ στίφη καλοῦσα,* ἀσματικὴν εἰς χορείαν δράμετε, δεῦτε ἥκετε* καὶ πόθῳ συναθροίσθητε* ὕμνοις ψαλμοῖς τε ἀπαντες* Ἀθανασίου τὴν μνήμην* πνευματικῶς ἑορτάσαι.

**6. ΕΤΕΡΟΣ ΚΑΝΩΝ ΕΙΣ ΤΟΝ
ΑΓΙΟΝ ΑΘΑΝΑΣΙΟΝ
ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ
ΦΕΡΩΝ ΑΚΡΟΣΤΙΧΙΔΑ ΤΗΝΔΕ:
ΤΑΥΤΑ ΛΙΓΑΙΝΕΙΣΕ ΔΜΩΪΣ ΣΗ ΓΛΩΤΤ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ.**

΄Ωδὴ α'. Ἡχος δ'.
΄Ανοίξω τὸ στόμα μου.

Τὸν βίον μου ἴθυνον πρὸς ἀρετήν, Ἀθανάσιε, * τῇ χάριτι πάνσοφε, τῇ ἐνοικούσῃ ἐν σοὶ * καὶ καταύγασον * τὸν νοῦν μου, θεοφόρε, * παθῶν τὴν σκοτόμαιναν * ἀποδιώκων μακράν.

Ἄστηρ ἔξανέτειλας τῆς Ἐκκλησίας τὸ πλήρωμα * φωτίζων ἐν Πνεύματι, ὡς Ἀθανάσιε, * καὶ ὀδήγησας * λαοὺς πρὸς σωτηρίας * λιμένας τῇ χάριτι * τοῦ Παντοκράτορος.

Υπέταξας, ἄγιε, δι' ἐγκρατείας τῷ Πνεύματι * σαρκὸς τὰ σκιρτήματα, ὡς νονεχὴς ἀληθῶς, * καὶ χαρίσματα * ἐδέξω ἰαμάτων * καὶ παύεις νοσήματα * τῶν προσιόντων σοι.

Θεοτοκίον.

Τοὺς πόθῳ σε Δέσποινα, παρθενομήτορ, θεόνυμφε, * ὑμνοῦντας, διάσωσον * πιστοὺς οἰκείας σου * καὶ δεόμεθα * ἐκ πάσης ἡμᾶς ῥῦσαι * παθῶν ἀμαυρώσεως * καὶ κατακρίσεως.

΄Ωδὴ γ'. Τοὺς σοὺς ὑμνολόγους.

Ἄνυσας τὸν δρόμον σου νομίμως, * νομίμως ἐστέφθης πρὸς Θεοῦ¹* καὶ τοῖς χοροῖς ἡρίθμησαι * πατριαρχῶν ἐν Πνεύματι * μεθ' ὧν πιστῶς τιμῶμεν σε * ἐπιτελοῦντες τὴν μνήμην σου.

1. Βλ. Β' Τιμ. 2,5.

Πυτροῦσαι ποικίλων νοσημάτων* τοὺς πίστει προστρέχοντας τῷ σῷ* λειψάνῳ, Πάτερ ὅσιε,* καὶ θεραπείαν ἄφθονον* παρέχεις καὶ Θεὸν πάντες σε* χρεωστικῶς μακαρίζομεν.

Ιάματα θείαις ἐπομβρίαις* πηγάζει τῆς χάριτος ἡ σῇ* θεία σορὸς καὶ πάντιμος* τοῖς προσιοῦσι πόθῳ σοι,* τὰ πάθη κατακλύζουσα,* τὰ τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος.

Θεοτοκίον.

Γενοῦ μοι Παρθένε προστασία,* ὡς οὕσα Κυρία τοῦ παντός,* ἀγιωτέρα πάσης τε* κτίσεως, παντευλόγητε,* ἐκδυσωπεῖσε Δέσποινα* ὁ ιερὸς Ἀθανάσιος.

΄Ωδὴ δ'. Τὴν ἀνεξιχνίαστον.

Α"ληκτον τὴν ἔφεσιν πρὸς τὸν Θεόν,* μάκαρ, κεκτημένος, ἐνέκρωσας* σαρκὸς τὰ πάθη²* καὶ νεκρὸς ὡν χορηγεῖς* τοῖς προσιοῦσιν ἴασιν* νόσων καὶ παθῶν, Ἀθανάσιε.

Ι"λαθι μακάριε ὡς μιμητής* τοῦ παμβασιλέως καὶ πρόστηθι* τοῖς ἐν ἀνάγκαις* καὶ νοσήμασι δεινοῖς* συνεχομένοις, ἄγιε,* καὶ τῇ σῇ σορῷ προσπελάζουσιν.

Νόμοις τοῖς τοῦ Πνεύματος ἀκολουθῶν,* νόμους ἀνομούντων ἐξέκλεινας,* ὡς ἀνομούντας,* διελέγχων ἀληθῶς,* νομοθετούντων πρόκριτε* καὶ ιεραρχῶν ἀκροθήνιον.

Θεοτοκίον.

Εῦρω σε βοήθειαν θεία πηγὴ* βρύουσα ἴαματα πάντοτε* τοῖς ἐν ἀνάγκαις* νοσημάτων χαλεπῶν* ἐκτηκομένοις, Δέσποινα,* καὶ τῷ σῷ ναῷ προσπελάζουσιν.

2. Βλ. Κολ. 3,5 καὶ Γαλ. 5,16.

Ωδὴ ε'. Ἐξέστη τὰ σύμπαντα.

Ιέμενος, ἄγιε ἀγίων, τῆς λαμπρότητος * ἐν ἀγιασμῷ τὴν πολιτείαν * τὴν σὴν διῆλθες, ὡς Ἀθανάσιε, * κλέος ἀσκητῶν καὶ χαρμονὴ * τῶν ἀνεφημούντων σου * τὰ σεπτὰ προτερήματα.

Καφῶς ἐχρημάτισας ὡς ἥλιος ὀλόφωτος, * δῆμον ἐπαγόμενος ἀστέρων, * τῶν φοιτητῶν σου μεθ' ὧν φαιδραίνεις ἀεὶ * τὸν τῆς Ἐκκλησίας οὐρανόν, * μάκαρ Ἀθανάσιε, * τῇ τοῦ Πνεύματος χάριτι.

Εξέπληξας ἄπαντας τῷ βίῳ σου, μακάριε, * σάρκα γὰρ νεκρώσας³ ἐν ἀσκήσει * ψυχῆς τὸ κάλλος ἐναπεκάθηρας, * βλέπων τὰ ἐσόμενα σαφῶς * καὶ προλέγων ἄριστα * τοῖς κρατοῦσι τὰ μέλλοντα.⁴

Θεοτοκίον.

Διάλυσον, Πάναγνε, τὰ πάθη τῆς καρδίας μου, * ἄναψον ἀρδείαις σου παρουσίαις * τὸν ἐσβεσμένον τῆς συνειδήσεως * λύχνον, ἡ τὸ φῶς τὸ ἐκ φωτὸς * κόσμῳ φανερώσασα * διὰ σοῦ σωματούμενον.

Ωδὴ στ'. Τὴν θείαν ταύτην καὶ πάντιμον.

Μονὴ Θεοῦ ἐχρημάτισας, * Τριάδος τῆς σεπτῆς, Ἀθανάσιε, * καὶ ταῖς λαμπρότησι * τῶν ὑπὲρ φύσιν ἀγώνων σου * τὰς τῶν πιστῶν καρδίας, * μάκαρ, ἐφώτισας.

Ω'ς θεῖος μύστης τῆς χάριτος * λαοὺς ἐμυσταγώγησας ἄριστα * καὶ καθωδήγησας * πρὸς τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον * ταῖς διδαχαῖς σου, μάκαρ, * καὶ εἰσηγήσεσιν.

Ι'σχύι, μάκαρ, τοῦ πνεύματος * τὴν τρίθον διωδεύσας τὴν φέρουσαν * διὰ στενώσεως⁵ * πρὸς πλατισμὸν τὸν αἰώνιον, * ἐν οὐρανοῖς χορεύεις, * ὡς Ἀθανάσιε.

3. *Bλ. Κολ. 3,5.*

4. *Bλ. Καλοθέτου, βίος 30, σ. 493 καὶ Παχυμέρη, Ἰστορία, 4,34 (σ. 359-362). Θεοκτίστου, βίος 23, σ. 32.*

5. *Bλ. Μθ. 7,14.*

Γιὸν τῆς ἄνω, μακάριε,* πολίτης χρηματίζων⁶ ἵκέτευε* τοὺς ἀνυμνοῦντας σε* ῥυσθῆναι πάσης κακώσεως* καὶ νοσημάτων πάντων* καὶ περιστάσεων.

Θεοτοκίον.

Γκηνὴν εύρων παναγίαν σε* ὁ Λόγος, ἐπὶ σὲ κατεσκήνωσε, Θεοχαρίτωτε,* ἀποξηραίνων τὰ ῥεύματα* τῆς πολυθέου πλάνης, Θεοχαρίτωτε.

Ωδὴ ζ'. Οὐκ ἐλάτρευσαν τῇ κτίσει.

Ηκαρδία* νευρουμένη σου τῇ χάριτι,* ὡς Ἀθανάσιε,* ἀσκητικαῖς ἀγωγαῖς* τὸν ὄφιν ἐπτέρνισε,* τὸν παλαιὸν⁷ πτερνιστήν,* ὅθεν ἄγιε* ἀνεμποδίστως ὕδευσας* τὴν ὄδὸν τοῦ σωτηρίου.

Γαληνότατον* λιμένα σε κεκτήμεθα,* ὡς Ἀθανάσιε,* οἱ τῇ σορῷ νῦν τῇ σῇ* προστρέχοντες, ἄγιε, καὶ νοσημάτων δεινῶν* ἐκλυτρούμεθα* ἀναβοῶντες πάντοτε.* «Ο Θεὸς εὐλογητὸς <εἰ>».

Λαμπηδόσιν* ἀστραπτόμενος τοῦ Πνεύματος,* ὡς Ἀθανάσιε,* καταφαιδρύνεις ψυχὰς* τῶν πόθῳ σοι, ἄγιε, προσερχομένων πιστῶς* καὶ τὴν ἴασιν* τὴν τῶν σωμάτων ἄφθονον* χορηγεῖς τοῖς σὲ ὑμνοῦσιν.

Θεοτοκίον.

Ω'ς αἰτίαν* τῶν καλῶν σε ἰκετεύομεν,* πάσης ἡμᾶς ἀπειλῆς* ταῖς ἱκεσίαις ταῖς σαῖς,* ἀγνή, ἀπολύτρωσαι,* πυρὸς φλογίζοντος* τοὺς ὑμνοῦντας σου* τὴν ὑπὲρ λόγον σύλληψιν* καὶ τὴν ἄσπορον λοχείαν.

Ωδὴ η'. Παιδας εὐαγεῖς.

Τῶν λόγων σου θείαις λαμπηδόσι* φωτίσας τῶν μοναζόντων τὰ συστήματα,* δῆμον θεοσύλλεκτον* σῶν μαθητῶν τῷ Κτίστῃ σου* καὶ Ποιητῇ προσήγαγες,* ψάλλοντας* «Πάντοτε* τὸν Κύριον ὑμνεῖται τὰ <ἔργα>».

6. *Bλ. Ἔθρ. 12, 22-23.*

7. *Bλ. Γεν. 3,15.*

Τοῖς πόνοις γενναίως ἐνασκήσας* ἐν σώματι γηραιῶ, μακαριώτατε,*
ὅφιν⁸ τὸν ἀρχέκακον* ἔνθεν ἐθανάτωσας* καὶ τὴν ἀρχαίαν εἴλη-
φας* τοῦ παραδείσου τρυφὴν* σῦν πᾶσι τοῖς κλεινοῖς φοιτηταῖς σου,*
οῖς καὶ συγχορεύων ἡμῶν μὴ ἐπιλάθη.

Α"γρυπνόν σε φύλακα, θεόφρον,* καὶ λύχνον ἀειλαμπῆ σὲ καὶ προ-
πύργιον* ἔχοντές σε πάντοτε,* πᾶσαν ἐκκρονόμεθα* τῶν δυσμε-
νῶν ἐπίνοιαν* συμφώνως ψάλλοντες* «Τὸν Κύριον ὑμνεῖτε τὰ ἔργα*
καὶ ὑπερυψοῦτε* <εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας>».

Θεῖος μοναζόντων ποδηγέτης* κανών τε τῆς ἐγκρατείας ἀκριβέστα-
τος,* στάθμη τε πανάριστος,* πᾶσαν πρᾶξιν ὅδικον* ἀπορράπιζων,
ἄγιε, τῆς Ἐκκλησίας μακράν,* διό σε γεγηθότες ὑμνοῦμεν* καὶ δοξο-
λογοῦμεν* Χριστὸν εἰς τοὺς αἰῶνας.

Θεοτοκίον.

Α"γγελοι ἀπαύστως ἀνυμνοῦσι* τὸν τόκον σου Θεοτόκε, τὸν ἀπόρρη-
τον,* μόνη παντευλόγητε,* ἄνθρωποι δοξάζουσιν,* ἢ οἰκουμένη ἄ-
πασσα* χαῖρε κραυγάζει σοι.* «Τὸν Κύριον ὑμνεῖτε βοῶσα* καὶ ὑπερυ-
ψοῦσα* εἰς πάντας <τοὺς αἰῶνας>».

Ωδὴ 3'. "Απας γηγενής.

Νῦν ὡς φωταυγῆς* ἡμέρα ἔξέλαμψε τοῦ ιεράρχου Χριστοῦ,* πάντων
τὰ νοήματα* φωταγωγοῦσα θείω ἐν Πνεύματι* τῶν εὐφημούντων
πάντοτε τὰ προτερήματα* καὶ τοὺς πόνους* τούτου καὶ τὴν ἀσκησιν*
καὶ τοῦ βίου τὸν ζῆλον* τὸν ἔνθεον.

Α"ξιον ἐστὶ* σκιρτᾶν ἐν τῇ μνήμῃ σου, μακαριώτατε,* καὶ πανηγυρί-
ζοντας* ὑμνεῖν τὸν πάντων Θεὸν καὶ Κύριον* τὸν ἀθανάτῳ δόξῃ
σὲ* κατακοσμήσαντα* καὶ κραυγάζειν.* «Σῶσον, πολυέλεε,* τοὺς ὑμ-
νοῦντας τὸν νῦν θεράποντα».

8. Βλ. Ἀποκ. 12,9.

Γτόματι σεπτῷ* Θεόν, Ἀθανάσιε, ἐδοξολόγησας,* ὅθεν τὸν αἰτήσα-
ντα* τὸν ὑμνον τοῦτον νῦν συντεθῆναι σοι,* ῥῶσιν διπλὴν πρυτά-
νευσον* καὶ αἰωνίου τυχεῖν* εὐφροσύνης,* μάκαρ, καταξίωσον* τοῦ
δοξάζειν σὺν σοὶ* τὸν φιλάνθρωπον.

Ι”θι πρὸς ἡμᾶς* λιπὼν τὰ οὐράνια, μακαριώτατε,* τοὺς προσκαλου-
μένους σε* καὶ νοσημάτων παντοίων λύτρωσαι* ὡς Ἱεράρχης μέγι-
στος* καὶ συμπαθέστατος,* ἵνα πόθῳ* πάντες σὲ γεραίρωμεν,* τὸν
τῶν ὅλων Θεὸν μεγαλύνοντες.

Θεοτοκίον.

Εῦρε διὰ σοῦ* Ἀδὰμ τὴν ἀνόρθωσιν, ὁ πρὶν κατάκριτος* σὺ γὰρ μό-
νη τέτοκας* τὴν σωτηρίαν καὶ ἀπολύτρωσιν* κόσμου παντὸς τὸν
αἱροντα* τὴν κατάραν* κόρη, Παντευλόγητε,* κραταιὸν τῶν πιστῶν*
καταφύγιον.

7. ΕΤΕΡΟΣ ΚΑΝΩΝ ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΓΙΟΝ ΑΘΑΝΑΣΙΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

‘Ωδὴ α’. Ἡχος πλ. α’.
Τῷ σωτῆρι Θεῷ.

Τῷ σωτῆρι Θεῷ* παρεστηκώς ἐν χαρᾶ*, δυσώπει, πάτερ Ἀθανάσιε,* τοῦ λυτρωθῆναι κινδύνων καὶ περιστάσεων* τοὺς πόθῳ ὑμνοῦντας σου* μνήμην τὴν πάντιμον.

Εκ κοιλίας μητρὸς* καθιερώθης Θεῷ¹* καὶ συνηνξήθης* ἀγιότητι²* καὶ ἐν καθέδρᾳ πρεσβυτέρων τοῦτον ἡννυσας,* ποιμάνας τὸ ποίμνιον* τούτου, πανίερε.

Ωκοιώθης Θεῷ* τὰς ἐντολὰς τὰς αὐτοῦ* φυλάξας, πάτερ* Ἀθανάσιε,* καὶ παρρήσιαν³ πρὸς αὐτὸν ὡς ἔχων, πρέσβευε* ῥυσθῆναι τὴν ποίμνην σου* πάσης κακώσεως.

Θεοτοκίον.

Χερουβίμ, Σεραφίμ,* καὶ χριστωνύμου λαοῦ* χαρὰ ὑπάρχεις,* Πανυπέραγνε,* καὶ δυναμένη πάντα, σῶζε τοὺς δούλους σου* κινδύνων καὶ θλίψεων* θεογεννήτρια.

‘Ωδὴ γ’. Δυνάμει τοῦ Σταυροῦ σου.

Δυνάμει θεϊκῇ κρατυνθεὶς* στερβῶς καθεῖλες* τὸν ἀρχέκακον,* διὸ πρὸς μάνδραν οὐράνιον* σοῦ τὸ ποίμνιον εἰσήλασας.⁴

Οδῷ τῶν ἐντολῶν⁵ τοῦ Χριστοῦ* προθύμως πάτερ* σὺ πεπόρευσαι* καὶ τὴν ὁδὸν καθυπέδειξας* πρὸς ζωὴν πιστοὺς τὴν φέρουσαν.

1. Βλ. Λκ. 1,15.

2. Βλ. Λκ. 2,40.

3. Βλ. Ἰω. 2,28.

4. Βλ. Ἰω. 10, 7-16.

5. Βλ. Ἰω. 14,15.

Βαδίζειν με πρὸς τρίβους ζωῆς^{*} ταῖς σαῖς πρεσβείαις^{*} καθοδήγη-
σον,^{*} ὅτι πρὸς σὲ τείνων, ἄγιε,^{*} τῆς καρδίας τὰ ὄμματα.

Θεοτοκίον.

Παρθένον ὡς πρὸ τόκου ἀγνὴ^{*} καὶ μετὰ τόκον^{*} σὲ γινώσκομεν^{*} θεο-
γεννήτρια, ὅθεν σε^{*} κατὰ χρέος μεγαλύνομεν.

Ωδὴ δ'. Εἰσακήκοα τὴν ἀκοήν.

Εἰσακήκοας τὴν ἀκοὴν εὐαγγελίων τῶν σεπτῶν,^{*} ὡς παράδεισος κλη-
ροῦται δὶ' αὐτῶν^{*} καὶ ἐβάδισας^{*} τούτοις τοῖς προστάγμασιν, ἄγιε.

Εξεζήτησας ἀπὸ ψυχῆς τὸν ὑπεράγαθον Θεὸν^{*} καὶ ἡγάπησας ἐξό-
χως τὸν Χριστὸν^{*} καὶ τὸ "Ἄγιον"^{*} Πνεῦμα, τὴν Τριάδα τὴν ἄκτιστον.

Ω'ς λαμπτῆρα φαεινὸν τῷ στερεώματι, σοφέ, Ἐκκλησίας σὲ^{*} ὑπέ-
θετο Θεὸς καὶ ἐφώτισας^{*} ταύτην^{*} τοῖς σοφοῖς σου διδάγμασιν.

Θεοτοκίον.

Προεώρακε ὁ Δανιὴλ τὴν σὴν λόγχην τὴν φρικτὴν καὶ ἐν πόκῳ^{*} Γε-
δεὼν⁶ ὁ θαυμαστὸς καὶ ἐβόησαν^{*} «Δόξα τῇ ἀρρήτῳ συλλήψει
σου».

Ωδὴ ε'. Οθρίζοντες βοῶμεν.

Ο'ρθρίσας πρὸς τὸν Κύριον^{*} ἔφθασας φῶς θεῖον, Ἀθανάσιε,^{*} καὶ
μετ' ἀγγέλων ἐσκήνωσας.

Καλεύει ἀμαρτίας τῷ κλύδωνι^{*} ὁ ἐχθρός με, ἀλλὰ σὺ κυβέρνησον^{*}
ὡς ποιμενάρχης θεόληπτος.

Κορῷ τῇ τῶν λειψάνων σου ἄγιε,^{*} πίστει θερμῇ ἵασιν βραβεύεις^{*} νῦν
τοῖς προσιοῦσιν ἔκάστοτε.

6. Βλ. Κριτ. 6, 37-40.

Θεοτοκίον.

Τὴν ἄρρητόν σου σύλληψιν, Δέσποινα* Θεοτόκε, ἀσμασι γεραί-
ρομεν* σὺν τοῖς ἀγγέλοις οἱ ἄνθρωποι.

Ωδὴ στ'. Ἐκύκλωσέ με.

Εκύκλωσέ σε χάρισιν* ὁ κτίσας σε καὶ ἐδόξασε* ποικίλοις νῦν θαύ-
μασι τὸ θεῖον σου λείψανον,* πηγάζον πᾶσι* ίάματα τοῖς χρήζου-
σιν.

Εξήστραψεν ὁ βίος σου* ὡς ἄστρον πολύφωτον, ἄδυτον* καὶ σύμπαν
ἐφώτισε τὸ πλήρωμα τίμιον* τῆς Ἐκκλησίας* κειμήλιον, πανίερε.

Ευμπάθειαν ἀσύγκριτον ἐκτήσω* πρὸς πάντας τοὺς πένητας* καὶ
τούτοις ἐπήρκεσας πλουσίως, ἀείμνηστε,* κάντεῦθεν ὕφθης,* ὡ
πάτερ, χριστομίμητος.

Θεοτοκίον.

Εκύκλωσάν με, Πάναγνε, πταισμάτων* τὰ πλήθη καὶ δέομαι* τῇ
θείᾳ πρεσβείᾳ σου παθῶν με ἀπάλλαξον* καὶ δός μοι λῦσιν* ἀμαρ-
τιῶν πρεσβείες σου.

Κοντάκιον. Ἡχος πλ. δ'. Τῇ Ὑπερμάχῳ.

Ως τῶν ἀύλων* οὐσιῶν θεωρῶν ἄριστον* καὶ πρακτικῶν* ὑφηγη-
τὴν παναληθέστατον* ἀνακράζει σου* ἡ ποίμνη σου θεορῆμον.*
«Μὴ ἐλλίπης* ἵκετεύειν ὑπὲρ τῶν δούλων σου* λυτρωθῆναι* πειρα-
σμῶν καὶ περιστάσεων* τῶν βοώντων σοι* χαίροις, πάτερ Ἀθανάσιε».

Ωδὴ ζ'. Ο ἐν καμίνῳ.

Εν τῇ ἀσκήσει στερβῶς* ἀγωνισάμενος ἐβόας·* «Εὔλογητὸς ὁ Θεὸς
ὁ τῶν Πατέρων <ἡμῶν>».

Επὶ νομὰς ζωηρὰς* τὴν ποίμνην ἄγων ἀνεβόας·* «Εὔλογητὸς ὁ Θεὸς
ὁ <τῶν Πατέρων ήμῶν>».

Μή ἐπιλάθη τοῦ σοῦ* ποιμνίου, μάκαρ, ἐκβοῶν τό·* «Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ὁ τῶν <Πατέρων ἡμῶν>».

Θεοτοκίον.

Υπεραγία, σεμνὴ* τοὺς μελωδοῦντας σῶζε πάντας·* «Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ὁ τῶν <Πατέρων ἡμῶν>».

Ωδὴ η'. Τὸν ἐκ Πατρὸς πρὸ αἰώνων.

Τὸν ἐκ Πατρὸς πρὸ αἰώνων γεννηθέντα Υἱὸν καὶ Θεὸν* ἐν ἀγαθῇ πολιτείᾳ, Ἀθανάσιε, δοξάσας καλῶς,* ιερῶς ἐβόας: «Χριτὸν ὑπερυψοῦτε* λαοὶ εἰς τοὺς <αἰῶνας>».

Τῶν ιερέων τὸ κλέος Ἀθανάσιον ὑμνοῦμεν πιστῶς* ὡς ποιμενάρχην ὁφθέντα, δὸν ὁ Παῦλος ὑπογράφει καλῶς·* «Ιερεῖς ὑμνεῖτε,* λαὸς ὑπερυψοῦτε <εἰς τὸν αἰῶνας>».

Τῶν μοναζόντων χορεῖαι καὶ ποιμένων ιερῶν ὁ χορός,* τὸν ἀρχιποίμενα δεῦτε εὐφημήσωμεν βοῶντες ὅμοι·* «Ιερεῖς ὑμνεῖτε,* λαὸς ὑπερυψοῦτε <εἰς τὸν αἰῶνας>».

Θεοτοκίον.

Τὴν φωτοφόρον νεφέλην,⁷ τὴν ὑπέραγνον τοῦ Λόγου σκηνὴν⁸* καὶ Χερούβιμ ὑπερτέραν ἀνυμνήσωμεν βοῶντες πιστῶς·* «Ιερεῖς ὑμνεῖτε,* λαὸς ὑπερυψοῦτε <εἰς τὸν αἰῶνας>».

Ωδὴ θ'. Σὲ τὴν ὑπὲρ νοῦν.

Κε τὸν ιερῶς τὸν βίον ἀνύσαντα, νῦν* συνελθόντες ὑμνήσωμεν ὡς μέγαν θεράποντα* τοῦ Χριστοῦ καὶ ἀγγέλων ὅμοδίαιτον.

Κε τὸν ἰλαρῶς τὰ πάντα τοῖς πένησι πρὶν* διανείμαντα, ἄγιε, καὶ νῦν ὡς θερίζοντα* πλουσίως τὰ δράγματα* τῶν καμάτων σου, πάτερ, μακαρίζομεν.

7. Βλ. Τροπάριο Ἀκαθίστου "Υμνου στ' ώδῆς «Χαρᾶς αἰτία...».

8. Πιθανότερη αναφορά στην Εβρ. 9,3.

Κε τὸν ἀληθῆ ποιμένα, μακάριε,* σὲ δυσωπῶ ὁ ταλαιπωρος ἐγώ, ὁ τοὺς ὕμνους σοι* ἐκ πόθου καὶ πίστεως* ἔξυφαίνων, ἵκέτευε σωθῆναι με.

Θεοτοκίον.

Κε τὸν διὰ λόγου Λόγον Υἱὸν τοῦ Θεοῦ,* ὑπὲρ λόγον Θεόνυμφε τεκοῦσαν γεραίρομεν* καὶ λόγοις δεόμεθα* τῶν ἀλόγων παθῶν ἡμᾶς ἀπάλλαξον.

Δόξα. Προσόμοιον. Ό οὐρανὸς τοῖς ἄστροις.

Ἄθανασίας ὁ οἰκος* καὶ βασιλείας ὁ κήρυξ* τῆς ἀθανάτου γενναῖε* σὺ ἐχρημάτισας, πάτερ,* καὶ τῆς ἀσκήσεως φαεινὸς* τῆς Ἑκκλησίας ὁ στύλος.

8. ΕΤΕΡΟΣ ΚΑΝΩΝ ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΓΙΟΝ ΑΘΑΝΑΣΙΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

*Ωδὴ α'. Ἡχος πλ. α'.
Ἴππον καὶ ἀναβάτην.*

Δεῦτε μοι συνελθόντες, ὡς φίλεόρτων,* πληθὺς τὸν τῆς ἀθανασίας ώς ἀληθῶς φερώνυμον, πιστοί, εὐφημήσωμεν* ἐκβοῶντες· «Χαίρεις* ἰεραρχῶν τὸ θεῖον ἀγλάΐσμα».

Ερως ἐκ βρέφους, μάκαρ, τὴν σὴν καταίσχε ψυχὴν* τῆς ἐνθέου σοφίας, ὅθεν ἀφεὶς τὰ ῥέοντα Χριστῷ ἡκολούθησας* διαπύρῳ πόθῳ* καὶ τῆς ἐκείθεν δόξης τετύχηκας.

Ζύλον πεφυτευμένον¹ ἐν ταῖς αὐλαῖς τοῦ Θεοῦ* κατανύξεως ῥείθροις διηνεκῶς ἀρδόμενον, ἀνθοῦν* ἀρετῶν μὲν τὰς ἐνεργείας,* ὥφθης καρποῦ δὲ βρίθων μάκαρ τούτοις.

Θεοτοκίον.

Κάλπιγγες θεηγόροι Μητέρα σε τοῦ Θεοῦ* ἐπ' ἐσχάτων αἰώνων γενησομένην, Πάναγνε, προφῆται² Θεσπίζουσι, * μυηθέντες ἄνωθεν,* Θεοτόκε, τὰ σὰ μυστήρια.

Ωδὴ γ'. Πήξας ἐπ' οὐδενός.

Ἀνδρείως ἀντεστρατεύσω, μάκαρ, ταῖς παρατάξεσιν* τῶν δαιμόνων, ὅθεν καὶ κατεπάλαισας* τούτους ἡγεμόνα λογισμὸν* πήξας ἐν σοὶ καρδίᾳ,* διὸ βραβείοις ἀξιάγαστε* τοῖς εἰρηνικοῖς ἐστεφάνωσαι.

Ἀσκήσει νεανικῶς, τρισμάκαρ, χρησάμενος,* σαρκὸς κατεμάρανας τὰ σκιρτήματα,* ταπείνωσιν δὲ καὶ προσευχὴν* κτησάμενος τὸν νοῦν σου* συνερομένης σοι τῆς χάριτος,* πάτερ, τῶν παθῶν ἡλευθέρωσας.

1. Βλ. Ψαλμ. 1,3.

2. Βλ. Γεν. 3,15. Ἡσ. 7,14. Ἱεζ. 44, 1-3.

Γυμνώσας φαντασιῶν ἀτόπων σὴν διάνοιαν,^{*} θείων ἡξιώθης, πάτερ,
έλαμψεων,^{*} ὅθεν καταβάθους εἰσελθὼν^{*} τῶν ἐν τοῖς οὖσι λόγων^{*}
περὶ προνοίας τε καὶ κρίσεως^{*} γνώσεως ἐπλήσθης τοῦ Πνεύματος.

Θεοτοκίον.

Pυσθῆναι τῆς παθημάτων αἰχμαλωσίας με^{*} δυσωπῶσε, μῆτερ Θεοῦ,
πανάμωμε,^{*} καὶ τῶν κακιῶν μου τὰς οὐλὰς^{*} πᾶσας ἔξαλειφθῆναι,^{*}
τὴν ἄμαρτίαν ἢ τὸν αἴροντα^{*} κόσμον παραδόξως κυήσασα.

Κάθισμα. Ἡχος πλ. δ'. Τὴν σοφίαν τοῦ κόσμου.

Eκ πηγῶν τῆς ἀβύσσου τοῦ Υἱοῦ,^{*} τῶν θαυμάτων τὰ ῥεῖθρα θεοπρε-
πῶς^{*} ἀντλήσας, μακάριε,^{*} μυστικαῖς θεωρίαις^{*} τῶν παθῶν τὰς ζω-
φόδεις νεφέλας ἐβίωσας^{*} καὶ νοσοῦσιν ἀνθρώποις παρέχεις ίάματα,^{*}
ὅθεν μοναζόντων^{*} συνηρίθμησας πλήθη^{*} καὶ πάντας ἐφώτισας^{*} δι-
δαγμάτων τοῖς λόγοις σου,^{*} ἰεράρχα Ἀθανάσιε,^{*} πρέσβευε Χριστῷ τῷ
Θεῷ^{*} τῶν πταισμάτων^{*} ἀφεσιν δωρήσασθαι^{*} τοῖς ἑορτάζουσι πόθῳ^{*}
τὴν ἀγίαν μνήμην σου>.

Ωδὴ δ'. Τὴν θείαν ἐννοήσας.

Ω'ς πῦρ τῆς ἀκανθώδου αίρέσεως^{*} ἀποτεφρώσας τὰς ὄρμάς, δρόσος
ἐγένου, θεσπέσιε,^{*} τοῖς τῷ πυρὶ τῶν βασάνων^{*} ὑπὲρ τῆς εὔσεβεί-
ας παλαίουσι.

Cτερρῶς ἀντικατέστης, μακάριε,^{*} ταῖς τοῦ κρατοῦντος³ προσβολαῖς,
ὅθεν καὶ μάρτυς^{*} γενόμενος τῇ προαιρέσει^{*} βραβείοις τοῖς τῆς ὁμο-
λογίας κεκόσμησαι.

A'ρχὴν τῶν ὅλων μίαν ἐκήρυξας^{*} ἐν ὑποστάσεσι τρισὶ θεωρουμένην,
θεσπέσιε,^{*} μὴ κινουμένην οὐδόλως^{*} ἐκάστης τῶν ἴδιων πρὸς ἄλληλα.

3. Ἐννοεῖ τὸν αὐτοκράτορα Ἀνδρόνικο Β'.

Θεοτοκίον.

Μαρία, ἡ κυρία τῆς κτίσεως,* ὡς βασιλέα τοῦ παντὸς τεκοῦσα μόνη, πανύμνητε,* τῆς τῶν παθῶν τυραννίδος* ἐλεύθερόν με δεῖξον πρεσβείαις σου.

Ωδὴ ε'. Ο ἀναβαλλόμενος.

Καθαρθείς, ὡς πάνσοφε, πυρὶ τοῦ Πνεύματος,* σκεῦος ὑπῆρξας θείων χαρίτων,* ἀρετῆς καὶ γνώσεως εἰς ἄκρον ἐλαύσας,* Θεόφρον Ἀθανάσιε.

Μυστικῶς θεσπέσιε σεαυτὸν ἔθυσας* τῷ ὑπὲρ λόγον τυθέντι Λόγῳ,* δι' ἡμᾶς τὸ καθ' ἡμᾶς ὃ νῦν συνδοξάζῃ* τρανῶς καταλαμπόμενος.

Δοχεῖον γενόμενος τοῦ θείου Πνεύματος* ὅλος ἐξέστης τῶν ὥδε, πάτερ.* σ' αὐτοῦ γὰρ γενόμενος Θεῷ συνεγένου* τὴν ὑπὲρ λόγον ἔνωσιν.

Θεοτοκίον.

Νέκρωσον τὰ πάθη μου, Θεογεννήτορ,* καὶ τὴν ψυχήν μου τὴν νεκρωθεῖσαν* ἀμαρτίας δήγματι ἀνάστησον, μῆτερ* τῆς ὄντως ἀναστάσεως.

Ωδὴ στ'. Μαινομένην κλύδωνι.

Φῶς ὅλος γενόμενος τῇ μεθέξει τοῦ θείου φωτός,* ἵεράρχης, μάκαρ, ἀναδείκνυσαι* τελειωθεὶς τῷ θείῳ μύρῳ τοῦ Πνεύματος.

Ποιμὴν ὄντως γέγονας τῶν προβάτων, μάκαρ, τοῦ Χριστοῦ,⁴* τὴν ψυχήν σου πάντοτε προέμενος* ὑπὲρ αὐτῶν⁵ μιμήσει τοῦ ἀρχιποίμενος.

4. *Bλ. Ἰω. 10,2.*

5. *Bλ. Ἰω. 10,11.*

Ποταμοὺς προέχεις διδαγμάτων ἄντικρυς Θεοῦ* τῆς σῆς ἐκ καρδίας
ἱερώτατε,* τὰς τῶν πιστῶν ψυχὰς καταρδεύοντας.

Θεοτοκίον.

Νοεραὶ δυνάμεις σε καὶ ἀνθρώπων πᾶσαι γενεαὶ* ὡς Θεὸν γεννήσα-
σαν, δοξάζουσι* διὰ παντὸς εὐλογημένη Πανάμωμε.

΄Ωδὴ ζ'. Ό νπερυψούμενος.

Πενομένοις γέγονας πλοῦτος, ὁρφανοῖς πατέρων,* νοσούντων ἀνάρρω-
σις, χηρῶν τε προΐστασο,* πᾶσι ἐγένου πάντα νόμῳ.

Πυρίπνους, θεσπέσιε, ζήλω τῷ τοῦ Πνεύματος γενόμενος,* ἔφλεξας
φαύλων προαιρέσεων ὁρμὰς δυσκατασχέτους,* προορίζον ἐκ πι-
στῶν τὴν λύμην.

Τετέλεκας ἄριστα τὸν σὸν δρόμον, ὅσιε,* τὴν πίστιν ἐτήρησας⁶, θεω-
θεὶς οὖν χάριτι μετέστης τῶν ἐνταῦθα* πρὸς λήξεως τὰς ἀϊδίους.

Θεοτοκίον.

Πύλην ἀδιόδευτον ὁ προφήτης⁷ βλέπει σε,* Παρθένε, πανάχραντε,
ἥν μόνος διώδευσεν,* ὡς πάντες μελωδοῦμεν.

΄Ωδὴ η'. Σοὶ τῷ παντούργῳ.

Νέα κιβωτὸς ἡ σὴ σορὸς ἐδείχθη,* σωρὸν ἔνδον φέρουσα θαυμάτων,
ὅσιε,* ἥς προσκιρτῶντες τὸν δόντα σοι τὴν χάριν* ἀνυμνολογοῦμεν
Χριστὸν εἰς τοὺς αἰῶνας.

Φυάλαι σαφῶς τῶν ἀρωμάτων πλήρεις* τοῦ Πνεύματος, ὅσιε, αἱ
σιαγόνες σου,* πάντας πληροῦσαι τοὺς πίστει προσιόντας* θείας
εὐωδίας θεόφρον ιεράρχα.

6. *Bλ. Β' Τιμ. 4,8.*

7. *Bλ. Ἰεζ. 44, 1-3.*

Γέγονε τὸ σὸν σῶμα θεόφρον,* ξένη πηγή τις προχέουσα θαυμάτων πέλαγος,* ἥ προσιόντες ἀρυόμεθα πίστει,* μάκαρ, σωτηρίαν ψυχῶν τε καὶ σωμάτων.

Θεοτοκίον.

Νεύρωσον ἀγνὴ τὸν τῆς ψυχῆς μου τόνον* λυθέντα τοῖς πταίσμασι καὶ τοῖς παθήμασι,* ὅπως ὑμνήσω Παρθένε τὸν σὸν τόκον,* τὸν δεδοξασμένον εἰς πάντας τοὺς αἰώνας.

Ωδὴ 3'. Ἡσαΐα χόρευε.

Θησαυρὸν ἀκένωτον,* ἵεράρχα,* πᾶσι τοῖς πιστοῖς* τὸ σῶμα σου τὸ σεπτόν, ἀπαυθαρτισθὲν* Θεὸς ἐδωρήσατο,* πάντας πλουτίζον ἐν ἀρεταῖς,* ὃν μεγαλύνοντες* σὲ θεόφρον μακαρίζομεν.

Νέος τις παράδεισος* ὁ νεὸς σου,* μάκαρ, ἵερὸς* δεδώρηται πρὸς Θεοῦ, πᾶσι τοῖς πιστοῖς* ξύλον ζωοπάροχον* ἔχων τὸ σὸν σῶμα τὸ σεπτόν,* ὃ ἀσπαζόμενοι* θυμηδίαν ἀπολαύομεν.

Τῷ ταύτην ἐκ πόθου σοι* συντεθῆναι,* μάκαρ, τὴν ὥδην,* αἴτησα- μένῳ θερμῶς νῦν με πρὸ Θεοῦ* ῥῶσιν διπλὴν αἴτησαι ψυχικήν τε καὶ σωματικήν,* ἐν δὲ τῷ μέλλοντι* θείας δόξης τὴν ἀπόλαυσιν.

Θεοτοκίον.

Κωτηρίας πρόξενος* τοῖς ἀνθρώποις* γέγονας, ἀγνή,* Σωτῆρα καὶ λυτρωτὴν καὶ Δημιουργὸν* τεκοῦσα, Πανάμωμε,* τὸν διὰ σοῦ πᾶσιν ἰλασμὸν* τοῖς μεγαλύνουσι* σὲ Παρθένε παρεχόμενον.

Δόξα. Προσόμοιον. Ὁ οὐρανὸν τοῖς <ἄστροις>.

Ω'ς οὐρανὸς τοῖς ἄστροις* κατεκοσμήθης ἀρεταῖς,* ὑπὲρ αὔγας ἥλιου* λάμπων ἐφώτισας ἡμᾶς,* Πανιερώτατε πάτερ,* ὅθεν σε ὕμνοις τιμῶμεν.

9. ΕΤΕΡΟΣ ΚΑΝΩΝ ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΓΙΟΝ ΑΘΑΝΑΣΙΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

‘Ωδὴ α’. Ἡχος πλ. 6'.
Τμηθείσῃ τμῆται.

Τὴν πανταιτίαν * καὶ παρεκτικὴν ζωῆς, * τὴν ἄρρητον σοφίαν τοῦ Θεοῦ, * Ἀθανάσιε, δεξάμενος σαφῶς * ἀρχῆς ἐκ προανάρχου Πατρὸς *, λαὸν σὺ ποιμαντικῶς περιέσωσας, * ἐνδόξως δοξάζοντα * Χριστὸν τὸν Θεὸν ἡμῶν.

Εμυσταγώγεις * πᾶσι τοῖς λαοῖς * τὴν ψυχοτρόφων ἔτοιμάζων τράπεζαν, * διδαγμάτων σὺ πανσόφων λογίων Θεοῦ * κιρνῶν κρατῆρα πιστοῖς, * προσέλθετε τῷ Χριστῷ καὶ φωτίσθητε * τοῖς τούτου προστάγμασι * καλῶς ἀγαλλόμενοι.

Ναμμάτων θείων * Πνεύματος σαφῶς * τοῦ Παναγίου γεγονῶς κατάρρυτος, * τῆς ἀκτίστου καὶ ἐμφύτου σοφίας Θεοῦ ἐβόας * γεύσασθε καὶ πάντες * φόβῳ σε πιστῶς ἐκβοήσατε. * «Ἐνδόξως δεδόξασται * Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν».

Θεοτοκίον.

Εὐλογημένη * γέγονας ἀγνή, * τὸν τοῦ Θεοῦ Υἱὸν κυήσασα σαρκί· * ὡκοδόμησε γὰρ οἴκον¹ ἔαυτῷ αἰμάτων * ἐξ ἀχράντων τῶν σῶν, * διόσε θεοπρεπῶς ἀναμέλπομεν, * Παρθένε Θεόνυμφε.

‘Ωδὴ γ’. Κύριος ὃν πάντων.

Πόνοις ἐγκρατείας * τὴν σάρκα σοφὲ * τὴν κτιστὴν ὡς ἀπαθῆς * δαμάσας, τῷ Θεῷ ἥνωσας * καὶ τῆς δόξης ἐκείνου ἐντρυφῶν * σαφῶς σὺν αὐτῷ συμβασιλεύεις, * πᾶσιν ἰλασμὸν αἰτούμενος * τοῖς πίστει προσκαλούμένοις σε.

1. Βλ. Α' Βασ. 2,35.

Pεύμασιν ἰδρώτων^{*} ἀσκήσεως σῆς^{*} τὴν πυρὰν τῶν ἡδονῶν^{*} συσβέ-
σας, σεαυτῷ, ἄγιε,^{*} τὴν ἀπάθειαν ἥνωσας καλῶς,^{*} διὸ καὶ σὺν ἀγ-
γέλοις χορεύων^{*} μέμνησο ἡμῶν τῶν παίδων σου^{*} τῶν πίστει προσερχο-
μένων σοι.

Aφρον δὲ οὐ μένει^{*} τοῖς νόμοις Χριστοῦ,^{*} τοῖς οἰκείοις μαθηταῖς^{*} ἐ-
θόας, ὁ συμπαθέστατος^{*} «Οὐ μὴ ὅψεται δόξαν Κυρίου,^{2*} ἀσύνετος ὃν
οὐ μὴ συνήσει,^{3*} τούτοις δὲ ὑμεῖς μείνατε^{*} καὶ πίστει στερεωθήσεσθε».

Θεοτοκίον.

Kύριον, Παρθένε,^{*} τὸν πάντων Θεὸν^{*} ἐν γαστρὶ τὸν ἀπαθῆ^{*} ὡς θρέ-
φος ἔαυτῆς ἔφερες^{*} καὶ τῷ κόσμῳ ἐπήγασας ζωὴν^{*} αὐτὸν τὸν ζω-
δότην τεκοῦσα,^{*} ὅθεν γενεαὶ νῦν ἅπασαι^{*} ἐν πίστει σὲ μακαρίζουσιν.

Ωδὴ δ'. Προκατιδὼν ὁ προφήτης.

Pροκατιδὼν ὁ προγνώστης^{*} τῆς πολιτείας σου τὸ ὑπέρλαμπρον,^{*}
ποιμένα σε προώρισεν^{*} ὄντως κραταιὸν καὶ ποίμνιον ποιμάνας^{*}
τούτου πανσόφως^{*} τῷ μονογενεῖ Υἱῷ θεοπρεπῶς^{*} καὶ τῷ Πνεύματι
τοῦτο προσήγαγες.

Eπὶ τὸ πάθος σὺ βλέπων^{*} τὸ τοῦ Χριστοῦ ἐθόας τῇ ποίμνῃ σου,^{*} ἵδοὺ
καιρὸς εὐπρόσδεκτος,^{4*} δράμωμεν λοιπὸν ἀγάπην πρὸς τὸν κτί-
στην^{*} σχόντες γνησίαν^{*} ὁ μονογενὴς γὰρ Λόγος δι' ἡμᾶς^{*} ἔαυτὸν
πρὸς σφαγὴν νῦν ἔξεδωκεν.

Tοὺς τῆς ἀσκήσεως πόνους,^{*} ἱερωσύνη μάκαρ, ἐκόσμησας^{*} καὶ ταύτη
περιέθηκας^{*} λίθον διαυγῆ,^{*} ἀγάπησιν ἐλέει^{*} συγκεκραμένην^{*} τὸν
γὰρ πενήτων ὅμιλον, σοφέ,^{*} ὡς πατὴρ ἡγκαλίσω θεσπέσιε.

Θεοτοκίον.

Pροκατιδὼν ὁ Δεσπότης^{*} τῆς παρθενίας σου τὸ ἀπόρρητον,^{*} σεμνή,
σὲ ἔξελέξατο^{*} πάντων τῶν βροτῶν ὑπέρτιμον ὀφθεῖσαν^{*} κόσμῳ

2. *Bλ. Ἰω. 11,40.*

3. *Bλ. Μθ. 15,16.*

4. *Bλ. Β' Κορ. 6,2.*

μόνην ἀφράστως^{*} τὸν μονογενῆ καὶ γὰρ Υἱὸν αὐτοῦ^{*} ἀληθῶς ὑπὲρ λόγον, κόρη, γεγέννηκας.

Ωδὴ ε'. Τῷ συνδέσμῳ τῆς ἀγάπης.

Τῷ συνδέσμῳ τῆς ἀγάπης^{*} συνδεόμενος, τοῦ Δεσπότου σου^{*} καθοδήγεις θεαρέστως^{*} πρὸς ζωὴν πανσόφως τὸ ποίμνιον,^{*} ποσὶν ὥραιοις⁵* περιερχόμενος^{*} εὐαγγελιζόμενος πᾶσιν εἰρήνην.

Μαθηταῖς ὑποδεικνύων^{*} ταπεινώσεως, ὃς ἀγχίνους τύπον,^{*} ἡμφιέννυνς ῥακίοις^{*} πιναροῖς παρ' ὅλον τὸν βίον σου,^{*} γυμνοῖς ποσὶ δὲ^{*} σὺ τὰς πορείας σου^{*} καθωραΐζόμενος πᾶσιν ἐφαίνου.

Θεοτοκίον.

Υπὲρ λόγον δὲ Δεσπότης^{*} ὑπεράνω με ἐν τῇ μήτρᾳ σου^{*} ἀνεκαίνισε τὴν κτίσιν^{*} καὶ σταυρὸν καὶ πάθος ἐκούσιον,^{*} ὃς οἶδε μόνος^{*} καταδεξάμενος^{*} καὶ πραγματευσάμενος πᾶσιν εἰρήνην.

Ωδὴ στ'. "Αβυσσος ἐσχάτη.

Ἄφθονα ναμάτων^{*} τοῖς ἀσθενοῦσι σορὸς ἡ θείας^{*} καταπέμπουσα τὰ ῥεῖθρα πᾶσιν,^{*} ἡ σὴ σαφῶς ἡ τιμία ὁρᾶται, Ἀθανάσιε, πάντιμε.

Ὕφη σοῦ δὲ βίος^{*} κανὼν καὶ τύπος τοῖς πᾶσιν ὅντως,^{*} Ἀθανάσιε, τοῖς ἐν τῷ βίῳ^{*} καὶ μονασταῖς καὶ μιγάσι, ποιμέσι^{*} καὶ λαοῖς τοῖς ὑμνοῦσι σε.

Πρόστηθι ὃς μέγιστος^{*} ἰεράρχης τῶν σὲ ὑμνούντων^{*} καὶ τοῦ κλύδωνος τῆς ἀμαρτίας^{*} ἀναγαγὼν σαῖς πρεσβείαις, ὁδήγησον^{*} ζωὴν πρὸς αἰώνιον.

Θεοτοκίον.

Ἄχραντε, Παρθένε,^{*} εὐλογημένη, βοήθησόν μοι^{*} καὶ τὸν κλύδωνα παθῶν μου στῆσον,^{*} ὃς συμπαθὴς Θεοτόκε βοῶ σοι^{*} ὑπεράγαθε Δέσποινα.

5. Βλ. Ρωμ. 10,15.

Κοντάκιον. Ἡχος πλ. δ'. Τῇ Ὑπερμάχῳ.

Κατὰ δαιμόνων* ἐκ Θεοῦ τὰ νικητήρια* ἐκ βρέφους, πάτερ,* εἰ-
ληφῶς, πανιερώτατε,* καὶ ἵσάγγελος γενόμενος ἐν ἀνθρώποις* εἰς
οὐράνια* μετέστης νῦν σκηνώματα,* διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς οἱ κάτω μένο-
ντες* σοὶ κραυγάζομεν* «Θεῖε χαίροις Ἀθανάσιε».

Ωδὴ ζ'. Οἱ παῖδες ἐν <βασιλῶν>.

Φρονήσει κεκοσμημένος* θεοδωρήτῳ κατέλυσας* τὴν τοῦ ψεύδους
ἀπάτην, θεοφρόνως* κραυγάζων, μακάριε.* «Εὐλογητὸς εἶ Κύριε*
ὁ Θεὸς τῶν Πατέρων ἡμῶν».

Τῇ δόξῃ καὶ φρικτωρίᾳ* λελαμπρυσμένος τοῦ Πνεύματος,* Ἐκκλη-
σίαν Χριστοῦ σὺ ποιμαίνων,* τοῦ βοῶν ἔξεπαίδευσας* «Εὐλογητὸς
εἶ Κύριε* <ὁ Θεὸς τῶν Πατέρων ἡμῶν>».

Νευστάζων κάραν ὁ φθόνος,* κακὰ προβλέπων ὁ δόλιος,* μοχθηρίᾳ
λαοῦ, ἀπελάσαι σε* τῆς ποίμνης ἐσπούδασεν,* «Εὐλογητὸς εῖ»,
κράζοντα,* «ὁ Θεὸς τῶν <Πατέρων ἡμῶν>».

Θεοτοκίον.

Ἄγγέλων τιμιωτέρα,* Παρθενομήτορ, σὺ γέγονας,* συλλαβοῦσα
Θεόν, δν ἀπαύστως* ὑμνοῦντες κραυγάζομεν.* «Εὐλογητὸς εἶ Κύ-
ριε,* <ὁ Θεὸς τῶν Πατέρων ἡμῶν>».

Ωδὴ η'. Νόμων πατρώων.

Ω'ς Ἱεράρχης τὰ οὐράνια* μεμυημένος, μάκαρ,* ὄντως μυστήρια*
κατεκόσμησας τὴν ποίμνην σου* σαῖς διδαχαῖς πανσόφοις* μεγα-
λοφρόνως,* λόγοις ἐντολῶν τῶν τοῦ Χριστοῦ* καὶ ποιμάνας εἰσήλα-
σας* πρὸς μονὰς οὐρανίους.* «Τὸν Χριστὸν ὑμνεῖτε βοῶντας* καὶ ὑπε-
ρυψφοῦτε* εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας».

Ω"φθης ποιμένων ἐγκαλώπισμα* ἡξιωμένος πάσης* μακαριότη-
τος,* ὡς συνόμιλος καὶ σύνοικος* γεγονὼς τῶν ἀγγέλων,* καὶ τὴν
λείαν* ὄντως εὐκληρίαν κατασχῶν* καὶ σὺν τούτοις γηθόμενος*

ἀναμέλπεις καὶ ψάλλεις·* «Τὸν Κύριον ὑμνεῖτε τὰ ἔργα* καὶ ὑπερυψοῦτε* <εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας>».

Τοὺς ὑμνωδούς σου διαφύλαττε* πρὸ τοῦ Σωτῆρος τούτοις,* μακαριώτατε,* ἐξαιτούμενος ἀΐδιον* καὶ πλουσίαν εἰρήνην* καὶ τῶν σκανδάλων* τούτοις ἐξαιρούμενος σαφῶς* καὶ πτιασμάτων τὴν ἄφεσιν* καὶ ψυχῶν σωτηρίαν* «Τὸν Κύριον ὑμνεῖτε βοῶντας* καὶ ὑπερυψοῦτε* <εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας>».

Θεοτοκίον.

Κὺ σωτηρίας πᾶσι πρόξενος,* Θεογεννήτορ, ὕφθης* μόνη πανύμνητε,* τὸν ἀθανάτον γεννήσασα* τοῦ Θεοῦ Λόγον κόρη,* δι οὗ δοκόμιος* σέσωσται θανάτου καὶ φθορᾶς* καὶ τοῖς πίστει κραυγάζουσιν* εὐλογίαν πηγάζει·* «Τὸν Κύριον ὑμνεῖτε τὰ ἔργα* καὶ ὑπερυψοῦτε* <εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας>».

Ωδὴ 8'. Ξενίας δεσποτικῆς καὶ ἀθανάτου.

Ζενίας δεσποτικῆς* καὶ ἀθανάτου τραπέζης* μεταλαμβάνων, μάκαρ, ἐν οὐρανοῖς σαφῶς* ἡμῖν αἴτησαι πρεσβείας σου,* παντοίων ἐγκλημάτων λύσιν* ἐκ τοῦ μόνου Δεσπότου,* ὃν μεγαλύνομεν.

Ω'ς ρόδον καινοφανὲς* ἡ τῶν λειψάνων σου θήκη* ἐν ὑπερτίμῳ τόπῳ τὰς τῶν πιστῶν ψυχᾶς σαφῶς* πάσας κατευφραίνουσα,* παρέχει νοσημάτων λύσιν,* ὡς θεόθεν πλουτοῦσα* χάριν ἀέναον.

Η'λίου φωτοειδοῦς* ἡ παναγία σου μνήμῃ* καθαρωτέρα ὕφθη τοῖς καθαραῖς φρεσὶ πιστῶς* ταύτην ἐορτάζουσιν,* ἐπαναβεβηκότι Λόγῳ* μυστηρίων ἀρρήτων,* θεομακάριστε.

Θεοτοκίον.

Α'φράστως σε καθαρὰν* καὶ ὑπεράμωμον κόρην* καὶ Χερουβίμ, Παρθένε, ὑψηλοτέραν σε εὑρὼν* ὅλος κατεσκήνωσε,* Πατρὸς ὁ τοῦ ἀνάρχου Λόγος* ἐπὶ σὲ καὶ τὸν κόσμον* φθορᾶς ἐρρύσατο.

10. ΕΤΕΡΟΣ ΚΑΝΩΝ ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΓΙΟΝ ΑΘΑΝΑΣΙΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

‘Ωδὴ α’. Ἡχος βαρύς.
Νεύσει σου πρὸς γεώδη.

Ἄυσσον οὐρανόθεν * τὴν διὰ πλῆθος ἐλέους * ἐν σῇ πλημμυρήσασαν τοῖς πᾶσι καθυπέδειξας, ἥσπερ τῶν θείων ναμάτων * ἔμπλησον ἡμᾶς, * ίερὲ Ἀθανάσιε.

Υμοὶς προαιρουμένῳ * ἀνευφημεῖν σε ἐν πίστει, * παράσχου μοι, ἄγιε, τὸν φωτισμὸν τῆς χάριτος * σὺ γὰρ φωτὸς ἀνεσπέρου * νίδος¹ ἀνεδείχθης * φωτίζων τὸ ποίμνιον.

Ϲώματος ὁ γινώσκων * τὸ ἀσθενὲς ἡμῶν, Λόγε, * ψυχῆς τε τὸ ῥάθυμον ἐπάμυνον ἐν θλίψεσιν, * ἔχων σοῦ τὸν ιεράρχην, * Σῶτερ, δυσωποῦντα * τὴ σὴν ἀγαθότητα.

Θεοτοκίον.

Γέγονας ἀθυμοῦσι * παραμυθία, Παρθένε, * νοσοῦσι τε ἵαμα, ἀμαρτωλοῖς ἐξίλασμα, * ὅθεν σεπταῖς ἰκεσίαις * τοῦ σοῦ ιεράρχου * ἡμᾶς διαφύλαξον.

‘Ωδὴ γ’. Ο κατ’ ἀρχὰς τοὺς οὐρανούς.

Ως θησαυρὸς τῶν ἀγαθῶν ἡ τῶν λειψάνων σου θήκη * δεδομένη πᾶσιν ἐκ Θεοῦ, * παρέχει ἡμῖν ἀφθόνως χάριτι * τὰς τῶν θαυμάτων δωρεὰς * ἐν πειρασμοῖς καὶ κινδύνοις * καὶ ἐν ἀσθενείαις τοῖς αἰτοῦσι σε.

Οκαταβὰς ἐξ οὐρανοῦ δι’ εὐσπλαγχνίαν οἰκείαν, * σὲ μεσίτην δέδωκε πιστοῖς * ἀεὶ πρὸς αὐτὸν αὐτοὺς ιθύνοντα * καὶ ὀδηγούντα ἀπλανῶς, * ὡς ιεράρχης τῷ ὅντι * καὶ ποιμὴν ποιμένων, Ἀθανάσιε.

1. Βλ. Α΄ Θεσ. 5,5.

Ε κ τοῦ πελάγους τῶν δεινῶν τῆς ἀμαρτίας τὴν ποίμνην* ἀνελκύσας,
ώσπερ ὁ Μωσῆς* λαὸν Ἰσραὴλ² θείω κηρύγματι,* ἐνατενίζειν νοη-
τῶς* τῆς ἀληθείας τῷ φέγγει* τοῦτον ἐκδιδάσκεις, Ἀθανάσιε.

Θεοτοκίον.

Ε κ τοῦ χοδὸς τὴν καθ' ἡμᾶς ὁ ἀπορρήτῳ σοφίᾳ* διαπλάσας φύσιν ὡς
Θεός,* αὐτὸς οἰκτιρμοῖς ἀπείροις, Δέσποινα,* ταύτην φορέσας ἐκ
τῶν σῶν* ὑπεραγίων αἱμάτων* ἐν τοῖς οὐρανοῖς νῦν ἐπανήγαγεν.

Ωδὴ δ'. Ὁ Πατρικοὺς κόλπους.

Α ποβαλῶν ἔργοις πονηροῖς* τὴν πρὸς τὸν Κτίστην παρρήσίαν, ἄ-
γιε,* σὲ μεσίτην καταλλάττοντα* εἰς αὐτὸν προβάλλων,* ἐξαιτῶν
πταισμάτων συγχώρησιν.

Φ ωτοειδοῦς πάσης ἀρετῆς* ἐκπεπτωκὼς τοῖς ζωφεροῖς παρώκησα,*
ἄλλ' αὐτός, μάκαρ Ἀθανάσιε,* φωτὶ τῆς πρεσβείας σου* φωταγώ-
γησόν με τὸν δοῦλον σου.

Τὰ τῆς σαρκὸς πάθη θανατῶν,* τὴν πρὸς Θεὸν ἐπιθυμίαν ζώωσον*
τῆς ψυχῆς μου, Ἀθανάσιε,* καὶ ὅλην, πανίερε,* πρὸς τὸν πόδον
τούτου μετάγαγε.

Θεοτοκίον.

Α εὶ πρὸς σὲ πάντων ὄφθαλμοὶ* ἐνατενίζουσιν, ἀεὶ ἐν θλίψεσι* τῶν
τιμώντων σε μητέρα Θεοῦ* λύσιν ἐξαιτούμενοι τῶν δεινῶν καὶ πά-
σης κακώσεως.

Ωδὴ ε'. Νῦξ ἀφεγγῆς τοῖς <ἀπίστοις>.

Νύξ με πολλῆς ἀθυμίας, σοφέ,* ἐν τῇ τοῦ κόσμου ὄδῷ ἐν πειρασμοῖς
κατέλαβεν,* ἀλλὰ τῷ φέγγει τῆς σῆς πρεσβείας πρὸς εὐθυμίαν χει-
ραγώγησον.

2. Βλ. Ἐξ. 14,26 ἐ.

Τηνον τῇ δαδουχίᾳ, σοφέ,* τοῖς τοῦ Κυρίου λαοῖς τὸν τηλαυγῆ τῶν λόγων σου* πυρσὸν ἀνηψας καὶ πρὸς τὸ φέγγος τῆς ἀληθείας τούτους ἔθυνας.

Δεσμοὺς χαλεποὺς διακόψας, θεσμοὺς* τῶν σαρκικῶν ἡδονῶν ἐν τῇ τομῇ τῶν λόγων σου,* τῆς ἀπαθείας ἀλύτῳ πόθῳ τὴν ποίμνην ἔδησας, θεόληπτε.

Θεοτοκίον.

Ράθδος³ ἡμῖν παρεσχέθης ἀγνή * ὑπὸ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ τῆς ἀσφαλοῦς δυνάμεως,* ἔχθρῶν τὰ θράση τῇ σῇ ἰσχύῃ ἐκπολεμοῦσα καὶ συντρίβουσα.

Ωδὴ στ'. Ναυτιῶν τῷ σάλῳ.

Μακροθύμω γνώμῃ* καὶ συμπαθεστάτη προνοίᾳ* καὶ τρόπους χρηστότητος, ιεράρχα,* τὰ ἐν τῷ βίῳ φυέντα μοι πταίσματα,* ἄγιε, βοῶ, ἐξαφάνισον* καὶ τῶν σωζομένων με χορῷ κατάταξον.

Δαπανήσας ὅλην* ἐν ταῖς ἡδοναῖς, ιεράρχα,* ζωήν μου, ὁ ἄθλιος καταφεύγων* πρὸς τὴν σωτήριον σκέπην σου δέομαι* μὴ μὲ ἀπορρίψης ἐπταικότα,* ἀλλ' ὡς ποιμενάρχης προσλαβών με ζώωσον.

Εκμοχλεύων πᾶσαν* τὴν ἐν ταῖς ψυχαῖς κεκρυμμένην ἀπάτην,* πανίερε, τῶν παρόντων, τῶν ἀπλανῶν* καὶ μενόντων κατέβαλες, μάκαρ,* ἐν αὐταῖς τὸν θεῖον σπόρον,* ὅθεν φυτουργόν σε τῶν καλῶν γινώσκομεν.

Θεοτοκίον.

Γυμνωθέντες πάλαι* τῇ τῆς ἐντολῆς παραβάσει,* στολῆς ἡς ἐτύχομεν, Θεοτόκε,* τὸν κατ' εἰκόνα Θεοῦ⁴ τοῦ ποιήσαντος,* ταύτην λαμπρότεραν οἱ τὸν τόκον* πάντες σου ἐν πίστει προσκυνοῦντες εὔρομεν.

3. Ἐννοεῖ τὴν ράθδο τοῦ Ἀαρὼν, ποὺ ἀποτελεῖ προτύπωση τῆς Θεοτόκου.

4. Βλ. Γεν. 5,1.

Κοντάκιον. Ἡχος πλ. δ'. Τῇ Ὑπερμάχῳ.

Ως τῶν ἀύλων οὐσιῶν θεωρῶν ἄριστον* καὶ πρακτικῶν ὑφηγητὴν παναληθέστατον,* ἀνακράζει σου ἡ ποίμνη σου, θεορῆμον,* μὴ ἐλλίπης ἵκετεύειν ὑπὲρ τῶν δούλων σου* λυτρωθῆναι πειρασμῶν καὶ περιστάσεων,* τῶν βοώντων σοι,* χαίροις πάτερ Ἀθανάσιε.

Ωδὴ ζ'. Κάμινον παιᾶς.

Κῶσον πρεσβείᾳ τῇ σῇ ἱεράρχᾳ τὸν ἀπογνώσει κρατούμενον,* ἵνα πιστῶς ἀνυμνήσω τὰ θαύματα* καὶ δοξολογήσω σου τῶν χαρίτων σαφῶς πασῶν τὰ δωρήματα.

Ο τῆς ταχέως φθανούσης τοὺς πίστει προσκαλουμένους σε χάριτος,* ὅμα κληθεὶς γὰρ προφθάνεις καὶ ῥύεσαι* ἐκ πάσης κακώσεως, ἰερέων κλέος, διό με οἴκτειρον.

Θεοτοκίον.

Αμαρτημάτων πολλαὶ τρικυμίαι καὶ τῶν παθῶν κατακλύζουσι* καὶ πρὸς βυθὸν ἀπωλείας ἀπάγουσι,* δός μοι χεῖρα, Δέσποινα, καὶ διάσωσόν με τὸν ἄθλιον.

Ωδὴ η'. Ἀφλεκτος πυρὶ <ἐν Σινᾶ>.

Α "βυσσον ἐν γῇ πλημμυροῦσαν εὐσπλαγχνίας, ὡς πάλαι προεμήνυσας,* καὶ νῦν ἡμῖν ταύτης τὰ νάματα* ἐξαίτησαι δυσωπῶ, παρασχεθῆναι τοῖς Χριστῷ ἀεὶ κραυγάζουσι.* «Πάντα τὰ ἔργα Κυρίου τὸν Κύριον ὑμνεῖτε* <καὶ ὑπερψφοῦτε εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας>».

Λόγον τοῦ Θεοῦ ἱεράρχα, σοῦ τῇ ποίμνῃ ὡς συμπαθῆ ὑπέδειξας* ἀναμαρτήτως τὸν ἀράμενον* τὰς νόσους τὰς τῶν βροτῶν, τοῦτον δυσώπει καὶ ἡμῶν τὰ ἀμαρτήματα πάντων βαστᾶσαι⁵* καὶ σῶσαι ὡς Κύριον καὶ κτίστην* τῶν ὑπερψφούντων αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας.

5. Βλ. Ἰω. 1,29.

Ενδικον τομὴν κατὰ πάσης ἀμαρτίας ὡς ἰεράρχης, ὅσιε,* ἀποφαινόμενος ἐφύτευσας* τὰς ρίζας τῶν ἀγαθῶν, ἐν οἷς τῷ πάντων Ποιητῇ ἀπαύστως κράζομεν·* «Πάντα τὰ ἔργα Κυρίου τὸν Κύριον ὑμνεῖτε <καὶ ὑπερυψοῦτε εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας>».

Θεοτοκίον.

Δῶρον παρ' ἡμῶν ἡ δοθεῖσα τῷ Δεσπότῃ ὡς ἀπαρχὴ τῆς φύσεως^{6*} τὰς ἱκεσίας τὰς ἡμῶν, ἀγαθή,* προσδέχου δῶρα τερπνά, ἀντιπαρέχουσα ἡμῖν τὴν σὴν βοήθειαν,* ὅπως ἀπαύστως ὑμνοῦμέν σε, Παρθένε,* τὴν εὐλογημένην καὶ κεχαριτωμένην.

Ωδὴ θ'. Μῆτερ Θεοῦ καὶ Παρθένος.

Ρῦσαι ταῖς σαῖς ἱκεσίαις, ἄγιε,* ἐκ τοῦ πυρὸς τῆς γεέννης⁷ καὶ ἐκ πάσης βασάνου* τοὺς ἀνυμνοῦντάς σε, πανίερε.* ἔχεις γὰρ ὅντως πολλὴν παρρήσιαν, ὡς ἀρχιεράρχης* καὶ ποιμὴν θεοπρόβλητος.

Μαρμαργυγὰς ἐν τοῖς ἐνοικούσης σοι* θείας λαμπρότητος πέμπεις καὶ ἀκτίνας θαυμάτων* τοῖς τῷ λειψάνῳ σου προστρέχουσιν,* ὅθεν ἐν πίστει σοι πάντες βοῶμεν· «Σῶσον καὶ ἡμᾶς,* τοὺς γνησίους ἱκέτας σου».

Ολην ἐν σοὶ τὴν ἐλπίδα, ἄγιε,* ἀνατεθείκαμεν ἡμεῖς, οἱ σορόν σου τὴν θείαν* περικυκλοῦντες καὶ δεόμενοι.* οἴδας γὰρ οἴδας ὡς πόθῳ σοι πάντες νῦν ἐπικαλούμεθα* σωτῆρα καὶ φύλακα.

Θεοτοκίον.

Ως θαυμαστὸς ἐν ἴσχυΐ, Δέσποτα,* καὶ κραταιὸς ἐν πολέμοις, δεξιᾷ σου παλάμη* τῷ βασιλεῖ ἡμῶν συμμάχησον* κατὰ βαρβάρων τῶν ἀντικειμένων, θείαις μεσιτείαις* τῆς ἀγνῶς κυησάσης σε.

6. Βλ. Ἱακ. 1,18.

7. Βλ. Μθ. 5,22.

11. ΕΤΕΡΟΣ ΚΑΝΩΝ ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΓΙΟΝ ΑΘΑΝΑΣΙΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

‘Ωδὴ α’. Ἡχος πλ. δ’.
Σταυρὸν χαράξας Μωσῆς.

Сταυρῷ Χριστοῦ πεποιθώς* ἐκ νεότητός σου, τὰ τῶν παθῶν σκιρτή-
ματα* ἐνέκρωσας, μακάριε,* καὶ πόδω τῷ τοῦ Χριστοῦ* ἐν ἀσκήσει
ἐλαμψας ἀστὴρ ὡς μέγιστος,* φωτίσας τὰς αἰσθήσεις* τῆς ψυχῆς σου,
θεόφρον, βοῶν «Χριστῷ ἄσωμεν,* τῷ Θεῷ ἡμῶν, ὅτι δεδόξασται».

Ανέθηκας σεαυτὸν* ὡς εἰκόνα πᾶσι φθοροποιοῖς λυτήριον* τοῖς μι-
μουμένοις, ἄγιε,* τοῦ βίου σου τὸ λαμπρόν,* Φαραὼ δὲ κάκιστον*
ποντίσας ὥλεσας,¹* τὸν ὅφιν τὸν ἀρχαῖον* τὸν πτερνίσαντα Εὔαν,*
βοῶν «Χριστῷ ἄσωμεν,* τῷ Θεῷ ἡμῶν, <ὅτι δεδόξασται>».

Υπέδειξε τοῖς λαοῖς* ὁδηγόν σε μέγαν ὁ φωτοδότης Χριστός,* φωτί-
ζοντα τοὺς πιστοὺς* πρὸς ζωὴν ἀΐδιον* καὶ δόξαν ἀφραστον* τὸν
φόβον ὑπογράφων* τῆς γεέννης,²* πανσόφως* βοῶν «Χριστῷ ἄσωμεν,*
τῷ <Θεῷ ἡμῶν, ὅτι δεδόξασται>».

Θεοτοκίον.

Παρθένε, μῆτερ Θεοῦ,* τῆς ψυχῆς μου δέομαι τὸ σκότος φωταγώγη-
σον,* ταῖς πρὸς Θεὸν δὲ ἔτεκες* πρεσβείαις, Δέσποινα, σαῖς,* ἵνα
σοῦ τὴν ἄμετρον* χάριν γηθόμενος,* πολλῶν τε δωρημάτων* μεγαλύ-
νω τὴν δόξαν* βοῶν «Χριστῷ ἄσωμεν,* τῷ Θεῷ ἡμῶν, <ὅτι δεδόξα-
σται>».

‘Ωδὴ γ’. Ράβδος εἰς τύπον.

Ράβδος ἰσχύος Ἱερωσύνης ἀναδεξάμενος,* ὡς καλὸς ποιμενάρχης ἴ-
θύνεις ὅντως,* τῇ στειρευούσῃ δὲ πρώην Ἐκκλησίᾳ* σὺ ἐξήνθη-
σας,* θεῖος ποιμήν,* καὶ δόξαν καὶ κτίσαίωμα.

1. Βλ. Ἑξ. 14,26 ἐ.

2. Βλ. Μθ. 23,33.

Κὺ ἐπαφῆκας διδασκαλίας ὅδωρ ἀένναον * εὐπειθοῦντι λαῷ καὶ ἀκολουθοῦντι * ταῖς ὑποθήκαις σου, μάκαρ, * καὶ σοφαῖς σου εἰσηγήσεσι * καὶ πρὸς ζωὴν * τὴν ἄνω καθοδήγησας.

Κὺ καθωράθης ὡς λύχνος, μάκαρ, φωτίζων ἄπαντας * τοὺς ἐν σκότει παθῶν καταπεπτωκότας * καὶ πρὸς τὸ φῶς ἐπανάγων * τῆς ἐκεῖθεν ἀπολαύσεως, * ὅθεν πιστῶς * σε πάντες μακαρίζομεν.

Θεοτοκίον.

Τῶν λογισμῶν μου τῶν ἀκαθάρτων σὺ μόνη, Πάναγνε, * ἀποκάθαρον, Παρθένε, τοὺς σπίλους, * καθαρωτέρα ὡς οὕσα ἀσυγκρίτως * πάσης κτίσεως, * καὶ οὐρανίου βασιλείας με ἀξίωσον.

Ωδὴ δ'. Εἰσακήκοα Κύριε τῆς <οἰκονομίας σου>.

Ηθεόπνευστος γλῶσσά σου * φῶς διδασκαλίας πᾶσιν ἔξελαμψε * καὶ ἐφώτισε τοὺς θέλοντας * πρὸς ζωὴν βαδίζειν τὴν οὐράνιον.

Εθαυμάστωσε Κύριος * σὲ καὶ μετὰ τέλος, ὥσπερ καὶ ζῶντά σε, * θείοις θαύμασι, θεόληπτε, * καὶ μεσίτην πᾶσιν ἐδωρήσατο.

Τὸ τοῦ βίου κλυδώνιον * ὄντως σὺ διέβης ἀθρόχως, πάνσοφε, * καὶ λιμέσιν ἐγκαθώρμισαι * τοῖς ἐπουρανίοις ἀγαλλόμενος.

Θεοτοκίον.

Νεκρωθέντα με ζώωσον, * ἄχραντε Παρθένε· σὺ γὰρ ἐκύησας * τὴν ζωὴν τὴν ἐνυπόστατον, * τὸν ζωὴν τοῖς πᾶσι παρεχόμενον.

Ωδὴ ε'. Ω τρισμακάριστον Ξύλον.

Καταστολὴν ἀφθαρσίας * τοὺς ἐν τῇ ποίμνῃ τῇ σῇ * ἐνδύσαι ἐφιέμενος, * ἐκδιδάσκων καὶ σοφῶς περιστέλλων * ἀπεγύμνωσας ἐχθροῦ * καλῶς τὰ πανουργεύματα, * διὰ τοῦτο σου * μεμνημένοι μακαρίζομεν.

Πελαμπρυσμένος ἐν κάλλει * πολυειδῶν ἀρετῶν, * παμμάκαρ Ἀθανάσιε, * θείῳ φόβῳ τε πεφραγμένος, τὴν ἀπάτην * τοῦ ἐχθροῦ διέ-

δρασας,* γενναίως, σοφέ,* καὶ ἐσκήνωσας* γεγηθώς εἰς τὸν παράδει-
σον.

Θεοτοκίον.

Υπεραγία Παρθένε,* τῶν θεραπώντων τῶν σῶν* ἱάτρευσον τὰ
τραύματα,* τὸν Σωτῆρα ἱατρὸν ἡ τεκοῦσα,* τὸν ἐν πάθει τῷ φρι-
κτῷ* τραυματισθέντα, ἄχραντε,* καὶ παρέχοντα* τὴν εἰρίνην ταῖς
ψυχαῖς ἡμῶν.

Ωδὴ στ'. Νοτίου Θηρός.

Ως τόξον σοφὲ κατέχων* νηστείαν καὶ συμπάθειαν* πολλὴν ἔσβε-
σας πᾶσαν* τὴν ἴσχὺν τῶν δαιμόνων, τῷ πόθῳ δὲ τοῦ Χριστοῦ*
διδασκαλίαις σου σοφαῖς* τοὺς ἐν τῇ ποίμνῃ πλανωμένους ἀπλανῶς
διέσωσας* καὶ προσῆξας αὐτοὺς εἰς οὐράνιον* διαγωγήν, θεοφόρε,*
σοφὲ Ἀθανάσιε.

Υφῆψας τὸ πῦρ πλειόνως* τῆς γνώμης τῆς ἐνθέου* εὔσεβῶς, ὃ θεο-
φόρε,* ὁ πηνίκα τῷ θρόνῳ σεπτῶς ἐκάθισας* τῇ τῆς τριάδος ἱερῷ*
ψήφῳ, μακάριε καὶ ἄπαντες κατεφωτίζοντο* σοῦ τοῖς λόγοις καὶ Πνεύ-
ματος χάριτι,* τοῦ προωρίσαντος ταῦτα,* σοφὲ Ἀθανάσιε.

Θεοτοκίον.

Παρθένε, ἀγνὴ Παρθένε,* φωτὶ μὲ καταλάμπρυνον τῷ σῷ,* ἄχραντε
κόρη, ἡ τὸ φῶς* τετοκυῖα, τὸ πᾶσι πρόξενον, τῆς βασιλείας* οὐρα-
νὸν ἀθανασίας* οὐρανίου τε καὶ ὑπὲρ ἔννοιαν,* ἐν αὐτῇ τὴν χαρὰν
προξενοῦντί μοι,* ὅθεν σε πᾶσαι γενεαὶ* πόθῳ μεγαλύνουσι.

Κοντάκιον. Ἡχος πλ. δ'. Τῇ Υπερμάχῳ.

Κατὰ δαιμόνων* ἐκ Θεοῦ τὰ νικητήρια* ἐκ βρέφους πάτερ... ἱερώτα-
τος... οὐρανίας στέγης νῦν σκηνώματα, διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς οἱ κατα-
μένοντες... κραυγάζομεν, θεῖε χαίροις Ἀθανάσιε.

Ωδὴ ζ. Ἔκνον πρόσταγμα.

Πίστιν ἡνεγκας, παμμάκαρ, ἵερως* τὴν ὑπὲρ οὐρανὸν* παύουσαν παθῶν τῶν ἀκαθάρτων τὰς προσβολάς,* αἵς ὁδίως κακίας ἀπάσης* ἐξαίρεις μανίαν* καὶ πάθη ἡμῶν σαφῶς ἵσσα ψυχῆς τε τραύματα* καὶ φάλλειν προτρεπόμενος* «Οὐ περύμνητος* τῶν Πατέρων καὶ ἡμῶν* Θεὸς εὐλογητὸς εῖ».

Πόνοις τὴν ἄπονον κληρώσας τε ζωὴν* καλῶς ἐσπούδασας,* ὅθεν τοὺς ἡμῶν... πόνους κουφίζεις* καὶ τοῖς πιστοῖς... τὴν ἐξ ὕψους ἔνδοξε* ἵσσαι τάξ...* καὶ τοὺς δαιμονας* ἀποδιώκεις...* καὶ σώζεις τοὺς κραυγάζοντας...* τῶν Πατέρων... τὸν δέ... ἡμᾶς...

12. ΚΑΝΩΝ ΕΙΣ ΤΑΣ ΑΫΛΟΥΣ ΚΑΙ ΕΠΟΥΡΑΝΙΟΥΣ ΔΥΝΑΜΕΙΣ ΟΥ Η ΑΚΡΟΣΤΙΧΙΣ: «ΠΛΗΘΥΣ ΜΕ ΣΩΣΟΝ ΑΓΓΕΛΩΝ ΑΡΧΑΓΓΕΛΩΝ»

‘Ωδὴ ἀ’. Ἡχος πλ. 6'.
‘Ως ἐν ἡπείρῳ.

Πληθύς με σῶσον ἀγγέλων φωτοειδῶν,* σκοτισθέντα πάθεσιν* ἀκαθάρτοις τὴν ψυχὴν καὶ πρὸς φῶς ὡς ἔσοπτρα* φωτὸς ἀνεσπέρου¹ καὶ ζωῆς καθοδηγήσατε.

Πυμαινόμενον ὄρῶντες θεοειδεῖς* τὴν ψυχὴν μου ἄγγελοι,* ταῖς ἀτόποις ἡδοναῖς ταῖς ἡμῶν πρὸς Κύριον* σεπταῖς προστασίαις² πρὸς ζωὴν ἀνακαλέσασθαι.

Η τῶν ἀγίων ἀγγέλων πᾶσα πληθύς,* Ἀρχαγγέλων ἀπασαι* μυριάδες πρὸς ζωὴν τὴν ἐμὴν ταλαίπωρον ψυχὴν* προστασίαις ταῖς ἡμῶν ἐπαναγάγεται.

Θεοτοκίον.

Θεοκυήτορ Παρθένε, τὸ τῶν πιστῶν* ἀρρένωπες προπύργιον,* σαλευθέντα μου τὸν νοῦν λογισμὸν αἰσχύστοις ἡδοναῖς* πρὸς τὸν φόβον τοῦ Υἱοῦ σου νῦν στερέωσον.

‘Ωδὴ γ’. Οὐκ ἔστιν ἄγιος.

Υπνώσας ὑπνον χαλεπῆς* ἀμαρτίας ὁ τάλας,* νῦν ἀναίσθητος μένω ταῖς ἀγρύπνοις προσευχαῖς* τῶν σῶν ἀγγέλων Χριστέ,* τὴν ψυχὴν μου φώτισον ἐξέγηρον.

1. Βλ. καταβασίαι τῆς ‘Υπαπαντῆς φόδὴ ε’.

2. Βλ. Μ. Βασιλείου, Περὶ ἀγίου Πνεύματος 16, 38, PG 32, 137BC καὶ εἰς Ἡσαΐαν 46, PG 30, 208 B.

Κτρατὸς ἀγγέλων, φλογερῶν * Ἀρχαγγέλων ἀγίων, * τῆς ψυχῆς μου τὸν ὑπὸν νῦν κατάφλεξον φλογὸς γεέννης,³ * ὅπως ῥυσθῶ * τῇ φλογώδῃ θέα προστασίᾳ σου.

Μανίαν πᾶσαν ἐξ ἐμοῦ * δυσωπῶ τῶν δαιμόνων * ἀπελάσατε, θείοι Ἀρχιστράτηγοι Θεοῦ, * καθοδηγοῦντες πρὸς φῶς * αἰωνίου δόξης καὶ λαμπρότητος.

Θεοτοκίον.

Εμέ, Παρθένε ἀγαθή, * τῶν ἀσώτως βιοῦντα * σὺν ἀγγέλων τοῖς δήμοις, τὸν Υἱὸν σου καὶ Θεόν * ἵκέτευε συμπαθῶς * λυτρωθῆναι πάσης περιστάσεως.

Ωδὴ δ'. Χριστός μου δύναμις.

Κωτῆρες⁴ ἄγρυπνοι, φωστῆρες ἔκλαμπροι, * τῶν πιστῶν πεφυκῶτες θεοειδεῖς * ἄγγελοι, φωτίσατε τὴν σκοτισθεῖσαν μου ψυχὴν * ταῖς τοῦ βίου ἀμαυρότησιν.

Ως νόες ἄϋλοι,⁴ ὡς φῶτα δεύτερα,⁵ * τοῦ νοός μου τὸ σκότος ἐκδυσωπῶ, * ἄγγελοι, φωτίσατε τῆς ἀμαρτίας τὴν ἀχλὺν * ἐκκαθαίροντες θεόληπτοι.

Κτρατὸς οὐράνιος, ἀγγέλων σύστημα, * τὰς μυριάδας τῷ πλήθῃ μόνῳ Θεῷ * ὅντως γινοσκόμεναι, * τῶν ἐμῶν νῦν παθῶν ἐξαφανίσατε.

Θεοτοκίον.

Οὐκ ἔστι Δέσποινα, θεοχαρίτωτε, * τῶν κτιστῶν πᾶσα φύσις, ἦν οὐ νικᾶς * σὺ ἐν ἀγιότητι, καὶ Χερουβίμ καὶ Σεραφίμ * ἀσυγκρίτως ὑπερέχουσα.

3. *Βλ. Μθ. 5,29.*

4. *Βλ. Διονυσίου Ἀρεοπαγίτου (ψ.), Περὶ θείων ὀνομάτων 7,2· Περὶ οὐρανίου ἰεραρχίας 2, 2-3 καὶ 4, 2-3· Περὶ ἐκκλησιατικῆς ἱεραρχίας 1,2.*

5. *Βλ. Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, Λόγος 40, 5, PG 36, 364B.*

Ωδὴ ε'. Τῷ θείῳ φέγγει σου.

Νοός μου νόες φωτοειδής,* πᾶσαν καταφλέξατε ἀχλὺν ταῖς φλογοφόροις, πανάγιοι,* νῦν ἐπιστασίαις καθοδηγοῦντες με* πρὸς τρίβον ἀπαθείας θεοειδέστατοι.

Ἀγγέλων τάξεις αἱ ἀγαθαί,* τὸν ἀγαθοδότην καὶ Θεὸν ἐκδυσωπήσατε, δόμαι,* ὅπως οἰκτηρήσῃ ὡς ὑπεράγαθος* ἐμὲ τὸν συμφθαρέντα τοῖς ἀτοπήμασιν.

Γεώδους πάσης περιφορᾶς,* ἄγγελοι Θεοῦ, οἱ συμπαθεῖς, ἐκδυσωπῶ νῦν ἐπάρατε* νοῦν μου τὸν ἀθλίως ἐγκυλινδούμενον τοῖς πάθεσι* τοῦ βίου καὶ συμφθειρόμενον.

Θεοτοκίον.

Γεννᾶς ἀφράστως τὸν ποιητήν,* μόνη ἐξ αἰῶνος ἐπὶ γῆς, τὸν τῶν ἀγγέλων καὶ Κύριον,* ὅθεν ὑπερβαίνεις ἐν ἀγιότητι δυνάμεις* Ἀσωμάτων καὶ Κυριότητος.

Ωδὴ στ'. Τοῦ βίου τὴν Θάλασσαν.

Επέστησας, Δέσποτα, τοὺς ἀγγέλους τοῖς βροτοῖς* θεοπρεπῶς φυλάσσοντας* καὶ συντηροῦντας, ὅθεν ὡς ἀγαθὸς* αὐτῶν παρακλήσεσιν τοῦ πυρὸς* τῆς γεέννης κάμε λύτρωσαι.

Ἀμπτῆρες ἀκοίμητοι τῶν παθῶν,* τῶν παθῶν τῶν χαλεπῶν,* ἐκδυσωπῶ κληδόνιον κατακοιμῆσαι σπεύσατε νοητῶς,* πρὸς ὅρμον ἀκύμαντον,* Ἀρχηστράγηγοι θείοι, καθορμίζοντες.

Θεοτοκίον.

Ως θρόνος πυρίμορφος⁶ καὶ παλάτιον τερπνὸν.* καὶ ἱερὸν θησαύρισμα,⁷* παστάς τε⁸ πολυτίμητος καὶ ναός,* παρθένε πανύμνητε,* τὸν τῶν ὅλων Δεσπότην σὺ ἔχώρησας.

6. Βλ. Ἀκολουθία Ἀκαθίστου "Υμνου ὡδὴ ε' «Πυρίμορφον ὅχημα...».

7. Βλ. Ἀκολουθία Ἀκαθίστου "Υμνου ὡδὴ α' «Ἄγνείας θησαύρισμα...».

8. Βλ. Ἀκολουθία Ἀκαθίστου "Υμνου ὡδὴ στ' «Παστάς τοῦ Λόγου ἀμόλυντε...».

Ωδὴ ζ'. Δροσολεύον μὲν τὴν κάμινον.

Ναυαγοῦντα τῷ πελάγει τῶν πταισμάτων μου, ἄγγελοι* κυβερνῆται πιστῶν,* ὁδηγήσατε πρὸς λιμένα εὔδιον Χριστοῦ καὶ σώσατε ψάλλοντα φαιδρῶς·* «Εὐλογητὸς εῖ δὲ Θεός δὲ τῶν Πατέρων ἡμῶν».

Ἀρχαγγέλων καὶ ἀγγέλων τὰ στρατεύματα, Θρόνοι τε* καὶ Χερουβίμ, Σεραφίμ,* Κυριότητες καὶ Δυνάμεις, ὅμα καὶ Ἀρχαὶ σεπταί, Ἑξουσίαι τοῦ Θεοῦ,* ἐκδυσωπεῖται ἐκτενῶς ὑπὲρ ἐμοῦ δυσωπῶ.

Θεοτοκίον.

Ρωμαλαίαν μοι διάνοιαν πρυτάνευσον, δέσποινα* Παναγία ἀγνή,* καὶ συντήρησον ἔξ ἐχθρῶν παντοίων ἀσινὴ τὸν πόθῳ σοι ψάλλοντα,* ἀεὶ εὐλογημένη τῶν πιστῶν ἡ εὐκληρία ἀγνή.

Ωδὴ η'. Ἐκ φλογός.

Χαρμονῆς τοῖς ἀγγέλοις, ὡς ἔφης, πρόξενος* ἡ μετάνοια,⁹ Σῶτερ, τῶν προστρεχόντων σοι,* ὅδεν δυσωπῶ τὴν οἰκτράν μου μετάνοιαν* πρόσδεξαι ταῖς τούτων* πρεσβείαις ἐλεήμων.

Ἀρχαγγέλων, ἀγγέλων Δῆμοι πανάγιοι,* Χερουβίμ, Σεραφίμ καὶ Πολυόμματα,* Θρόνοι καὶ Ἀρχαί, Κυριότητες,* δέησιν πάντων* τῷ Δεσπότῃ προσάξατε Κυρίω.

Γηγενῶν πᾶσαν φύσιν οἱ Πατρὶ ἔποντες,* συμπαθέστατοι θεῖοι ἄγγελοι,* σώσατε τὴν ἐμὴν ψυχὴν φθειρομένην τοῖς πάθεσιν,* ἵνα μεγαλύνω* Χριστὸν εἰς τοὺς αἰῶνας.

Θεοτοκίον.

Γενεαὶ γενεῶν σέ, Θεομακάριστε,* μακαρίζομεν πάλαι ὡς προεφήτευσας,* Δέσποινα ἀγνή, καὶ βοῶμεν τῷ χαῖρε σοι* κεχαριτωμένη* εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας.

9. Ακ. 15,7.

Ωδὴ 8'. Θεὸν ἀνθρώποις ἴδεῖν ἀδύνατον.

Εν πᾶσιν πάντων ὑπερασπίζοντες* ἀγγελικαὶ χωρίαι, τῶν βροτῶν συμπαθέστατοι,* καὶ ἐμὲ τὸν ἄθλιον ἐκ σκότους δεινοῦ ῥύσασθαι,* ταῖς πρεσβείαις ὑμῶν πανάγιοι,* ἵνα μεγαλύνω* σὺν ὑμῖν τῶν πάντων Κύριον.

Λαμπρῶς Ἀρχάγγελοι φωτιζόμενοι,* φωτοειδεῖς ἀκτίνας τῇ ψυχῇ μου* βραβεύσατε δυσωπῆσαι,* ἵνα τὴν ἄφεσιν* τῶν ἀνομιῶν μου* τῶν πολλῶν κάμοὶ χαρίσατε.

Ως φῶτα δεύτερα¹⁰ ὑποστήσατο* ἡ ἀρχικὴ Τριὰς τῶν ἀσωμάτων τὰς φάλαγγας* καὶ τὸ τριτὸν διάκοσμον ῥυθμίζει σαφῶς* ταύτας μυστικωτέρω* λόγῳ τοῦ Πνεύματος,* ἃς καὶ μεγαλύνω, προσκυνῶ πιστῶς γηθόμενος.

Θεοτοκίον.

Ναὲ καὶ πύλη ἐπουράνιος,* θρόνε Θεοῦ, χρυσοῦν θυμιατήριον, Δέσποινα,* κιβωτὲ καὶ τράπεζα, λυχνία χρυσῆ,* στάμνε τοῦ θείου μάννα,* κλῖμαξ καὶ γέφυρα, σῶσον με, παρθένε Μαριάμ, τὸν ἐναγέστατον.

ΚΡΙΤΙΚΟ ΥΠΟΜΝΗΜΑ

α'. Σωτῆρες: Φωστῆρες ΙΔ ac.

10. *Bλ. Γρηγορίου Θεολόγου, Λόγος 40, 5, PG 36, 364 B.*

**13. ΚΑΝΩΝ ΕΙΣ ΤΟΝ ΠΑΝΑΓΙΟΝ
ΠΡΟΔΡΟΜΟΝ
ΔΙΑ ΤΟΥΣ ΘΑΛΑΤΤΕΥΟΝΤΑΣ
ΘΕΟΚΤΙΣΤΟΥ ΜΟΝΑΧΟΥ ΤΟΥ ΣΤΟΥΔΙΟΥ
ΦΕΡΩΝ ΑΚΡΟΣΤΙΧΙΔΑΝ ΤΗΝΔΕ:
ΤΡΙΚΥΜΙΑΣ ΠΡΟΔΡΟΜΕ ΠΛΕΟΝΤΑΣ ΤΡΥΟΥ.**

*'Ωδὴ α'. Ἡχος 6'.
'Ἐν βυθῷ κατέστρωσε ποτέ.*

Τρικυμίας, Πρόδρομε, Χριστοῦ* πάσης ἐλευθέρωσον,* τοὺς ἐν πελά-
γει πιστῶς σου τὸ ὄνομα* ἐπικαλουμένους νῦν* καὶ διάσωσον πρὸς
λιμένα γαλήνιον,* ὅπως εὐχαρίστως ἄσμασιν* ἐνθέοις σὲ γεραίρωμεν.

Ρύπωθέντας σῶμα καὶ ψυχήν,* Πρόδρομε, τοὺς δούλους σου* μὴ ὑ-
περίδης, μὴ βδελύξῃς, δέομαι,* ἀλλὰ προκατάλαβε.* καὶ κινδύνων
καὶ συμφορῶν ἐλευθέρωσον* ναῦ τῶν θαλαττίων,* ἵνα σὲ δοξάζωμεν
σωζόμενοι.

Ιλαρῶς ἐπίβλεψον ἰδού, Πρόδρομε, πανάγιε,* καθιλαρύνων θαλάσ-
σης τὰ κύματα* καὶ πρὸς γαληνότατον* καθορμίζων καλῶς λιμένα
τοὺς πλέοντας* καὶ δοξολογοῦντας πόθῳ* τὴν σὴν χάριν καὶ τὰ θαύ-
ματα.

Θεοτοκίον.

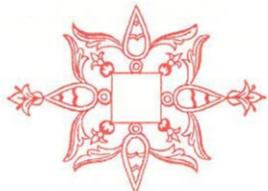
Καταιγίδος, Δέσποινα ἀγνή,* ζάλης τε καὶ κλύδωνος* τοῦ θαλαττί-
ου λύτρωσαι τοὺς δούλους σου* καὶ τὴν θείαν σκέπην σου,* ὥσπερ
ἄγκυραν ἱερὰν αὐτοῖς ὥρυξον* πρὸς γαληνοτάτους τούτους σὺ* λιμέ-
νας καθορμίζουσα.

'Ωδὴ γ'. Ἐν πέτρᾳ μὲ τῆς πίστεως.

Υφάπλωσον τὴν χεῖραν σου, Ἰωάννη,* εὐλόγησον πορείας τὰς θα-
λαττίους,* συντήρησον τοὺς δούλους σου ἀπημάντους* Χριστῷ

κραυγάζοντας* «Σὺ εῖ Θεός ἡμῶν καὶ οὐκ ἔστιν* ἄλλος πλίν σου
<Κύριε>».

Μαινόμενα τὰ κύματα τῆς θαλάσσης* κατεύνασον φρικτῆ σου ἐπι-
στασίᾳ* καὶ φύλαξον τοὺς δούλους σου ἀκυμάντους* ἐν τῇ σκέπῃ*
πάντοτε σοῦ προστρέχοντας.

14. ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ ΝΗΨΕΩΣ ΚΑΙ ΝΙΨΕΩΣ

Ακολουθία νήψεως καὶ νίψεως νοὸς δηλαδὴ καὶ ὀμαρτημάτων συνεχῶς ἐπιφέρουσα τὸ φρικτὸν μὲν τοῖς δαίμοσιν ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ,¹ ἡμῖν δὲ τὸ γλυκύτατον καὶ σωτήριον, ἦν ὁ καθ' ἡμέραν μετερχόμενος ἀταράχως ἀπὸ δαιμόνων βιώσεται, ὡς ἔγνωμεν ἀπὸ πείρας.

Στιχηρὰ προσόμοια.

Ποίημα μοναχοῦ Θεοκτίστου τοῦ Στουδίτου.

Ἡχος πλ. 6'. Πρὸς ὅλην ἀποδέμενοι.

Ιησοῦ γλυκύτατε, * ψυχῆς ἐμῆς θυμηδία, * Ἰησοῦ μου κάθαρσις * τοῦ νοός μου, Δέσποτα πολυέλεε, * Ἰησοῦ σῶσδον με, * Ἰησοῦ σωτήρ μου * Ἰησοῦ μου παντοδύναμε, * μὴ καταλίπης με * σῶτερ Ἰησοῦ μου ἐλέησον * καὶ λύτρωσαι κολάσεως * πάσης Ἰησοῦ καὶ ἀξίωσον * τῆς τῶν σωζομένων * μερίδος² Ἰησοῦ καὶ τῷ χορῷ * τῶν ἐκλεκτῶν σου με σύνταξον³ * Ἰησοῦ πανάγαθε.

"Ομοιον.

Ιησοῦ γλυκύτατε, * τῶν Ἀποστόλων ἡ δόξα, * Ἰησοῦ μου καύχημα * τῶν μαρτύρων, Δέσποτα πολυέλεε * Ἰησοῦ σῶσδον με, * Ἰησοῦ σωτήρ μου, * Ἰησοῦ μου ὥραιότατε * τοὺς σοὶ προστρέχοντας, σῶτερ Ἰησοῦ μου, ἐλέησον * πρεσβείαις τῆς τεκούσης σε, * πάντων, Ἰησοῦ, τῶν ἀγίων σου, * προφητῶν τε πάντων, * σωτήρ μου Ἰησοῦ, καὶ τῆς τρυφῆς * τοῦ παραδείσου⁴ ἀξίωσον, * Ἰησοῦ μου μακρόθυμε.

"Ομοιον.

Ιησοῦ γλυκύτατε, * τῶν ἀσκητῶν ἡ φαιδρότης, * Ἰησοῦ πανάγαθε, * τῶν παρθένων καύχημα * καὶ διάσως μου, * Ἰησοῦ πρόφθασον, * Ἰη-

1. Βλ. Αἶνοι πλ. δ' ἥχου. «Κύριε ὅπλον κατὰ τοῦ διαβόλου... φρίττει γὰρ καὶ τρέμει...».

2. Βλ. Μθ. 25, 31-46.

3. Βλ. Λκ. 15,25.

4. Βλ. Γεν. 3,24.

σοῦ σωτήρ μου,^{*} Ἰησοῦ μου καὶ κολάσεως^{*} κάμè ἐξάρπασον,^{*} σῶτερ Ἰησοῦ μου, καὶ σύνταξον^{*} μερίδος σωζομένων με σῶτερ Ἰησοῦ καὶ κατάταξον^{*} τοῖς ἐκ δεξιῶν σου^{*} σωτήρ⁵ μου Ἰησοῦ καὶ τῆς χαρᾶς^{*} τῆς αἰώνιου ἀξίωσον,^{*} Ἰησοῦ γλυκύτατε.

"Ομοιον.

Iησοῦ γλυκύτατε,^{*} τῶν μοναζόντων τὸ κλέος,^{*} Ἰησοῦ μακρόθυμε^{*} ἀσκητῶν ἐντρύφημα καὶ καλλώπισμα,^{*} Ἰησοῦ σῶσδον με,^{*} Ἰησοῦ σωτήρ μου,^{*} Ἰησοῦ μου ἀκατάληπτε,^{*} χειρὸς ἐξάρπασον,^{*} σῶτερ Ἰησοῦ μου, τοῦ δράκοντος^{*} καὶ τούτου τῶν παγίδων με,^{*} σῶτερ Ἰησοῦ, ἐλευθέρωσον^{*} λάκκου κατωτάτου,^{6*} σωτήρ μου Ἰησοῦ ἀναγαγών^{7*} καὶ δεξιοῖς συναρίθμησον^{*} Ἰησοῦ προβάτοις⁸ με.

"Ομοιον.

Iησοῦ γλυκύτατε,^{*} τῶν ἐν ἀνάγκαις ὁ ὥστης,^{*} Ἰησοῦ μου πέλαγος,^{*} τοῦ ἐλέους Δέσποτα ἀνεξάντλητον,^{*} Ἰησοῦ σῶσδον με,^{*} Ἰησοῦ σωτήρ μου^{*} Ἰησοῦ μου, καὶ ἀπάλλαξον^{*} παθῶν παντοίων με,^{*} σῶτερ Ἰησοῦ, καὶ οἱήσεως^{*} καὶ δόξης αἰώνιου με^{*} τότε Ἰησοῦ καταξίωσον^{*} καὶ τῆς δεξιᾶς σου^{*} μερίδος,⁹ Ἰησοῦ μου, σὺν χοροῖς^{*} τῶν ἐκλεκτῶν σου σκηνώσας¹⁰ με^{*} Ἰησοῦ γλυκύτατε.

"Ομοιον.

Iησοῦ, δυνάμωσον^{*} τὸ ἀσθενὲς τῆς ψυχῆς μου,^{*} Ἰησοῦ, καὶ κάθαρον,^{*} νυμφίε ἀμόλυντε¹¹, τὴν καρδίαν μου^{*} καὶ τὸν νοῦν πτέρωσον^{*} σῷ Σωτήρ ἔρωτι^{12*} ἔξιστῶν καὶ καταθέλγων μου^{*} πᾶσαν διάθεσιν^{*} σὺ

5. Βλ. Μθ. 25, 31-46.

6. Βλ. Σοφ. Σειρ. 51,6.

7. Βλ. Ψαλμ. 39,3.

8. Βλ. Μθ. 25, 31-46.

9. Βλ. Ψαλμ. 15,5 καὶ 118,57.

10. Βλ. Λκ. 15,25.

11. Βλ. Μθ. 25, 1-13.

12. Βλ. Ἀναβαθμοὶ πλ. α' ἦχου. «Τοῖς ἐρημικοῖς ζωὴ μακαρίᾳ ἔστι, θεϊκῷ ἔρωτι πτερουμένοις».

γάρ Ἰησοῦ φῶς ὑπέρφωτον* καὶ κάλλος τὸ ὑπέρκαλον* καὶ τῶν ὄρε-
κτῶν τὸ ἀκρότατον,¹³* σθένος ἀσθενούντων,* ἀνάστασις πιπτόντων,
Ἰησοῦ,* καὶ τῶν εὗ εἶναι ὁ πρύτανις,* ὥσπερ καὶ τοῦ εἶναι με.

Δόξα καὶ Νῦν. Θεοτοκίον.

Ιησοῦ θεάνθρωπε,* ὁ ἐκ Θεοῦ Θεὸς Λόγος* τῷ Πατρὶ καὶ Πνεύματι*
Ἰησοῦ σύμμορφος καὶ συνάναρχος,* Ἰησοῦ σῶσδν με,* Ἰησοῦ πρε-
σβείας* τῆς ἀσπόρως κυησάσης σε* καὶ τῶν ὄγίων σου* πάντων προ-
σευχαῖς καὶ μοῦ φώτισον* τὸν νοῦν καὶ τὴν διάνοιαν,* ὅπως Ἰησοῦ κα-
τοπτρίζωμαι* μόνα τὰ σὰ κάλλη,* ὄρῶν σε ὀράτως ἐν ἐμοὶ* κάμε ἐν
σοὶ ἐκτυπώτερον¹⁴* χάριτι ἐν πνεύματι.

Ἄποστιχα.

Τόμος 6'. Πρὸς Οἶκος τοῦ Ἐφραθᾶ.

Ἀνοιξον, Ἰησοῦ* τὰς πύλας παραδείσουν,* σωτήρ μου Ἰησοῦ μου,*
καὶ δέξαι μέσον τούτου* ἐμὲ τὸν ἀδιόρθωτον.

"Ομοιον.

Ιθυνον Ἰησοῦ* ψυχῆς μου, Ἰησοῦ μου,* κινήσεις, Ἰησοῦ μου,* τῇ αὔ-
ρᾳ, Ἰησοῦ μου,* τῇ φωταυγεῖ τοῦ Πνεύματος.¹⁵

"Ομοιον.

Ιθυνον Ἰησοῦ* τὸν νοῦν μου Ἰησοῦ μου πρὸς σέ,* ὡς Ἰησοῦ μου,* τὸν
μόνον Ἰησοῦν μου,* τερπνὸν καὶ ὠραιότατον.

13. Βλ. Γρηγορίου Θεολόγου, Λόγος 21, 1, PG 35, 1084 B: «Τοῦτο γάρ ἔστι· τὸ τῶν
ὄρεκτῶν ἔσχατον». Μ. Βασιλείου, Εἰς 114 Ψαλμ. 1, PG 29, 484 c: «... τὸν Θεὸν τῶν
ὄρεκτῶν ὅντα τὸ ἔσχατον». Εἰς 1 Ψαλμ. 3, PG 29, 216 B· Εἰς 44 Ψαλμ. 2, PG 29, 392
Α· Ὁροι κατὰ πλάτος 2, PG 31, 912 A.

14. Βλ. Θ' ὡδὴ τοῦ Πάσχα. «Ὦ Πάσχα τὸ μέγα... ἐκτυπώτερον σοῦ μετασχεῖν...».

15. Βλ. Γ' Βασ. 19,12 καὶ Ἰωβ 4,16.

Δόξα καὶ Νῦν. Θεοτοκίον.

Κὺ δὲ χριστιανῶν * βεβαία προστασία, * τῶν ἀσκητῶν ἡ δόξα, * Παρθένε Θεοτόκε, * σῶζε τοὺς σὲ γεραίροντας.

'Ο κανών, ποίμα τοῦ αὐτοῦ.

'Ωδὴ α'. Ἡχος β'.

'Ἐν βυθῷ κατέστρωσε ποτέ.

Ιησοῦ γλυκύτατε Χριστέ, * Ιησοῦ μακρόθυμε, * τὰ τῆς ψυχῆς μου θεράπευσον τραύματα, * Ιησοῦ καὶ γλύκανον, * τὴν καρδίαν μου πολυέλεε δέομαι, * Ιησοῦ Σωτήρ μου, * ἵνα μεγαλύνω σε σωζόμενος.

Ιησοῦ γλυκύτατε Χριστέ, * Ιησοῦ διάνοιξον, * τῆς μετανοίας μοι πύλας¹⁶ φιλάνθρωπε, * Ιησοῦ καὶ δέξαι με * σοὶ προσπίπτοντα καὶ θερμῶς ἔξαιτούμενον, * Ιησοῦ Σωτήρ μου, * τῶν πλημμελημάτων τὴν συγχώρησιν.

Ιησοῦ γλυκύτατε Χριστέ, * Ιησοῦ ἐξάρπασον, * ἐκ τῆς χειρὸς τοῦ δολίου βελίάρ¹⁷ με, * Ιησοῦ καὶ ποίησον, * δεξιὸν παραστάτην τῆς δόξης σου, * Ιησοῦ Σωτήρ μου * μοίρας εὐωνύμου λυτρωσάμενος.¹⁸

Δόξα.⁶

Υπὲρ πᾶσαν φύσιν λογικὴν * τὸν ἐξαμαρτήσαντα, * ἡ ὑπερβάσα τῶν ἀγγέλων τάγματα ἐν ἀγιωσύνῃ τε * καὶ σεμνότητι καὶ νοὸς καθαρότητι, * σῶσόν με, * Παρθένε· * Σὺ γὰρ ὑπερτέρα πάσης κτίσεως.

Θεοτοκίον.

Ιησοῦν γεννήσασα Θεὸν^γ * Δέσποινα δυσώπησον * ὑπὲρ ἀχρείων οἰκετῶν πανάχραντε, * ὅπως τῆς κολάσεως, * ταῖς πρεσβείαις σου λυτρωθῶμεν ἀμόλυντε, * οἱ μεμολυσμένοι, δόξης ἀϊδίου ἀπολαύσαντες.^{δ19}

16. Πρβλ. Α' Πετρ. 3,21 καὶ Ἰδιόμελα τοῦ Τριαδίου ποὺ ψάλλονται μετὰ τὸν Ν' Ψαλμόν, κατὰ τὶς Ε' Κυριακὲς τῶν Νηστειῶν.

17. Βλ. Β' Κορ. 6,15.

18. Βλ. Μθ. 25, 31-46.

19. Βλ. Μθ. 25, 31-46.

Ωδὴ γ'. Τῆς πίστεως ἐν πέτρᾳ.^ε

Εἰσάκουσον, φιλάνθρωπε Ἰησοῦ μου,^{*} τοῦ δούλου σου βοῶντος ἐν κα-
τανύξει^{*} καὶ ῥῦσαι Ἰησοῦ μεστή τῆς καταδίκης^{*} καὶ τῆς κολάσεως,^{*}
μόνε μακρόθυμε,^{*} Ἰησοῦ γλυκύτατε πολυέλεε.

Υπόδεξαι τὸν δούλον σου Ἰησοῦ μου,^{*} προσπίπτοντα σὺν δάκρυ-
σιν²⁰ Ἰησοῦ μου,^{*} καὶ σῶσον Ἰησοῦ μου μετανοοῦντα,^{*} καὶ τῆς
γεέννης²¹ με,^{*} Δέσποτα λύτρωσαι,^ζ* Ἰησοῦ γλυκύτατε^η πολυέλεε.

Τὸν χρόνον Ἰησοῦ μου ὃν δέδωκάς μοι,^{*} εἰς πάθη ἐδαπάνησα²² Ἰη-
σοῦ μου^{*} διό με Ἰησοῦ μου μὴ ἀπορρίψῃς,^{*} ἀλλ' ὁ ἀνακάλεσαι,^{*}
δέομαι,^ι Δέσποτα,^{*} Ἰησοῦ γλυκύτατε καὶ διάσωσον.

Δόξα.^{ια}

Παρθένε, ἡ τεκοῦσα τὸν Ἰησοῦν μου,^{*} ἱκέτευε ῥυσθῆναί με γεέννης,^{*}
ἡ μόνη προστασία τῶν θλιβομένων,^{*} Θεοχαρίτωτε,^{*} καὶ καταξίω-
σον,^{*} τῆς ζωῆς Πανάμωμε τῆς ἀγήρω με.

Θεοτοκίον.^{ιβ}

Μεγάλοις ἀμαρτήμασι τὸν Υἱόν σου^{*} μεγάλως, Θεοτόκε, παραπι-
κράνας^{*} μεγάλην ἀπεκδέχομαι τιμωρίαν^{*} καὶ ἀγανάκτησιν.^{*} Ρῦ-
σαι μεγάλης με^{*} ἀπειλῆς, μεγάλη μου προστασία μου.

Κάθισμα. Ἡχος α'. Τὸν τάφον σου Σωτήρ.

Γωτήρ μου, Ἰησοῦ,^{*} ὁ τὸν ἄσωτον σώσας,^{*} Σωτήρ μου, Ἰησοῦ,^{*} ὁ
δεξάμενος πόρνην,^{*} κάμε νῦν ἐλέησον,^{*} Ἰησοῦ πολυέλεε,^{*} σῶσον
οἴκτειρον,^{*} ὡς Ἰησοῦ εὐεργέτα,^{*} ὕσπερ, εὔσπλαχνε,^{*} τὸν Μανασσῆν,
Ἰησοῦ μου, ὡς μόνος φιλάνθρωπος.

20. Βλ. Λκ. 7, 38.

21. Βλ. Μθ. 10,28 καὶ 18,9· Μκ. 9,43· Λκ. 12,5· Ιω. 3,6.

22. Βλ. Λκ. 7, 36-50.

Ωδὴ δ'. Ἐλήλυθας ἐκ Παρθένου.^{ιγ}

Θεράπευσον * Ἰησοῦ μου ψυχῆς μου τὰ τραύματα. * Ἰησοῦ δέομαι,^{ιδ}* καὶ τῆς χειρός με ἔξαρπασον,* Ἰησοῦ μου εὔσπλαχνε,* τοῦ ψυχοφθόρου βελίαρ²³ καὶ διάσωσον.

Hμάρτηκα * Ἰησοῦ μου γλυκύτατε εὔσπλαγχνε,* Ἰησοῦ μου σῶσόν με,* τὸν προσφυγόντα τῇ σκέπῃ σου,* Ἰησοῦ μακρόθυμε,* καὶ βασιλείας τῆς σῆς με καταξίωσον.

Oὐχ ἡμαρτεν * Ἰησοῦ μου οὐδεὶς ὥσπερ ἡμαρτον,* ἐγὼ ὁ ταλαίπωρος.* ἀλλὰ προσπίπτω δεόμενος·^{ιε}* Ἰησοῦ μου σῶσον με,* καὶ τὴν ζωὴν μου κληροδότησον.

Δόξα. ιστ

Aγκίστρῳ με,* Ἰησοῦ, δελεάσας ὁ δόλιος,* Ἰησοῦ, αἰχμάλωτον* καταλαβὼν νῦν καθέλκει με.* Τούτου με ἀφάρπασον,* ὡς ἀγαθός, Ἰησοῦ μου παντοδύναμε.

Θεοτοκίον.

Pανύμνητε* Ἰησοῦν ἡ γεννήσασα Κύριον,* αὐτὸν καθικέτευε,* τοῦ λυτρωθῆναι κολάσεως,* πάντας τοὺς ὑμνοῦντάς σε,* καὶ Θεοτόκον κυρίως ὄνομάζοντας.

Ωδὴ ε'. Ὁ φωτισμός.

Cὺ φωτισμός,* Ἰησοῦ μου νοός μου σὺ σωτηρία,* τῆς ἀπεγνωσμένης ψυχῆς μου Σῶτερ,* σὺ Ἰησοῦ^{ιζ} μου τῆς κολάσεως ῥῦσαι,* καὶ γεέννης²⁴ ἐμὲ κραυγάζοντα·* «Σῶσον Ἰησοῦ μου Χριστέ με, τὸν ἄθλιον».

Oλοσχερῶς* Ἰησοῦ μου, πρὸς πάθη τῆς ἀτιμίας,^{ιη}* καταβεβλημένος ἦδη^{ιθ} κραυγάζω,* σὺ Ἰησοῦ μου βοηθείας μοι χεῖρα,* καταπέμψας ἔκσπασον²⁵ κράζοντα·* «Σῶσον Ἰησοῦ μου Χριστέ με, τὸν ἄσωτον»^κ.

23. *Bλ. B' Κορ. 6,15.*

24. *Bλ. Μθ. 10,28 καὶ 18,9· Μκ. 9,43· Λκ. 12,5· Ιω. 3,6.*

25. *Πρβλ. Ψαλμ. 21,10 καὶ 24,15.*

Βέβηλον νοῦν,* Ἰησοῦ περιφέρων^{κα} ἀναβοῶ σοι.* «Κάθαρον τοῦ ρύπου με τῆς πορνείας^{κβ}* σὺ Ἰησοῦ μου τὸν εἰς βάθη κακίας* ἐκουσίως κατολισθαίνοντα^{κγ}* Σῶτερ Ἰησοῦ μου καὶ σῶσόν με δέομαι.

Δόξα.^{κδ}

Ονεκρωθεὶς* ἐν σταυρῷ, Ἰησοῦ μου, τὴν νεκρωθεῖσαν* ζώωσον ψυχήν μου, ὃ Ἰησοῦ μου,* καὶ τὸ ὄρχαῖον, Ἰησοῦ, ταύτην κάλλος,* ὡς οἰκτίρμων, Χριστέ, ἀμφίασον,* πράττουσαν τὰ σά, Ἰησοῦ, δικαιώματα.

Θεοτοκίον.

Τὸν Ἰησοῦν* ἡ γεννήσασα κόρη Θεογεννήτορ^{κε}* τοῦτον ἐκδυσώπει σωθῆναι πάντας* τοὺς ὄρθοδόξους μοναστὰς καὶ μιγάδας^{κστ²⁶}* καὶ γεέννης ρυσθῆναι κράζοντας.* «Πλήν σου προστασίαν βεβαίαν οὐκ ἔγνωμεν».κζ

Ωδὴ στ'. Ἐν ἀβύσσῳ πταισμάτων.^{κη}

Ιησοῦ μου Χριστὲ πολυέλεε,* ἔξομολογούμενον δέξαι με Δέσποτα,* ὃ Ἰησοῦ καὶ σῶσόν με,* καὶ φθορᾶς Ἰησοῦ με^{κθ} ἔξαρπασον.

Ιησοῦ μου οὐ γέγονεν ἔτερος,* ἄσωτος οὐδεὶς ὡς ἐγὼλ ὁ ταλαίπωρος, λα* ὃ Ἰησοῦ φιλάνθρωπε* ἀλλὰ σὺ Ἰησοῦ με διάσωσον.

Ιησοῦ μου καὶ Πόρνην²⁷ καὶ Ἀσωτον,²⁸* καὶ τὸν Μανασσῆν^{λε²⁹} καὶ Τελώνην³⁰ νενίκηκα, λα* ὃ Ἰησοῦ μου πάθεσι,* καὶ Ληστήν, Ἰησοῦ καὶ λδ Νινευίτας³¹ τε.

26. *Βλ. Μιγάδες μοναχοί.*

27. *Βλ. Λκ. 15,30 καὶ 7, 36-50.*

28. *Βλ. Λκ. 15,13· Παροιμ. 7,11.*

29. *Βλ. Β' Βασ. 21,6.*

30. *Βλ. Λκ. 18, 10-13· Μθ. 5, 46-47· Μκ. 2, 15-16.*

31. *Βλ. Ἰω. 3· Μθ. 12,41· Λκ. 11, 30-32.*

Δόξα.^{λε}

Ιησοῦν τὸν Χριστόν μου κυήσασα,* ἄχραντε Παρθένε, ἡ μόνη ἀμόλυντος* μέμολυσμένον ὅντα με,* πρεσβειῶν σου ὑσσώπῳ³² νῦν κάθαρον.^{λστ}

Θεοτοκίον.^{λζ}

Ιησοῦν, ὑπεράγαθε Δέσποινα,* τὸν ἀγαθοδότην Χριστὸν ἡ κυήσασα,* τὴν βδελυρὰν καρδίαν μου* ἀγαθῦναι, καθᾶραι δυσώπησον.

Κοντάκιον. Ἡχος γ'. Η Παρθένος σήμερον.

Ιησοῦς ὑπέρθεε,* τὸ ζωοπάροχον μάννα,* Ἰησοῦς θεάνθρωπε,* τὸ γλυκερώτατον νέκταρ,* ζώσον νενεκρωμένον με ἀμαρτίαις,* γλύκανον πεπικραμένον χολῆ πταισμάτων* καὶ σύγγνωθί μοι βοῶντι·* «Ἰησοῦς Σῶτερ, ἐλέησόν με, Χριστέ».^{λη}

Ο Οἶκος.

Ιησοῦς μου, Θεὲ ἀνεξίκακε, ἀναμάρτητε, Ἰησοῦς λυτρωτά, ὑπεράγαθε, ὑπερένδοξε, ὥσπερ ἐπηγγείλω,³³ ἐνοίκησον, Λόγε, σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Θείῳ Πνεύματι παρ' ἐμοὶ καθαίρων με καὶ φωτίζων ὅλως, Θεάνθρωπε, καὶ τελειῶν τῇ ἐν σκηνώσει σου χωρὶς γὰρ Σοῦ, Ἰησοῦς πανάγιε, οὐ δύναμαί τι χρηστὸν ποιῆσαι³⁴ σειραῖς πεδούμενος δειναῖς τῶν ποικίλων μου παθῶν.³⁵ Διόπερ, Ἰησοῦς μου, κραυγάζω σοι· «Ἰησοῦς Σῶτερ, ἐλέησόν με, Χριστέ».^{λθ}

Ωδὴ μ. ζ'. Εἰκόνος χρυσῆς ἐν πεδίῳ.^{μα}

Χριστὲ Ἰησοῦς,* οὐδὲὶς ἡμαρτεν ἐν γῇ ἐκ τοῦ αἰῶνος,* ὡς Ἰησοῦς μου, ὥσπερ ἡμαρτον* ἐγὼ ὁ τάλας καὶ ἄθλιος·^{μβ}* ὅθεν Ἰησοῦς μου βοῶ σοι·* «Μελωδοῦντα με οἴκτειρον,* εὐλογητὸς εῖ Ἰησοῦμγ* ὁ τῶν Πατέρων Θεός».^{μδ}

32. *Bλ. Ἰω. 19,29· Ἔξ. 12,22· Ψαλμ. 50 (51), 7.*

33. *Bλ. Λευΐτ. 26, 11-12· B' Κορ. 6,16.*

34. *Bλ. Ἰω. 15,5.*

35. *Bλ. Παροιμ. 5,22.*

Χριστὲ Ἰησοῦ, * ἐκ τοῦ φόβου σου βοῶ· «Καθήλωσόν³⁶ με, * ὥ 'Ιησοῦ μου καὶ κυβέρνησον, * νῦν πρὸς λιμένα με εὔδιον», * ὅπως Ἰησοῦ μου οἰκτίρμον, * μελωδῶ σοι σωζόμενος· * εὐλογητὸς εῖ ὁ Θεὸς ὁ τῶν Πατέρων ἡμῶν.^{με}

Χριστὲ Ἰησοῦ, * μυριάκις^{μστ} ὑπεσχέθην σοι ὁ τάλας, * ὥ 'Ιησοῦ μου τὴν μετάνοιαν, ἀλλ' ἐψευσάμην ὁ ἄθλιος· * ὅθεν Ἰησοῦ μου βοῶσοι·^{μζ} «Μελωδοῦντα με οἴκτειρον, * εὐλογητὸς εῖ, Ἰησοῦ».

Δόξα.

Εἰκὼν τοῦ Πατρός, * Ἰησοῦ μονογενές, Υἱὲ καὶ Λόγε, * τὴν σὴν εἰκόνα πολλοῖς πάθεσιν^{*} συγκεχωμένην ώς χώματι^{*} πάλιν, Ἰησοῦ, ψηλαφήσας^{*} ἀναμόρφωσον καὶ καίνισον^{*} καὶ τὸ ἀρχαῖον, Ἰησοῦ,^{*} κάλλος ἀπόδος αὐτῇ.^{μη}

Θεοτοκίον.

Χριστὸν^{μθ} Ἰησοῦν^{*} ἡ γεννήσασα φρικτῶς καὶ ὑπὲρ φύσιν,^{*} αὐτὸν δυσώπει Παναμώμητε,^{*} τὰ παρὸν φύσιν μου πταίσματα,^{*} πάντα συγχωρῆσαι μοι νότη,^{*} ἵνα κράζω σωζόμενος· * «Εὐλογημένη Ἰησοῦν Θεὸν ἡ τάξασα». να

Ωδὴ η'. Τὸν ἐν καμίνῳ τοῦ πυρός.

Cε Ἰησοῦ μου δυσωπῶ· * ώς τὴν Πόρνην³⁷ Ἰησοῦ μου ἐλυτρώσω,^{*} τῶν πολλῶν^{νθ} ἐγκλημάτων,^{38*} οὕτων^{νγ} κάμε Ἰησοῦ^{*} Χριστέ μου λύτρωσαι καὶ κάθαρον τὴν ὥρυπωμένην^{νδ} ψυχήν μου, Ἰησοῦ μου.

Καθυποκύψας Ἰησοῦ,^{*} ταῖς ἀλόγοις ἡδοναῖς ἄλογος ὥφθην^{*} καὶ τοῖς κτήνεσιν ὅντως,^{*} ώ 'Ιησοῦ μου οἰκτρῶς,^{νε}^{*} ὁ τάλας Σῶτερ ἀφωμοίωμαι^{νστ}^{39*} ὅθεν Ἰησοῦ με τῆς ἀλογίας ρῦσαι.

36. Βλ. Ψαλμ. 118, 120.

37. Βλ. Λκ. 15,30 καὶ 7, 36-50.

38. Βλ. Λκ. 7, 36-50.

39. Πρόβλ. Ψαλμ. 48,13.

Περιπεσὼν ὁ Ἰησοῦ, * ψυχοφθόροις ἐν λησταῖς⁴⁰ ἀπεγυμνώθην * τὴν στολὴν Ἰησοῦ μου τὴν θεούφαντον * καὶ κεῖμαι μώλωψιν⁴¹ κατάστικτος * ἔλαιον Χριστέ μοι ἐπίχεε καὶ οἶνον.⁴²

Δόξα.

Εκτυφλωθεὶς ταῖς ἡδοναῖς, * Ἰησοῦ μου, τὴν ψυχὴν ἐσκοτισμένος, * Ἰησοῦ μου βαδίζω, * ἀλλ’ ὡς Θεὸς Ἰησοῦ, * προφθάσας Ἰησοῦ μου φώτισον, * Ἰησοῦ Σωτῆρ μου, ὡς μόνος φωτοδότης.⁴³

Θεοτοκίον.

Τὸν Ἰησοῦν μου καὶ Θεόν, * ἡ βαστάσασα⁴⁴ Χριστὸν ἀνερμηνεύτως, * Θεοτόκε Μαρία * τοῦτον δυσώπει ἀεί, * κινδύνων σῷζεσθαι τὴν πόλιν⁴⁵ σου * καὶ τοὺς ὑμνητάς σου, ἀπείρανδρε Θεοτόκε.

Ωδὴ 9'. Τὸν ἐκ Θεοῦ Θεὸν λόγον.⁴⁶

Τὸν Μανασσῆν⁴⁷ Ἰησοῦ μου, * τὸν Τελώνην,⁴⁸ τὴν Πόρνην,⁴⁹ * τὸν "Ασωτον,⁵⁰ οἰκτίρμον Ἰησοῦ * καὶ τὸν Ληστὴν⁵¹ ὑπερβέβηκα, * Ἰησοῦ μου ἐν ἔργοις, * ἀτόποις καὶ αἰσχίστοις⁵² Ἰησοῦ⁵³ ἀλλὰ σὺ Ἰησοῦ μου, * προφθάσας με διάσωσον.⁵⁴

Τοὺς ἐξ Ἀδὰμ Ἰησοῦ μου, * ἀμαρτήσαντας⁵⁵ πάντας, * πρὸ νόμου καὶ ἐν νόμῳ Ἰησοῦ * καὶ μετὰ νόμον ὁ ἄθλιος, * Ἰησοῦ μου καὶ χάριν, * νενίκηκα τοῖς πάθεσιν οἰκτρῶς * ἀλλὰ σὺ Ἰησοῦ μου, * τοῖς κρίμασί σου σῶσδον με.

Μὴ χωρισθῶ Ἰησοῦ μου, * τῆς⁵⁶ ἀφράστου σου δόξης, * μὴ⁵⁷ τύχω τῆς μερίδος⁵⁸ Ἰησοῦ, * τῆς εὐωνύμου⁵⁹ γλυκύτατε, * Ἰησοῦ ἀλλὰ σύ

40. Πρβλ. Κυριακὴ Η' Μθ. Ἡ παραβολὴ τοῦ καλοῦ Σαμαρείτη.

41. Πρβλ. Λκ. 10,34.

42. Βλ. Β' Βασ. 21,6.

43. Βλ. Λκ. 18, 10-13· Μθ. 5, 46-47· Μκ. 2, 15-16.

44. Βλ. Λκ. 15,30 καὶ 7, 36-50.

45. Βλ. Λκ. 15,13· Παροιμ. 7,11.

46. Βλ. Λκ. 23,39· Μθ. 27,38· Μκ. 15,27.

47. Πρβλ. Κυριακὴ τῆς Ἀποκρέω Μθ. 25,34.

με, * τοῖς δεξιοῖς προβάτοις σου Χριστέ, * Ἰησοῦ με συντάξας, * ἀνάπαυσον^ο ώς εὔσπλαγχνος.⁴⁸

Δόξα.

Καὶ λογισμοῖς, Ἰησοῦ μου * καὶ σαρκὶ πλημμελήσας * ὀδύρομαι καὶ Κτσένω, Ἰησοῦ, * ὡς Ἰησοῦ μου καὶ σῶσὸν με, * Ἰησοῦ κραταιέ μου, * καὶ μὴ καταδικάσῃς με εἰς πῦρ, * Ἰησοῦ, τῆς γεέννης * τὸν καταδίκης ἄξιον. ^{οα}

Θεοτοκίον.

Τὸν Ἰησοῦν Θεοτόκε, * ὃν ἐβάστασας μόνη, * ἀπείρανδρε Παρθένε Μαριάμ, * τοῦτον ἀγνὴ ἐξιλέωσαι * ώς Υἱόν σου καὶ κτίστην, * ῥυσθῆναι τοὺς προστρέχοντας εἰς σέ, * πειρασμῶν καὶ κινδύνων * καὶ τοῦ πυρὸς τοῦ μέλλοντος.^{οβ}

Μεγαλυνάρια εἰς τὸν Ἰησοῦν.

Πρὸς τὴν Τιμιωτέραν. Ἡχος πλ. 6'.

Ιησοῦ γλυκύτατε Ἰησοῦ, * Ἰησοῦ Σωτήρ μου, * τῆς ψυχῆς μου τὰ χαλεπὰ * θεραπευσον πάθη, * Χριστέ μου, Ἰησοῦ μου, * ἵνα σὲ μεγαλύνω ὁ ἀθλιώτατος.^{ογ}

Θεοτοκίον.

Ιησοῦ ἡ μήτηρ ὡσπερ ὁδμὴν * τερπνήν, τὴν εὐχήν μου * δεδεγμένη διηγεικῶς * πάρεσό μοι δῶρον, * δωροῦσα τοῦ πηγάζειν * τοῦ Ἰησοῦ τὴν κλῆσιν, ἐν τοῖς ἐγκάτοις μου.

Ἐξαποστειλάριον. Ο οὐρανὸν τοῖς ἄστροις.

Ωιησοῦ, Σωτήρ μου, * ὡς Ἰησοῦ μου κραταιέ, * ώς συμπαθής Ἰησοῦ μου, * συμπάθησόν με Ἰησοῦ, * ἵνα φαιδρῶς, Ἰησοῦ μου, * σοῦ μεγαλύνω τὴν δόξαν.

48. *Bλ. Μθ. 25, 31-46.*

*Eἰς τοὺς Αἴνους.
Στιχηρὰ προσόμοια.
Ἡχος α'. Πρὸς τῶν οὐρανίων ταγμάτων*

Δίς. οε

Γέ, Ἰησοῦ καὶ Θεέ μου,* πανυπεράγαθε, σὲ Ἰησοῦ Σωτήρ μου,* δυσ-
σωπῶ Ἰησοῦ μου,* ἐξάρπασόν με πάσης, Λόγε, φρικτῆς* Ἰησοῦ μου,
κολάσεως* καὶ ἀθανάτου με δόξης, ὡς Ἰησοῦ,* καταξίωσον φιλάνθρω-
πε.

"Ομοιον. οστ

Τὸν Ἰησοῦν καὶ Θεόν μου* τὸν ἀκατάληπτον* ἐκδυσωπῶ σε, Λόγε*
Ἰησοῦ μου, Σωτήρ μου, μερίδος δεξιᾶς με* σῆς, Ἰησοῦ,* καταξίω-
σον, Δέσποτα,* καὶ τῆς κολάσεως ρῦσαι, ὡς Ἰησοῦ,* καὶ πυρὸς τοῦ αἰω-
νίζοντος.

"Ομοιον. οζ

Ταῖς τῶν ἀγίων ἀπάντων* πρεσβείαις, Δέσποτα,* ὡς Ἰησοῦ, Σωτήρ
μου,* καὶ τῆς σὲ κυησάσης* κυβέρνησόν με, Λόγε,* ὡς Ἰησοῦ,* τὴν
ζωὴν καὶ κατεύθυνον* πρὸς τὰς φερούσας με τρίβους,οι ὡς Ἰησοῦ,*
πρὸς ζωὴν τὴν αἰωνίζουσαν.

*Δόξα. Καὶ νῦν.
Ἡχος πλ. 6'. Πρὸς αἱ ἀγγελικαί. οθ*

Γῶτερ Ἰησοῦ,* δέξαι δέησιν, οἰκτίρμων,^π* Σῶτερ Ἰησοῦ,* τοῦ πολλὰ
ἡμαρτηκότος* καὶ σῶσον, Ἰησοῦ μου,* τὸν ἐλέους ἀνάξιον,* σκό-
τους, Ἰησοῦ μου, αἰωνίου* καὶ τοῦ πυρός με τοῦ ἀσθέστου,* Χριστὲ λύ-
τρωσαι,^{πα}* εὐλογημένε Ἰησοῦ,* λιταῖς τῆς τεκούσῃς σε.

ΚΡΙΤΙΚΟ ΥΠΟΜΝΗΜΑ

Titulus: 'Ο Κανών, ποίημα τοῦ αὐτοῦ Β' Κανών εἰς τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν Α' Παρακλητικὸς Κανὼν εἰς τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν Γ.

α'. καὶ: μου Α // β'. Δόξα... κτίσεως ομ ΑΓ // γ'. Θεόν: Χριστὸν Α // δ'. ἀπολαύσαντες: ἀπολαύοντες Α, ἀπολαύσεως Γ // ε'. Τῆς πίστεως ἐν πέτρᾳ: 'Ἐν πέτρᾳ με τῆς πίστεως ΒΓ // στ'. μου ΑΓ // ζ'. λύτρωσαι Δέσποτα Γ // η'. γλυκήτατ Γ // θ'. ἀλλὰ Γ // ι'. δαίομαι Α // ια'. Δόξα: ομ Γ, Θεοτοκίον Α // ιθ'. Θεοτοκίον... προστασία μου ομ ΑΓ // ιγ'. 'Ελύληθας Α // ιδ'. δαίομαι Α // ιε'. δαιόμενος Α // ιστ'. Δόξα... παντοδύναμε: ομ ΑΓ // ιζ'. Ἰησοῦ: εἰ Σωτὴρ Α // ιη'. ἀτιμίας: ἀμαρτίας Γ // ιθ'. ἥδη: ἥδει Γ // κ'. ἄσωτον: ἄθλιον // κα'. περιφέρω Β // κβ'. τῆς πορνείας: τῆς ἀμαρτίας Α, τῶν πταισμάτων Γ // κγ'. ἔκουσίως κατολισθαίνοντα: ἔξ ἀγνοίας κατολισθάσαντα ΑΓ // κδ'. Δόξα... δικαιώματα ομ ΑΓ // κε'. Θεογεννήτορ: Θεοκυῆτορ ΑΓ // κστ'. μηγάδας Α // κζ'. ἔγνωμεν: ἔχωμεν Α // κη'. πταισμάτων ομ Γ // κθ'. με: μου ΑΓ // λ'. ἐγὼ ως οὐδεὶς καὶ Α // λα'. ταλαίπορος Γ // λθ'. Μανασῆν omnes // λγ'. ἐνίκηκα Γ // λδ'. καὶ ομ ΑΓ // λε'. Δόξα: Θεοτοκίον ΑΓ // λστ'. μεμολυσμένον... κάθαρον: καὶ Θεοτόκος ἄφθορος, τοὺς σὸν δούλους οἰκτείρας ἐλέησον Γ // λζ'. Θεοτοκίον... δυσώπησον ομ ΑΓ // λη'. Κοντάκιον... Χριστὲ ομ ΑΓ // λθ'. 'Ο οἶκος... Χριστὲ ομ ΑΓ // μ'. ante 'Ωδή: Κάθισμα. Ἡχος α'. Τὸν τάφον σου Σωτήρ.

Σωτήρ μου, Ἰησοῦ* ὁ τὸν ἄσωτον σῶσας* σωτήρ μου Ἰησοῦ* ὁ δεξάμενος πόρνην* καμὲ νῦν ἐλέησον* Ἰησοῦ πολυέλεε* σῶσον οἴκτειρον* ὃ Ἰησοῦ εὐεργέτα* ὕσπερ εὔσπλαχνε* τὸν Μανασῆν Ἰησοῦ μου* ως μόνος φιλάνθρωπος. add Α // μα'. ἐν παιδίῳ Β: ομ ΑΓ // μβ'. ἄθλιος: ἄσωτος ΑΓ // με'. Πατέρων ἡμῶν ομ Α // μστ'. μειριάκις Γ // μζ'. post βοῶ σοι: τὴν ἀναίσθητον μένουσαν ψυχήν μου φώτισον Χριστέ, ὁ τῶν Πατέρων Θεὸς ΑΓ // μη'. Δόξα... ἀπόδος αὐτῇ ομ ΑΓ // μθ'. Χριστόν: Θεὸν Γ // ν'. πάντα μοι συγχώρησον Γ // να'. Ἰησοῦν Θεὸν ἡ τέξασα: ἡ Θεὸν σαρκὶ κυήσασα ΑΓ // νθ'. πολῶν Α // νγ'. οὕτως Γ // νδ'. ῥερηπωμένην Α // νε'. ὃ Ἰησοῦ μου οἰκτρῶς: τοῖς ἀνοήτοις οἰκτρῶς Γ // νστ'. ἀφομοίωμαι Γ // νζ'. μώλωψη Γ // νη'. Δόξα... φωτοδότης ομ ΑΓ // νθ'.

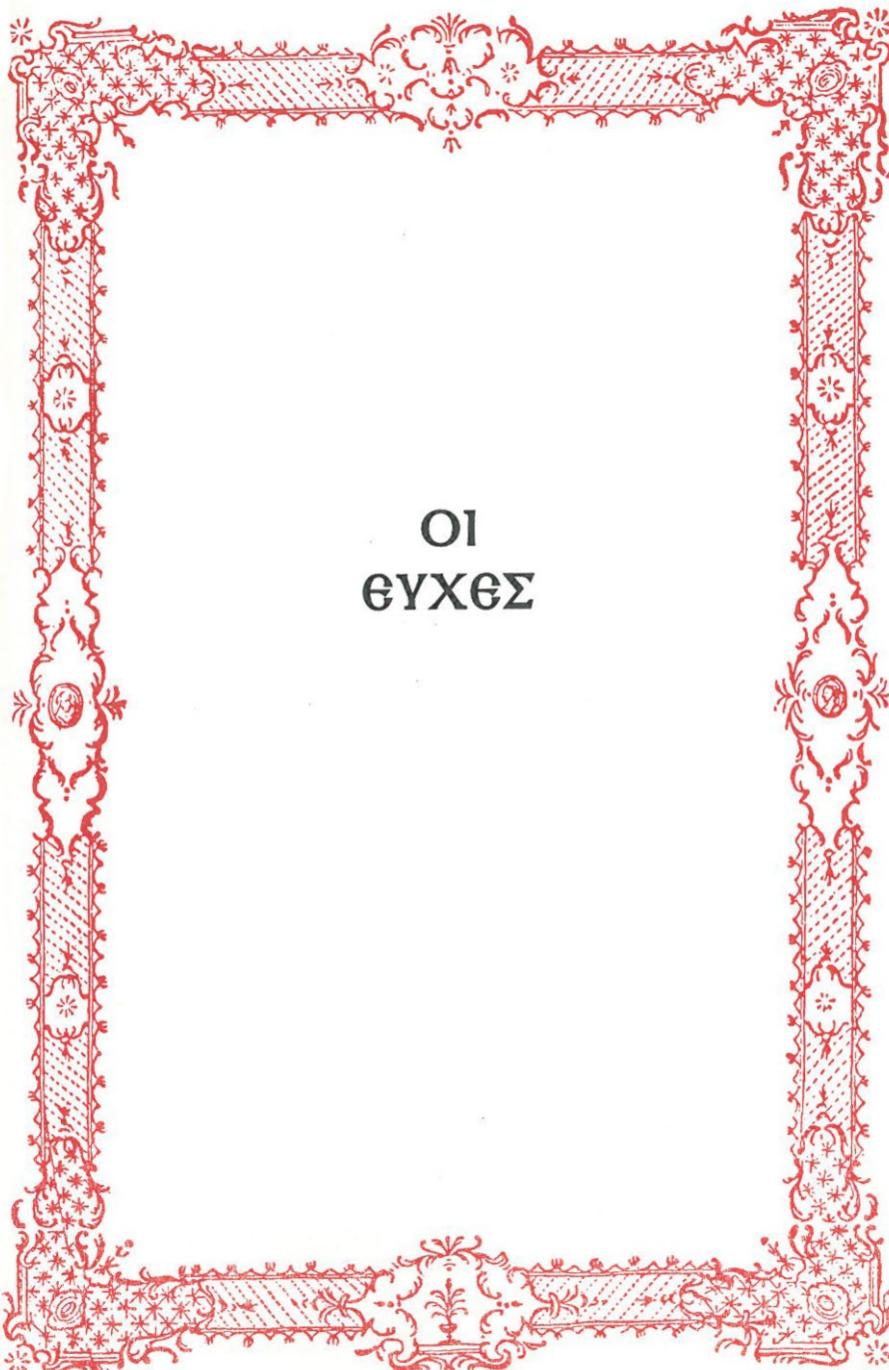
βαστάσασα : βλαστήσασα Α // **ξ'**. πόλιν : ποίμνην Α // **ξα'**. post λόγον : τῶν ἀρέρήτων Γ // **ξβ'**. Μανασῆν omnes // **ξγ'**. αἰσχίστοις καὶ ἀτόποις Γ, αἰσχίστοις Β // **ξδ'**. Ἰησοῦ : ἡδοναῖς Γ // **ξε'**. προφθάσας διάσωσον : τοῖς κρίμασί σου σῶσόν με Γ // **ξστ'**. ἀμαρτίσαντας Γ // **ξζ'**. τῆς : τοῖς Γ // **ξη'**. μή : καὶ Γ // **ξθ'**. εὐνόμιου Α // **ο'**. ἀνάπταυσον : ἐλέησον Α // **οα'**. Δόξα... ἄξιον ομ ΑΓ // **οβ'**. post τοῦ μέλλοντος : "Ἐτερα στιχηρὰ πρὸς τὴν τιμιωτέραν τῶν χερουσθίμ.

Ι'ησοῦ Γλυκύτατε Ἰησοῦ,* Ἰησοῦ τὸ θεῖον καὶ σεβάσμιον Ἰησοῦ* ὅνυμα καὶ πρᾶγμα σωτήρ μου Ἰησοῦ μου,* Χριστέ μου, Ἰησοῦ μου* σῶσον με δέομαι.

Ι'ησοῦ, γλυκύτατε Ἰησοῦ,* Ἰησοῦ μαρτύρων καὶ ὁσίων ἡ χαρμονή,* δικαίων ἀπάντων ἐνδόξων,* Ἰησοῦ μου, σωτήρ μου* Ἰησοῦ, σῶσον με δέομαι.

Ι'ησοῦ, γλυκύτατε Ἰησοῦ,* Ἰησοῦ μου νήψης τῆς καρδίας μου, Ἰησοῦ* νοὸς φωτισμός μου, Χριστέ μου Ἰησοῦ μου,* σωτήρ μου Ἰησοῦ μου,* σῶσον με δέομαι.

Η παρηγορία κόσμου παντὸς* παρηγόρησόν μου τὴν ψυχὴν καὶ τὸ λογικόν.* ίδοὺ γὰρ τῷ "Ἄδη ἥγγισεν ἡ ψυχή μου.* ἀγία Θεοτόκε ὅρεξον χεῖρα μοι. Κύριε ἐλέησον ρ' καὶ ἡ εὐχὴ μετὰ κατανύξεως καὶ συντριψοῦ καρδίας. add Γ // **ογ'**. ἀθλιότατος Β // **οδ'**. Θεοτοκίον add mg Β // **οε'**. Δίς add mg Β // **οστ'**. "Ομοιον add mg Β // **οζ'**. "Ομοιον add mg Β // **οη'**. μὲ τρίθους add mg Β // **οθ'**. Αἱ ἀγγελικαὶ ante Ἡχος πλ. 3'. // π'. οἰκτίρμων Β // **πα'**. λύτρωσε ac. Β.

ΟΙ
ΕΥΧΕΣ

1. ΕΥΧΗ ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΓΙΟΝ ΑΓΓΕΛΟΝ ΤΟΝ ΦΥΛΑΚΑ ΤΗΣ ΥΥΧΗΣ

Τοῦ πρώτου φάους, "Αγγελε, δεύτερον φῶς¹ τυγχάνων καὶ προσταχθεὶς περιφρουρεῖν τὴν τάλαιναν ψυχήν μου,² φυλάττειν τε καὶ συντηρεῖν, φωτίζειν, συνετίζειν, καὶ πρὸς τὸ θέλημα Θεοῦ καθοδηγεῖν γνησίως, μὴ διαλίπης,³ α δυσωπῶ φυλάττειν, περιέπειν, καὶ περιθάλπειν συμπαθῶς καὶ πάντοθεν συνέχειν, ἀποσοβῶν τὸν δράκοντα, Σατὰν τὸν παλαμναῖον, καὶ κατεύθυνον ἄριστα πρὸς οὐρανοῦ τὴν τρίθον, ὑπνώτουνσαν, βαδίζουσαν, εὐλόγως, γρηγοροῦσαν, συμπαραμένων ἄγρυπνος. 'Ως φύλαξ μὴ κατόκνει, μηδέγε στῆς μου πόρρωθεν ποτὲ παρακαλῶσε, ὡς θέμις,⁴ βδελυσσόμενος γ σαπρίαν μου τῶν ἔργων,⁵ ἢ φυσικὴν ἀσθενειαν, ἢ γνώμης κακουργίαν, ἀλλά με δ καταμύρισον τοῦ πνεύματος τῷ μύρῳ καὶ φώτισον καὶ λάμπρυνον θερμῶς καθικετεύω ἐγὼ προφθάνω, φύλαξ μου, τὴν σὴν φιλανθρωπίαν, προσπίπτω δέ σου τοῖς ποσὶ⁶ συντόνως λιπαρῶν σε. ε Δάκρυσι χρῶμαι καὶ κλαυθμοῖς, ὡς ὅπλοις σωτηρίας. Τὰ σπλάγχνα φέρεις τοῦ Θεοῦ, τὴν ἀντοικτιρμοσύνην· καθάπερ γὰρ ἐν τοῖς ἔχθροῖς ἀνύποιστα θυμαίνεις, οὕτω καὶ πρὸς τοὺς πταίσαντας στ εἴτα παρακαλοῦντας, καὶ τῆς ἀφέσεως τυχεῖν τοῦ πταίσματος αἰτοῦντας, ζ ὑπὲρ η τὸ μέτρον τῆς ὀργῆς ἐνδείκνυσαι τὸν οἶκτον· σὺ γὰρ καὶ δάκρυον θ ἰδών, ἡρέμα συνδακρύεις καὶ τοῖς πονοῦσι¹ συμπονεῖς, συνθλίβῃ τοῖς ἀλγοῦσι, κοινῶς δ' ἀφίεις ἄπασι τὰ πεπλημμελημένα.

Οὐκοῦν, μὴ παραβλέψῃς με καὶ πάλιν δυσωπῶ σε, ἀλλ' οἴκτειρον τὴν συντριβήν, τοῖς θρήνοις κάμφθητί μου καὶ σπλάγχνα σου τῶν οἰκτιρμῶν μὴ κατ' ἐμοῦ συγκλείσῃς. Μὴ διαλίπης δέεσθαι Θεοῦ τοῦ φιλανθρώπου ὑπὲρ ἐμοῦ, πανάγαθε, προστάτα μου καὶ φύλαξ, ἵνα πρὸς εὐαρέστησιν τὴν τούτου πάντα πράττω, ιω φθασάσης δέ ¹⁶ μοι φυσικῶς τῆς τελευταίας ὥρας, ἐν ἥπερ ἄπερ ἔπραξα πάντοθεν κομιοῦσιν γ στοιχείων οἱ κα-

1. Βλ. Γρηγορίου Θεολόγου, Λόγος 40, 5, PG 36, 364 BC καὶ Λόγος 6,22, PG 35, 752 A.

2. Βλ. M. Βασιλείου εἰς 1 Ψαλμ. 2, PG 29, 213 A.

3. Βλ. M. Βασιλείου εἰς 33 Ψαλμ. 5, PG 29, 364 A.

4. Βλ. Ἀποκ. 22, 8-9.

κουργοῦντες δαίμονες χειρόγραφα, τῶν ἔργων.⁵ Τότε **ιδ** μου στῆθι δεξιῶν διασκεδάζων **ιε** ταῦτα **ιστ** καὶ παραπέμπων πρὸς αὐτὴν τὴν ἄβυσσον τοῦ σκότους, ἐμὲ δέ σου ταῖς πτέρυξι ταῖς φωτειναῖς σκεπάσας, καὶ τῆς στενοχωρίας με τῆς φοβερᾶς ἐκείνης ῥυσάμενος, ἀνάγαγε πρὸς οὐρανοῦ τὸ πλάτος καὶ πρὸς αὐτὸν παράστησον τὸν θρόνον τοῦ Δεσπότου.⁶ Συμπρεσβευτὰς παράλαβε πάντας χοροὺς Ἀγγέλων καὶ σὺν αὐτοῖς ἱκέτευσον, ἵνα σὺν τοῖς δικαίοις βλέπω τὸ φῶς τὸ νοητόν, τὴν ἄρρητόν τε δόξαν, καὶ τὴν χορείαν συμπληρῶ τὴν τῶν ἑορταζόντων, τὴν ἑορτὴν τὴν **ιη** ἄλληκτον⁷ καὶ δόξαν τὴν ἀγήρω ύμνολογοῦσαν τοῦ Χριστοῦ τὴν θείαν εὐσπλαγχνίαν, αὐγαζομένη ταῖς αὐγαῖς τοῦ τρισηλίου φέγγους εἰς ἀπεράντους, φύλαξ, τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων ἀμήν.

Titulus: Τοῦ αὐτοῦ εἰς τὸν ἄγγελον Ε' Εὐχὴ Θεοκτίστου μοναχοῦ Δ' Θεοκτίστου μοναχοῦ τοῦ Στουδίου εἰς τὸν ἄγιον ἄγγελον, τὸν φύλακα τῆς ψυχῆς, διὰ στίχων.

ΚΡΙΤΙΚΟ ΥΠΟΜΝΗΜΑ

α'. μὴ διαλίποις Δ // **β'**. θέμης Ε // **γ'**. βδελλυσόμενος Δ // **δ'**. μέ : μοι ΣΤ // **ε'**. λυπαροῦσσα Δ // **στ'**. πταίοντας ΣΤ // **ζ'**. παρακαλοῦντας... αἰτοῦντας ομ ΣΤ // **η'**. ὑπέρ : ὑπὸ ΣΤ // **θ'**. σὺ γὰρ καὶ δάκρυον : ὡσπερ καὶ δάκρυς ΣΤ // **ι'**. καὶ τοῖς πονοῦσι : καὶ συμπονοῦσι ΣΤ // **ια'**. πράττω πάντα Ε // **ιβ'**. δὲ ομ ΣΤ // **ιγ'**. κομιοῦσι Δ // **ιδ'**. τῶν ἔργων τότε ομ Ε // **ιε'**. διασκεδάζων : διασκορπίζων ΣΤ // **ιστ'**. ταῦτα : πάντα ΣΤ // **ιζ'**. καὶ πρὸς αὐτόν... δεσπότου ομ ΣΤ // **ιη'**. post τὴν ἑορτὴν τήν : ομ Δ.Ε.

5. Βλ. *M. Βασιλείου εἰς 7 Ψαλμ. 2, PG 29, 232 CD.*

6. Βλ. *M. Βασιλείου, περὶ Ἀγίου Πνεύματος 13, 29, PG 32, 120 A· Ἀσκητικὴ προδιατύπωσις 3, PG 31, 624 B.*

7. Βλ. *Γρηγορίου θεολόγου, Λόγος 8, 6, PG 35, 796 B.*

2. ΕΥΧΗ ΕΙΣ ΤΟΝ ΚΥΡΙΟΝ ΗΜΩΝ ΙΗΣΟΥΝ ΧΡΙΣΤΟΝ

Κύριε, ὁ ἀνοίξας τοὺς ὄφθαλμοὺς τῶν τυφλῶν,¹ ἀνοιξόν τοὺς ἐσκοτισμένους ὄφθαλμοὺς τῆς καρδίας μου. Ὁ λόγω καθαρίσας τοὺς λεπρούς,² καθάρισον τοὺς σπίλους τῆς ψυχῆς μου. Ὁ λόγω φυγαδεύσας τὸν λεγεῶνα τῶν πονηρῶν δαιμόνων,³ φυγάδευσον τὰς προσβολὰς αὐτῶν τὰς ἀκαθάρτους ἐκ τῆς καρδίας μου. Ὁ λόγω χαλινώσας τοὺς ἀνέμους ἐν τῇ θαλάσσῃ,⁴ χαλίνωσον τοὺς πονηροὺς λογισμούς, τοὺς παρενοχλοῦντας μοι διὰ τῶν χρονίων παθῶν καὶ αἰσχρῶν προλήψεων. Ὁ λόγω τὸν παράλυτον συσφίγξας,⁵ σύσφιγξον τὴν ἐσκορπισμένην μου ψυχήν. Ὁ ποιῶν πάντα καὶ μετασκευάζων μόνῳ τῷ βούλεσθαι,⁶ μετασκεύασον πάντα μου πρὸς τὸ κρείττον. Ὁ αἱρων τὰς ἀμαρτίας τοῦ κόσμου,⁷ ἀρον κάμοιν τὸ βαρὺ φορτίον τῶν ἀμαρτημάτων. Ὁ παθῶν ὑπερβολῇ συμπαθείας, ἵασαι τὰ πάθη τῆς ταλαιπώρου μου ψυχῆς. Ὁ πτωχεύσας ὡς ἄνθρωπος ἔκουσίως⁸ καὶ βαδίσας ἐν γῇ, τὴν ψυχήν μου πλουτίσας τὰ τῆς καρδίας μου κινήματα πρὸς σὲ ἴθυνον. Ὁ πραθῆναι καὶ προδοθῆναι καὶ δεσμευθῆναι Σωτὴρ ἀνασχόμενος, διάλυσον τοὺς δεσμοὺς τῶν ἐμῶν πολυπλόκων ἀμαρτημάτων. Ὁ τῷ κριτηρίῳ τῶν ἀνόμων παραστάς, ὡς κατάκριτος,⁹ ἀκατάκριτόν με τῷ φρικτῷ κριτηρίῳ παρασταθῆναι εὐδόκησον. Ὁ στεφθεὶς ἀκάνθαις τὴν κάραν καὶ καλάμω ταύτην τυφθείς,¹⁰ τοὺς ἀκανθώδεις λογισμοὺς ἐκριζώσας τῆς καρδίας μου, Δέσποτα, ἐν τῇ βίβλῳ με τῶν ζώντων¹¹ κατάγραψον. Ὁ πορ-

1. Βλ. Λκ. 7,21 καὶ Ἰω. 9,1 ἐ.

2. Βλ. Λκ. 17,11 ἐ.

3. Βλ. Λκ. 8, 26-39.

4. Βλ. Μθ. 14,22 ἐ.

5. Βλ. Μθ. 9, 1-8.

6. Πρβλ. Εὐχὴ ἐπὶ βασκανίαν. Μικρὸν Εὐχολόγιον, Ἀποστολικὴ Διακονία 1974, σ. 276.

7. Πρβλ. Δοξολογία Μεγάλη «Κύριε ὁ Θεός, ὁ ἀμνὸς τοῦ Θεοῦ...».

8. Βλ. Β' Κορ. 8,9.

9. Βλ. Μθ'. 27,11 ἐ.

10. Βλ. Ἰω. 19,1 ἐ. καὶ Μθ. 27,30.

11. Βλ. Ἀποκ. 13,8.

φύραν χλεύης φορέσας¹² καὶ μακροθύμως ἐμπαροινούμενος, τῆς τῶν δαιμόνων χλεύης ῥυσάμενός με, τῷ τῆς ἀφθαρσίας θεοῦφάντῳ ἐνδύματι κοσμίως περίστειλον καὶ τὸν τῶν παθῶν μου σάκκον διάρρηξον, εὐφροσύνην περιζωνύων με. Ὁ φραγγελωθεὶς φρικτῶς,¹³ ἀνεξίκακε, μαστίγων αἰώνιων με ἐλευθέρωσον. Ὁ Σταυρῷ ὑψωθεὶς χερσί τε καὶ ποσὶ τοὺς ἥλους δεξάμενος,¹⁴ ὕψωσόν με τοῦ βάθους τῶν κακῶν μου καὶ τὰ τοῦ νοός μου ἐμπαθῆ κινήματα φιλανθρώπως ἔξήλασον. Ὁ χολὴν ποτισθεὶς¹⁵ ἐν τῷ πάσχειν σε καὶ θεοπρεπῶς σκοτίσας τὸν ἥλιον¹⁶, γλύκανόν μου τὴν ψυχὴν ἀπὸ τῆς πικρίας ἥς με δὲ ἔχθρὸς ἐπότισε, καὶ τὸν σκοτισθέντα μου νοῦν φωταγώγησον. Τῇ λόγχῃ τῇ κεντησάσῃ τὴν σὴν πλευρὰν¹⁷ διάρρηξον τὰ χειρόγραφα¹⁸ τῶν πολλῶν μου ἀνομιῶν. Ὁ ταχὺς ἐν ἐλέει καὶ βραδὺς ἐν κολάσει, τάχυνον τοῦ ἔξελέσθαι με τῆς πικρᾶς αἷχμαλωσίας τῶν δαιμόνων. Ὁ ἐπιστάμενος τὸν νοῦν τῶν ἀνθρώπων,¹⁹ ποίησον λήθην τῆς ἀνομίας μου καὶ καθαρισμὸν τῆς ἀμαρτίας μου καὶ ἐλευθέρωσόν μου τὸν νοῦν ἀπὸ τῶν ἐν ὅλῃ δεσμῶν. Ὁ μόνος ἔχων ἀθανασίαν, φῶς οἰκῶν ἀπρόσιτον,²⁰ καταξίωσόν με τοῦ φωτὸς τῆς ἀθανασίας.

Ο ἄναρχος, ὁ ἀκατάληπτος, ὁ ἀόρατος, ὁ ἀνερμήνευτος, ὁ ἀπερίληπτος, ὁ ἀνεξιχνίαστος, ὁ ἀπαράλλακτος, ὁ παντοδύναμος, ὁ ὑπερούσιος, ὁ ἀνυπέρβλητος, ὁ ἀπερίγραπτος, ὁ ἄχρονος, ὁ ἀπειροδύναμος, ὁ ὑπεράϋλος, ὁ ὑπέρθεος, ὁ εὐεργέτης, ὁ ὑπεράγαθος, ὁ ἀνεξίκακος, ὁ ἀνείκασος, ὁ ἀκατανόητος, ὁ πολυέλεος, ὁ ἀνέκφραστος, ὁ ἀπειρόδωρος, ὁ ἄτρεπτος, ὁ ἀναλλοίωτος, ὁ ἀπρόσιτος, ὁ παντοκράτωρ, ὁ φιλάνθρωπος, ὁ παντεπόπτης, ὁ ἀνείδεος, ὁ μεγαλόδωρος, ὁ ἀσύνθετος, ὁ πανοικτίρμων, ὁ ἄκτιστος, ὁ ὑπερτελής, ὁ παντέλειος, ὁ ἀναφής, ὁ ἄχραντος, ὁ ἀνεξερεύνητος, ὁ ἄιδιος, ὁ ἄπειρος, ὁ ἀπέραντος, ὁ ἄρρητος, ὁ κρα-

12. *Βλ. Ἰω. 19,1 ε.*

13. *Βλ. Ἰω. 19,1.*

14. *Βλ. Ἰω. 20,25.*

15. *Βλ. Ἰω. 19,29· Μθ. 27,48.*

16. *Βλ. Λκ. 23,44· Μκ. 15,33· Μθ. 27,45.*

17. *Βλ. Ἰω. 19,34.*

18. *Βλ. Κολ. 2,14.*

19. *Βλ. Ἐθρ. 4,13.*

20. *Πρбл. Ἀκολουθία τῆς Γονυκλισίας, Τερατικὸν Ἀποστ. Διακονίας 1971, σ. 233.*

ταιός, ὁ συμπαθής, ὁ ἀμνησίκακος, ὁ ζωοδότης, ὁ φωτοδότης, ὁ ἀπερινόητος, ὁ προαιώνιος, ὁ ὑπερμεγέθης, ὁ ἀθάνατος, ὁ πολυύμνητος, ὁ ἀτελεύτητος, ὁ παντευλόγητος, ὁ ὑπερυψούμενος, ὁ ὑπερύμνητος, τὸ ἀπαύγασμα τοῦ Πατρός,²¹ ἡ ἐνυπόστατος, σοφία καὶ δύναμις καὶ βραχίων καὶ χαρακτὴρ τῆς ἀἰδιότητος αὐτοῦ, ἡ ἀπαράλλακτος τοῦ ὄντος εἰκὼν, ἡ ἀκίνητος καὶ ἀναλλοίωτος σφραγίς, ὁ ἀρχιερεύς, ὁ ἀμνός, ὁ θύτης, τὸ θύμα, ὁ θησαυρὸς τῶν αἰώνων, ὁ ὕν καὶ ὁ ἀεὶ ὕν καὶ ὁσαύτως ὕν καὶ διαμένων εἰς ἄπειρον, τὸ φῶς τὸ ὑπὲρ πᾶν φῶς, ἡ χαρὰ ἡ ὑπὲρ πᾶσαν χαρὰν ἡ ἀδιάδοχος, ἡ θύρα,²² ἡ ὁδός,²³ ἡ ἀλήθεια,²⁴ ἡ σοφία,²⁵ ὁ λόγος, ἡ δικαιοσύνη, ὁ ἀγιασμός, ἡ ἀπολύτρωσις, ὁ οὐράνιος ἄρτος, ὁ ποιμὴν ὁ καλός,²⁶ ἡ ἅμπελος ἡ ἀληθινή,²⁷ ἡ ἀνάστασις καὶ ζωὴ καὶ σωτηρία ἡ διαμένουσα εἰς τοὺς αἰῶνας, ἔγγραφον τὸ ὄνομά μου ἐν βίβλῳ ζωῆς,²⁸ ἀνεξερεύνητε Χριστέ, ἀγαλλίαμα, χαρά μου, ζωὴ μου, σωτηρία μου, πνοή μου, παρηγορία μου, τὸ φῶς μου, Κύριε μου, ἡ ἐλπίς μου, ἡ πεποίθησίς μου, τὸ καύχημά μου, τῶν πειρασμῶν μου ἡ λύτρωσις, τῶν συμφορῶν μου ἡ μεταποίησις, ὁ παντὸς πατρὸς περὶ ἐμὲ φιλοστοργώτερος καὶ πάσης μητρὸς κηδεμονικώτερος, εἰς ὃν ἀπερέβιφην ἐκ μήτρας,²⁹ ἐφ' ὃν ἥλπισα, ἡ γλυκυτάτη ἐλπίς, ἡ ἀδαπάνητος κρήνη τοῦ ἐλέους, ἡ ἀψευδής ἐπαγγελία, ὁ πλούσιος ἐν ἐλέει Θεός, ὁ ἀνεκφοιτήτως τῶν πατρικῶν σου κόλπων διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν ἀποφοιτήσας καὶ τὸ χοϊκὸν ἡμῶν ἐνδυσάμενος φύραμα, ὁ τῶν Ἱερῶν ψυχῶν ἀπαθής ἔρως, ὁ μόνος ἐτάζων καρδίας καὶ νεφρούς.³⁰

Απὸ τῶν κρυφίων μου καθάρισὸν με, ὅτι «ἐνθύμιον ἀνθρώπου ἔξομολογήσεται σοι καὶ ἐγκατάλειμμα ἐνθυμίου ἔορτάσει σοι». ³¹ Σὺ φωτεῖς λύχνον μου, Κύριε ὁ Θεός μου, φωτιεῖς τὸ σκότος μου. Μὴ κατα-

21. *Βλ. Εθρ. 1,3.*

22. *Βλ. Ιω. 10,7 καὶ 10,9.*

23. *Βλ. Ιω. 14,6.*

24. *Βλ. Ιω. 14,6.*

25. *Βλ. Α' Κορ. 1,30.*

26. *Βλ. Ιω. 10,11.*

27. *Βλ. Ιω. 15,1.*

28. *Βλ. Φιλ. 4,3.*

29. *Βλ. Γαλ. 1,15.*

30. *Βλ. Ἀποκ. 2,23.*

31. *Βλ. Ψαλμ. 76,10.*

πιέτω με βυθὸς ἀπογνώσεως, μὴ εἰσέλθης εἰς κρίσιν μετ' ἐμοῦ.³² Δέσποτα.

Εὐλογητὸς εἴ³³ Κύριε, δούμονος ἀνακαινίζων τὴν ποίησιν τῶν ἔργων σου καθ' ἑκάστην ἡμέραν, σὺ καὶ πρὸ τῶν ἡμετέρων αἰτήσεων παρέχεις ἡμῖν τὴν ἐπιθυμίαν τῶν καρδιῶν ἡμῶν.³⁴ Εὐλογητὸς εἴ³⁵ Κύριε, δούμονος ἀγαθὸς καὶ σοφὸς καὶ δυνάστης, δο φοβερὸς καὶ ἀμνησίκακος καὶ πολυέλεος. Εὐλογητὸς εἴ³⁶ Κύριε, δο κτίσας φῶς καὶ σκότος καὶ διακρίνας αὐτὰ ἀπ' ἀλλήλων. Εὐλογητὸς εἴ³⁷ Κύριε, δο φιλάνθρωπος Πατήρ, δο πάσης παρακλήσεως καὶ οἰκτιρμῶν Θεός, δο προαιώνιος καὶ νῦν ὧν καὶ διαμένων ἐν τῇ ἀγαθότητι εἰς τοὺς αἰῶνας. Εὐλογητὸς εἴ³⁸ Κύριε, δο μὴ καταισχύνων τοὺς πεποιθότας³⁹ ἐπὶ σοί, δο κραταιός ἐν πολέμοις καὶ δυνατός,⁴⁰ δο πᾶσαν τὴν κτίσιν πανσόφως δημιουργήσας. Εὐλογητὸς εἴ⁴¹ Κύριε, δο ποιῶν πάντα καὶ μετασκευάζων τῷ τεχνίτῃ λόγῳ⁴² κατὰ καιρὸν καὶ ὡς αὐτὸς ἐπίστασαι τῷ βάθει τῆς σῆς σοφίας καὶ διοικήσεως. Εὐλογητὸς εἴ⁴³ Κύριε, Θεὲ τοῦ βροτείου γένους καὶ Πάτερ καὶ κυβερνήτα ζωῆς καὶ θανάτου, Κύριε, καὶ τῶν ἡμετέρων ψυχῶν ταμίᾳ καὶ εὔεργέτᾳ. Εὐλογητὸς εἴ⁴⁴ Κύριε, δο ἐπιζητῶν τοὺς ἀπολλυμένους, δο ἐλεῶν τοὺς ἐπιστρέφοντας, δο οἰκτείρων τοὺς μετανοοῦντας. Εὐλογητὸς εἴ⁴⁵ Κύριε, δο μηδένα ἀπολέσθαι βουλόμενος, ἀλλὰ πάντας σωθῆναι καὶ εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν.⁴⁶ Εὐλογητὸς εἴ⁴⁷ Κύριε, δο διὰ τὴν ἡμετέραν ἀμαρτίαν καὶ τὸ χρέος καὶ τὴν κατάραν, θάνατον ἐπονείδιστον διὰ ξύλου καταδεξάμενος.⁴⁸

Τίς Θεὸς ὡς σύ,⁴⁹ ἔξαίρων ἀνομίας καὶ ὑπερβαίνων ἀμαρτίας τοῖς καταλοίποις τῆς κληρονομίας σου; Θελητὴς ἐλέους ἔξαγων ἀπὸ σκότους εἰς φῶς, ἵασαι με, Κύριε, καὶ ἵαθήσομαι, σῶσόν με καὶ σωθήσομαι, ὅτι καύχημά μου εἴ⁵⁰ σύ.

Σὲ προσκυνοῦμεν δεδοξασμένε Κύριε, τὸν πλάσαντα ἡμᾶς, σοὶ προ-

32. Πρβλ. Ψαλμ. 142 (PMB).

33. Βλ. Ψαλμ. 10,24· 11,23.

34. Βλ. Ψαλμ. 2,12.

35. Βλ. Ψαλμ. 23,8.

36. Πρβλ. Εὐχὴ ἐπὶ βασκανίαν. Μικρὸν εὐχολόγιον, Ἀποστολικὴ Διακονία 1974, σ. 276.

37. Βλ. Β' Τιμ. 3,7.

38. Βλ. Ἰω. 19,6 καὶ Μθ. 27,26· 35,38.

39. Βλ. Ψαλμ. 76,13.

σφέρομεν δόξαν μετ' ἐκπλήξεως καὶ τιμήν σοι προσάγομεν προσκύνησιν μετὰ φόβου καὶ τρόμου^α καὶ χαρᾶς σοι προσάγομεν εὐχαριστίαν ἐν συνοχῇ καρδίας ἀκατάπαυστον· ἐν τούτῳ γάρ, Κύριε, μεγάλη σου καὶ ἀμέτρητος ἡ εὐσπλαγχνία, ὅτι ἀνέχῃ καὶ ὑπὲρ ἐμοῦ τοῦ βδελύγματος ὑμνεῖσθαι, ὅτι ἀνέχῃ με ὅλως ἀναπνεῖν, τὸν ἀκαθαρτώτερον καὶ μιαρώτερον πάσης ἀκαθαρσίας καὶ βδελυρίας ἐμψύχου καὶ ἀψύχου ὑλικῆς καὶ ἀύλου, ὅτι καὶ ἀναξίους καλεῖς ἀμαρτωλοὺς μετανοοῦντας οὐκ ἀποστρέφῃ, θλιβομένους οὐ παρορᾶς, ὀλιγοψυχοῦντας οὐκ ἐγκαταλείπεις.

Δόξα σοι πάντων συνοχεῦ, δόξα τῇ ἀμετρήτῳ εὐσπλαγχνίᾳ σου καὶ τῷ ἀκαταλήπτῳ καὶ ἀνεξιχνιάστῳ ἐλέει σου, δόξα τῷ ἀκαταλήπτῳ βάθει τῶν κριμάτων σου. Δόξα τῇ ἀνεξερευνήτῳ σοφίᾳ σου, δόξα τοῖς περὶ ἡμᾶς ἀνεικάστοις σου οἰκτιρμοῖς, δόξα σοι πάντων, ὕψιστε Βασιλεῦ, δόξα σοι δεδοξασμένε Κύριε, δόξα σοι πάντων ἔνεκα,⁶⁴⁰ δόξα σοι.

Ἐπιστρέψας, οἰκτείρησον ἡμᾶς καὶ κατάδυσον τὰς ἀδικίας ἡμῶν καὶ ἀπορρίφσονται εἰς τὰ βάθη τῆς θαλάσσης.

Εὔλογῶ σε, φιλόψυχε Δέσποτα, τὸν ῥυσάμενόν με τῆς κατάρας καὶ τὴν εὐλογίαν μοι χαρισάμενον. Εὔλογῶ σε τὸν αἴτιον ἐμοὶ παντὸς ἀγαθοῦ, τῆς ζωῆς τοῦ φωτός, τῆς εἰρήνης αὐτοῦ, τοῦ εἰδέναι σε καὶ τὸν σὸν Πατέρα καὶ τὸ συνάναρχον καὶ ζωοποιὸν Πνεῦμά σου. Εὔλογῶ σε τὸν οὕτω μὲ ἀγαπήσαντα, ὃς καὶ ὑπὲρ ἐμοῦ σταυρωθῆναι τε καὶ ἀποθανεῖν.⁴¹

Μεγαλύνω σε φιλάγαθε Δέσποτα, ὅτι ὑπέλαθές με καὶ «οὐκ εὕφρανας τοὺς ἔχθρούς μου ἐπ' ἐμέ».⁴² τὸ γὰρ πάντων σε δεσπόζειν, πάντων φείδεσθαί σε^γ ποιεῖ μεγαλύνω σε τὸν ὑπὲρ μεγέθη καὶ ἀκατάληπτον. Εὔλογῶ σε, τὸν δι' ἐμὲ τὸν ἀποστάτην καὶ παραβάτην ῥαπισθέντα καὶ κολαφισθέντα καὶ ἐμπεχθέντα.

Τί σοί ἀνταποδώσει πᾶς ὁ κόσμος, ὑπὲρ τῆς τοσαύτης ἀγάπης ἀνεξίκακε;

Εὔλογῶ σε τὸν ἔξαγοράσαντά με τῷ τιμώ σου αἷματι. Εὔλογῶ σου τὴν ἀπόρρητον οἰκονομίαν. Εὔλογῶ σε τὴν ἀνενδεῆ καὶ ὑπεράρχιον καὶ πανάχραντον καὶ ἀκάματον φύσιν. Εὔλογῶ σε τὴν ἀνώνυμον καὶ ὑπε-

40. *Βλ. Πλουτάρχου βίοι, Ἀλέξανδρος* 7.

41. *Βλ. Μθ. 26,2.*

42. *Βλ. Ψαλμ. 29,1.*

ρώνυμον, τὴν ἀπειράκις ἀπείρως ὑπερεξηρημένην καὶ αὐτῆς τῆς δ προαιωνιότητος καὶ ὑπεραὐλότητος καὶ ἀκαταληψίας. Εὐλογῶ σου τὸ ἀνυπέρβλητον ἔλεος, καταφιλῶ σου τὰ παθήματα, εὔχαριστῷ σοι Χριστέ, Λόγε Θεοῦ καὶ σοφία καὶ δύναμις καὶ Θεὲ παντοκράτορ.

Τί σοί τῶν τοσούτων ἀγαθῶν ἡμεῖς ἀποδοίμεν; Σοὶ γὰρ ἄπαντα καὶ αἵτεις παρ' ἡμῶν οὐδέν, ἢ τὸ σώζεσθαι. Αὐτὸς καὶ τοῦτο διδοὺς καὶ λαμβάνουσαν ε χάριν δι' ἄφατον ἀγαθότητα· τί γὰρ καὶ δράσεις τῶν καλῶν ἀνθρωπίνη φύσις τῆς σῆς ἐρημωθεῖσα Σῶτερ ἐπικουρίας;

Εὔχαριστῷ σοι τῷ εἶναι μοι δεδωκότι καὶ τῷ εὖ εἶναι χαρισαμένῳ⁴³ καὶ τῷ ἀεὶ ἐν ἀγαθοῖς εἶναι διάμετρον ἔλεος. Εὔχαριστῷ σοι διὰ τὰ πατρικὰ πρὸς ἐμέ σου σπλάγχνα τὸν ἀμαρτωλὸν καὶ ἀγνώμονα. Εὔχαριστῷ σου τῷ πολυύμνητῷ ὀνόματι. Εὔχαριστῷ τῇ ἀνεκδιηγήτῳ σου δυνάμει. Εὔχαριστῷ τῇ ἀνεικάστῳ σου μακροθυμίᾳ, ὅτι βοηθὸς καὶ σκεπαστὴς⁴⁴ ἐγένου μοι καὶ ἐλυτρώσω τὸ σῶμα μου ἐξ ἀπωλείας. Εὔχαριστῷ, εὐλογῷ, δοξάζω καὶ μεγαλύνω τὰς σωτηρίας σου καὶ τὰς εὐεργεσίας τὰς εἰς ἐμέ, Δέσποτα, καὶ προσπίπτω δεόμενος ἀπὸ τοῦ νῦν με ἐλέησον καὶ βοήθησον καὶ ἀδιάστατον ἀπ' ἐμοῦ τὴν σὴν ἐπικουρίαν...

Titulus : Εὔχὴ Θεοκτίστου μοναχοῦ τοῦ Στουδίου Ε.

α'. τρόμου : πόθου Ε // β'. ἔνεκεν Ε // γ'. σὲ om Ε // δ'. τῆς om Δ // ε'. λαμβάνουσα Ε.

43. Βλ. Παλλαδίου, βίος Ἰωάννου Χρυσοστόμου 11, PG 47,38.

44. Πρβλ. Καταβασίαι Κυριακῆς τῆς Ἀπόκρεω ὥδῃ Α'.

3. ΘΥΧΗ ΕΓΚΩΜΙΑΣΤΙΚΗ ΕΙΣ ΤΗΝ ΥΠΕΡΑΓΙΑΝ ΘΕΟΤΟΚΟΝ, ΗΝ ΟΦΘΙΛΕΙ ΛΕΓΕΙΝ ΠΑΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΣ ΕΜΠΡΟΣΘΕΝ ΤΗΣ ΕΙΚΟΝΟΣ ΚΑΘ' ΕΚΑΣΤΗΝ.

Δέσποινά μου, ύπεραγία μου Θεοτόκε, θεογεννήτρια, θεοχαρίτωτε, θεομήτωρ, δοχεῖον τῆς θεότητος τοῦ μονογενοῦς Υἱοῦ τοῦ ἀθανάτου Πατρός, θρόνε πυρίμορφε τῶν τετραμόρφων,¹ ύπερενδοξοτέρα, πανάχραντε, πανάσπιλε, παναμόλυντε, πανάφθορε, πανακήρατε, πάνσεμνε, πάντιμε, παρθένε τῇ ψυχῇ καὶ τῷ σώμα καὶ τῷ νοΐ, καθέδρα τοῦ βασιλέως,² τουτέστι τῶν χερουβίμ, πύλη³ ἐπουράνιε, δι’ ᾧς οἱ ἐπὶ γῆς εἰς οὐρανοὺς ἀνατρέχωμεν, νύμφη Θεοῦ, δι’ ᾧς αὐτῷ κατηλλάγημεν, ἀκατανόητον θαῦμα, ἀνερμήνευτον ἄκουσμα, μυστηρίου Θεοῦ ἀποκεκρυμένου φανέρωσις, ζωοδόχε πηγή, πέλαγος ἀνεξάντλητον, τὸ θεῖον καὶ ἀπόρρητον τοῦ Χριστοῦ μυστήριον, ὑψος ἐπουρανίων ἀσωμάτων δυνάμεων, ὑψηλοτέρα, βάθος τῶν ἀποκρύφων νοημάτων τὸ ἀνεξιχνίαστον, ἡ κοινὴ φιλοτιμία τῆς κτίσεως, ἀπάντων τῶν καλῶν χορηγεία, ἡ μετὰ τὸν Παράκλητον ἄλλος παράκλητος καὶ μετὰ τὸν Μεσίτην μεσίτρια⁴ κόσμου παντός, ὅχημα ἡλίου τοῦ νοητοῦ, τοῦ φωτὸς τοῦ ἀληθινοῦ τοῦ φωτίζοντος πάντα ἀνθρωπον, γέφυρα κόσμου παντὸς πρὸς τὸν ὑπερκόσμιον οὐρανὸν τοῦ οὐρανοῦ ἡμᾶς ἀνάγουσα, ύπερτέρα τῶν Χερουβίμ, ἀσυγκρίτως ὑπερενδοξοτέρα τῶν Σεραφείμ, τιμιωτέρα τῆς κτίσεως, ἀγγέλων προσκύνημα, ἀνθρώπων διάσωσμα, κλεῖς τῆς οὐρανῶν βασιλείας,⁵ μήτηρ τοῦ ἀδύτου ἀστέρος, αὐγὴ τῆς ἀληθινῆς ἡμέρας, τῆς ἀνεξιχνιάστου Θεοῦ φιλανθρωπίας ἡ ἄβυσσος, τιμιωτέρα τῆς Ἐδέμ, γῆ ἀγία τῆς ἐπαγγελίας τῆς χάριτος, τῆς ἀληθινῆς πίστεως, στερεότης, ἔρεισμα, χωρίον τοῦ Ἀχωρήτου, εύρυχωροτέρα, ἄμπελος ἀληθινή, τὸν

1. Βλ. Κανόνα 'Ακαθίστου ώδὴ α' «'Αδὲ μὲν ἐπανόρθωσις... χαῖρε θρόνε πύρινε...».

2. Βλ. 'Εξαποστειλάριο Μ. Παρακλητικοῦ Κανόνα «Χρυσοπλοκότατε πύργε,... καθέδρα τοῦ Βασιλέως...».

3. Βλ. Κανόνα 'Ακαθίστου ώδὴ γ' «Χαῖρε πύλη μόνη...».

4. Βλ. 'Εξαποστειλάριο Μ. Παρακλητικοῦ Κανόνα «Καὶ σὲ μεσίτριαν ἔχω...».

5. Βλ. Μθ. 16,19.

καρπὸν τῆς γῆς γεωργήσασα τῆς ζωῆς, ἐλέα κατάκαρπος τὰς ψυχὰς τῶν πιστῶν ἰλαρήνουσα, σκέπη παγκόσμιε, θύρα τοῦ ὑπὲρ νοῦν μυστηρίου, τριαδικῶν χαρίτων πλήρωμα, ἀκτὶς τοῦ νοητοῦ ἡλίου Χριστοῦ, τῶν ἀμαρτωλῶν ἡ καταλλαγή, τῶν ἔστωτων ἡ ἀσφάλεια, τῶν πιπτώντων ἡ ἀνάκλησις, τῶν ῥαθυμούντων ἡ διέγερσις, τῶν εὔεκτούντων ἡ ἴσχυς, ἡ καρτερία τῶν ἀσκητῶν, ἡ ἀνδρεία τῶν ἀθλητῶν, ἀστραπὴ ψυχὰς πιστῶν καταλάμπουσα, θησαυρὲ ζωῆς ἀκηράτου, νεφέλη⁶ φέρουσα τὴν οὐράνιον δρόσον τοῖς ἐπὶ γῆς, κλίμαξ⁷ δι’ ἣς οἱ ἐπὶ γῆς ἐπουράνιοι ἄγγελοι πρὸς ἡμᾶς ἐπεφοίτησαν, τῶν διωκομένων λιμήν, κιβωτὲ ἀγία δι’ ἣς τοῦ τῆς ἀμαρτίας κατακλυσμοῦ διεσώθημεν, βάτε ἀκατάφλεκτε,⁸ ἦν εἶδε Μωϋσῆς ὁ θεόπτης, θεόγραφε πλάξ,⁹ λυχνία ὀλόφωτε, σκηνὴ¹⁰ ἀγία, ἦν ὁ πνευματικὸς Βεσελεὴλ ἐτεκτείνατο διὰ τῶν αὐτῶν ἀρετῶν πανσόφως καὶ οἰκειτήριον τοῦ παναγίου πνεύματος, ῥάβδος Ἀαρὼν,¹¹ πόκε¹² δροσοφόρε τοῦ Γεδεών, ὅρος τοῦ Θεοῦ,¹³ ὅρος ἀγιον, δὸς Κύριος εὐδόκησε κατοικεῖν ἐν αὐτῷ, ῥίζα ἀγία τοῦ Ἰεσσαί,¹⁴ πόλις τοῦ Θεοῦ¹⁵ δεδοξασμένη, περὶ ἣς λελάληνται, ὡς φάσκει ὁ Δαθίδ, τῆς λύπης ἡ λύσις, τῆς αἰχμαλωσίας ἡ λύτρωσις, τῶν θνητῶν ἡ θέωσις, Σολομῶντος κλίνῃ ἥ παρίστανται κύκλῳ ἔξήκοντα δυνατοί, αἱ ρήσεις δηλαδὴ τῆς θεοπνεύστου γραφῆς,¹⁶ πύλη ἡ κατὰ ἀνατολὰς βλέπουσα τοῦ Ἐζεκιήλ,¹⁷ ἀνθρωποφόρε λαβίς,¹⁸ ἦν Ἡσαΐας ἑώρακεν ὁ μέγας ἐν προφήταις, ὅρος ἀλατόμητον¹⁹ τοῦ Δανιήλ, παράδεισε τοῦ ἐν Ἐδὲμ ἀγιώτατε, ξύλον ζωηφόρον καρπὸν φέρον τὸν ὥραιότατον καὶ ἡδύπνοον

6. Βλ. Κανόνα Ἀκαθίστου ὡδὴ στ' «Χαρᾶς αἰτία... νεφέλη ὀλόφωτε...».

7. Βλ. Κανόνα Ἀκαθίστου ὡδὴ δ' «Ἴλαστήριον... χαῖρε κλίμαξ...».

8. Βλ. Ἑξ. 3,2.

9. Βλ. Ἐθρ. 9,4.

10. Βλ. Ἐθρ. 9,2.

11. Βλ. Ἐθρ. 9,4.

12. Βλ. Κριτ. 6, 37-40 καὶ Κανόνα Ἀκαθίστου ὡδὴ στ' «Ἐκ σοῦ ἡ δρόσος... χαῖρε ὁ πόκος ὁ ἔνδροσος...».

13. Προβλ. Ἀθθ. 3,3.

14. Πβλ. Ἡσ. 11,1.

15. Βλ. Κανόνα Ἀκαθίστου ὡδὴ ε' «Ρωννύμενοι... πόλις τοῦ παμβασιλέως...».

16. Βλ. Ἄσμα 3,7.

17. Βλ. Ἱεζ. 44, 1-4.

18. Βλ. Ἡσ. 6,6.

19. Βλ. Δανιήλ 2,34.

ἄνθος, ἀμάραντον κρίνον λευκότατον, ὅρασις τῶν προφητῶν ἡ τιμία, στόμα ἀσύγητον τῶν Ἀποστόλων, θάρσος ἀνίκητον τῶν ἀθλοφόρων, πταισμάτων συγχώρησις, ἀνάστασις τῶν πεπτωκότων, ἀνάπλασις τῆς ἐμῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος, σωτηρία μου, παρηγορία μου, ἐμὴ ζωή, ἐμόν φῶς, ἐμὴ ἐλπίς, ἀναψυχή μου, θυμηδία μου, καταφυγή, σκέπη, ῥῶσις τῆς ἐμῆς ψυχῆς, εὐφροσύνης ἡδύτης, τεῖχος, προσφύγιον, ὁχύρωμα, ὅπλον, ἀντίληψις, τέρψις, δόξα, πνοή μου, προστάτης, μεσίτης, γαλήνη, ἐπίσκεψις, καύχημα, εἰρήνη, ἰσχύς, βάδισμα, ὕμνησις, τροφή, στολή, χαρά, εὐλογία, ἄγκυρα, εύπορία, δρόσος, σεμνοπρέπεια, μεγαλωσύνη, ἀγιοσύνη, μεγαλοπρέπεια, λύτρωσις τῶν λυπηρῶν μου, παράκλησις, βοηθὸς τῆς ἐμῆς ἀπορίας, ἐγκράτεια, ἀγνεία, ἀνδρεία, σωφροσύνη, τῶν ἀμαρτιῶν μου ἡ ἀπολύτρωσις, ἐλευθερία, λιμήν, θησαυρός, ἐμπόρευμα, τὸ δύντως αἰώνιον, ἐπίκουρος μετάνοια, ὑψωμα, εὔεξία, κάλλος, ἰσχύς, εὐθουλία, σύνεσις, ἀγαλλίαμα, κυρία μου καὶ χαρά μου, λαμπρότης μου καὶ πρὸς Θεὸν προστάσια μου ἀκοίμητος καὶ ἀκαταίσχυντος, ἵδε τὴν πίστιν μου καὶ τὸν πόθον τὸν ἔνθεόν μου καὶ ὡς ἔχουσα τὸ συμπαθὲς καὶ τὸ δύνασθαι, οἵα δὴ μήτηρ Θεοῦ τοῦ μονογενοῦς σου Υἱοῦ τοῦ ἀγαθοῦ καὶ ἐλεήμονος Χριστοῦ, δέξαι τὴν παναθλίαν μου ψυχὴν καὶ ἀξίωσον αὐτὴν διὰ τῆς σῆς μεσιτείας καὶ ἀντιλήψεως καὶ τῆς δεξιᾶς μερίδος²⁰ τοῦ μονογενοῦς σου Υἱοῦ. Καὶ τῆς καταπαύσεως τῶν ἐκλεκτῶν καὶ ἀγίων αὐτοῦ οὐκ ἔχω πλήν σου βοηθὸν οὐδὲ ἀντίληψιν, εἰς σὲ ἐλπίζω, εἰς σὲ καυχῶμαι μὴ ἀστοχήσω, μὴ διὰ τὰς πολλάς μου ἀνομίας ἀποστρέψεις τὸ πρόσωπον σου ἀπ' ἐμοῦ, τοῦ ἀναξίου δούλου σου· ἔχεις γὰρ τὸ δύνασθαι καὶ τὸ θέλειν ὡς τὸν ἔνα τῆς Τριάδος ἀρρήτως γεννήσασα. Μόνον μὴ παρίδῃς με τὸν σὸν ἄθλιον δοῦλον σου, ὅτι ἐπὶ σοὶ θαρρῷ διὰ παντὸς καὶ σοὶ τὴν εὐχαριστίαν ἀναπέμπομεν εἰς τὸν ἀληθινόν μου τεκοῦσα κατὰ σάρκα Χριστόν, ὃ πρέπει πᾶσα δόξα τιμὴ καὶ προσκύνησις, σὺν τῷ ἀνάρχῳ αὐτοῦ Πατρὶ καὶ τῷ ζωοποιῷ Πνεύματι, σὺ δὲ εὐλογημένη ἐν γυναιξὶν εὐλογημένος ὁ καρπὸς τῆς κοιλίας σου.²¹ Ἀμήν.

20. Πρβ. Ἀκολουθία τῆς Μεταλήψεως εὐχὴ η' «Ο μόνος καθαρός... τῆς δεξιᾶς μερίδος...».

21. Πρβ. Ἀκολουθία Μεγάλου Εσπερινοῦ μετ' Ἀρτοκλασίας, Τροπάριον «Θεοτόκε Παρθένε...», Ἐγκόλπιον Ἀναγνώστου, Ἀποστ. Διακονίας, σ. 18, Ἀθῆναι 1961.

4. ΕΥΧΗ ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΓΙΑΝ ΤΡΙΑΔΑ ΛΕΓΟΜΕΝΩΝ ΕΝ Τῷ ΑΠΟΔΕΙΠΝῷ.

Ἡ πανσθενῆς καὶ ζωποίδος Ἀγία Τριάς καὶ ἀρχίφωτος, ἡ τὴν ἐγκόσιον ἄπασαν καὶ ὑπερκόσμιον κτίσιν διὰ μόνην ἀγαθότητα ἔξ οὐκ ὅντων παραγαγοῦσα¹ καὶ προμυθουμένη καὶ συνέχουσα, ἡ μετὰ τῶν λοιπῶν σου ἀνεκφράστων περὶ τὸ βρότειον γένος εὐεργεσιῶν καὶ τὴν μετάνοιαν ἡμῖν διὰ τὸ τῆς σαρκὸς ἀσθενὲς ἔως θανάτου χαρισμάτην, μὴ ἔάσῃς με τὸν δείλαιον ταῖς πονηραῖς μου πράξεσιν ἐναποθανεῖν μηδὲ τῷ ἀρχεκάκῳ καὶ φθονερῷ λυμεῶνι ἐπίχαρμα χρηματίσαι. Ὁρᾶς γάρ, εὔσπλαχνε, ὅση μὲν ἡ ἐκείνου καθ' ἡμῶν ἐπιβουλὴ καὶ δυσμένεια, ὅση δὲ ἡμῶν ἡ ταλαιπωρία καὶ χαύνωσις καὶ ἀμέλεια· ἀλλὰ τῇ ἀσυγκρίτῳ σου χρηστότητι χρῆσαι, δεόμεθα, καὶ ἐφ' ἡμῖν τοῖς καθ' ἐκάστην ἡμέραν καὶ ὥραν παροργίζουσί σε τῇ τῶν σεπτῶν καὶ ζωηρῶν ἐντολῶν παραβάσει. Καὶ πάντα μὲν τὰ δι' ὅλης τῆς παρελθούσης ἡμῶν ζωῆς καὶ μέχρι τῆς παρούσης ὥρας πλημμεληθέντα ἡμῖν ἐν πράξεσιν ἢ ὥμασιν ἢ διανοήμασιν ἄφες καὶ συγχώρησον. Ἄξιωσον δὲ ἡμᾶς τὸ ἔξῆς διανῦσαι τοῦ βίου ἐν μετανοίᾳ καὶ κατανύξει καὶ τηρήσει τῶν ἀγίων σου προσταγμάτων. Εἴτε οὖν ἡδονῇ δελεασθέντες πολυτρόπως ἡμαρτίκαμεν εἴτε κοσμικαῖς ἐπιθυμίαις ἀνονήτοις βλαβεραῖς ἐξαπατηθέντες ἐνδιατρίψαμεν εἴτε ὀργῇ καὶ θυμῷ κινηθέντες ἀλόγῳ τινὰ τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν λελυπήκαμεν εἴτε ταῖς διὰ τῆς γλώττης ἀφύκτοις καὶ ποικίλαις καὶ ἰσχυραῖς παγίσιν ἐειλώκαμεν εἴτε διὰ τινος τῶν αἰσθήσεων ἡμῶν ἢ καὶ διὰ πασῶν ἐκόντες ἢ ἄκοντες, εἰδότες ἢ ἀγνοοῦντες ἐκ συναρπαγῆς ἢ μελέτης ἀφρόνως ὀλισθήσαμεν εἴτε διὰ πονηροῖς λογισμοῖς καὶ ματαίοις τὸ συνειδὸς κατεμολύναμεν εἴτε τινι τρόπῳ ἐτέρῳ ἐξημάρτωμεν ὑπὸ προλήψεως καὶ συνηθείας τυραννούμενοι φαύλης, σύγγνωθι ἡμῖν καὶ ἄφες ἄπαντα πανοικτίμων, ὑπεράγαθε, Κύριε, πολυέλεε, καὶ χάρισαι ἡμῖν τοῦ λοιποῦ προθυμίαν καὶ δύναμιν εἰς τὸ ποιεῖν τὸ θέλημά σου τὸ ἀγαθὸν καὶ εὐάρεστον καὶ τέλειον, ἵνα τῆς νυκτερινῆς καὶ ζοφερᾶς κακίας διὰ φωτοειδοῦς μετανοίας ἀπαλλαγέντες καὶ

1. Βλ. Θεία Λειτουργία Ἰω. Χρυσοστόμου, Εὐχὴ κεφαλοκλισίας: «Ἐύχαριστοῦμεν σοι, Βασιλεῦ ἀόρατε,... τῷ πλήθει τοῦ ἐλέους σου ἐξ οὐκ ὅντων εἰς τὸ εἶναι τὰ πάντα παραγαγῶν.

«ώς ἐν ἡμέρᾳ εὐσχημόνως περιπατήσαντες»,² κεκαθαρμένοι ἐποφθείη-
μεν τῇ φιλανθρωπίᾳ σου οἱ ἀνάξιοι, ἀνυμνοῦντες σε καὶ μεγαλύνοντες
εἰς τοὺς αἰῶνας.

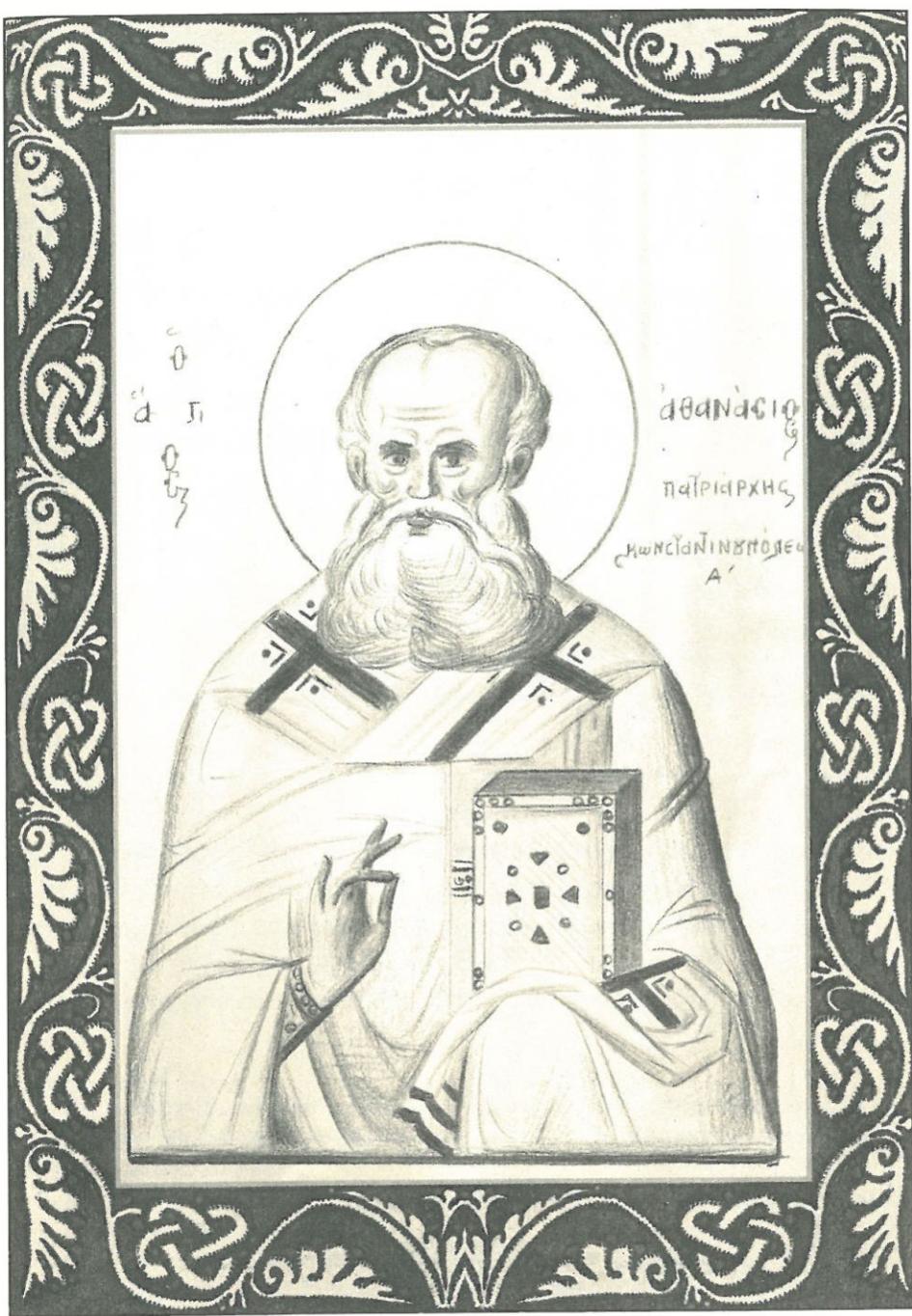
2. *Pwμ. 13,13.*

5. ΕΠΙΓΡΑΜΜΑ ΘΙΣ ΑΓΙΟΝ ΓΡΗΓΟΡΙΟΝ ΤΟΝ ΠΑΛΑΜΑΝ

Φύλαξ πεφυκώς ἀκριβής τῶν δογμάτων
τηλαυγέσιν ἄριστα πνεύματος λόγοις
κλεινὸς Παλαμᾶς συκοφαντίας πάσας
δείκνυσι φρούδας καινὰς ύθλοφωνίας.

ПАРАРТНМА

Ο ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ Α'.

‘Ο πατριάρχης Αθανάσιος γεννήθηκε στήν Ανδριανούπολη.¹ Ο μοναχὸς Θεόκτιστος ὁ Στουδίτης, ποὺ συνέγραψε τὸ βίο του, ἀναφέρει ὅτι οἱ γονεῖς του ὄνομάζονταν Γεώργιος καὶ Εὐφροσύνη, καὶ ὅτι τοῦ δώσανε κατὰ τὴ βάπτισή του τὸ ὄνομα Ἀλέξιος. Η ἡμερομηνία τῆς γεννήσεως του μᾶς εἶναι ἄγνωστη, κατὰ πᾶσα δὲ πιθανότητα θὰ πρέπει νὰ γεννήθηκε γύρω στὰ 1230-1235.²

‘Απὸ τὴν παιδική του ἀκόμη ἡλικία, ἂν καὶ ἔμεινε πολὺ ἐνωρὶς ὀρφανὸς ἀπὸ πατέρα, παρουσίασε δείγματα ἀγιότητας. Κατὰ τὸν βιογράφο του ἀπέφευγε τὶς παιδικὲς ἐνασχολήσεις, ἐντρυφοῦσε στὴ μελέτη ἰερῶν βιβλίων καὶ ἐπιδίδονταν στὴν περισυλλογή.³

‘Απὸ μικρὴ ἡλικία φλεγόταν ἀπὸ τὸν πόθο νὰ ἀφιερωθεῖ στὸν Θεό. Ἡταν περίπου 12 χρονῶν, ὅταν ἐγκατέλειψε τὴ χήρα μητέρα του, ὅπως ἀναφέρει ὁ δεύτερος συγγραφέας τοῦ βίου του μοναχὸς Ἰωσὴφ Καλόθετος, καὶ ἀφοῦ ἔφθασε στὴ Θεσσαλονίκη⁴ ἔγινε δόκιμος μοναχὸς σὲ κάποιο μοναστήρι, ὅπου βρισκόταν ἔνας θεῖος του, παίρνοντας τὸ ὄνομα Ἀκάκιος.⁵

“Ἐχοντας τὸν πόθο γιὰ τὰ τελειότερα, γεννειοφόρος πλέον, ἀνεχώρησε γιὰ τὸ “Ἄγιο ”Ορος⁶ ζητῶντας εὐκαιρίες γιὰ ἀσκηση καὶ πνευματικὴ καθοδήγηση. Ἀφοῦ περιῆλθε διάφορες μονές, τελικὰ ἐγκαταβίωσε στὴ μοναστικὴ κοινότητα τῆς μονῆς τοῦ Ἐσφιγμένου, ὅπου γιὰ δύο περίπου χρόνια διακονοῦσε στὸ μαγειρεῖο καὶ στὴν τραπεζαρία.⁷

‘Ἐπὶ τρία δόλόκληρα χρόνια παρέμεινε στὴ μονὴ τοῦ Ἐσφιγμένου, διακρινόμενος γιὰ τὸν ἀσκητισμό του. Σὰν τροφὴ χρησιμοποιοῦσε τὰ

1. Βλ. Θεοκτίστου Στουδίτη, Βίος 2, σ. 2-3· Ἰωσὴφ Καλοθέτου, Βίος 4, σ. 456 καὶ Γ. Παχυμέρη, Ἀνδρόνικος Παλαιολόγος 2,13, σ. 139. Η γέννησή του τοποθετεῖται μεταξὺ τῶν ἑτῶν 1230-1235.

2. Βλ. Α' - M.M. Talbot, *Correspondence*, σ. XVI καὶ Θεοκτίστου, Βίος δ.π., 2, σ. 3.

3. Βλ. Καλοθέτου, Βίος 4, σ. 457.

4. Βλ. Θεοκτίστου, Βίος 3, σ. 4 καὶ Καλοθέτου, Βίος 5, σ. 458.

5. Βλ. Θεοκτίστου, Βίος 3, σ. 4 καὶ Καλοθέτου, Βίος 5, σ. 458.

6. Βλ. Θεοκτίστου, Βίος 3, σ. 5 καὶ Καλοθέτου, Βίος 7, σ. 460.

7. Βλ. Θεοκτίστου, Βίος 4, σ. 6 καὶ Καλοθέτου, Βίος 10, σ. 464.

περισσεύματα τῆς τράπεζας, ποτέ του δὲν κοιμήθηκε σὲ κρεββάτι, εἶχε μακριὰ μαλλιὰ καὶ γυρνοῦσε ἀνυπόδητος. Σὰν βραβεῖο τῆς εὐσέβειας καὶ τῆς ἀρετῆς του ἔλαβε ἀπὸ τὸν Θεὸν τὸ χάρισμα τῆς ἀπάθειας.

Μετὰ τὸ θάνατο τοῦ Γέροντὸς του, ἔκανε ἔνα σύντομο ταξίδι στοὺς Ἀγίους Τόπους⁸ καὶ ἐπισκέφθηκε τὰ μοναστήρια τῆς ἑρήμου τοῦ Ἰορδάνη. Ἐπιστρέφοντας ἔζησε γιὰ ἔνα διάστημα στὶς μοναστικὲς ἀδελφότητες στὸ ὄρος Λάτρος⁹ καὶ στὸ ὄρος τοῦ ἀγίου Αὔξεντίου, ὅπου συνάντησε τοὺς περίφημους Γέροντες Ἡλία καὶ Νεῖλο τὸν Ἰταλὸ καθὼς καὶ τὸν Ἀθανάσιο τὸν Λεπεδρινό, κοντὰ στοὺς δόποις διακρίθηκε γιὰ τὴν πνευματική του πρόοδο στὴν πράξη, στὴ θεωρία καὶ στὴ γνώση.¹⁰ Τελικὰ δὲ Ἄκακιος ἐγκαταστάθηκε στὸ μοναστήρι τοῦ ἀγίου Λαζάρου στὸ ὄρος Γαλήσιο.¹¹ Μετὰ ἀπὸ ὀκτὼ χρόνια ἀσκητικῆς ζωῆς ἐκάρη μεγαλόσχημος μοναχὸς παίρνοντας τὸ ὄνομα Ἀθανάσιος. Πλούσιος σὲ πνευματικὲς ἀρετὲς καὶ μάλιστα διακρινόμενος γιὰ τὴν ταπείνωσή του, ἀξιώθηκε, παρὰ τὴν θέλησή του, νὰ λάβει τὸ χάρισμα τῆς ἱερωσύνης χειροτονούμενος Διάκονος καὶ στὴ συνέχεια Πρεσβύτερος. Μὲ θαῦμα τοῦ ἀποκαλύφθηκε ὅτι θὰ ποιμάνει τὸ λαό.¹²

Γύρω στὰ 1278, ὁ Ἀθανάσιος, γιὰ δεύτερη φορὰ πῆγε στὸ Ἀγιο Ὄρος.¹³ Ἀναγκάζεται ὅμως νὰ τὸ ἐγκαταλείψει πολὺ γρήγορα, γιατὶ ἥδη εἶχαν φθάσει καὶ στὸν Ἀθωναὶ οἱ διωγμοὶ τῶν φιλενωτικῶν, Ἰωάν-

8. Βλ. Θεοκτίστου, Βίος 5, σ. 7 καὶ Καλοθέτου, Βίος 12, σ. 466-467.

9. Βλ. Θεοκτίστου, Βίος 5, σ. 7 καὶ Καλοθέτου, Βίος 12, σ. 467. Γιὰ τὸ ὄρος Λάτρος Βλ. W. Ramsay, *The Historical Geography of Asia Minor*, Amsterdam 1962. σ. 134, ἴδιαίτερα R. Janin, *Les églises et les monastères des grands centres Byzantins (Bithynie, Hellespont, Latros, Galèsiens, Trébizonde, Athènes, Thessalonique)*, Paris 1975, σ. 217-240.

10 Βλ. Θεοκτίστου, Βίος 7, σ. 9 καὶ Καλοθέτου, Βίος 12, σ. 469 ἐ. Γιὰ τὸ ὄρος τοῦ ἀγίου Αὔξεντίου. Βλ. R. Janin, ὁ.π. σ. 44-45· S. Pargoire, «Mont - Saint - Auxence. Étude historique et topographique», ἐν *Revue de l'Orient chrétien* 8 (1903) 15-31, 240-279, 426-458, 550-579 καὶ M. Γεδεών, *Τυπικὸν τῆς ἐπὶ τοῦ βουνοῦ τοῦ Αὔξεντίου σεβασμίας μονῆς Μιχαὴλ τοῦ Ἀρχαγγέλου, Κωνσταντινούπολις* 1895.

11. Γαλήσιο, πρόκειται γιὰ ὄρος βόρεια τῆς Ἐφέσου, ὅπου εἶχε ἰδρυθεῖ συγκρότημα κοινοβιακῶν μονῶν. Οἱ ποιὸ σημαντικές ἦταν οἱ μονές τοῦ Σωτῆρος καὶ τῆς Θεοτόκου, ποὺ θεμελιώθηκαν ἀπὸ τὸν στυλίτη ὄσιο Λάζαρο τὸν Γαλησιώτη (967-1053). Βλ. σχετικὰ R. Janin, *Les églises et les monastères des grands centres Byzantins*, Paris 1975, σ. 241-250.

12. Βλ Θεοκτίστου, Βίος 7, σ. 6, 9-10 καὶ Καλοθέτου, Βίος 14 ἐ. σ. 470 ἐ.

13. Βλ. Θεοκτίστου, Βίος 8, σ. 12 καὶ Καλοθέτου, Βίος 18, σ. 475.

νου Βέκκου¹⁴ καὶ τοῦ αὐτοκράτορα Μιχαὴλ Η', ἐναντίον τῶν ἀνθενωτικῶν.

Αναχώρησε γιὰ τὸ ὄρος Γαλήσιο ὅπου σχετίσθηκε μὲ τὸν Γαλακτίωνα καὶ τὸν Ἰσαὰκ τὸν Γαράρη,¹⁵ ποὺ ἦταν διάσημοι ἀντίπαλοι τῆς ἐνώσεως. Ἀπὸ ἐκεῖ μετέβηκε στὸ ὄρος Γάνος¹⁶ καὶ συνέχισε τὴν ἀσκητικὴν ζωὴν. Ἡ φήμη του, ὡς ἀγίου ἀνδρός, διαδόθηκε εὐρύτερα,¹⁷ μὲ ἀποτέλεσμα νὰ τὸν ἐπιζητοῦν πολλοὶ μαθητές, ἐνῷ στὰ συρρέοντα πλήθη τῶν πιστῶν δίδασκε τὴν Ὁρθόδοξην πίστην, παρακινώντας τους νὰ φυλαχθοῦν ἀπὸ τὶς κακοδοξίες τῶν Λατίνων.

Ο φιλενωτικὸς ἐπίσκοπος Γάνου, ὅπως ἀναφέρει ὁ Καλόθετος,¹⁸ ἀφοῦ δὲν κατόρθωσε νὰ πείσει τὸν Ἀθανάσιο νὰ ἀσπασθεῖ τὶς ἰδέες του, ἔστειλε ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολην ἔναν ἐνωτικὸν ἡγούμενον, ὁ ὅποιος συνέλαβε τὸν Ἀθανάσιο, τὸν μαστίγωσε καὶ στὴ συνέχεια τὸν δδήγησε στὸν αὐτοκράτορα, ἐνώπιον τοῦ ὅποιου ὁμολόγησε πίστη στὴν Ὁρθοδοξίαν. Ἄφοῦ τιμωρήθηκε σκληρὰ ἐπέστρεψε στὸ Γάνος.¹⁹

Τὸν αὐτοκράτορα Μιχαὴλ Η', μετὰ τὸ θάνατό του τὸ ἔτος 1282, τὸν διαδέχθηκε ὁ γιός του Ἀνδρόνικος Β',²⁰ ὁ ὅποιος σταμάτησε τοὺς διωγμοὺς ἐναντίον τῶν ἀνθενωτικῶν. Στὸ δὲ Πατριαρχικὸν θρόνον ἀνέβηκαν ὁ Ἰωσὴφ Α',²¹ καὶ ὁ Γρηγόριος Β',²² οἱ ὅποιοι προσπάθησαν νὰ ἀνασυντάξουν τὴν Ἐκκλησίαν.²³

Τὸ 1285, σύμφωνα μὲ τὶς μαρτυρίες τοῦ Ἰωσὴφ Καλόθετου, ὁ Ἀθα-

14. Βλ. Θεοκτίστου, Βίος 9, σ. 12, Καλοθέτου, Βίος 19, σ. 475-476 καὶ Ἰω. Ἀναστασίου, «Ο θρυλλούμενος διωγμὸς τῶν Ἀγιορειτῶν ὑπὸ Μιχαὴλ Η' τοῦ Παλαιολόγου καὶ τοῦ Ἰωάννου Βέκκου», ἐν Ἀθωνικὴ πολιτείᾳ, Θεσσαλονίκη 1963, σ. 207-257.

15. Βλ. Θεοκτίστου, Βίος 9, σ. 12-13.

16. Βλ. Θεοκτίστου, Βίος 11 ἐ. σ. 14 ἐ. καὶ Καλοθέτου, Βίος 20 ἐ. σ. 476 ἐ. Γάνος, ὄρος ποὺ βρίσκεται κοντὰ στὴν ὁμώνυμη πόλη τῆς Θρακικῆς παραλίας στὴν Προποντίδα. Ἔχεις ὑψος 2.975 πόδια. Στὸ ὄρος αὐτὸν ὑπῆρχαν ἀπὸ τὸν IA' αἰῶνα Μονές, οἱ ὅποιες συγκροτοῦσαν Πρωτάτο. Γιὰ περισσότερα βλ. Μεγ. Ἐλλην. Ἐγκυκλ. στὴ λέξη Γάνος, Γανόχωρα.

17. Βλ. Θεοκτίστου, Βίος 11, σ. 14.

18. Βλ. Καλοθέτου, Βίος 22, σ. 478 ἐ. καὶ Θεοκτίστου, Βίος 12, σ. 17.

19. Βλ. Θεοκτίστου, Βίος 12 ἐ., σ. 17 ἐ. καὶ Καλοθέτου, Βίος 22, σ. 478 ἐ.

20. Ἀνδρόνιος Β', (1282-1328).

21. Ἰωσὴφ Α' Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως (1268-1275) καὶ (1282-1283).

22. Γρηγόριος Β' πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως (1283-1289).

23. Βλ. Καλοθέτου, Βίος 23, σ. 481-482.

νάσιος βρισκόταν στήν Κωνσταντινούπολη καὶ μάλιστα παρακολούθησε τὴ Σύνοδο τῶν Βλαχερνῶν.²⁴ Τότε τοῦ δόθηκε ἡ εὐκαιρία νὰ γνωριστεῖ μὲ τὸν αὐτοκράτορα Ἀνδρόνικο Β', μέσω τοῦ Μεγάλου Δρουγκαρίου Ὁνοπολίτη. Ὁ Ἀνδρόνικος Β' τόσο ἐντυπωσιάστηκε ἀπὸ τὸν Ἀθανάσιο, ὥστε προκειμένου νὰ βρίσκονται σὲ στενὴ πνευματικὴ ἐπικοινωνία, τὸν ἐγκατέστησε στὸ μοναστήρι τῆς Μεγάλης Λογαριαστῆς, στὸ λόφο τοῦ Ξηρολόφου.

Τὴν ἐποχὴ αὐτὴ ἡ Βυζαντινὴ αὐτοκρατορία κλυδωνίζεται ἀπὸ ἐσωτερικὲς ἔριδες, ὅχι μόνο μεταξὺ ὑποστηρικτῶν καὶ ἐχθρῶν τῆς Συνόδου τῆς Λυώνος, ἀλλὰ καὶ μεταξὺ Ἀρσενιατῶν καὶ Ἰωσηφιτῶν.

Τὸ 1289, ὁ Ἀνδρόνικος Β' μὲ τὴ βοήθεια Ἀρσενιατῶν ἀνάγκασε τὸν πατριάρχη Γρηγόριο Β' νὰ παραιτηθεῖ.²⁵ Ἐπειδὴ ὅμως οἱ Ἀρσενιάτες εἶχαν παράλογες ἀπαιτήσεις, δὲν κατάφεραν νὰ πείσουν τὸν αὐτοκράτορα νὰ ἀνεβάσει στὸν πατριαρχικὸ θρόνο κάποιον ἀπὸ τοὺς ὄπαδούς τους. "Ετσι ὁ Ἀνδρόνικος Β' ἀποφάσισε νὰ διαλέξει τὸν εὐσεβῆ μοναχὸ Ἀθανάσιο ὡς διάδοχο τοῦ Γρηγορίου Β'.²⁶

Ἄπὸ τὴ στιγμὴ ποὺ κυκλοφόρησε ἡ φήμη περὶ ἐπιλογῆς τοῦ Ἀθανασίου ὡς ὑποψηφίου γιὰ τὸν πατριαρχικὸ θρόνο, ἐκδηλώθηκε μεγάλη ἀντίδραση σὲ βάρος του. Οἱ κατηγορίες ὀναφέρονταν στὴν αὐστηρή του ἀσκητικότητα καὶ στὴν σκληρή του πειθαρχία. Ὁ αὐτοκράτορας βρέθηκε σὲ δύσκολη θέση καὶ ἀναγκάστηκε ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς τοῦ Ἀθανασίου νὰ δργανώσει δύο δημόσιες συγκεντρώσεις. Σκοπὸς τῶν ἀντιπάλων τοῦ Ἀθανασίου ἦταν μὲ τὸν τρόπο αὐτὸν νὰ πείσουν τὸν αὐτοκράτορα νὰ ἀνακαλέσει τὴ γνώμη του περὶ ἐκλογῆς τοῦ Ἀθανασίου. Ὁ Ἀνδρόνικος ὅχι μόνο παρέμεινε ἀμετάκλητος καὶ ἀμετάπιστος στὴν ἀπόφασή του, ἀλλὰ καὶ προχώρησε ἀποφασιστικὰ στὴ χειροτονία τοῦ Ἀθανασίου, ποὺ ἔγινε στὶς 14 Ὁκτωβρίου 1289.²⁷

Τὸ κλίμα εἶναι βαρὺ γιὰ τὸν Ἀθανάσιο καὶ τοὺς ὄπαδούς του. Τὰ γεγονότα ποὺ συνέβησαν κατὰ τὴ χειροτονία του, ὅπως ἀναφέρει ὁ ἐχθρικὰ διακείμενος πρὸς τὸν πατριάρχη ἱστορικὸς Παχυμέρης,²⁸ ἐρμηνεύτηκαν ὡς σημάδια προφητικὰ γιὰ τὴ σύντομη ἀπομάκρυνσή του

24. *Βλ. Καλοθέτου, Βίος 23, σ. 482.*

25. *Βλ. Καλοθέτου, Βίος 23, σ. 482.*

26. *Βλ. Καλοθέτου, Βίος 24, σ. 482.*

27. *Βλ. Καλοθέτου, Βίος 25, σ. 483. Βλ. Θεοκτίστου, Βίος 16, σ. 21 ἐ.*

28. *Βλ. Γ. Παχυμέρη, ὁ.π., 2, 13-15, σ. 139-147.*

ἀπὸ τὸν πατριαρχικὸν θρόνον. Πολεμήθηκε ἄγρια ἀπὸ τοὺς Ἀρσενιάτες, γιατὶ ἦταν Ἰωσηφίτης. Ἀπὸ τοὺς ἐπισκόπους ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι εἶχαν ἔγκαταλείψει τὴν περιφέρειά τους καὶ ἔγκαταστάθηκαν μόνιμα στὴν Κωνσταντινούπολη, γιατὶ τοὺς ὑποχρέωσε νὰ ἐπιστρέψουν στὶς ἐπισκοπικές τους ἔδρες. Ἐπίσης πολεμήθηκε καὶ ἀπὸ τοὺς μοναχούς, γιατὶ ἦταν αὐστηρὸς καὶ γιατὶ ἐπενέβηκε στὴν περιουσία τῶν μονῶν.²⁹

Ἀκόμα καὶ ἡ ἀπουσία τοῦ αὐτοκράτορα ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολη κατὰ τὴν περίοδο 1290-1293, ἐπηρέασε δυσμενῶς τὴν πατριαρχεία τοῦ Ἀθανασίου, γιατὶ στερήθηκε ἔναν ἰσχυρὸν υποστηρικτή του, ὁ ὁποῖος ἐκτὸς τῶν ἄλλων διέθετε καὶ ἔξουσία. Ζοῦσε μὲ τὴν ἐλπίδα ὅτι ὅλα θὰ τακτοποιηθοῦν μὲ τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ αὐτοκράτορα. Διαψεύσθηκε δῆμως, γιατί, ἐνῷ ὁ αὐτοκράτορας ἐπέστρεψε στὴν Κωνσταντινούπολη τὸν Ἰούλιο τοῦ 1293, ἡ κατάσταση ἦταν τόσο ἔκρυθμη, ὥστε τὴν 16η Ὁκτωβρίου τοῦ ᾧδιου ἔτους ἀναγκάσθηκε ὁ Ἀθανάσιος νὰ παραιτηθεῖ.³⁰

Μὲ ἀφορμὴ τὸ γεγονὸς αὐτὸς ὁ Παχυμέρης σχολιάζει μὲ ἀρνητικὴ διάθεση τὴν παραίτηση τοῦ πατριάρχη, ἐπιβεβαιώνοντας ἔτσι τὰ γραφόμενά του σχετικὰ μὲ τὴ γρήγορη ἐκθρόνιση τοῦ Ἀθανασίου. Διασώζει μὲ κάθε λεπτομέρεια τὰ γεγονότα καθὼς καὶ τὸ κείμενο τῆς παραίτησεως.³¹ Πράγματι ὁ Ἀθανάσιος, προτοῦ ἀκόμα παραιτηθεῖ, εἶχε γράψει δύο ἐπιστολές, ἀπὸ τὶς ὁποῖες τὴν μία τὴν γνωστοποίησε στὸν αὐτοκράτορα, ἐνῷ τὴν ἄλλη τὴν κράτησε μυστική, κρύβοντάς την σὲ κάποια τρύπα, ψηλὰ σὲ μιὰ κολώνα ποὺ βρισκόταν στὸ ἀριστερὸν κλεῖτος τοῦ Ναοῦ τῆς Ἅγιας Σοφίας.³² Στὴν κρυμμένη του ἐπιστολὴν ὁ Ἀθανάσιος ἀναφερόταν ἀναλυτικὰ στὴ διάρκεια τῆς πατριαρχείας του καὶ μάλιστα τόνιζε, ὅτι ἡ ὅλη του πολιτεία καὶ διοίκηση ἦταν σύμφωνη μὲ τὰ δόγματα καὶ τοὺς κανόνες τῆς Ἔκκλησίας. Προσπαθῶντας νὰ ὀδη-

29. *Βλ. Καλοθέτου, Βίος 28, σ. 489· Θεοκτίστου, Βίος ὕ.π., 19-20 (σ. 26-28)· Γ. Παχυμέρη, ὕ.π., 2, 16 (σ. 148-149) καὶ Γρηγορᾶ, *Ιστορία* 6,5 (I, σ. 180-184), PG 148, 329 D - 340 A.*

30. *Βλ. Καλοθέτου, Βίος 28, σ. 490· Θεοκτίστου, Βίος ὕ.π., 20 σ. 28· Παχυμέρη, ὕ.π., 2, 22-24 (σ. 168-178) καὶ ἐπιστολὴς Ἀθανασίου Α' πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως 111, σ. 280-284 καὶ 115, σ. 296-302.*

31. *Βλ. Θεοκτίστου, Βίος 21, σ. 28-30· Παχυμέρη, ὕ.π., 2, 22-23 (σ. 169-175) καὶ Ἀθανασίου πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως 111, (σ. 280-284).*

32. *Βλ. Παχυμέρη, *Ιστορία* 2, σ. 185.*

γήσει σὲ ἀδιέξοδο τοὺς ἔχθρούς του, τοὺς προβλημάτιζε γράφοντας· «”Αν δίκαια ἐκθρονίζομαι, τότε πρέπει νὰ ἀναθεματιστῶ, ἃν ὅμως ἄδικα, τότε ἀναθεματίζω ὅλους ὅσους ψεύτικα μὲ κατηγόρησαν κυρίως τὸν ἡθικὸν αὐτούργῳ ποὺ σᾶς ἔξαπάτησε», κάνοντας ἔτσι ἔναν ὑπαινιγμὸν στὸν Ἀνδρόνικο.³³

Ἐντελῶς διαφορετικὸν ἦταν τὸ περιεχόμενο τῆς πρώτης ἐπιστολῆς, ποὺ στάλθηκε στὸν αὐτοκράτορα. Σ' αὐτὴ ὁ Ἀθανάσιος δήλωνε κατηγορηματικὰ ὅτι θεωροῦσε ἀντικανονικὴ τὴν παραίτησή του, ἀλλὰ ἀναγκάσθηκε νὰ ὑποχωρήσει προκειμένου νὰ ὑπακούσει στὴν ἐπιθυμία τοῦ αὐτοκράτορα. Συγχρόνως, ἐπειδὴ φοβόταν γιὰ τὴ σωματικὴ του ἀκεραιότητα ἐξ αἰτίας τοῦ μίσους τῶν ἔχθρῶν του, παρακάλεσε τὸν αὐτοκράτορα νὰ τοῦ χορηγήσει προσωπικὴ φρουρὰ κατὰ τὴν ἀποχώρησή του ἀπὸ τὸ Πατριαρχεῖο.

Ἡ ἀλήθεια εἶναι ὅτι ὁ Ἀθανάσιος δὲν περίμενε νὰ ἔξελιχθοῦν τὰ γεγονότα ἔτσι. Μέσα του εἶχε κάποια κρυφὴ ἐλπίδα, ὅτι ὁ αὐτοκράτορας δὲν θὰ ἀποδεχόταν τὴν παραίτησή του. Διαφεύσθηκε ὅμως, ὅταν εἶδε τὴν προσωπική του φρουρὰ νὰ τὸν περιμένει, προκειμένου νὰ τὸν συνοδεύσουν ἐκτὸς τοῦ Πατριαρχείου. “Ολα εἶχαν τελειώσει. Ἀκριβῶς τέσσερα χρόνια μετὰ τὴν ἐνθρόνησή του 1289-1293 πῆρε τὸ δρόμο τῆς ἐπιστροφῆς, μέσα στὸ σκοτάδι τῆς νύχτας τῆς 16ης Ὁκτωβρίου τοῦ 1293, γιὰ τὸ μοναστήρι τῆς Ξηρολόφου.³⁴

Ἄξιζει νὰ σημειωθεῖ, ἔχοντας ὑπόψη τὰ γραφόμενα ἀπὸ τὸν Παχυμέρη, ὅτι ὁ Ἀθανάσιος ἔστειλε τὸ ἐπίσημο ἔγγραφο τῆς παραιτήσεώς του ἀπὸ τὸ μοναστήρι τῆς Ξηρολόφου καὶ ὅτι εἶναι ἐντελῶς διαφορετικὸν σὲ περιεχόμενο ἀπὸ τὴν πρώτη ἐπιστολὴ ποὺ εἶχε στείλει στὸν Ἀνδρόνικο.

Στὸν πατριαρχικὸν θρόνο τὸν διαδέχθηκε ὁ Ἰωάννης ΙΒ' Σωζοπόλεως (1294-1303), μοναχὸς ποὺ διακρινόταν γιὰ τὴν ἀπλοϊκότητα καὶ εὐγένειά του.³⁵

33. Βλ. Καλοθέτου, *Βίος* 29, σ. 491 ἐ.

34. Βλ. Παχυμέρη, ὅ.π., 2,28 (σ. 341-342). Σύμφωνα μὲ ἄλλη ἐκδοχὴ ἡ ἀποχώρηση τοῦ Ἀθανασίου ἀπὸ τὸν πατριαρχικὸν θρόνο πρέπει νὰ ἔγινε τὸν Ιούλιο τοῦ 1302 ἢ τοῦ 1303. Βλ. σχετικὰ V. Laurent, «La chronologie des patriarches de Constantinople de la première moitié du XIVe siècle», ἐν *REB* 7 (1949) 148.

35. Βλ. Καλοθέτου, *Βίος* 30, σ. 493· Θεοκτίστου, *Βίος* 23, σ. 31 ἐ. καὶ Παχυμέρη, *Ιστορία* 2, σ. 185.

Οἱ ὄροι πλέον ἔχουν ἀντιστραφεῖ. Στὰ πράγματα τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου βρίσκονται οἱ ἀντίπαλοι τοῦ Ἀθανασίου, οἱ ὅποιοι συνεχῶς κερδίζουν ἔδαφος, καὶ οἱ διωχθέντες ἐπανέρχονται καὶ ἀποκαθίστανται. Γιὰ παράδειγμα, ὁ πατριάρχης Ἀλεξανδρείας, Ἀθανάσιος, ἐπέστρεψε ἀπὸ τὴν ἔξορία του στὴ Ρόδο καὶ ἐγκαταστάθηκε στὸ μοναστήρι τοῦ Εὐεργέτου Χριστοῦ, στὴν Κωνσταντινούπολη. 'Ο Μητροπολίτης Τύρρου, Κύριλλος, τοῦ ὁποίου ἡ ἐκλογὴ ως πατριάρχη Ἀντιοχείας τὸ 1287 δὲν ἀναγνωρίστηκε ἀπὸ τὸν Ἀθανάσιο, τελικὰ ἀναγνωρίστηκε τὸ 1296.³⁶

Τὸ Σεπτέμβριο τοῦ 1297 ὁ Ἀθανάσιος γιὰ μιὰ ἀκόμα φορὰ βρέθηκε στὸ προσκήνιο μὲ ἀφορμὴ τὴ συμπτωματικὴ ἀνεύρεση τῆς δεύτερης ἐπιστολῆς ποὺ εἶχε κρύψει σὲ κάποια τρύπα, ψηλὰ σὲ μιὰ κολώνα ποὺ βρισκόταν στὸ ἀριστερὸ κλίτος τοῦ Ναοῦ τῆς Ἀγίας Σοφίας. Τὸ περιεχόμενο τῆς ἐπιστολῆς γνωστοποιήθηκε στὸν πατριάρχη Ἰωάννη, ὁ ὅποιος ἐξέφρασε τὴν ἔκπληξή του, ἀλλὰ παράλληλα καὶ τὴν ἀναστάτωσή του, γιατὶ ἀντελήφθηκε πλέον ὅτι ἐξαπατήθηκε ἀπὸ τὸν αὐτοκράτορα καὶ ὅτι ὁ ἀφορισμὸς αὐτὸς ἀφοροῦσε τὸν ἴδιο τὸν αὐτοκράτορα Ἀνδρόνικο.

Θὰ πρέπει νὰ ὑπογραμμίσουμε ὅτι ἡ ἐνέργεια τοῦ Ἀθανασίου σχετικὰ μὲ τὸν ἀναθεματισμό, τὸν χαρακτηρίζει ως ἄνθρωπο εὐφυή. 'Ο ἀναθεματισμὸς τοῦ αὐτοκράτορα ἔγινε ὅταν ὁ Ἀθανάσιος ἦταν ἀκόμα Πατριάρχης. "Αν γινόταν μετὰ τὴν ἐκθρόνισή του, γνώριζε ὅτι δὲν θὰ εἶχε ἰσχύ. Ὅμως προκειμένου νὰ γίνει ἄρση τοῦ ἀναθέματος, θὰ ἔπρεπε νὰ ἐπανέλθει ξανὰ στὸν πατριαρχικὸ θρόνο.

'Ο αὐτοκράτορας κυριεύτηκε ἀπὸ ψυχικὴ ἀναστάτωση. 'Η θρησκόληπτη φύση του ἐπέδρασε τόσο πολύ, ὥστε ἀναγκάστηκε νὰ ἀναζητήσει τὸν πρώην πατριάρχη, Ἀθανάσιο, γιὰ νὰ πληροφορηθεῖ ἀπὸ τὸν ἴδιο τὰ σχετικὰ μὲ τὸν ἀναθεματισμό. Κατὰ τὴ συνάντησή τους ὁ Ἀθανάσιος τοῦ ἐξέφρασε τὴ λύπη του, διότι ἔγινε γνωστὸς ὁ ἀναθεματισμὸς μὲ τὴν ἀνακάλυψη τῆς κρυμμένης ἐπιστολῆς καὶ τὸν καθησύχασε λέγοντάς του, ὅτι ἦταν συνέπεια κάποιας κακῆς στιγμῆς καὶ ὅτι τὸν ἀνακάλεσε προτοῦ παραιτηθεῖ.

'Η γνωστοποίηση τοῦ ἀναθεματισμοῦ, γιὰ τὸν Ἀθανάσιο, εἶχε δυσ-

36. *Βλ. Παχυμέρη, Ἱστορία, 2, σ. 203 καὶ V. Laurent, «Le patriarche d'Antioche Cyrille II (1287±1308)», AB 68 (1950) 311, 316.*

μενεῖς ἐπιπτώσεις ἐκ μέρους τοῦ λαοῦ. Ἀκόμα καὶ ὁ Νικηφόρος Γρηγορᾶς ποὺ διέκειτο μὲ εὐμένεια πρὸς τὸν Ἀθανάσιο, χαρακτήρισε τὴν πράξη αὐτὴ ὡς ἀνάξια τῆς θέσης του. Παράλληλα ὅμως καὶ τὸν δικαιολόγησε, γιατὶ μὲ τὸν τρόπο αὐτό, ὁ Ἀθανάσιος, προσπάθησε νὰ ἀναχαιτήσει τὶς ἐπιθέσεις τῶν ἀντιπάλων του. Πάντως τὸ ἔγγραφο τῆς ἄρσης τοῦ ἀναθεματισμοῦ δὲν βρίσκεται στὴ συλλογὴ τῶν ἐπιστολῶν τοῦ Πατριάρχη. Ὑπάρχει ὅμως μία προσωπικὴ ἐπιστολὴ τοῦ Πατριάρχη πρὸς τὸν Ἀνδρόνικο, ποὺ διασώζεται στὸν κώδικα Vat. gr 2219, μὲ τὴν ὁποίᾳ δικαιολογεῖ τὴν ἐπιστολὴν τοῦ ἀναθεματισμοῦ, ποὺ γράφτηκε τὸ 1293.

Σχετικὰ μὲ τὴν ἄρση τοῦ ἀναθεματισμοῦ ὁ Ἀθανάσιος ἵσως καὶ ἐσκεμμένα, ἀφήνει τὰ γεγονότα νὰ περιπλεχθοῦν. Εἶναι γεγονὸς ὅμως, ὅτι δὲν φαίνεται ἐκ τῶν πραγμάτων νὰ ἔγινε ἄρση τοῦ ἀναθέματος πρὶν ἀπὸ τὴν παραίτησή του.

Στὸ προσκήνιο τῶν γεγονότων τῆς πρωτεύουσας ἐμφανίζεται καὶ μιὰ ὄλλη συνωμοσία μὲ ὑποκινητὲς τοὺς Ἀρσενιάτες, οἱ ὅποιοι προσπαθοῦν νὰ ἐλέγξουν τὴν κατάσταση στὸ χῶρο τῆς Ἐκκλησίας. Ἀπὸ τὴ μεριά του ὁ πατριάρχης Ἰωάννης IB' βρίσκεται σὲ δύσκολη θέση ἀντιμετωπίζοντας στάσεις ἐχθρικές, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ πέσει τὸ ἡθικό του καὶ κάτω ἀπὸ ψυχολογικὲς πιέσεις νὰ ὑποβάλλει, πρὸς τὸν αὐτοκράτορα τὸν Ἰούλιο τοῦ 1302, τὴν παραίτησή του. Τὸ γεγονὸς αὐτὸ προκάλεσε μεγάλη σύγχυση καὶ ἀναστάτωση. Γιὰ ἔνα ὀλόκληρο χρόνο γίνονται διαβούλεύσεις καὶ συναντήσεις, ἀπὸ τοὺς ἀρμοδίους, γιὰ τὸ ὅν τελικὰ θὰ πρέπει νὰ γίνει ἀποδεκτὴ ἢ ὅχι ἡ παραίτηση τοῦ Πατριάρχη, ὁ ὅποιος ἐφησύχαζε στὸ μοναστῆρι τοῦ Παμμακαρίστου, ἐνῶ οἱ ὄπαδοί του διαχειρίζονταν ἀκόμα τὶς Ἐκκλησιαστικὲς ὑποθέσεις.

Γιὰ τὸν αὐτοκράτορα Ἀνδρόνικο B' τὸ χρονικὸ διάστημα ἀπὸ τὸν Ἰούλιο τοῦ 1302 μέχρι καὶ τὸν Ἰούνιο τοῦ 1303 ὑπῆρξε δύσκολο, σύμφωνα καὶ μὲ τὰ ὅσα μᾶς διέσωσε ὁ Παχυμέρης.

Παίρνοντας ἀφορμὴ ἀπὸ τὴν παραίτηση τοῦ Ἰωάννη IB', τὴν ὁποίᾳ τελικὰ ἀποδέχθηκε, θεώρησε ὅτι ἦταν ἡ κατάλληλη στιγμὴ νὰ γεφυρώσει τὸ ἐκκλησιαστικὸ χάσμα ποὺ ὑπήρχε. Ἐνδιαφερόταν ἀφ' ἐνὸς μὲν νὰ δώσει λύση στὸ σχίσμα τῶν Ἀρσενιατῶν καὶ ἀφ' ἐτέρου νὰ ἐξασφαλίσει διάδοχο στὸν πατριαρχικὸ θρόνο, ποὺ νὰ πρόσκειται πρὸς τοὺς Ἀρσενίτες. Ἔχοντας κρυφὲς διαβούλεύσεις μὲ τοὺς Ἀρσενιάτες, τελικὰ κατάφερε νὰ ἔλθει σὲ συμφωνία μαζί τους προκειμένου νὰ ὀνέ-

βει στὸν πατριαρχικὸν θρόνον ἀρσενίτης πατριάρχης, μὲ τὴν προϋπόθεση νὰ μὴν ἀπομακρυνθοῦν ἀπὸ τὶς θέσεις τους οἱ ἐπίσκοποι ποὺ ἀνήκαν στοὺς Ἰωσηφίτες.

“Ολα ἔδειχαν ὅτι ὁδηγοῦνται στὴ σωστὴ λύση. Ξαφνικὰ ὅμως ἡ κατάσταση περιπλέκεται ἐξ αἰτίας τῆς θρησκόληπτῆς φύσης τοῦ αὐτοκράτορα, ποὺ τὸν ὁδήγησε σὲ μιὰ ἐνέργεια ἐντελῶς ἀψυχολόγητη. Ἡ περιδεής συνείδησή του δὲν τὸν ἄφηνε νὰ ἀπαλλαγεῖ ἀπὸ τὸ φόβο τοῦ ἀναθεματισμοῦ τοῦ πρώην πατριάρχη Ἀθανασίου, μὲ ἀποτέλεσμα τὸν Ἰανουάριο τοῦ 1303 νὰ ἀνακαλέσει τὴ συμφωνία ποὺ ἔκανε μὲ τοὺς Ἀρσενίτες καὶ νὰ ἐπαναφέρει πάλι στὸ θρόνο τὸν Ἀθανάσιο, ὥστε νὰ ἀπαλλαγεῖ ἀπὸ τὸν ἀναθεματισμό.

Ἐπειδὴ ὁ Ἀθανάσιος δὲν ἔτρεφε μεγάλη ἐμπιστοσύνη στὸ πρόσωπο τοῦ αὐτοκράτορα, δὲν ἐνθουσιάστηκε ἀπὸ τὴν πρόταση ποὺ τοῦ ἔκανε. Παρ’ ὅλα αὐτὰ ὅμως θέλησε νὰ προβληματίσει τὸν Ἀνδρόνικο, γι’ αὐτὸς καὶ ἐντελῶς προσωπικὰ καὶ ἐμπιστευτικὰ τοῦ ἀποκάλυψε, ὅτι σὲ τρεῖς ήμέρες θὰ γίνει στὴν Πόλη σεισμός, ὁ ὅποιος πράγματι ἔγινε στὶς 15 καὶ 17 Ἰαουναρίου 1303.³⁷ Ο Ἀνδρόνικος ἔξεπλάγη ἀπὸ τὸ προφητικὸ χάρισμα τοῦ Ἀθανασίου. Δὲν ὑπῆρχε πλέον καμίᾳ ἐπιφύλαξη γιὰ τὴν ἐπιστροφή του στὸν πατριαρχικὸν θρόνο. Δημόσια, ὁ αὐτοκράτορας, ἀποκάλυψε τὴν πρόθεσή του νὰ πληρώσει τὸν πατριαρχικὸν θρόνο μ’ ἔναν μοναχὸ τῆς μονῆς Ξηρολόφου, ποὺ διακρινόταν γιὰ τὶς ἀρετές του καὶ το προφητικό του χάρισμα, χωρὶς νὰ τοὺς ἀνακοινώσει τὸ ὄνομα. Ἐπικεφαλῆς μεγάλου ἀριθμοῦ πιστῶν καὶ ἐπισκόπων,³⁸ ἐπισκέφθηκαν τὸ μοναστήρι καὶ ἐκεῖ τοὺς ἀποκάλυψε ὅτι ὁ ὑποψήφιος μὲ τὸ προφητικὸ χάρισμα δὲν ἦταν ἄλλος ἀπὸ τὸν πρώην πατριάρχη Ἀθανάσιο.

Ο αὐτοκράτορας, ἐπειδὴ δὲν εἶχε δείγματα τῆς ἐπιθυμίας τοῦ Ἀθανασίου νὰ ἐπιστρέψει στὸν πατριαρχικὸν θρόνο, ἡ ὅλη προσπάθεια ἔγινε μὲ δική του πρωτοβουλία, διέτρεχε τὸν κίνδυνο νὰ ἐκτεθεῖ, καθὼς ὁ Ἀθανάσιος ἀρνήθηκε τὴν πρότασι γιὰ ἐπιστροφή του στὸν πατριαρχικὸ θρόνο. Σὰν δικαιολογία προβάλλει τὴν ἡλικία του καὶ τὴν κλονισμένη ὑγεία του. Ο Ἀνδρόνικος κάνοντας μιὰ κίνηση καλῆς θελήσεως, δελεαστική, πρότεινε στὸν Ἀθανάσιο νὰ συγκαλέσει στὸ μοναστήρι

37. *Βλ. Καλοθέτου, Βίος 30, σ. 493· καὶ Παχυμέρη, ὕ.π., 4, 34 (σ. 359-362)· Θεοκτίστου, Βίος 23, σ. 32.*

38. *Βλ. Καλοθέτου, Βίος 30-31, σ. 494.*

Σύνοδο, γιὰ νὰ λυθεῖ τὸ πρόβλημα τῆς καταπιέσεως τῶν πιστῶν ἀπὸ τοὺς εὐγενεῖς.

Κατὰ τὴν συνάντηση αὐτὴ ἀξίζει νὰ σημειωθεῖ καὶ ἡ στάση τῶν παρευρισκομένων Ἐπισκόπων, οἱ ὁποῖοι πράγματι ἀποδέχθηκαν τὴν πρόταση αὐτὴ μὲ χαρὰ ἐκδηλώνοντας τὸ σεβασμό τους στὸ πρόσωπο τοῦ πρώην Πατριάρχη. Τὸ παράδοξο εἶναι, ὅτι, ὅταν ἀποχώρησαν ἀπὸ τὸ μοναστήρι καὶ ἐπέστρεψαν στὴν Κωνσταντινούπολη, οἱ διαθέσεις τους ἄρχισαν νὰ μεταβάλλονται ἐνθυμούμενοι τὴ συμπεριφορὰ τοῦ Ἀθανασίου κατὰ τὴν πρώτην του ἀρχιερατία, ἀπορρίπτοντας ἔτσι τὴν πρόταση τοῦ αὐτοκράτορα γιὰ ἐπιστροφὴ τοῦ Ἀθανασίου.

Ἡ κατάσταση δυσχέραινε γιὰ τὸν αὐτοκράτορα καὶ τὸν ὁδηγοῦσε σὲ ἀδιέξοδο, ὅταν κάνει καὶ πάλι τὴν ἐμφάνισή του, ὁ ἥδη παραιτηθῆς πατριάρχης Ἰωάννης ὁ ΙΒ', ὁ ὁποῖος ὅχι μόνο ζήτησε νὰ ἀνακληθεῖ ἡ παραίτησή του, ἀλλὰ καὶ ἀπείλησε μὲ ἀφορισμὸ δποιον προσπαθήσει νὰ ἐπαναφέρει τὸν Ἀθανάσιο στὸν πατριαρχικὸ θρόνο.

Ἡ θέση τοῦ Ἀνδρόνικου ἦταν δύσκολη. “Ο, τι καὶ νὰ ἔκανε δὲν ἀπέφευγε τὸν ἀφορισμό. Μόνο μία λύση ὑπῆρχε νὰ πείσει τὸν Ἰωάννη νὰ ἀποσυρθεῖ ἀπὸ τὶς διεκδικήσεις του καὶ τὴν ἀπειλή του. Πράγματι τὸ πέτυχε μετὰ ἀπὸ πολὺ κόπο καὶ προσπάθεια. Τώρα ὁ δρόμος ἦταν ἀνοιχτός. Δὲν ὑπολόγιζε καν τὶς ἀντιδράσεις τῶν ἀντιφρονούντων Ἐπισκόπων. Ο ἐνθουσιασμὸς καὶ ἡ χαρὰ του ἦταν τόσο μεγάλη, ὥστε ὁ ἴδιος ἀνέβηκε στὸ μοναστήρι τῆς Ξηρολόφου προκειμένου νὰ ἐπαναφέρει τὸν Ἀθανάσιο στὸν πατριαρχικὸ θρόνο. Ἡταν ἡ 23 Ἰουνίου 1303.³⁹

Ἡ θέση τοῦ Ἀθανασίου εἶναι ἐπισφαλῆς. Οἱ μισοὶ σχεδὸν ἀπὸ τοὺς Ἐπισκόπους ὅχι ἀπλᾶ δὲν τὸν ἀναγνωρίζουν, ἀλλὰ ἔφθασαν μέχρι τοῦ σημείου καὶ νὰ ἀποσχισθοῦν ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία. Ἡ στήριξη καὶ ἡ κάλυψή του, ἀπὸ τὸν αὐτοκράτορα, τοῦ ἦταν ἀπαραίτητη. Ἐπειδὴ ὅμως ἔζησε σκληρὲς καταστάσεις καὶ γνώρισε τὴν ἀσυνέπεια καὶ τὴν ἰδιοτελὴ συμπεριφορὰ τῶν ἀνθρώπων, γι' αὐτὸ δὲν περιορίστηκε στὶς ὑποσχέσεις, ἀλλὰ ἐπεδίωξε τὶς γραπτὲς ἐγγυήσεις καὶ κυρίως ἀπὸ τὸν αὐτοκράτορα. Τοῦ ζήτησε νὰ ἐγγυηθεῖ γραπτῶς γιὰ τὴν ἐλευθερία τῆς Ἐκκλησίας, τὴν ὑποταγή του στὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, ὅτι θὰ στηρίξει τὸν

39. *Βλ. Παχυμέρη, ὁ.π., 5, 7, σ. 383· Laurent, ὁ.π., σ. 148-149· Θεοκτίστου, Βίος 23, σ. 33.*

Πατριάρχη στὴν ἐφαρμογὴ τῶν κανόνων τῆς Ἐκκλησίας καὶ θὰ ἐπιβάλλει σὲ δλους τοὺς Ἐπισκόπους, ποὺ εἶχαν ἐγκαταλείψει τὶς Ἐπισκοπές τους καὶ ζοῦσαν στὴν Κωνσταντινούπολη, νὰ ἐπιστρέψουν στὶς ἔδρες τους. Ἡ Talbot, ἐνῶ δέχεται τὴ σύνταξη ἐνὸς τέτοιου ἐγγράφου, ἐπιφυλάσσεται γιὰ τὸ ἀν ύπογράφητηκε ἀπὸ τὸν αὐτοκράτορα Ἀνδρόνικο τὸ ἐγγραφο αὐτό.

Μέσα σ' αὐτὸ τὸ κλῖμα τῶν ἐσωτερικῶν Ἐκκλησιαστικῶν ἀναστάτωσεων καὶ διαξιφισμῶν, ἡ Πρωτεύουσα διέτρεχε κίνδυνο φοβερὸ καὶ ἀπὸ τοὺς ἐξωτερικοὺς ἐχθρούς, ἀπὸ τοὺς βάρβαρους Τούρκους καὶ τοὺς Καταλανούς. Οἱ ἐπιθέσεις τῶν ἐχθρῶν καὶ ἡ πολιορκία τῆς Πόλης προκάλεσαν ἔλλειψη τροφίμων⁴⁰ καὶ αὔξηση τῶν προσφύγων. Ἡ πεῖνα θέριζε τοὺς κατοίκους. Ἡ Ἐκκλησία ὅμως μὲ πρωτεργάτη τὸν πατριάρχη Ἀθανάσιο, προσπάθησε νὰ προσφέρει παρηγορὶα καὶ τροφὴ στὸ δυστυχισμένο λαό. Ὁ Ἀθανάσιος ἄρχισε νὰ κερδίζει τὴ συμπάθεια καὶ τὴν ἀγάπη τοῦ λαοῦ. Συγκρότησε εἰδικὴ ἐπιτροπὴ ποὺ ἀσχολεῖται μὲ τὸν ἔλεγχο τῶν ἀποθεμάτων σίτου. Παρακολουθοῦσε τὶς ἀνατιμήσεις καὶ τοὺς ἐπιβαλλομένους φόρους. Διοργανώνει σὲ κάθε γειτονιὰ καὶ συσσίτιο. Μοίραζε ρουχισμό. Ἡ κατάσταση ἐπιδεινώνεται ἀπὸ τὴν πυρκαγιὰ ποὺ προκλήθηκε τὸ 1304 καὶ δημιούργησε μεγάλες καταστροφὲς σχεδὸν σ' ὀλόκληρη τὴν Πρωτεύουσα. Καὶ σ' αὐτὴ τὴ δοκιμασία ὁ Ἀθανάσιος πρωτοστατοῦσε ἀποζημιώνοντας τοὺς πληγέντες καὶ συλλαμβάνοντας ὅσους προσπάθησαν ἐκμεταλλευόμενοι τὴν πυρκαγιὰ νὰ λεηλατήσουν τὶς οἰκίες καὶ τοὺς ύποχρέωσε νὰ ἐπιστρέψουν τὰ κλοπιμαῖα.

“Οσο λαοφιλὴς ἦταν στὰ λαϊκὰ στρώματα τόσο ἀνεπιθύμητος παρέμενε στὸν Ἐκκλησιαστικὸ χῶρο. Οἱ σχέσεις του μὲ τὸν κλῆρο παρέμειναν ἀγεφύρωτες ὅπως καὶ πρίν, ἀφοῦ καὶ πάλι ἀνάγκασε πολλοὺς ἀπὸ τοὺς ἐπισκόπους νὰ ἐγκαταλείψουν τὴν Πόλη μὲ τὴν κατηγορία, ὅτι προσπαθοῦν κρυφὰ νὰ τὸν ἐκθρονίσουν. Ἡ στάση του παρέμεινε ἐχθρικὴ ἀκόμα καὶ γιὰ τὶς μονὲς ἐκεῖνες ποὺ παρεῖχαν ἀσυλο στοὺς ἐχθρικὰ διακείμενους πρὸς αὐτόν, Ἐπισκόπους. Μόνο κατὰ τὸ ἔτος

40. Σχετικὰ γιὰ τὴν ἔλλειψη τροφίμων καὶ τὸ φιλανθρωπικὸ ἔργο τοῦ Ἀθανασίου βλ. Θεοκτίστου, ὁ.π., 25, σ. 33 ἐ. Ἐπιστολὲς τοῦ Ἀθανασίου πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως, 72 (σ. 178-182)· 73 (σ. 182-184)· 74 (σ. 184-186) καὶ Γ. Παχυμέρη, ὁ.π., 5, 21 (σ. 412 ἐ.).

1304 μὲ πρωτοβουλία τοῦ αὐτοκράτορα οἱ ἀντιφονοῦντες Ἐπίσκοποι ὑποχώρησαν καὶ κατὰ τὴν Κυριακὴν τῶν Βαΐων τελικὰ τὸν ἀποδέχθηκαν ὡς Πατριάρχη.

Ἐναὶ ἄλλο ἀσυνήθιστο γεγονός προστέθηκε στὴν ἱστορία τῆς δεύτερης πατριαρχίας του. Ἡταν ἡ ἀπεργία τῶν κληρικῶν τῆς Ἀγίας Σοφίας ἀντιδρώντας ἔτσι στὴν καθυστέρηση τῆς μισθοδοσίας τους ἀπὸ τὸ πατριαρχικὸ ταμεῖο, λόγῳ ἐλλείψεως χρημάτων. Παράλληλα γιὰ μιὰ ἀκόμα φορὰ οἱ Ἀρσενιάτες ἐκδηλώνοντας τὴν ἀντιπάθειά τους πρὸς τὸν πατριάρχη Ἀθανάσιο ξεσήκωσαν τοὺς μοναχοὺς κατηγορώντας τὸν γιὰ τὴ σκληρότητά του πρὸς τὴ μοναχικὴ ἀσκηση, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὴν ἐπίταξη τῆς μοναστικῆς περιουσίας.

Ἄν καὶ εἶναι πολύπλευρα τὰ ἔχθρικὰ μέτωπα ποὺ πιέζουν τὸν Ἀθανάσιο, αὐτὸς φαίνεται ἀκλώνυτος καὶ ἀσφαλῆς στὸν πατριαρχικὸ θρόνο χάρη στὴ δυναμικὴ ὑποστήριξὴ του ἀπὸ τὸν αὐτοκράτορα. Αὐτὸς ὁ ἀγώνας κράτησε ἔξι ὀλόκληρα χρόνια. Στὸ τέλος ὅμως ἀναγκάστηκε γιὰ δεύτερη φορὰ τὸ Σεπτέμβριο τοῦ 1309⁴¹ νὰ ὑποβάλλει τὴν παραίτησή του καὶ νὰ ἀποσυρθεῖ στὸ μοναστήρι τῆς Ξηρολόφου,⁴² ἐκφράζοντας μὲ τὸν τρόπο αὐτὸν τὴν πικρία του καὶ τὴν ἀγανάκτησή του ἀπὸ τὶς πλεκτάνες, τὶς συκοφαντίες καὶ τὸ μῖσος τῶν ἀντιπάλων του, ἐπικαλούμενος παράλληλα λόγους ὑγείας, ἐπειδὴ ἔχανε προοδευτικὰ τὸ φῶς του, ἀλλὰ καὶ τὴν προκεχωρημένη ἡλικία του.⁴³

Ἔσως τώρα νὰ ἀποδεικνύεται ἡ ἐπιφυλακτικότητα καὶ ἡ δυσπιστία τοῦ Ἀθανασίου στὸ πρόσωπο τοῦ Ἀνδρόνικου, ὅταν στὴν πρότασή του γιὰ νὰ ἐπανέλθει στὸν πατριαρχικὸ θρόνο, τοῦ ζήτησε γραπτὲς ἐγγυήσεις. Μπορεῖ ὅλα αὐτὰ τὰ χρόνια ὁ Ἀνδρόνικος νὰ ἔδειχνε ἀφοσίωση στὸν Ἀθανάσιο καὶ νὰ τὸν στήριξε στὶς δύσκολες καταστάσεις ποὺ ἀντιμετώπιζε, εῖχε πετύχει ὅμως νὰ λυτρωθεῖ ἀπὸ τὸ φόβο τοῦ ἀναθεματισμοῦ καὶ τώρα τοῦ δινόταν ἡ εὐκαιρία ἀποδεχόμενος τὴν παραίτηση τοῦ Ἀθανασίου νὰ φέρει τὴν εἰρήνη μέσα στὴν Ἐκκλησία καὶ νὰ γεφυ-

41. *Βλ. Laurent, ὅ.π., σ. 48.*

42. *Βλ. Καλοθέτου, Βίος, ὅ.π., 34, σ. 500 καὶ R. Janin, *La Géographie ecclésiastique de l'empire byzantin I*, τόμ. 3, σ. 14-15· τοῦ ἴδιου, *Constantinople byzantine*, Paris 2 1962, σ. 439.*

43. *Σχετικὰ μὲ τὸ κείμενο τῆς παραιτήσεως τοῦ Ἀθανασίου ἀπὸ τὴ δεύτερη πατριαρχεία* *βλ. Ἀθανασίου, Ἐπιστολὴ 112* (σ. 286-290)· *Καλοθέτου, Βίος, ὅ.π., 34* (σ. 499-450).

ρώσει τὸ χάσμα μὲ τοὺς Ἀρσενιάτες, τὸ ὅποιο εἶχε διευρυνθεῖ λόγῳ τῆς σκληρῆς στάσης τοῦ Πατριάρχη.

Ἡ περίπτωση τῆς δεύτερης παραίτησης τοῦ πατριάρχη Ἀθανασίου παρουσιάζει μερικὲς περιπλοκές. Κατ' ἀρχὴν τὰ ὅσα ιστορικὰ γεγονότα μᾶς ἀναφέρει ὁ Παχυμέρης φτάνουν μέχρι τὸ ἔτος 1307. Γιὰ νὰ ἀποδεχθοῦμε τὰ συμβάντα μέχρι τὸ 1309 θὰ πρέπει νὰ στηριχθοῦμε στὰ ὅσα ἔξιστορεῖ ὁ Γρηγορᾶς, στοὺς δύο βίους τοῦ Ἀθανασίου, ἀλλὰ καὶ στὰ ὅσα ὁ Ἡδιος ὁ Ἀθανάσιος ἀναφέρει στὴν ἐπιστολὴν 112 καὶ τὰ ὅποια τὸν ὁδήγησαν στὴν παραίτησή του.

Ολες οἱ μαρτυρίες συγκλίνουν στὴν κοινὴ προσπάθεια τῶν ἔχθρῶν τοῦ Ἀθανασίου μὲ σκοπὸν νὰ τὸν ἀπομακρύνουν ἀπὸ τὸ θρόνο, χρησιμοποιώντας ἀκόμα καὶ ψεύτικες κατηγορίες. Ἐπικεφαλής τοῦ ἀνόμου αὐτοῦ ἀγώνα, ὁ Θεόκτιστος στὸ βίο τοῦ Ἀθανασίου ἀναφέρει κάποιον Ἰάκωβο⁴⁴ ποὺ τὸν ταυτίζει μὲ τὸν ἀντίπαλο τοῦ Ἀθανασίου κατὰ τὴ διεκδήκηση τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου τὸ ἔτος 1289. Ὁ Ἰάκωβος, προκειμένου νὰ πετύχει τὰ σκοτεινά του σχέδια, προσπάθησε νὰ κατηγορήσει τὸν Πατριάρχη ὡς εἰκονοκλάστη μὲ τὸ ἔξῆς τέχνασμα. Κατασκεύασε μία φορητὴ εἰκόνα ποὺ παρίστανε τὸν Χριστό, τὴ Θεοτόκο, τὸν Τίμιο Σταυρὸν καθὼς καὶ τοὺς αὐτοκράτορες Ἀνδρόνικο καὶ Μιχαήλ. Αὐτὴ τὴν εἰκόνα τὴν τοποθέτησε στὸ ὑποπόδιο τοῦ Πατριάρχη καθὼς καθόταν στὸ θρόνο. Μὲ τὸν τρόπο αὐτὸν νόμιζε ὅτι ἦταν εὔκολο νὰ κατηγορήσει τὸν Ἀθανάσιο ὡς εἰκονοκλάστη, ἐπειδὴ πάτησε τὴν εἰκόνα. Τὸ τέχνασμα αὐτὸν τοῦ Ἰακώβου ὅχι μόνο δὲν ἔφερε τὸ ποθούμενο ἀποτέλεσμα, ἀλλὰ καὶ ὁδήγησε τὸν Ἰάκωβο στὴ φυλακὴ μὲ ἀπόφαση τοῦ αὐτοκράτορα καὶ τῆς Συνόδου.

Ὑπάρχει ὅμως καὶ μία ἄλλη παραλλαγὴ τοῦ γεγονότος αὐτοῦ, τὴν ὅποια μᾶς διασώζει ὁ Γρηγορᾶς μετὰ ἀπὸ 50 χρόνια, ποὺ ἔχει σχέση μὲ τὰ εἰκονιζόμενα πρόσωπα. Σύμφωνα μ' αὐτήν, ἡ εἰκόνα παρουσίαζε τὸν Χριστὸν στὸ μέσον, δίπλα τὸν Ἀνδρόνικο μὲ ἔνα χαλινὸν στὸ στόμα του καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριὰ τὸν Ἀθανάσιο νὰ τραβάει τὸ χαλινό.

Μετὰ τὴν παραίτηση τοῦ Ἀθανασίου, ὁ αὐτοκράτορας Ἀνδρόνικος ἄφησε κενὴ τὴ θέση γιὰ ἔξι μῆνες. Σ' αὐτὸν τὸ χρονικὸ διάστημα εἶχε

44 Βλ. Θεοκτίστου, Βίος ὁ.π., 28-29 (σ. 37-39). Παχυμέρη, ὁ.π., 2, 13 (σ. 139) καὶ Νικηφόρου Γρηγορᾶ, Ἰστορία 7,9 1(σ. 258-259). Γιὰ περισσότερα βλ. Dujcev, «Die letzten Jahre Erzbischöfs Iakobos von Achrida», ἐν BZ 42 (1943-1949) 377-383.

πολλὲς ἐπαφὲς μὲ τοὺς Ἀρσενιάτες καὶ τοὺς Ἰωσηφίτες, προκειμένου νὰ ἐπιτύχει τὴν ἀποκατάσταση τῶν σχέσεών τους καὶ τὴ γεφύρωση τοῦ σχίσματος καὶ τὴν ὁποίᾳ τελικὰ πέτυχε. Τὴν Ἀνοιξη τοῦ 1310 τοποθέτησε στὸν πατριαρχικό θρόνο, τὸν Νήφωνα, ποὺ εἶχε καλὲς σχέσεις μὲ τοὺς Ἀρσενιάτες. Στὶς 14 Σεπτεμβρίου τοῦ ιδίου ἔτους στὸ Ναὸ τῆς Ἀγίας Σοφίας, μὲ μεγάλῃ λαμπρότητα, ἔγινε ἡ τελετὴ τῆς ἐπανενώσεως κι ἔτσι ἀποκαταστάθηκε τὸ σχίσμα μεταξὺ Ἀρσενιτῶν καὶ Ἰωσηφιτῶν, ποὺ ἀναστάτωσε τὴν Ἐκκλησία γιὰ 45 χρόνια.

Γιὰ τὸν Ἀθανάσιο, ποὺ ζοῦσε στὸ μοναστήρι τῆς Εηρολόφου, ἡ συμφιλίωση τῶν Ἀρσενιτῶν ποὺ τόσο περιφρονοῦσε, μὲ τὴν Ἐκκλησία ἦταν ἔνα καινούργιο πλῆγμα. Ἀπὸ τὴ στιγμὴ ποὺ παραιτήθηκε δὲν γίνεται πλέον λόγος γιὰ τὸ ὄνομά του. Σύμφωνα μὲ τὰ ὅσα ἀναφέρει ὁ Θεόκτιστος στὸ βίο τοῦ Ἀθανασίου, φαίνεται ὅτι πρέπει νὰ ἔζησε ἀκόμα περίπου 10 χρόνια, καθὼς ἀναφέρεται ὅτι ἐκοιμήθη γύρω στὸ 1323.

Ο Ἀθανάσιος γιὰ τὴν ἐποχὴ του εἶναι ὄντως σημεῖο ἀντιλεγόμενο. Ἀπὸ τὴ μιὰ μεριὰ δέχθηκε τὴν ἔχθρότητα, τὴν κατασυκοφάντηση, τὸν κατατρεγμὸ τῶν ἀρχόντων καὶ τοῦ κλήρου ὅλων τῶν βαθμῶν καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριὰ εἶναι ὅχι ἀπλᾶ καὶ μόνο ἀγαπητὸς στὸ λαό, ἀλλὰ καταξιωμένος στὴ συνείδησή του ὡς ἄγιος.

Θάφτηκε σύμφωνα μὲ τὴν ἐπιθυμία του στὴ μονὴ Εηρολόφου. Μετὰ ἀπὸ τρία χρόνια οἱ μαθητές του, ἐκφράζοντες τὴν ἀγάπη καὶ τὸ σεβασμό τους, θέλησαν πάνω ἀπὸ τὸν τάφο τοῦ Ἀθανασίου νὰ κτίσουν ἔνα προσκυνητάρι. Τὴ στιγμὴ ποὺ γινόταν ἡ ἐκσκαφὴ τῶν θεμελίων διαπίστωσαν ὅτι τὸ σῶμα τοῦ Ἀθανασίου δὲν εἶχε λειώσει καὶ εἶχε διατηρηθεῖ ἄφθαρτο, ἀκέραιο. Τὸ περιστατικὸ αὐτὸ θεωρήθηκε ὡς πιστοποίηση τῆς ἀγιότητάς του. Μὲ μεγάλο σεβασμὸ πῆραν τὸ λείψανό του καὶ τὸ ἐτοποθέτησαν στὸ Καθολικὸ τῆς μονῆς, στὸ Ναὸ τοῦ Σωτῆρος. Ἀπέκτησε φήμη ἀγίου τῆς Ἐκκλησίας, τὸ δὲ λείψανό του ἔγινε γνωστὸ ἀπὸ τὶς θαυματουργικές του ἐνέργειες.⁴⁵ Ὁταν ἔγινε ἡ μετακομιδὴ τῶν λειψάνων του, στὸ λόγο ποὺ ἐκφωνήθηκε ἀναφέρθηκαν 33 περιπτώσεις ἀτόμων, ποὺ δέχθηκαν ὡς ἐπιθράβευση γιὰ τὴν πίστη τους στὸν ἄγιο κάποια βοήθεια ἢ θαυματουργικὴ ἐνέργεια. Μεταξὺ τῶν προσκυνητῶν τῶν ἱερῶν λειψάνων τοῦ ἀγίου Ἀθανασίου ἀναφέρεται καὶ ὁ Ρῶ-

45. Γιὰ τὰ θαύματα τοῦ Ἀγίου βλ. Θεοκτίστου, Βίος, δ.π., σ. 32 ἐ., σ. 41 ἐ· Καλοθέτου, Βίος, 35, σ. 501.

σος προσκυνητής Ἰγνάτιος τοῦ Σμόλετσκα.⁴⁶

Μετὰ τὴν πτώση τῆς Κωνσταντινουπόλεως τὸ 1453 ἡ φήμη τοῦ Ἀγίου μεταφέρθηκε καὶ στὴ Δύση, ἀφοῦ ἔνας Βενετὸς ἔμπορος μετέφερε τὰ ἱερὰ λείψανα τοῦ Ἀγίου στὴ Βενετία, θεωρώντας τα ὅμιλα ως λείψανα τοῦ πατριάρχη Ἀλεξανδρείας Ἀθανασίου τοῦ Μεγάλου. Ἡ μὲν κάρα τοῦ Ἀγίου βρέθηκε στὴν Ἐκκλησία τοῦ Σάντο Τσιρολάμο, ποὺ κάηκε τὸ 1705, τὰ δὲ ὑπόλοιπα λείψανα μεταφέρθηκαν στὴν Ἐκκλησία Σάντα Γκρότσιε στὴν Κουϊντέκα. “Οταν ὁ Ναπολέων τὸ 1806 ἔδωσε διαταγὴν νὰ διαλυθοῦν τὰ μοναστήρια τοῦ Σάντα Γκρότσιε, τὰ λείψανα μεταφέρθηκαν ἀπὸ τὶς μοναχὲς στὴν Ἐκκλησία τοῦ ἀγίου Ζαχαρία.

Ο ἄγιος Ἀθανάσιος ὅχι μόνο ὅσο ζοῦσε, ἀλλὰ καὶ νεκρὸς δὲν ἔπαψε νὰ εἶναι παρεξηγημένος. Ἀκόμα μέχρι καὶ σήμερα τὰ ἱερά του λείψανα, ποὺ βρίσκονται στὸ δεύτερο θυσιαστήριο τοῦ Καθολικοῦ Ναοῦ τοῦ ἀγίου Ζαχαρία, θεωροῦνται ως λείψανα τοῦ ἀγίου Ἀθανασίου πατριάρχη Ἀλεξανδρείας. Τὸ παράδοξο εἶναι, ὅτι ἐνῶ ὁ ἕδιος πολέμησε τοὺς Λατίνους καὶ ἐκεῖνοι τὸν μίσησαν, αὐτὰ τὰ ἱερὰ λείψανα ἐνὸς ἀνθεντικοῦ Βυζαντινοῦ πατριάρχη κατέχουν κεντρικὴ θέση στὶς οἰκουμενικὲς λειτουργίες ποὺ γίνονται γιὰ τὴν ἔνωση τῶν Ἐκκλησιῶν.

Ο ἄγιος Ἀθανάσιος, πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως, θεωρεῖται ως μία σεβάσμια καὶ ἀσκητικὴ μορφὴ τῆς Ἐκκλησίας. Χαρακτηρίζεται ως αὐστηρός, λιτός, ἀπλὸς καὶ ως πρότυπο ἡσυχαστοῦ. Ἀκολούθησε τὰ ἵχνη τῶν μεγάλων Πατριαρχῶν καὶ προσπάθησε νὰ ἔξυψώσει τὸ κῦρος τῆς Ἐκκλησίας, ἐφαρμόζοντας αὐστηρὰ τοὺς κανόνες καὶ περιορίζοντας τὴν ἐπιρροὴ τῆς πολιτείας εἰς βάρος τῆς Ἐκκλησίας. Εἶχε ἀγωνιστικὸ φρόνημα, θίγοντας τὰ κακῶς κείμενα, ὑπερβολικὸ ζῆλο καὶ πνεῦμα θυσίας. Ἐποίμανε τὴν Ἐκκλησία ἀμερόληπτα, μὲ δικαιοσύνη καὶ φιλανθρωπία, ἀποβλέποντας κυρίως στὴν πνευματικὴ πρόοδο τοῦ ποιμνίου του.

Ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία τιμᾶ καὶ γεραίρει τὴν μνήμη τοῦ πατριάρχη Ἀθανασίου Α', τὴν 28η Ὁκτωβρίου.⁴⁷

46. Βλ. Θεοκτίστου, *Βίος*, ὁ.π., 32 ἐ. σ. 44 ἐ· Talbot, *Βίος*, ὁ.π., σ. XXVI-XXVII, ὅπου καὶ ἀναφέρονται ὅσα ἔχουν σχέση μὲ τὴν προσκύνηση τῶν ἱερῶν λειψάνων τοῦ Ἀγίου κατὰ τοὺς μετέπειτα αἰῶνες.

47. Βλ. Κώδικες Barberini VI, 22, F 211 καὶ Constantinopol. Chalcensis mon. 64, F. 29v, οἱ ὥποιοι ἀναφέρονται ὅτι ἡ μνήμη τοῦ Ἀγίου ἐορτάζεται τὴν 24η Ὁκτωβρίου. Βλ. σχετικὰ Talbot, ὁ.π., σ. XXVI-XXVII.

ΤΟ ΣΧΙΣΜΑ ΤΩΝ ΑΡΣΕΝΙΑΤΩΝ⁴⁸

Ο Θεόδωρος Λάσκαρις (1255-59) πεθαίνοντας, ἀνάμεσα στοὺς ἄλλους ἄφησε ὡς κηδεμόνα τοῦ γιοῦ του, Ἰωάννη Δ', καὶ τὸν πατριάρχη Ἀρσένιο, ποὺ διακρινόταν γιὰ τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν ἀπλότητά του. Ο Ἀρσένιος ἀφοῦ πῆρε ἔνορκη βεβαίωση ἀπὸ τὸν Μιχαὴλ Παλαιολόγο, ὁ ὅποῖος ἀνακυρήθηκε δεσπότης καὶ στὴ συνέχεια αὐτοκράτορας στὴ Μαγνησία τῆς Μ. Ἀσίας, ὅτι θὰ παραδώσει τὸ θρόνο στὸ νόμιμο διάδοχο ὅταν ἐνηλικιωθεῖ, ἀνεχώρησε γιὰ κάποιο μοναστήρι κοντὰ στὴ Νίκαια. Μετὰ τὴν ἀναχώρηση τοῦ Ἀρσενίου ὁ αὐτοκράτορας ἀνέβασε στὸν πατριαρχικὸ θρόνο τὸν Ἐφέσου Νικοφόρο ὅχι πολὺ μορφωμένο καὶ μὲ περιορισμένα διανοητικὰ προσόντα. Η ἐνέργεια αὐτὴ εἶχε ὡς ἀποτέλεσμα ἐνα μεγάλο μέρος τοῦ λαοῦ καὶ τῶν κληρικῶν νὰ ἀποσχισθεῖ καὶ νὰ ὀνομασθοῦν Ἀρσενιάτες.

Προτοῦ συμπληρωθεῖ χρόνος ὁ Νικηφόρος πέθανε. Τὸ 1261 ὁ Μιχαὴλ κατέλαβε τὴν Κωνσταντινούπολη καὶ ἀναγκάστηκε νὰ δεχθεῖ τὴν ἐπαναφορὰ τοῦ Ἀρσενίου στὸν Πατριαρχικὸ θρόνο, ὁ ὅποῖος καὶ ἔστεψε τὸ Μιχαὴλ γιὰ δεύτερη φορὰ αὐτοκράτορα. Ο αὐτοκράτορας Μιχαὴλ Παλαιολόγος, ἄνθρωπος ἀδίστακτος σὲ μηχανορραφίες καὶ ἐγκλήματα, προκειμένου νὰ στερεώσει τὴ θέση του τύφλωσε τὸ διάδοχο Ἰωάννη, τὰ Χριστούγεννα τοῦ 1261. Ο Ἀρσένιος, ἐπειδὴ δὲν μποροῦσε νὰ ἀντιδράσει μὲ ἄλλο τρόπο, ἀναγκάστηκε νὰ ἀφορίσει τὸ Μιχαὴλ γιὰ τὸ ἔγκλημα ποὺ διέπραξε καὶ γιὰ τὴν παράβαση τοῦ ὄρκου του.

Ἐπειδὴ ὁ Πατριάρχης δὲν ἀνακαλοῦσε τὸν ἀφορισμό, παρὰ τὶς πιέσεις ποὺ δεχόταν, τὸ 1267 συνῆλθε σύνοδος ἡ ὅποια βασισμένη στὶς συκοφαντικὲς κατηγορίες κάποιου Ἐψητόπουλου, καθήρεσε τὸν Ἀρσένιο καὶ τὸν ἔξωρισε σ' ἐνα μοναστήρι, πάνω ἀπὸ τὸ λιμάνι τῆς Σούδας, στὴν Προκόνησο. Διάδοχος τοῦ Ἀρσενίου ἐξελέγη ὁ προσωπικὸς φίλος τοῦ Μιχαὴλ, ὁ ἀπὸ Ἀδριανούπολεως Γερμανὸς Γ'. "Ἄν καὶ ἦταν μειλίχιος καὶ συμπεριφέρθηκε μὲ τὸν καλλίτερο τρόπο στὸ λαό, ἔγινε μιση-

48. Γιὰ τὸ σχίσμα τῶν Ἀρσενιατῶν *θλ. I. Αναστασίου, Ἐκκλησιαστικὴ Ιστορία 2, σ. 95-96. T. Γριτσοπούλου «Τὸ σχίσμα», Θ.Η.Ε. 3, σ. 237-240. I. Συκουντρῆ, «Περὶ τὸ σχίσμα τῶν Ἀρσενιτῶν», Ἐλληνικὰ 2 (1920) 262-332 καὶ Talbot, ὅ.π., σ. XVII, σημ. 18 καὶ 19.*

τός, γι' αύτὸν καὶ ἀναγκάστηκε νὰ παραιτηθεῖ μὴ μπορώντας νὰ ἀνεχθεῖ τὶς σὲ βάρος του ὕβρεις. Στὸν πατριαρχικὸν θρόνον τῶρα ἀνέρχεται ὁ Ἰωσῆφ, ὁ ὄποιος καὶ ἔδωσε τὴν ἄφεση στὸ Μιχαὴλ λύνοντας ἔτσι τὸν ἀφορισμό του. Ἡ ἀνοδὸς τοῦ Ἰωσῆφ καὶ ἡ λύση τοῦ ἀφορισμοῦ ὁδήγησαν στὴν ὅξυνση τῆς διαμάχης. Μὲ ἐντολὴ τοῦ Ἰωσῆφ χρησιμοποιήθηκε φοβερὴ βία σὲ βάρος τῶν Ἀρσενιατῶν.

Τὸ Μάιο τοῦ 1273 ὁ Ἰωσῆφ κρίθηκε ἔκπτωτος ἀπὸ τὸν πατριαρχικὸν θρόνον, ἐνῶ τὸ Σεπτέμβριο τοῦ ἵδιου ἔτους πέθανε καὶ ὁ Ἀρσένιος. "Οσοι νόμιζαν ὅτι ἥρθε ἡ στιγμὴ τῆς συμφιλιώσεως, δυστυχῶς διαψεύσθηκαν. Τὸ κακὸ εἶναι ὅτι ὁ Ἀρσένιος μὲ διαθήκη ποὺ ἄφησε «παρέδιδε τῷ σατανᾶ» τὸν αὐτοκράτορα καὶ τοὺς πολιτικοὺς ἄρχοντες ποὺ συνεργάστηκαν μαζί του. Τὸ ἔτος 1284 στὸν αὐτοκρατορικὸν θρόνον βρίσκεται ὁ Ἀνδρόνικος, ἐνῶ στὸν πατριαρχικὸν ὁ Γρηγόριος.

'Ο αὐτοκράτορας ἀποφάσισε, προκειμένου νὰ πάρει τέλος τὸ σχίσμα, νὰ γίνει θεοδικία βάζοντας μέσα σὲ πυρακτωμένο λέβητα δύο ἔγγραφα, ἔνα γιὰ κάθε μερίδα μὲ τὶς ἀπόψεις τους. Τὸ δίκαιο θὰ ἥταν μὲ τὴ μερίδα ἐκείνη, τῆς ὄποιας τὸ ἔγγραφο δὲν θὰ καιγόταν, ἀν δύως καίγονταν καὶ τὰ δύο θὰ ἔπερπε τότε νὰ εἰρηνεύσουν. Ἡ θεοδικία ἔγινε τὸ M. Σάββατο κι ὅπως ἥταν φυσικὸ κάηκαν καὶ τὰ δύο ἔγγραφα. Οἱ Ἀρσενιάτες ἐνῶ στὴν ἀρχὴ ὑποχώρησαν, τὴν ἄλλη μέρα καὶ πάλι ἀποσχίσθηκαν. 'Ο αὐτοκράτορας τότε ἔδωσε διαταγὴ νὰ μεταφερθεῖ τὸ λείψανο τοῦ Ἀρσενίου μὲ πομπὴ στὸ ναὸ τῆς Ἀγίας Σοφίας. Οἱ κληρικοί, ποὺ ἥταν ἀντίθετοι πρὸς τὸν Ἀρσένιο, τιμωρήθηκαν μὲ ἀργία 40 ἡμερῶν, ὁ λαὸς ἐξαγνίσθηκε μὲ νηστεία, ἐνῶ ὁ Πατριάρχης ἀπὸ τὸν ἄμβωνα ἔδωσε συγχώρηση σὲ ὅλο τὸ λαὸ ἀπὸ μέρους τοῦ Ἀρσενίου. "Ετσι ἔληξε τὸ σχίσμα τῶν Ἀρσενιατῶν.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Στή διπλωματική αύτή έργασία καταβλήθηκε ίδιαίτερη προσπάθεια νὰ παρουσιαστεῖ ό «έν πολλοῖς» ἄγνωστος ύμνογράφος τῆς Ὁρθόδοξης Ἑκκλησίας, Θεόκτιστος Στουδίτης, ποὺ ἔζησε στὰ μέσα τοῦ 14 ου αἰώνα καὶ ὅχι τὸν 9ο αἰώνα, ὅπως ἦταν παραδεκτὸ μέχρι σήμερα, καὶ νὰ ἐκδοθεῖ τὸ ὀξιόλογο ύμνολογικὸ ἔργο του, ποὺ μὲ τὴν πάροδο τοῦ χρόνου εἶχε λησμονηθεῖ. Ἐπίσης φάνηκε ὅτι πράγματι ό Θεόκτιστος Στουδίτης ὅχι μόνο κατόρθωσε νὰ διατηρήσει ζωντανὴ τὴν μνήμη τοῦ Ἀθανασίου Α' πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως μέσα στὴν πορεία τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς, ἀλλὰ συνετέλεσε τὰ μέγιστα καὶ στὴν ἀναγνώριση αὐτοῦ ὡς Ἅγιου.

ΣΥΡΘΗΡΙΑ
ΧΩΡΙΩΝ ΑΓΙΑΣ ΓΡΑΦΗΣ

Γεν.	3, 15 3, 24 5, 1 37, 39-48	80, 89 123 106 51	23, 8 24, 15 29, 1 39, 3 48, 13	148 129 149 124 133
Ἐξ.	3, 2 12, 22 14, 26ξ.	153 131 104, 110	50, 7 76, 10 76, 13 103,	131 147 148 3267
Λευϊτ.	26, 11-12	131	109, 3 117, 22	51 70
Δευτ.	13, 2-6	58	118, 57 118, 120	124 132
Κριτ.	6, 37-40	85, 153	127, 3 142	61 147
Ἐσθὴρ	4, 17	53	Ἰὼδ	4, 16 126
Α' Βασ.	1 ξ. 2, 30 2, 35	43 42 96	Παροιμ.	5, 22 7, 11 131, 134
Β' Βασ.	21, 6	131, 134	Ἄσμα	3, 7 154
Γ' Βασ.	16, 23-24 19, 12	58 126	Σοφ. Σειρ.	51, 6 124
Ψαλμ.	1, 3 2, 12 10, 24 11, 23 15, 5 21, 10	89 148 147 147 124 129	Ἀριθ.	3, 3 153
			Ἡσ.	1, 17 6, 6 7, 14 11, 1 39 154 89 153

Ιεζ.	44, 1-3	89, 93	Μκ.	2, 15-16	131, 134
	44, 1-4	154		9, 43	127, 129
				10, 20	72
Δανιήλ	2, 34	154		15, 27	134
 Μθ.	 4, 16	 49	 Ακ.	 1, 15	 83
	5, 22	41, 108		1, 48	50, 60
	5, 29	116		1, 79	49
	5, 46-47	131, 134		2, 40	83
	7, 14	79		3, 2	47
	9, 1-8	144		7, 21	144
	10, 28	127, 129		7, 38	127
	11, 30	55		7, 36-50	128, 131,
	12, 41	131			133, 134
	13, 58	144		8, 26-39	144
	14, 22 έ.	144		10, 34	133
	15, 16	97		11, 30-32	131
	15, 19	152		12, 5	127, 129
	18, 9	41, 127, 129		15, 7	119
				15, 13	131, 134
	19, 20	72		15, 25	123, 124
	23, 33	110		15, 30	131, 133,
	25, 1-3	125			134
	25, 31-46	123, 124, 127, 134		15, 33	145
	25, 34	134		17, 11έ.	144
	25, 41	41, 46		18, 10-13	131, 134
	25, 46	41		23, 39	134
	26, 2	149		23, 44	145
	27, 11έ.	144	 Ιω.	 1, 2	 108
	27, 26	148		2, 28	83
	27, 30	145		3	131
	27, 38	134		3, 6	127, 129
	27, 45	145		9, 1έ.	144
	27, 48	145		10, 2	92
	35, 38	148		10, 7	146

	10, 7-16	65, 84		
	10, 9	146	Κολ.	2, 14
	10, 11	92, 146		3, 5
	11, 40	97		55, 77, 78
	14, 6	146	Α' Θεσ.	5, 5
	14, 15	84		103
	15, 1	146	Α' Τιμ.	2, 4
	15, 5	132		49
	16, 20-21	41	Β' Τιμ.	2, 5
	19, 1ξ.	145		77
	19, 29	131, 145		3, 7
	19, 6	148		148
	19, 3-4	145		3, 15
	20, 25	145	Ἐθρ.	66
				4, 8
				93
Πρ.	9, 13	39		146
				4, 13
				145
Ρωμ.	10, 15	98		9, 2
	13, 13	157		9, 3
				153
				87
Α' Κορ.	1, 30	146		9, 4
	4, 16	72		153
	11, 1	72		55
				12, 18
				62
Β' Κορ.	6, 2	98		12, 22-23
	6, 15	126, 128		79
	6, 16	131	Α' Πέτρ.	13, 20
	8, 9	144		66
				1, 18
				108
			Ιακ.	1, 27
				39, 42
Γαλ.	1, 15	147		
	5, 16	77	Β' Πέτρ.	1, 19
				48
				2, 19
				42
Ἐφ.	4, 11	66	Ἀποκ.	2, 23
	6, 17	59, 71		147
				12, 9
				81
Φιλ.	4, 3	39, 147		13, 8
				145
				22, 8-9
				141

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟΝ
ΤΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ Δ. ΚΑΤΖΙΓΚΑ
ΠΡΩΤΟΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΥ
“ΤΟ ΥΜΝΟΓΡΑΦΙΚΟ
ΚΑΙ ΕΥΧΟΛΟΓΙΚΟ ΕΡΓΟ
ΘΕΟΚΤΙΣΤΟΥ ΤΟΥ ΣΤΟΥΔΙΤΗ”
ΤΥΠΩΘΗΚΕ
ΤΟΝ ΝΟΕΜΒΡΙΟ ΤΟΥ 2000,
ΑΠΟ ΤΙΣ ΓΡΑΦΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ -
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΜΥΓΔΟΝΙΑ,
ΔΑΒΑΚΗ 18 - 570 09,
ΚΑΛΟΧΩΡΙΟΝ - ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ
ΤΗΛ. (031) 754.254 - FAX. (031) 754.558

